Eduardo Mendoza

ADEVĂRUL despre cazul SAVOLTA

Traducere de CARMEN POPESCU

EDITURA UNIVERS

1985

Bucureşti

198
5

LUI DIEGO MEDINA

PRIMA PARTE

I

FACSIMIL FOTOSTATIC AL ARTICOLULUI APĂRUT ÎN ZIARUL ***GLASUL JUSTIŢIEI*** DIN BARCELONA ÎN ZIUA DE 6 OCTOMBRIE 1917, SEMNAT DE DOMINGO PAJA- RITO DE SOTO

Document probă anexă nr. 1 (Se anexează traducerea în engleză a interpretului Guzman Hernandez de Fenwick)

AUTORUL ACESTUI ARTICOL ŞI AL ACELORA care vor urma şi-a impus sarcina de a dezvălui intr-un mod concis şi accesibil gîndirii simple a muncitorilor, chiar şi a celor analfabeţi, anumite lucruri care, datorită faptului că au fost prezentate publicului în formă obscură şi dispersată, camuflate de retorică şi profuziune de cifre mai potrivite înţelegerii cititorului doct decît ale celui setos de adevăruri pure şi nu de încîlceli aritmetice, au rămas necunoscute maselor de oameni ai muncii care sînt, de fapt, principalele victime. Pentru că numai atunci cînd adevărul va ieşi la lumină şi anal- fabeţii vor avea acces la el,- vom ajunge în Spania să ocupăm locul pe care îl meritäm în concertul naţiunilor civilizate, la al cărui progres şi nivel ponderat ne-au condus garanţiile constituţionale, libertatea de presă şi votul universal. Şi în aceste clipe în care scumpa noastră patrie străpunge tenebrele medievale şi urcă pe anevoioasele piscuri ale dezvoltării moderne, devin inacceptabile metodele obscurantiste, abuzive şi criminale care cufundă cetăţenii în deznădejde, teamă şi ruşine. De aceea nu voi pierde prilejul de a denunţa cu obiectivitate

şi în mod dezinteresat, dar cu hotărîre şi veridicitate, activitatea incalificabilă şi ticăloasă a unui anume sector al industriei noastre ; mai precis, a unei anumite întreprinderi de renume internaţional care, departe de a fi sămînţa timpurilor noi şi stupul în care se făuresc viitorul prin muncă, ordinea şi dreptatea, este de fapt o pepinieră de nemernici şi de ciocoi, care, nemulţumiţi doar cu exploatarea muncitorilor prin mijloacele cele mai inumane şi insolite, îi mai şi umilesc, transformîn- du-i în mariopete speriate ale .capriciilor lor tiranice şi feudale. Mă refer, dacă nu aţi descoperit încă, la întîm- plările recent petrecute la fabrica Savolta, întreprindere ale cărei activităţi...

COPIE A STENOGRAMEI LUATE ÎN CURSUL PRIMEI DECLARAŢII PRESTATE DE JAVIER MIRANDA LUGA RTE, LA 10 IANUARIE 1927, ÎN FAŢA JUDECĂTORULUI F. W. DAVIDSON ÎN TRIBUNALUL DE STAT DIN NEW YORK PRIN INTERMEDIUL INTERPRETULUI GUZMÂN HER- NÂNDEZ DE FENWICK

(Paginile 21 şi următoarele din dosar)

JUDECĂTORUL DAVIDSON Spuneţi-vă numele şi profesia.
DL. MIRANDA Javier Miranda, agent comercial.
J. D. Naţionalitatea.
M. Nord-americană.
J. D. De cînd sînteţi cetăţean al Statelor Unite ale Americii ?
M. De la 8 martie 1922.
J. D. Care era naţionalitatea dumneavoastră anterioară ? M. Spaniolă.
J. D. Cînd şi unde v-aţi născut ?
M. La Valladolid, Spania, pe 9 mai 1891.
J. D. Unde v-aţi desfăşurat activitatea între anii

1917 şi 1919 ?
M. în Barcelona, Spania.
J. D. Trebuie să înţeleg că locuiaţi în Valladolid şi mer- geaţi zilnic la Barcelona, unde lucraţi ?
M. Nu.

J. D. Cum nu ?
M. Valladolid se află la 700 de kilometri de Barcelona... J. D. Clarificaţi acest aspect.
M. ...aproximativ 400 de mile. Aproape două zile de drum.
J. D. Vreţi să spuneţi că v-aţi mutat la Barcelona ?
M. Da.
J. D. De ce ?
M. Nu găseam de lucru la Valladolid.
J. D. De ce nu găseaţi de lucru ? Nu găseaţi la cine să vă angajaţi ?
M. Nu. Erau foarte puţine locuri de muncă.
J. D. Şi în Barcelona ?
M. Aveam mai multe posibilităţi.
J. D. Ce fel de posibilităţi ?
M. Salarii mai mari şi perspective de promovare mai bune.
J. D. Aţi găsit de lucru cînd v-aţi mutat la Barcelona ? M. Nu.
J. D. Atunci cum spuneţi că aveaţi mai multe posibilităţi ?
M. Toată lumea ştia asta.
J. D. Explicaţi-vă.
M. Barcelona era un oraş în plină dezvoltare industrială şi comercială. Zilnic veneau oameni din toate părţile, în căutare de lucru. La fel se întîmplă şi la New York. J. D. Ce se întîmplă la New York ?
M. Nimeni nu se miră dacă cineva din Vermont, de exemplu, se mută la New York, în căutare de lucru.
J. D. De ce din Vermont ?
M. Am spus doar aşa, ca exemplu.
J. D. Trebuie să înţeleg că situaţia din Vermont este asemănătoare cu cea din Valladolid ?
M. Nu ştiu. Nu cunosc oraşul Vermont. Poate că exemplul nu este cel mai potrivit.

J. D. De ce l-aţi menţionat ?
M. Este primul oraş care mi-a venit în minte. Poate că l-am citit într-un ziar azi dimineaţă...
J. D într-un ziar ?
M. Fără să-mi dau seama.
J. D. Tot nu văd legătura.
M. Repet că, fără îndoială, exemplul nu este potrivit. J. D. Doriţi ca oraşul Vermont să nu apară în declaraţie ?
M. Nu, nu. îmi este indiferent.

— Credeam că nu mai veniţi, spuse doamna Savolta strîngînd mîna noului sosit şi sărutînd-o pe amîndoi obrajii pe soţia acestuia.

— Ideile fixe ale lui Neus, răspunse domnul Clau- dedeu arătînd spre soţia lui. De fapt, am fi putut veni de-acum o oră, dar ea a insistat să întîrziem, ca să nu fim noi primii. Nu i se parte de bon ton.

— Zău că începusem să cred că nu mai veniţi, spuse doamna Savolta.

— Cel puţin, zise doamna Claudedeu, sper că n-aţi început să cinaţi.

— început ? exclamă doamna Savolta. Am terminat de o bună bucată de vreme. Rămîneţi nemîncaţi.

— Bună glumă 1 rîse domnul Claudedeu. Dac-am fi ştiut, ne-am fi adus nişte gustărele.

— Nişte gustărele ! protestă doamna Savolta. Ce idee, Doamne, Dumnezeule !

— Nicolas are idei de pompier, spuse doamna Claudedeu plecîndu-şi privirea.

— Auzi, sper că nu e adevărat că aţi terminat cina, întrebă domnul Claudedeu.

— Ba e adevărat, cum să nu. Ce credeaţi ? Ne era foame şi cum ne-am închipuit că nu mai veniţi... rosti doamna Savolta prefăcîndu-se consternată, dar zimbetul o trădă, şi-şi sfîrşi fraza într-un hohot.

— Culmea ar fi să fim într-adevăr primii sosiţi, adăugă doamna Claudedeu.

— Fii fără grijă, Neus, o linişti doamna Savolta. Au venit cel puţin două sute de invitaţi. Abia mai încap, crede-mă. Nu auzi ce gălăgie fac ?

într-adevăr, prin uşa care lega vestibulul de salonul principal se auzeau voci şi sunet de vioară. Vestibulul, dimpotrivă, era gol, liniştit şi abia luminat. Doar un servitor în livrea stătea de strajă lîngă uşa ce dădea spre grădină, serios, rigid şi inexpresiv de parcă nu s-ar fi aflat în prezenţa celor trei persoane care vorbeau chiar lîngă el, ci a unui şef invizibil şi zburător. Parcurgea cu privirea ornamentele tavanului şi se gîndea la ale lui, sau asculta discret conversaţia. O slujnică veni grăbită şi luă hainele celor sosiţi, pălăria şi bastonul domnului, eschivînd privirea neruşinată şi veselă a acestuia, mai atentă la stăpîna sa, care îi urmărea mişcările cu aparentă indiferenţă.

— Sper că n-aţi întârziat cina din cauza noastră, spuse doamna Claudedeu.

— Vai, Neus, o mustră doamna Savolta, eşti atît de circumspectă.

Uşa de la salon se deschise şi apăru domnul Savolta înconjurat de un nimb de lumină şi aducînd cu el valul de zgomote din încăperea alăturată.

— Ia te uită cine a sosit 1 exclamă, şi adaugă pe un ton de reproş : începusem să credem că nu mai veniţi.

— Tocmai asta ne spunea soţia ta, sublinie domnul Claudedeu, şi în plus ne-a mai şi speriat, nu ?

— Toată lumea întreabă de tine. O sărbătoare fără Claudedeu este ca o masă fără vin. Şi adresîndu-se doamnei Claudedeu : Ce mai faci, Neus ? şi sărută respectuos mîna doamnei.

— Bag de seamă că simţeaţi lipsa bufoneriilor soţului meu, spuse doamna Claudedeu.

— Te rog să nu-1 complexezi pe bietul Nicolâs, o mustră domnul Savolta, apoi adresîndu-se domnului Claudedeu : Am veşti de prima mînă. O să mori de rîs. Şi către doamne : Dacă-mi permiteţi, eu vi-1 răpesc.

Işi luă prietenul de braţ şi amîndoi dispărură prin uşa salonului. Cele două doamne mai rămaseră cîteva clipe în vestibul.

— Spune-mi, cum se comportă micuţa Maria Rosa ? întrebă doamna Claudedeu.

— Destul de bine, dar nu prea e vioaie, răspunse prietena. E mai degrabă buimăcită de toată forfota asta.

— E normal, dragă, e normal. Gîndeşte-te ce contrast.

— Poate că ai dreptate, Neus, dar cred că a venit vremea să se cam schimbe. Anul viitor îşi termină studiile şi trebuie să ne gîndim la viitorul ei.

— Lasă, dragă, nu fi exagerată ! Maria Rosa nu are de ce să se teamă. Nici acum nici în viitor. Singurul copil, şi cu situaţia voastră... zău aşa ! Las-o să fie cum vrea. Dacă va trebui să se schimbe, se va schimba ea.

— Să nu mă înţelegi greşit, nu caracterul ei îmi displace : este dulce şi blînd. Doar că e puţin cam fără vlagă. Puţin cam... cum să-ţi spun ?... cam călugăriţă, înţelegi ?

— Şi asta te îngrijorează, nu-i aşa ? Cred că înţeleg încotro baţi.

— Ce vrei să spui ?

— Tu-mi ascunzi un gînd care-ţi tot dă tîrcoale, să nu zici că nu.

— Un gînd ?

— Rosa, cu mîna pe inimă, spune-mi adevărul : te gîndeşti să-ţi măriţi fata.

— S-o mărit pe Maria Rosa ? Ce-ţi trece prin minte, Neus ?

— Şi nu numai atît : te-ai şi gîndit cu cine. Hai, îndrăzneşte să spui că nu e adevărat.

Doamna Savolta roşi şi-şi ascunse încurcătura cu un rîs molcom şi prelungit.

— Vai, Neus, un candidat. Nu ştii ce spui. Un candidat ! Isuse Doamne...

JUDECĂTORUL DAVIDSON Aţi găsit de lucru în Barcelona ?
MIRANDA Da.
J D. Prin ce mijloace ?
M. Aveam scrisori de recomandare.
J. D. Cine vi le-a dat ?
M. Nişte prieteni ai răposatului meu tată.
J. D. Cui erau adresate aceste scrisori ?
M. Unor comercianţi, avocaţi şi unui medic.
J. D. Unul dintre destinatarii scrisorilor v-a angajat ? M. Da.
J. D. Cine anume ?
M. Un avocat. Domnul Cortabanyes.
J. D. Vreţi să spuneţi cum se scrie ?
M. Ce, o, er, te, a, be, a, en, i grec, e, es. Cortabanyes.
J. D. De ce v-a angajat acest avocat ?
M. Urmasem doi ani de drept la Valladolid. Lucrul acesta îmi dădea dreptul...
J. D. în ce consta munca drumneavoastră la domnul Cortabanyes ?
M. Eram ajutorul lui
J. D. Explicaţi mai pe larg.
M. Făceam comisioane la Palatul de Justiţie şi la tribunalele municipale, conduceam clienţii să dea declaraţii, duceam documente la notariate, făceam demersuri de mai mică importanţă la Secţia Financiară, ţineam arhiva în ordine şi căutam citate în cărţi.
J. D. Ce fel de citate ?
M. Maxime, citate doctrinale, opinii ale autorilor specialişti în probleme juridice şi economice. Cîteodată, articole din ziare şi reviste.
J. D. Le găseaţi ?
M. De cele mai multe ori da.
J. D. Şi eraţi plătit pentru asta ?
M. Desigur.
J. D. Eraţi retribuit în funcţie de munca prestată sau de rezultatele ei ?
M. Primeam un salariu fix.
J. D. Fără stimulente ?

M. O primă de Crăciun.
J. D. Tot fixă ?
M. Nu.
J. D. Mai precis.
M. Varia în funcţie de felul cum mergeau afacerile biroului.
J. D. Şi de obicei mergeau bine treburile ?
M. Nu.

Cortabanyes gîfîia întruna. Era foarte gras ; chel ca o stîncă golaşă. Avea pungi vineţii sub ochi, nas borcă- nat şi buza inferioară groasă, atîrnîndă şi umedă, care te ispitea să umezeşti pe ea partea lipicioasă a timbrelor. O guşă lucioasă se unea cu marginile vestei ; avea mîi- nile delicate, parcă umplute cu vată, iar degetele erau formate din trei sfere rozalii ; unghiile erau înguste, întotdeauna lucioase, înfipte în mijlocul falangei. Apuca, locul sau creionul cu toate cele cinci degete, aşa cum apucă un copil biberonul. Cînd vorbea făcea băşicuţe de- "salivă. Era leneş, greoi şi şarlatan.

Biroul lui Cortabanyes se afla la un parter, pe strada Caspe. Se compunea dintr-un salon de primire, o săliţă, un birou, o chicinetă şi o toaletă. Celelalte încăperi ale apartamentului, Cortabanyes le cedase unui vecin contra unei anumite sume. Redusese spaţiul şi pentru ca să facă economii de mobilă şi curăţenie. In salonul de primire se aflau nişte scaune îmbrăcate în catifea de culoarea granatei şi o măsuţă neagră, cu reviste prăfuite. Săliţa era înconjurată de bibilotecă, întreruptă doar de trei uşi, dintre care una cu geamuri care dădea spre casa scării, şi o fereastră cu un singur canat, acoperită cu o draperie din aceeaşi catifea cu scaunele, şi care dădea spre stradă. La birou se ajungea prin uşa îngropată în bibliotecă ; în el se aflau masa de lucru a lui Cortabanyes, din lemn de culoare închisă cu sculpturi repre- zentînd coifuri, archebuze şi spade, un scaun asemănător unui tron aflat în spatele mesei şi două fotolii din piele.

Chicinetă era plină de rafturi pentru arhivă şi de dulă- paşe cu uşi de jaluzea care se deschideau de sus în jos şi care căđeau de la sine scoţînd un zgomot ca o şfichiuire dc bici. în chicinetă se mai aflau o măsuţă de lemn şi un scaun cu arcuri : aici lucra practicantul Serramandriles. în săliţa-bibliotecă, o masă lungă înconjurată de scaune tapiţate servea pentru întruniri care arareori aveau loc. Acesta era locul unde lucram Doloretas şi cu mine.

Strălucea un soare blind şi terasele cafenelelor erau pline cu lume care se bucura de căldura lui. Bulevardul Ramblas era arătos : întîlneai aici bancheri ţanţoşi, militari gravi, doici scrobite care îşi croiau drum împingînd landourile lăcuite, florărese vorbăreţe, studenţi care chiuleau de la cursuri şi se încăierau în glumă, rîzînd şi intrînd în vorbă cu lumea, ţipi ciudaţi, marinari abia

debarcaţi. Teresa mergea cu pas vioi şi zîmbea, dar brusc deveni serioasă.

— Aglomeraţia mă ameţeşte. Cu toate astea, cred că n-aş suporta să văd străzile pustii : oraşele sînt pentru mulţime, ce zici ?

— Văd că-ţi place oraşul, îi spusei.

— Îl urăsc. Tu nu ?

— Dimpotrivă, n-aş şti să trăiesc în alt loc. O să te obişnuieşti şi vei simţi la fel. E chestiune de bunăvoinţă şi să te laşi dusă fără să opui rezistenţă.

În Piaţa Cataluna, peste drum de Maisor Doree, se afla o tribună improvizată acoperită cu steagul catalan. La tribună vorbea un orator şi un grup numeros îl asculta în tăcere.

— Să mergem în altă parte, am spus.

Dar Teresa n-a vrut.

— N-am asistat niciodată la un miting. Să ne apropiem.

— Şi dacă iese scandal ? am spus.

— N-o să se întîmple nimic, zise ea.

Ne-am apropiat. De la acea distanţă cuvintele oratorului abia se auzeau, dar datorită poziţiei avantajoase pe care o ocupa la tribună cu toţii îi putem urmări gesturile vehemente. Cred că am înţeles ceva despre limba catalană şi despre tradiţia culturală şi democratică şi despre neglijenţa voită şi organizată a celor de la centru, fraze fragmentate şi aplauze şi, peste toate, fraze care se diluau în murmurul comentariilor, strigăte de *molt be !*[1] şi începutul estompat şi aritmie al cîntecu- lui „Els segadors" [I] [II]. De pe strada Fontanella soseau gărzile, doi cîte doi, fiecare înarmat cu o carabină ; se ali- niară lîngă trotuar, cu spatele la zidurile clădirilor, şi luară poziţia de repaus.

— Se îngroaşă gluma, spusei.

— Nu fi sperios, îmi zise Teresa.

Cîntecele continuau şi se amestecau cu strigăte

I Foarte bine (în catalană).

II Secerătorii (în catalană).

subversive. Un tînăr se îndepărtă de grupul de ascultători, luă

o piatră şi o aruncă furios în geamurile Cercului Ecvestru. în mişcare, îi căzu pălăria.

— Afară castilienii ! strigau acum.

O figură îmbrăcată în negru, cu barba încărunţită şi faţa ca de pasăre, apăru la una dintre ferestre. Desfăcu braţele şi strigă : *Catalunya!* Dar se retrase vă- zînd că prezenţa lui declanşează un potop de pietre şi o avalanşă de fluierături.

— Cine era ? întrebă Teresa.

— Nu l-am văzut bine, am spus. Cred că era Cambo [1]. în acest timp, gărzile rămăseseră nemişcate, în aşteptarea ordinelor ofiţerului care purta un pistol. Pe Rambla de Cataluna coborau în goană grupuri înarmate cu măciuci, strigînd *Spania Republicană !,* după care am dedus că erau „tinerii barbari[4]* ai lui Lerroux[III IV V]. Separatiştii aruncau în ei cu pietre, ofiţerul cu pistol făcu un semn şi sună dintr-o trompetă. S-a aruncat cu pietre în gărzi, trompeta a sunat din nou, carabinele au luat poziţie de tragere. „Tinerii barbari[44] îi ciomăgeau pe separatişti, iar aceştia răspundeau măciucilor cu pietre, pumni şi picioare : erau mai numeroşi, dar printre ei zăreai femei şi bătrîni ce nu-şi aflau rostul în încăierare. Cîteva trupuri căzură, însîngerate, pe asfalt. Gărzile aţinteau armele spre combatanţi, înţepeniţi stoic pe picioarele îndepărtate, suportînd pietrele ocazionale. Pe strada Pelayo apăru cavaleria. Soldaţii se aliniară în faţa Salonului Cataluna cu săbiile scoase, apoi avansară în evantai, întîi la trap, apoi la galop şi, în sfîrşit, în goana mare, ca un ciclon, printre palmieri, sărind peste bănci şi peste aleile de flori, ridicînd praful şi făcînd să tremure pămîntul sub tropotul copitelor. Oamenii fugeau, în afară de aceia care erau angajaţi în lupta corp la corp. Fugeau în toate direcţiile : pe Rambla de Cataluna, pe Ronda de San Pedro, spre

III Francisco Cambo, (1875—1941), om politic spaniol, şef al Partidului regionalist catalan.

IV Alejandro Lerroux (1867—1949), om politic spaniol întemeietorul

V• unui partid republican, în cîteva rînduri şef de guvern.

Puerta del Angel. Oratorul se topise şi „tinerii barbari[44] sfîşiau steagul catalan. Călăreţii distribuiau lovituri cu latul săbiei în capetele fugărilor. Cei care cădeau nu se mai ridicau pentru a nu fi călcaţi în picioare : îşi acopereau capul cu mîinile şi aşteptau să se îndepărteze caii. Gărzile pedestre descri- seseră un cerc care închidea ieşirea spre Puerta del Angel şi trăgeau în aer focuri răzleţe. Cîţiva oameni, prinşi între călăreţi şi pedestraşi, ridicau mîinile în semn de predare.

La început, fugiserăm pînă la Ramblas, unde ne-am amestecat printre trecători. După puţină vreme, a apărut un grup de poliţai care duceau între ei trei indivizi în cătuşe. Oamenii aceia se adresau trecătorilor, spu- nînd :

— Vedeţi oameni buni, tot noi plătim !

Trecătorii făceau pe surzii. Continuam să fugim ţi- nîndu-ne de mînă. Erau zile de plenitudine iresponsabilă, de fericire imperceptibilă.

CONTINUAREA ARTICOLULUI APĂRUT ÎN ZIARUL *GLASUL JUSTIŢIEI* DIN BARCELONA ÎN ZIUA DE 6 OCTOMBRIE 1917, SUB SEMNĂTURĂ LUI DOMINGO PAJA- RITO DE SOTO

Document probă anexa nr. 1 (Se anexează traducerea în engleză a interpretului Guzman Hernandez de Fenwick)

...întreprinderea Sayolta ale cărei activităţi au luat o amploare colosală şi de necrezut în ultimii ani la adăpostul şi pe socoteala sîngerosului război care pîrjoleşte Europa, aşa cum musca se hrăneşte şi se îngraşă din respingătorul hoit. Şi, după cum se ştie, mai sus amintita întreprindere a trecut în cîteva luni de la situaţia de mică industrie, care alimenta o piaţă redusă de nivel naţional şi local, la situaţia de a-şi furniza produsele naţiunilor beligerante, reuşind prin extorsiune şi abuzînd de

situaţia critică a acestor naţiuni să obţină beneficii fabuloase şi considerabile avantaje. Dar toate se află, nimic nu scapă de-a lungul anilor conştiinţelor treze şi sensibile : nu se ignoră caracterul şi stadiul afacerilor, nici presiunile şi abuzurile la care s-a recurs şi care, dacă ar fi cunoscute în întregime, scandalul şi oprobriul public nu ar mai putea fi evitate. Tot de domeniu public sint şi numele acelora care au dedicat şi dedică în continuare inteligenţa şi efortul lor acestor scopuri mîrşave : domnul Savolta, fondatorul, principalul acţionar şi idea- torul noii orientări a întreprinderii; Claudedeu, sinistrul şef de personal, în faţa căruia tremură toţi muncitorii şi al cărui nume provoacă indignare şi teamă în toate căminele proletare şi care mai e cunoscut sub numele de „Omul cu Mîna de Fier", şi, în sfîrşit, dar nu mai puţin important, cenuşiul şi perfidul Lepprince, despre care...

îmi amintesc acea după-amiază rece de noiembrie şi pe Pajarito de Soto ţeapăn pe marginea scaunului, pierdut la celălalt capăt al mesei de întruniri din săliţa-bi- bliotecă, cu şapca cadrilată pe genunchi, gata să-şi calce în picioare fularul care alunecase şi se încolăcise supus la picioarele lui, în timp ce Doloretas îşi aduna în grabă haina şi mînecuţele şi umbrela cu miner din imitaţie de argint încrustat cu pietre false verzi şi roşii, şi îmi amintesc că Serramandriles nu contenea să facă zgomot în cămăruţa cu dulăpaşele rebele şi cu maşina de scris şi cu scaunul cu arcuri, iar Cortabanyes nu ieşea din biroul lui, cînd el ar fi fost singurul care ar fi putut să aplaneze violenţa întîlnirii, şi poate că tocmai de aceea ră- mînea mut şi invizibil, fără îndoială ascultînd prin uşă şi privind prin gaura cheii, lucruri care acum mi se par puţin probabile, şi îmi amintesc că Pajarito de Soto a închis ochii ca şi cum întîlnirea i-ar fi produs

efectul unei sclipiri de magneziu declanşată prin surprindere şi îl costa să recunoască ceea ce deja bănuia, adică ştia, pentru că eu îi sugerasem mai întîi iar mai apoi ii dezvăluisem că acel bărbat care îi zîmbea şi îl privea scrutător era Lepprince, întotdeauna foarte elegant, foarte măsurat, cu un aspect foarte odihnit şi foarte jovial.
JUDECĂTORUL DAVIDSON L-aţi cunoscut pe domnul Lepprince datorită relaţiilor dumneavoastră de serviciu sau în alte împrejurări ?
MIRANDA L-am cunoscut prin serviciul meu.
J. D. Domnul Lepprince era client al domnului Corta- banyes ?
M. Nu.
J. D. Cred că vă contraziceţi.
M. Deloc.
J. D. Explicaţi.
M. Lepprince nu era clientul lui Cortabanyes, a venit o singură dată să-i solicite serviciile.
J. D. Eu înţeleg prin aceasta client.
M. Eu nu.
J. D. De ce nu ?
M. Client este acela care foloseşte serviciile unui avocat în mod frecvent şi exclusiv.
J. D. Nu era acesta cazul domnului Lepprince ?
M. Nu.
J. D. Explicaţi-vă.

Leprince deschise o mică ascunzătoare făcută în bordul maşinii şi scoase două pistoale.
— Ştii să mînuieşti o armă ?
— Va fi necesar ?
— Nu poţi fi sigur niciodată.
— Nu ştiu cum funcţionează.
— E uşor, vezi ? sînt încărcate dar nu poţi trage. Această clapă este piedica ; o ridici şi poţi apăsa pe trăgaci. Desigur, nu-ţi pot arăta acum, pentru că ar fi o imprudenţă, e de-ajuns să vezi cum se face dacă va fi cazul. Oricum, e mai bine să aibă piedica pusă ca să nu se descarce cînd îl ţii la centură şi

glonţul să-ţi pornească pe cracul pantalonului, înţelegi ? Este uşor, vezi ? Ridici percutorul şi tamburul se învîrte plasînd cartuşul nou pe ţeavă. Apoi trebuie doar să învîrţi tamburul ca să elimini capsula consumată, dar e mai bine să faci asta din vreme. Şi, în orice caz, esenţial este să . nu apeşi pe trăgaci înainte de a acţiona percutorul spre... spre poziţia foc, vezi ? Aşa cum fac eu. Apoi nu-ţi rămîne decît să tragi, dar cu aplomb. Şi nu trebuie s-o faci decît atunci cînd există un pericol real, fără echivoc şi imediat, înţelegi ?

Lepprince !

— Civilizaţia pretinde omului o credinţă asemănătoare aceleia pe care ţăranul medieval o avea în providenţă. Astăzi trebuie să credem că regulile sociale impuse au un sens asemănător aceluia pe care îl aveau pentru agricultor anotimpurile, norii şi soarele. Aceste revendicări muncitoreşti au ceva din procesiunile religioase care invocau ploaia... Ce zici ?... Mai vrei coniac ?... Deci, revoluţia...

Cenuşiul şi perfidul Lepprince, despre care se ştie puţin sau nimic, doar că este un tînăr francez venit în Spania în 1914, la începutul teribilei conflagraţii care a adus atîtea lacrimi şi morţi şi continuă să aducă ţării de origine a menţionatului şi necunoscutului domn Lepprince, s-a făcut curînd cunoscut în cercurile aristocratice şi financiare din oraşul nostru, devenind obiectul respectului şi admiraţiei tuturor, nu numai datorită inteligenţei şi remarcabilei sale condiţii sociale, ci şi datorită figurii sale arogante, a manierelor distinse şi a ostentativei bunăstări. Curînd acest nou venit, care s-a ivit la suprafaţă plin de el şi mulţumit de viaţă, părînd că are in seif toţi banii Republicii vecine şi s-a instalat într-unul din cele mai bune hoteluri sub numele de Paul-Andre Lepprince, a fost primit cu entuziasm de către înaltele sfere economice, entuziasm materializat în propuneri extrem de

avantajoase. Nu s-a ştiut niciodată în ce au constat aceste propuneri, dar sigur este că la numai un an de la apariţia sa îl găsim într-o funcţie de conducere în întreprinderea cea mai importantă şi mai renumită la vremea aceea în oraş : Savolta...

în salon, o orchestră cocoţată pe o estradă îmbrăcată în catifea interpreta valsuri şi mazurci. Cîteva perechi dansau în spaţiul strimt lăsat liber de grupurile de participant. Cina se terminase şi invitaţii aşteptau nerăb- datori miezul nopţii şi sosirea anului nou. Tînărul Lep- prince conversa cu o doamnă în vîrstă.

— Mi s-a vorbit mult despre dumneata, tinere, dar mă crezi că pînă acum n-am reuşit să te văd de-adevă- ratelea ? Este îngrozitor, fiule, cit de izolaţi trăim noi, bătrînii... îngrozitor.

— Nu vorbiţi astfel, doamnă, răspunse tânărul Lep- prince zîmbind. Spuneţi că mai degrabă aţi ales dum-^ neavoastră un astfel de *modus vivendi.*

— Nici vorbă, fiule. înainte, cînd trăia bietul meu soţ, odihnească-se în pace, era altceva. Nu pridideam cu invitaţiile... Dar ajum nu se mai poate. Mă ameţesc aceste petreceri. Mă obosesc îngrozitor şi, de cum se înserează, mi se face somn. Noi, bătrînii, trăim din amintiri, fiule. Sărbătorile şi distracţiile nu mai sînt pentru noi.

Tînărul Lepprince îşi ascunse un căscat.

— Aşadar dumneata eşti francez, nu ? insistă doamna.

— Exact. Sînt din Paris.

— Nimeni n-ar spune, ascultîndu-te vorbind. Casti- liana dumitale e perfectă. Unde ai învăţat-o ?

— Mama mea era spaniolă. Mi-a vorbit totdeauna în spaniolă, aşa că se poate spune că am învăţat-o din leagăn. Chiar înaintea francezei.

— Ce bine, nu-i aşa ? Mie îmi plac străinii. Sînt foarte interesanţi, povestesc lucruri noi şi deosebite de cele pe care le auzim în fiecare zi. Noi vorbim mereu despre aceleaşi lucruri. Şi e normal, cred eu, nu ? Trăim în acelaşi loc, vedem aceiaşi

oameni, citim aceleaşi ziare. Poate că de asta discutăm întruna : pentru că nu avem despre ce să vorbim. în schimb, cu străinii nu e necesar să discuţi : ei îşi povestesc întâmplările lor şi noi pe ale noastre. Eu mă înţeleg mai bine cu străinii decît cu cei de aici.

— Sînt sigur că dumneavoastră vă înţelegeţi bine cu toată lumea.

— Să nu crezi asta, fiule. Sînt foarte ursuză. Cu virata, şi caracterul se deteriorează. Toate merg la vale. Dar pentru că vorbeam despre străini, spune-mi un lucru, l-ai cunoscut pe inginerul Pearson ?

— Fred Stark Pearson ? Nu, nu l-am cunoscut, cu toate că am auzit adeseori vorbindu-se despre el.

— Era o personalitate, ascultă-mă pe mine ! Foarte bun prieten cu soţul meu, odihnească-se în pace. Cînd bietul Juan, soţul meu, ştii ? cînd soţul meu a murit, Pearson a fost primul care a venit la noi acasă. închi- puieşte-ţi, el, atît de important, el care luminase toată Barcelona cu invenţiile lui. Ei bine, a fost primul care a dat fuga şi era atît de emoţionat, că rostea numai cuvinte englezeşti. Eu nu înţeleg englezeşte, dar ascultîn- du-i vocea atît de suavă şi de profundă, am înţeles că-mi spunea cît de mult îl apreciase pe răposatul meu soţ şi asta m-a făcut să plîng mai mult decît toate condoleanţele pe care le-am primit mai apoi. După cîţiva ani a murit şi bietul Pearson.

— Da, ştiu.

JUDECĂTORUL DAVIDSON Ce fel de relaţii aţi avut cu Lepprince ?
MIRANDA Prestări de servicii.
J. D. Ce fel de servicii ?
M. Tot felul de servicii legate de profesia mea.
J. D. Care profesie ?
M. Juridică.
J. D. Aţi spus mai devreme că nu eraţi avocat.
M. Bine... dar lucram cu un avocat, în probleme

juridice. J. D. Aţi lucrat pentru Lepprince în numele lui Corta- banyes ?
M. Da... nu.
J. D. Da sau nu ?
M. La început, da.

Am uitat data exactă a întîlnirii noastre. Ştiu că a fost la începutul toamnei lui 1917. Tocmai se terminaseră zilele tumultuoase ale lui august : Juntele fuseseră dizolvate ; subofiţerii, închişi şi apoi eliberaţi ; Saborit, Anguiano, Besteiro şi Largo Caballero încă arestaţi, Leroux şi Maciă, în exil; străzile, liniştite. De pe ziduri atîrnau afişele muiate de ploaie. Lepprince şi-a făcut apariţia pe înserat, a cerut să-1 vadă pe Cortabanyes, a fost introdus în birou şi au vorbit amîndoi o jumătate de oră. Apoi Cortabanyes m-a chemat, m-a prezentat lui Lepprince şi m-a întrebat dacă eram liber în noaptea aceea. I-am spus că da, ceea ce era adevărat. Mi-a cerut să-1 însoţesc pe francez şi să-1 ajut, considerîndu-mă, pentru o noapte, „un fel de secretar particular*'. în timp ce Cortabanyes vorbea, Lepprince îşi unise vîrfurile degetelor şi privea fix în podea, zîmbind şi însoţind cuvintele avocatului cu uşoare înclinări din cap. Apoi am ieşit în stradă şi m-a condus la maşina lui, un Fiat model *conduite-cabriolet* de două locuri, cu caroserie roşie, capotă neagră şi părţile din metal, aurite. M-a întrebat dacă-mi e frică în automobil şi i-am spus că nu; Am cinat la un restaurant de lux unde era cunoscut. Am ieşit în stradă şi Lepprince a deschis o mică ascunzătoare de la bordul maşinii şi a scos două pistoale.
— Ştii să mînuieşti o armă ? mi-a spus.
— Va fi necesar ? l-am întrebat.

JUDECĂTORUL DAVIDSON L-aţi cunoscut, cam în aceeaşi perioadă, pe Domingo Pajarito de Soto ?
MIRANDA Da.

J. D. Recunoaşteţi că-i aparţin, adică lui Domingo Pajarito de Soto, articolele depuse în faţa Tribunalului şi care figurează ca documente de probă numărul 1 ?
M. Da.
J. D. Aveaţi legături personale cu Domingo Pajarito de Soto ?
M. Da.
J. D. în mod frecvent ?
M. Da.
J. D. După părerea dumneavoastră, persoana menţionată aparţinea partidului anarhist sau uneia dintre ramificaţiile sale ?
M. Nu.
J. D. Sînteţi sigur ?
M. Da.
J. D. V-a spus el însuşi că nu aparţinea ?
M. Nu.
J. D. Atunci cum puteţi fi atît de sigur ?

Circiuma lui Pepin Matacrios se afla pe o ulicioară care dădea în strada A vino. N-am reuşit niciodată să reţin numele ulicioarei, dar aş nimeri şi cu ochii legaţi dacă ar mai exista şi-acum. Cîteodată, circiuma era vizitată de conspiratori şi artişti. Dar clienţii cei mai frec- venţi erau imigranţii galicieni stabiliţi în Barcelona precum şi cei îmbrăcaţi în uniforme, după meseria pe care-o aveau : paznici, controlori de bilete, supraveghetori de parcuri şi grădini, pompieri, gunoieri, uşieri, lachei, hamali, plasatori de teatru şi cinematograf, poliţişti şi alţii. Nu lipsea niciodată un acordeonist şi, din cînd în cînd, venea o oarbă care cînta cuplete stridente din ale căror cuvinte ' suprimase consoanele : e-u e-u-o u-e-a-i-o-o-o. Pepin Matacrios era un omuleţ sfrijit şi pămîntiu, cu trupul pipernicit şi capul enorm pe care nu se vedea nici un fir de păr în afară de mustaţa-i deasă, cu vîrfurile răsucite în sus. Făcuse parte dintr-un fel de mafie locală care în vremea aceea se aduna în circiuma lui şi pe care o controla din spatele tejghelei.

— Eu nu sînt totalmente împotriva ideii de morală, îmi spunea Pajarito de Soto în timp ce terminam a doua sticlă. Şi, în acest sens, admit atît morala tradiţională cit şi ideile noi şi revoluţionare care în ziua de azi ţîş- nesc din orice cap care gîndeşte. Şi dacă eşti atent, vezi că ambele conduc spre aceeaşi ţintă : să îndrume şi să dea sens comportării omului în cadrul societăţii ; şi au un element comun : vocaţia de umanitate. Noua morală o înlocuieşte pe cea tradiţională, dar nici una nu-şi pune problema posibilităţii de convieţuire şi ambele neagă individului facultatea de a alege. Aceasta justifică, într-un anume fel, faimoasa negare a democraţiei de către autocraţi : „vor să impună democraţia chiar şi acelora care o resping", cred că ai auzit această frază de o mie de ori, nu ? Ei bine, cu acest paradox, şi la limita intenţiei lor caustice, descoperă un mare adevăr, şi anume că ideile politice, morale şi religioase sînt în sine autoritare, pentru că orice idee, pentru a rezista în lumea logicii, care trebuie să fie la fel de sălbatică şi de zbuciumată ca aceea a fiinţelor vii, trebuie să ducă o bătălie continuă cu cei ce se opun, pentru a putea triumfa. Aceasta este marea dilemă : dacă un singur membru al comuni-

taţii nu respectă ideea şi morala, ambele se dezintegrează, nu servesc la nimic, şi în loc să întărească pe cei care le adoptă, îi slăbesc şi-i abandonează în mîna duşmanului.

Şi, în altă împrejurare, plimbîndu-ne în zorii zilei prin port :

— îţi mărturisesc că mă îngrijorează mai mult individul decît societatea şi deplîng mai mult dezumanizarea muncitorului decît condiţiile lui de viaţă.

— Nu ştiu ce să-ţi spun. Oare nu sînt foarte legate una de alta ?

— Nicidecum. Ţăranul trăieşte în contact direct cu natura. Muncitorul din industrie nu mai vede soarele, stelele, munţii şi vegetaţia. Cu toate că vieţile lor se întâlnesc în sărăcia materială, sărăcia spirituală a muncitorului este superioară celui dintîi.

— Ceea ce spui mi se pare o prostie. Dacă ar fi aşa, ţăranii n-ar mai emigra la oraş, cum fac.

într-o zi în care îi vorbeam în termeni elogioşi despre automobil, a clătinat din cap cu nelinişte.

— Curînd vor dispărea caii, alungaţi de maşini, şi-i vom vedea doar la circ, la parade militare şi coride.

— Şi asta te îngrijorează, l-am întrebat, dispariţia cailor alungaţi de progres ?

— De multe ori gîndesc că progresul ia cu o mînă ceea ce dă cu cealaltă. Azi e rîndul cailor, mîine al nostru.

DECLARAŢIA PRESTATA ÎN FAŢA CONSULULUI STĂTELOR UNITE ALE AMERICII ÎN BARCELONA DE CĂTRE FOSTUL COMISAR DE POLIŢIE DON ALEJANDRO VAZQUEZ RÎOS LA 21 NOIEMBRIE 1926

Document probă anexa nr. 2
(Se anexează traducerea în engleză a interpretului Guzman Hernandez de Fenwick)

Eu, Alejandro Vazquez Rîos, declar sub jurămînt cele ce urmează : Că m-am născut la Antequera (Malaga) la 1 februarie 1872, că am intrat în corpul de poliţie în 1891, desfăşurîndu-mi activitatea în Valladolid, fiind înaintat în grad şi mutat la Zaragoza, din nou avansat şi mutat în 1910 la Barcelona, unde locuiesc şi în prezent. Că am părăsit corpul de poliţie în 1920 ocupînd un post în departamentul comercial al unei întreprinderi alimentare. Că în timpul exercitării profesiei de poliţist am avut ocazia să urmăresc de aproape faptele care azi sînt cunoscute sub numele de „Cazul Savolta". Că încă înainte de a fi însărcinat cu cercetarea faptelor menţionate, aflasem de existenţa lui Domingo Pajarito de Soto ale cărui articole apărute în ziarul muncitoresc *Glasul Justiţiei* avînd un pronunţat caracter infamant, vexatoriu şi subversiv, erau cunoscute. Că în legătură cu individul amintit nu se cunoştea afilierea lui politică ; se ştia că vine din Galicia, că nu avea ocupaţie şi domiciliu declarate, că trăia cu o femeie de la care avea un copil, ignorîndu-se dacă această legătură se făcuse în conformitate cu Biserica Catolică ; că, printre lecturile lui, figurau următorii scriitori : Robert Owen, Bakunin, Enrico Malatesta, Anselmo Lorenzo, Karl Marx, Emile Zola, Fermin Salvoches, Francisco Ferrer y Guardia, Federico Urales şi Francisco Giner de los Rîos, între cei mai reprezentativi, precum şi broşuri de Angel Pestana, Juan Garcia Oliver, Salvador

Seguî şi Andres Nin, între alţii, şi publicaţii antiguvernamentale ca *Revista Albă, Glasul Muncii, Osînditul,* între altele, precum şi *Glasul Justiţiei* de care am mai pomenit şi la care colabora. Că, după cum se pare, a avut legături cu sus amintitul Andres Nin (a se vedea fişa anexată) şi probabil cu alţi conducători de aceeaşi orientare, fără a se şti cu certitudine in ce măsură...

JUDECĂTORUL DAVIDSON Cînd l-aţi cunoscut pe Lepprince ?
MIRANDA Am uitat data exactă a întâlnirii noastre. Ştiu că a fost la începutul toamnei lui 1917. Abia se terminaseră zilele agitate ale lui august.
J. D. Povestiţi pe scurt întîlnirea.
M. Lepprince a venit la biroul lui Cortabanyes şi acesta, după ce a discutat cu el, mi-a ordonat să-i stau la dispoziţie. Lepprince m-a condus la maşina lui, ne-am dus la restaurant şi apoi la cabaret.
J. D. Unde spuneţi că aţi fost ?
M. La un cabaret. Un local de noapte unde...
J. D. Ştiu perfect ce este un cabaret. Exclamaţia mea a fost de uimire, nu de ignoranţă. Continuaţi.

Consta dintr-o sală nu prea mare unde se aliniau douăsprezece mese formînd un spaţiu gol, dreptunghiular, într-unul din colţurile căruia se aflau un pian şi două scaune. Pe scaune erau aşezate un saxofon şi un violoncel. La pian stătea o femeie strident machiată şi îmbrăcată cu o rochie strimtă, lungă şi despicată într-o parte. Femeia interpreta o polcă în ritm de nocturnă pe care a întrerupt-o cînd am intrat noi.

— Eram sigură că n-o să lipsiţi, spuse enigmatic, se ridică şi veni în întîmpinarea noastră zîmbind, întinzînd piciorul de parcă ar fi încercat temperatura apei cu vîrful degetelor, şi atunci prin despicătura rochiei îi apărea ciorapul de plasă cu reflexe sticloase. Lepprince o sărută pe amîndoi obrajii iar eu i-am întins mîna, pe care femeia mi-o

reţinu în timp ce zicea :

— O să vâ dau masa cea mai bună, lîngă orchestră.

— Mai bine mai departe, dacă se poate, madame.

Conversaţia era puţin absurdă, căci numai una dintre mese era ocupată de un marinar bărbos şi zdravăn ce-şi îngropase faţa intr-o stacană cu rachiu, de unde şi-o ridica doar ca să respire aerul prăfuros al localului. Apoi veni un bătrînel cit se poate de fin, cu faţa unsă cu cremă şi părul vopsit în blond-arămiu. Ceru un păhăruţ cu lichior pe care îl degustă în timp ce se desfăşura spectacolul ; apăru mai apoi un tip ursuz, cu ochelari groşi şi inconfundabile trăsături de conţopist, care întrebă toate preţurile înainte de a cere ceva şi făcu, fără succes, propuneri meschine tuturor femeilor din local. Printre clienţi rătăceau patru femei aproape goale, durdulii, care mergeau de la masă la masă împiedicîndu-se una de alta, adoptînd pentru o clipă posturi statice, de parcă fuseseră lovite de un fulger paralizator. Cea care ne vizita cel mai asiduu masa se numea Remedios, „Lupoaica din Murcia". Cerurăm lui Remedios cîte o cană cu rachiu, cum văzusem la marinar, şi aşteptarăm.

— Nemţii au bombardat vaporul în care călătoream. Şi doar era un vas de pasageri, vă rog să notaţi. Pînă în clipa aceea eu simpatizam cu nemţii, fiule, pentru că mi se păreau un popor nobil şi războinic, dar din clipa aceea le doresc din toată inima să piardă războiul.

— E natural, spuse Lepprince, făcu o reverenţă şi se retrase. Un chelner veni cu o tavă de pe care luă o cupă cu şampanie. Bău pentru a putea merge fără să verse din pahar şi în acea clipă surprinse privirile doamnei Savolta şi ale prietenei sale, doamna Claudedeu, aţintite asupra lui. Le zîmbi şi se înclină din nou. Atunci observă lingă ele o tînără, şi deduse că era Maria Rosa Savolta. Era aproape o copilă cu părul blond şi lung. Purta o ro-

chie de seară de fai gri cu o tunică de crep albă, încreţită, şi un bolerou de mătase neagră împodobit cu blană. Lepprince observă ochii mari şi luminoşi ai tinerei Savolta care erau puşi în valoare de paloarea feţei. îi adresă un zîmbet mai deschis decît cele dinainte şi tî- năra îi evită privirea. Un bărbat scund şi solid, cu o chelie strălucitoare, se apropie de el.

— Bună seara, domnule Lepprince, vă amuzaţi ?

— Da, desigur, dar dumneavoastră ? răspunse francezul, care nu-1 recunoscuse pe interlocutorul său.

— Şi eu, dar nu despre asta am venit să vă vorbesc.

— Ah, nu ?

— Nu. Voiam să vă cer scuze pentru întîlnirea noastră «nefericită.

Lepprince îl privi cu mai multă atenţie : era îmbrăcat cu o anume lipsă de eleganţă, tipic ţărănească şi transpira. 11 impresionară ochii gri, reci, ascunşi sub nişte sprîncene dese ce păreau mustăţile unui ofiţer prusac. îşi spuse că îi era imposibil să recunoască acele trăsături în ciuda faptului că în seara aceea se simţea într-o dispoziţie neobişnuită de a capta spiritul ochilor celor ce-1 înconjurau. Acest lucru era prevestitor de evenimente.

— îmi pare rău... nu-mi amintesc unde ne-am mai văzut, domnule...

— Turull. Josep Turull, agent imobiliar, la dispoziţia dumneavoastră. Ne-am văzut de curînd la...

— A, îmi amintesc, desigur... Turrull, aţi spus ?

— Turull, cu un singur er.

Strînse mîna necunoscutului şi-şi continuă plimbarea prin salon trecînd printre grupuri de doamne împodobite cu bijuterii, mătăsuri şi parfumuri, care-i ameţeau pe bărbaţi. în biblioteca de lîngă salon se respira un fum .acru de havane şi se amestecau hohotele de rîs şi zîm- betele reţinute cu rostirea în surdină a ultimului banc sau

anecdote făcute pe seama unui personaj cunoscut.

— Au aruncat în el cu roşii şi ouă clocite ?

— Cu pietre, o ploaie de pietre. Nu l-a nimerit nici una, dar gestul contează.

— Nu se poate striga „Trăiască Catalonia" de la fereastra Cercului Ecvestru, nu-i aşa ?

— Vorbeam despre prietenul nostru...

— Ştiu despre cine vorbeaţi. Am auzit povestea.

— În orice caz, spuse, trebuie să ai inteligenţa drăcească a acestui om ca să te joci cu Madridul, cu catalanii, şi, ca şi cum asta n-ar fi de-ajuns, cu ofiţeraşii ăştia nemulţumiţi.

— Puţin a lipsit să nu-l bage la Montjui'c.[VI]

VI Fortăreaţă construită în Barcelona în anul 1640 şi în care se află închisoarea oraşului.

— Ar fi ieşit în douăzeci şi patru de ore aureolat de fervoarea populară : un Maura [VII] cu nimbul lui Ferrer.

— Nu fiţi cinic.

— Nu îl apăr ca persoană, dar recunosc că o jumătate de duzină de politicieni ca el ar schimba ţara.

— Rămîne de văzut ce fel de schimbare ar fi. Pentru mine nu e o mare diferenţă între el şi Lerroux..

— La naiba, Claudedeu, să nu exagerăm, spuse Sa- volta.

Claudedeu se congestionă.

— Toţi sînt la fel : ar trăda Catalonia pentru Spania şi Spania pentru Catalonia, dacă asta le-ar aduce un profit personal.

— Cine n-ar face la fel ? spuse Lepprince.

— Tăceţi, îi întrerupse Savolta, iată-1 că vine.

Privirăspre salon şi-1 văzură traversînd către bibliotecă, salutînd în stînga şi-n dreapta, cu un zîmbet zgîr- cit şi sprîncenele încruntate.

Eram de multă vreme în cabaret cînd începu spectacolul. Întîi a venit un bărbat întâmpinat de rîgîiala marinarului şi care s-a dovedit a fi instrumentistul, adică cel însărcinat cu saxofonul şi violoncelul. Apucă acest din urmă instrument şi-i smulse nişte note lugubre, acompaniat de pian. Apoi femeia de la pian se ridică şi rosti cîteva cuvinte de bun venit. Marinarul îşi scosese dintr-o pungă de muşama o gustare rău mirositoare şi muşcă din ea împrăştiind firimituri pe masă. Conţopistul ursuz, cel cu ochelarii mari, îşi scosese pantofii. Bătrî- nelul ne făcea cu ochiul. Femeia îl anunţă pe chinezul Li Wong, despre care spuse :

VII Antonio Maura (1853—1925), om politic spaniol, conservator, răspunzător de sîngeroasa represiune din „săptămîna tragică” (iulie 1909) de la Barcelona, reacţie sîngeroasa a autorităţilor la mişcarea de protest împotriva trimiterii unor contingente în Maroc, şi de execuţia lui Francisco Ferrer, acuzat, fără probe, de a fi fost responsabil pentru declanşarea evenimentelor.

— Vă va purta de mînă, în lumea fanteziei.

Eu mă agitam jenat de pistolul pe care îl simţeam înfipt în muşchi.

— Sper ca magia lui să nu-i permită să descopere că sîntem înarmaţi, am şoptit.

— Ar face o impresie foarte proastă, fu de acord francezul.

Chinezul amestecă nişte eşarfe din care apăru un porumbel. Acesta zbură în jurul pistei şi se aşează pe masa marinarului, ciugulind firimiturile. Marinarul îi suci gî- tul şi se apucă să-i smulgă penele.

— Ho, ho, spuse chinezul, cluzimea omenească.

Conţopistul se apropie de marinar cu pantofii în mînă şi îl insultă.

— Fii bun şi înapoiază această pasăre stăpinului ei, neruşinatule !

Marinarul apucă porumbelul de cap şi îl agită în faţa ochilor conţopistului.

— Ai noroc că eşti chior, altfel îţi dădeam...

Conţopistul îşi scoase ochelarii şi marinarul îl lovi cu porumbelul peste amîndoi obrajii. Ii zburară pantofii şi conţopistul se apucă de marginile mesei pentru a nu cădea.

— Sînt un om instruit, exclamă, şi ia priviţi unde am ajuns.

— Care este păcatul tău, fiule ? întrebă bătrînelul care strînsese cei doi pantofi şi-1 sprijinea cu blîndeţe pe conţopist.

— Am nevastă şi doi copii şi priviţi unde mă aflu, în ce cloacă 1

Cu toţii eram atenţi la conţopist în timp ce chinezul, uitat, făcea volte cu nişte panglici colorate. Remedios, „Lupoaica din Murcia“, şoptea :

— Săptămîna trecută ni s-a sinucis un enoriaş.

— în bordeie ies la suprafaţă marile adevăruri, conchise Lepprince.

...Oare angajarea înfumuratului şi sclivisitului Lepprince sau doar nefericitele întîmplări au fost cele care au făcut posibilă împlinirea vechiului proverb „rîurile învolburate sînt mama pescarilor" (şi eu aş adăuga : „a pescarilor mai puţin

scrupuloşi") ? Scopul meu nu e să dezleg această necunoscută. Adevărul este simplu : puţin după „achiziţionarea" strălucitului francez, întreprinderea şi-a dublat, triplat şi iar dublat beneficiile. Se va spune : ce bine, cît trebuie să fi beneficiat bieţii şi de- votaţii muncitori, mai ales cînd pentru o astfel de creştere a producţiei au muncit cîte două sau trei ore în plus pe zi, renunţînd la cele mai elementare măsuri de protecţie şi la orice clipă de odihnă. Ce bine, vor gîndi cititorii care nu ştiu, cum se spune, decît slujba pe jumătate ; şi să mă ierte autorităţile bisericeşti pentru că am comparat slujba cu acest infern care este viaţa muncitorilor...

— Sarcina noastră nu este uşoară, spuse comisarul Vâzquez.

Lepprince îi oferi o cutie cu havane din care comisarul luă una.

— Grozavă havană, comentă ; transpira. E cam cald' aici, nu-i aşa ?

— Scoateţi-vă haina, sînteţi la dumneavoastră acasă.

Comisarul îşi scoase haina şi o agăţă pe speteaza scaunului său. îşi aprinse havana cu pufăituri zgomotoase şi trase un fum după care plescăi aprobator.

— Cum am spus : o havană grozavă. Zău aşa.

Lepprince îi indică o scrumieră unde să arunce celofanul în care fusese învelită havana.

— Dacă nu aveţi nimic împotrivă, spuse Lepprince,. am putea trece la problema care ne interesează.

— O. desigur, domnule Lepprince, desigur.

îmi amintesc că, la început, mi-a fost antipatic comisarul Văzquez, cu privirea lui rece şi zîmbetul ironic şi cu acea tărăgăneală profesională pe care o punea în cuvinte şi mişcări, cu scopul neîndoielnic de a-şi exaspera şi nelinişti interlocutorul provocîndu-i astfel o irezistibilă pornire de a-şi mărturisi vinovăţia. Afectarea lui premeditată îmi sugera un şarpe hipnotizînd un mic rozător. Prima

dată cînd l-am văzut l-am considerat de o pedanterie infantilă, aproape patetică. Apoi am constatat că mă călca pe nervi. în sfîrşit am înţeles că sub acea poză oficială se ascundea o metodă tenace şi o vocaţie neclintită de a afla adevărul cu orice preţ. Era neobosit, răbdător şi perspicace la superlativ. Ştiu că a abandonat corpul de poliţie în 1920, adică, după calculele mele, cînd cercetările lui se apropiau de sfîrşit. Era ceva misterios în toată povestea. Dar nu se va şti niciodată, pentru că acum cîteva luni a fost omorît de cineva implicat în acest caz. Şi nu mă mir : mulţi au căzut în acei ani tulburi, iar Văzquez avea să fie unul în plus, şi poate că nu ultimul.

— Orice morală nu e decît justificarea unei necesităţi, înţelegînd prin necesitate exponentul maxim al realităţii, pentru că realitatea devine evidentă omului cînd depăşeşte fazele elucubraţiei şi devine necesitate arzătoare ; necesitatea, aşadar, a unei atitudini unanime a făcut să izvorască din mintea omenească ideea de morală.

Astfel îmi vorbea Domingo Pajarito de Soto într-o după-amiază cînd ieşiserăm să ne plimbăm, după lucru, pe strada Caspe şi pe Gran Via. Stăteam pe o bancă de piatră în grădinile Reginei Victoria Eugenia, pustii din cauza vîntului rece care sufla. Cînd Pajarito de Soto a tăcut, am rămas o clipă contemplînd fîntina arteziană.

— Libertatea, a continuat, este posibilitatea de a trăi în acord cu morala impusă de condiţiile concrete de viaţă ale fiecărui individ în fiecare epocă şi împrejurare. De aici caracterul ei variabil, relativ şi imposibil de delimitat. în privinţa asta, cum vezi, sînt anarhist. Şi nu sînt, în schimb, atunci cînd cred că libertatea, ca mijloc de existenţă, e legată de supunerea în faţa legilor şi îndeplinirea strictă a datoriei. Contestatarii, în acest sens, au dreptate, pentru că ideea lor provine din necesitatea reală, dar o trădează atunci cînd nu ţin seama de realitate pentru a-şi consolida teza.

— Nu cunosc atît de bine anarhismul pentru a fi în măsură să le dau dreptate sau să le combat argumentele, am replicat.

— Te interesează problema ?

— Da, desigur, am spus mai mult ca să-i fiu pe plac decît din sinceritate.

— Atunci, vino cu mine. Te voi conduce într-un loc interesant.

— Nu-i periculos ? am întrebat îngrijorat.

— Nu te teme. Vino, mi-a spus.

Teresa şi cu mine ne duserăm în acea după-amiază intr-un salon de dans situat în partea de sus a oraşului» de unde începea tîrguşorul Gracia. Se numea „Regina l-'rimăverii". înăuntru se afla mult mai multă lume decit permitea capacitatea sălii, şl aşa destul de mare, dar ambianţa era veselă şi plăcută. Pe pereţi se aflau lămpi de gaz ascunse după sticle colorate, care aruncau raze palide de lumină peste tinerele perechi, peste mesele la care se înghesuiau familii transpirate, peste orchestra gălăgioasă, peste chelneriţele şi oamenii de ordine care străbăteau pista şi scotoceau prin unghere cu bastoane în mină. Baloane colorate urcau prin valurile de fum spre tavanul scorojit de care atîrnau ghirlande şi spirale de hîrtie de unde, izbindu-se, îşi reîncepeau coborîrea lenească spre capetele unse cu briantină ale dansatorilor. Ne simţeam bine, cînd Teresa îmi spuse brusc :

— Sint o floare ruptă, fără pămînt sub picioare. Mă usuc, hai să mergem !

Am privit de aproape faţa femeii care se legăna între braţele mele şi am observat că pielea ei netedă are o nuanţă palidă, o reţea de vinişoare gri şi un început de riduri în jurul ochilor şi al gurii. Sub pleoapele plecate am ghicit ţărmurile pînă la care coborau păşunile verzi, briza molcomă a pădurilor, susurul izvoarelor şi şoaptele frunzelor şi ale lucrurilor în mişcare care constituie limbajul secret al copilăriei. N-o voi uita niciodată pe Teresa.

JUDECĂTORUL DAVIDSON Domnul Lepprince frecventa cabaretele ?
MIRANDA Nu
J. D. Bea ?
M. Moderat.
J. D. Vă amintiţi să-1 fi văzut vreodată beat ?
M. Aş spune mai degrabă vesel.
J. D. Recunoaşteţi că l-aţi văzut vesel ?
M. Cîteodată. Oricine...
J. D. Şi-a pierdut vreodată controlul ?
M. Nu.
J. D. Işi recăpăta luciditatea dacă împrejurările o cereau ? M. Da.
J. D. Credeţi că folosea produse toxice ?
M. Nu.
J. D. Vi s-a părut în vreo ocazie nebun sau bizar ?
M. Nu.
J. D. în concluzie, îl consideraţi pe Lepprince un om perfect normal ?
M. Da.

...Doar ipocrizia fariseică şi sălbatică a spiritelor 'de ordine care subordonează mersul omenirii apărării privilegiilor bastarde cu preţul oricărei nedreptăţi şi oricărei suferinţe s-ar putea scandaliza sau surprinde în faţa faptelor. Căci ce altceva s-a întîmplat, dacă nu faptul că prosperitatea nemeritată a cămătarilor, traficanţilor, acaparatorilor, falsificatorilor de mărfuri, a plutocraţilor în general a produs o previzibilă şi întotdeauna rău prirnită creştere a preţurilor care nu s-a văzut compensată cu o justă şi necesară creştere a salariilor ? Şi astfel s-a întîmplat ceea ce se întîmplă din timpuri imemoriale : bogăţii au devenit din ce în ce mai bogaţi, iar săracii tot mai săraci şi mai nenorociţi. Este, aşadar, de condamnat, aşa cum pretind unii, faptul

că dezmoşteniţii, cei slabi, rudele sărace ale inumanei şi insensibilei familii sociale, recurg la un singur drum, la un singur mijloc pe care condiţia lor li-1 permite ? Nu, numai un nebun, un prost, un orb ar putea găsi ceva cenzurabil într-o astfel de atitudine. în întreprinderea Savolta, trebuie s-o spun, domnilor, şi astfel ajung la unul dintre cele mai obscure şi mai penibile pasaje ale articolului meu şi al realităţii sociale, s-a gîndit, s-a planificat şi s-a întreprins singurul lucru care se putea gîndi, planifica şi întreprinde. Da, domnilor, greva. Dar dezmoşteniţii muncitori n-au ţinut seama de (voi îndrăzni să-i pronunţ numele ?) de acest cerber al capitalului, această umbră de temut la amintirea căruia tremură familiile proletare...

— Vin din partea „Omului cu Mina de Fier", spuse Lepprince. Aţi auzit de el ?

— Cine n-a auzit, domnule ? Toată Barcelona...

— Să trecem la subiect, spuse Lepprince.

încăperea în care se încheia contractul nu era prea mare, dar era îndeajuns pentru ca cinci persoane să poată discuta destul de comod. Pereţii erau tapetaţi cu zdrenţe şi singurele mobile erau o masă mîncată de cari, după scaune şi o sofa. De tavan atîrna o lampă cu petrol care pîlpîia şi nu existau ferestre sau vreun orificiu de ventilaţie. Cei doi bărbaţi ocupau scaunele ; Lepprince şi cu mine stăteam pe sofa, iar ea, ascunsă în capa împodobită cu pietre false, se ghemuise pe masă cu picioarele încrucişate.

îmi amintesc extrem de viu profunda impresie pe care mi-a produs-o Marfa Coral prima dată cînd am văzut-o. Aveam păr negru şi des care-i cădea în bucle cuminţi pe spate, ochii la fel de negri şi foarte mari, gura mică, cu buze groase, nasul drept, faţa rotundă. Era exagerat de machiată şi mai avea încă pe umeri capa de catifea şi pietre false în care se înfăşurase după spectacol. Urmărisem cu inima strînsă evoluţia ei în aer, aruncată

şi prinsă de acei malaci greoi, idioţi şi bestiali care o mî- nuiau cu gestul autoritar al taurului de prăsilă. De fiecare dată cînd o vedeam rostogolindu-se în gol, pe punctul de a cădea şi a se zdrobi de podeaua murdară a acelui păcătos cabaret, îmi opream un geamăt în gît şi blestemam obscurele cărări care o conduseseră spre acea meserie periculoasă de saltimbanc într-un local obscen şi viciat de toată scursura acestei lumi. Poate că presim- ţeam viitoarele suferinţe. îmi amintesc că l-am urît fără să-1 cunosc pe „Omul cu Mîna de Fier" şi am urît toate împrejurările care au amestecat în pînza de păianjen veninos destinul acestei copile cu soarta fatidică a drojdiei societăţii şi a labirintului dramatic al crimei ; fără ieşire. Am urît sărăcia, m-am urît pe mine însumi, pe Cortabanyes care mă făcuse să particip la acest contract, întreprinderea Savolta şi pe ea, în mod special.

CONTINUAREA DECLARAŢIEI PRESTATE ÎN FAŢA CONSULULUI STATELOR UNITE ALE AMERICII ÎN BARCELONA DE CĂTRE FOSTUL COMISAR DE POLIŢIE DON ALEJANDRO VAZQUEZ RÎOS LA 12 NOIEMBRIE 1926

r *Document de probă anexa nr. 2*

(Se anexează traducerea în engleză a interpretului Guzmăn Hernandez de Fenwick)

...Că am aflat mai tîrziu de existenţa unei femei numite Maria Coral, o tînără se pare frumosă, de profesie artistă şi amestecată în faptele care fac obiectul declaraţiei mele. Că numita Maria Coral, al cărei nume de familie şi origine sînt necunoscute, ţigancă (după cum am dedus din trăsăturile ei şi culoarea pielii), a venit la Barcelona în septembrie sau octombrie 1917, în compania a

doi uriaşi neidentificaţi, împreună cu care executa numere acrobatice într-un cabaret de proastă calitate, din acest oraş. Că cei doi uriaşi, după cum am aflat din rapoartele primite din alte oraşe pe unde au dat reprezentaţii, camuflau sub activitatea artistică cea mai rentabilă profesie, aceea de ucigaşi plătiţi, profesie favorizată de aspectul lor fizic şi de marea abilitate pe de o parte şi, pe de alta, de faptul că se deplasau continuu dintr-o localitate în alta şi chiar în străinătate. Că, pe baza ipotezelor mele, imposibil de demonstrat, sus-numita Maria Carol s-a despărţit de cei doi uriaşi care au plecat şi au lăsat-o pe ea în Barcelona. Că această separare s-a datorat (este o ipoteză) intervenţiei unui personaj important (Lepprince ? Savolta ? „Omul cu Mina de Fier" ?) care şi-a făcut-o amantă. Că după o anumită perioadă de timp a dispărut din nou fără urmă. Că a reapărut în împrejurări ciudate în 1919...

— Vai, Rosa, spuse doamna Claudedeu, cam bănuiesc cine e pretendentul tău.

' — Neus, vrei să încetezi cu prostiile astea ? o certă doamna Savolta. Ţi-am spus că e prea tînără ca să ne gîndim la astfel de lucruri.

Maria Rosa Savolta se despărţise de mama ei pentru cîteva clipe ca să se ducă să-şi ia o răcoritoare şi reveni la timp, pentru a auzi ultima frază.

— Despre ce vorbiţi ?

— Despre nimic, fetiţo, despre nimic. Prostii care-i trec lui Neus prin cap.

— Vorbeam despre tine,' floricico, rectifică doamna . Claudedeu.

— Ah, despre mine...

— Bineînţeles, eşti persoana cea mai importantă din seara asta. îi spuneam mamei tale, cu dreptul pe care mi-1 dă faptul de a te fi văzut născîndu-te, că te-ai făcut de-acum femeie, şi foarte frumoasă

pe deasupra, şi n-o spun doar ca să-ţi fac plăcere.

Tinăra Marfa Rosa Savolta se înroşise şi avea privirea aţintită în paharul pe care-l ţinea cu amîndouă mîinile.

— Şi-i spuneam mamei tale că a venit vremea să te gîndeşti la viitorul tău. Adică la ceea ce vei face cînd vei termina studiile. înţelegi ce vreau să spun cu asta.

— Nu doamnă, nu înţeleg, răspunse Marfa Rosa Savolta.

— Ascultă, fetiţo, încetează să-mi mai spui doamnă şi fă-mi plăcerea să mă tutuieşti şi să-mi spui pe nume. Şi nu crede că făcînd figura asta prefăcută o să mă schimb, arătîndu-mă mai puţin curioasă.

— C), nu, Neus. Eu nu...

— Lasă, ştiu eu că da, crezi că n-am fost şi eu tînără şi nu recurgeam la aceleaşi trucuri ? Haide, pros- tuţo, să fim prietene, şi spune-mi adevărul. Eşti îndrăgostită ?

— Eu ? Ce glumă, Neus... de cine era să mă îndrăgostesc închisă toată ziua la internat ?

— Ce ştiu eu ! Asta o ai în sînge. Dacă nu vezi bărbaţi, îi inventezi, îi visezi... Că doar de asta sînt bune femeile ! Mai ales la vîrsta ta.

Intervenţia doamnei Parells o salvă din încurcătură pe tînăra Marfa Rosa Savolta.

— Pariez că nu ştiţi ce-am aflat, spuse alăturîndu-se grupului lor.

— Bineînţeles că nu ştim. E important ?

— O să vedeţi după ce vă povestesc. Fetiţo, frumu- şico, de ce nu te duci tu să te plimbi puţin ?

— Să fii discretă, îngeraş, o avertiză doamna Clau- dedeu pe Maria Rosa Savolta.

— Du-te să-i vezi pe bărbaţi în bibliotecă, Maria Rosa, spuse doamna Savolta. Sînt sigură că încă n-ai salutat pe nimeni.

— Nu mă duc în bibliotecă, mamă, imploră Maria Rosa Savolta.

— Fă ce-ţi spun şi nu mă contrazice. Trebuie să te dezbari de timiditatea asta prostească. Hai, du-

te !

Bătrînelul îl mîngîia pe conţopistul care bîjbîia după ochelarii pierduţi. Marinarul termină de jumulit porumbelul şi şi-1 băgă în buzunar.

— Pentru micimi dejun, spuse răguşit.

— Ce căpcăun, vociferă bătrînelul.

După ce-1 liniştiră pe conţopist, acesta rămase mut şi amorţit în remuşcările lui, ghemuit lîngă bătrînel. Chinezul dispăruse.

— Cum s-a sinucis enoriaşul vostru ? am întrebat-o pe Remedios.

— Cu pistolul. Nebunul a vrut să fie teatral şi ne-a ruinat. Acum aşteptăm decizia poliţiei, să vedem dacă ne închid localul.

— Şi ce-o să faceţi în situaţia asta ?

— Trotuarul, ce altceva ne sugeraţi ? Nu ne mai angajează nimeni, nu mai sîntem tinere, apropo, cîţi ani îmi daţi ?

O femeie obeză, de vreo cincizeci de ani, îmbrăcată precum Manon Lescaut, ocupa locul chinezului. începu să cinte cu voce de contralto un cîntecel cu dublu înţeles.

v — Maximum treizeci, spuse Lepprince, luînd o figură ironică.

— Patruzeci şi şapte, cavalerule, şi nu glumi.

— Atunci te ţii destul de bine.

— Pune mina şi-ncearcă, nu te teme.

Marinarul aruncă sandvişul spre cîntăreaţă şi conţo- ţopistul începu să plîngă. Cîntăreaţa, roşie de furie, îşi scutură pîinea de pe rochie.

— Sinteţi nişte nenorociţi, lua-v-ar toţi dracii ! urla cu vocea ei puternică.

—r Pot să-mi cînt şi singur, spuse marinarul şi începu să îngîne cu o voce aspră o baladă în care era vorba despre rom şi piraţi.

— Golanilor ! tuna cîntăreaţa. Aş vrea să vă văd eu făcînd porcăriile astea în alt loc, la teatrul Liceo.

— Acolo mi-ar plăcea să te văd pe tine cîntînd, spuse bătrinelul care şe depărtase de conţopist şi

gesticula, în picioare.

— Sînt prea bună ca să cînt la Liceo, spurcăciune !

— Şi prea fină, destrăbălato ! urlă bătrinelul.

— Multe ar vrea să fie ca mine, ţipă cîntăreaţa şi-şi scoase prin deschizătura decolteului nişte sini cît hîr- daiele. Apoi făcu stînga-mprejur şi se retrase demn, fără să aştepte aplauze. Ajungînd la cortină, dincolo de pian, se întoarse brusc şi spuse solemn :

— Te-ai născut într-o scuipătoare, scîrbă !

Bătrinelul se întoarse spre conţopist şi-i şopti :

— Lasă-i să vorbească, îngeraş.

Remedios se aşează pe scaunul meu. Era să cad în patru labe dacă nu m-ar fi prins în braţele ei titanice.

— A devenit o hazna localul ăsta, comentă, dar pe vremuri era cu totul altceva.

Eram pe jumătate sufocat şi cerui din ochi ajutorul lui Lepprince, dar acesta işi băuse toată cana cu rachiu şi răspunse privirii mele cu nişte pupile sticloase şi colţurile gurii căzute, ca la peşte.

— A fost un local select, spuse Remedios. Da, chiar ăsta pe care-1 vezi acum transformat într-un muzeu de vulgarităţi. Şi nu cu prea mulţi ani în urmă, doar trei sau patru, cînd războiul nu era o farsă, ca acum.

Femeia de la pian, cea cu rochia strimtă şi crăpată, ruga să fie respectaţi artiştii care îşi cîştigă pîinea cinstit şi publicul care dorea să urmărească spectacolul în tihnă. Conţopistul înaintă pînă în mijlocul localului cu ochii înroşiţi de lacrimi.

— E numai vina mea, doamnă. Eu am fost pricina scandalului şi cer să fiu pedepsit cît se poate de aspru.

— N-o pune chiar aşa la suflet, tinere, spuse pianista, aşază-te la locul dumitale şi distrează-te ca ceilalţi.

— Veneau spioni şi traficanţi din toate ţările, spuse Remedios, porniţi să se distreze şi să uite de

război. Guvernele lor îi trimiteau să îndeplinească Dumnezeu ştie ce misiuni, dar lor nu le era mintea la asta.

Conţopistul căzuse în genunchi cu braţele pe piept.

— N-am să plec de-aici pînă nu-mi mărturisesc public păcatele.

Pianista dădu semne de nelinişte, temîndu-se, fără îndoială, de o nouă tragedie, fatală pentru local.

— Veneau în grupuri şi-şi băteau joc de război, de ţările din care veneau şi de mamele care-i născuseră. De cum ii zărea, patroana ne zicea : Fetelor, pregătiţi-vă că vin spionii. începuserăm să le cunoaştem gusturile ; veneau din toate ţările, chiar şi din cele duşmane, dar se înţelegeau, şi încă cum, şi ce capricioşi erau 1

— Puţină distracţie nu strică niciodată, spunea pianista. Cu toţii sîntem oameni de treabă, nu-i.aşa? Ce rău poate face o ghiduşie din cînd în cînd ?

— Nu prea-i din cînd în cînd, doamnă, spuse conţopistul.

— Mulţi s-au depravat la noi, îmi zise Remedios. Spioni, vreau să spun.

într-o clipă totul se schimbă.

— Gata cu mascarada ! Să continue petrecerea !

Cel care strigase era Lepprince. Am tresărit şi aş fi căzut de pe scaun dacă nu m-ar fi ţinut braţele lui Remedios. Francezul se ridicase în picioare cu faţa aprinsă, cu părui zbîrlit, cămaşa descheiată şi ochii strălucind.

— N-aţi auzit ? Să continue petrecerea, am spus ! Dumneata ! se adresă conţopistului, întoarce-te la locul dumitale şi nu ne mai plictisi cu văicăreala ! Şi tu, zise pianistei, cîntă la pian, că pentru asta eşti plătită. Ce-i cu voi ? N-aţi auzit ?

îl înşfăcă pe conţopist de gulerul hainei uzate şi-1 duse aproape pe sus, traversînd pista de dans şi depu- nîndu-1 in braţele bătrînelului. Apoi, fără să se oprească

o clipă pentru a-şi recăpăta răsuflarea, izbi cu piciorul în scaunul marinarului. Acesta se trezi furios.

— Ce dracul se întîmplă aici ? tună.

— Mă deranjează zgomotele dumitale, în general, şi sforăitul în special, e clar ?

— E clar c-o să-ţi crăp botul, spuse marinarul sco- ţînd o ghioagă, dar o lăsă în jos cînd văzu că Lepprince aţintea asupra lui un pistol.

— Dacă vrei scandal, te alegi cu un glonte-ntre ochi ! Marinarul zîmbi strîmb.

— Asta îmi aminteşte de o aventură pe care am avut-o în Hong Kong, spuse, şi-şi suflecă pantalonul ară- tîndu-şi piciorul de lemn. S-a terminat urît.

Pianista îşi reluă treaba şi bărbatul de la violoncel, care urmărise impasibil desfăşurarea evenimentelor, luă saxofonul şi interpretă o bucată veselă. Cortina se dădu la o parte şi apărură doi bărbaţi deosebit de mari şi o ţigăncuşă înfăşurată într-o capă împodobită cu pietre false.

...Nefericiţii muncitori ajunseseră la o înţelegere, îşi adunaseră tot curajul, inimile le băteau în acelaşi ritm şi în creierele lor abrutizate stăruia un singur gînd. Greva ! în cîteva zile, poate chiar în cîteva ore, îşi spuneau entuziasmaţi, nenorocirea noastră se va preschimba în victorie, suferinţele noastre se vor destrăma aşa cum se destramă şi dispare coşmarul reintegrîndu-se în lu- mea nopţii, de unde s-a născut. Nervozitatea îi făcea să asude, nu efortul fizic, pentru că muncitorii aceştia aspri şi iscusiţi de mult nu mai asudau de oboseală, nici chiar în cele mai dogoritoare zile de vară. Dar, vai, nu ţinuseră cont de puterea omniprezentă a „Omului cu Mîna de Fier“, şi nici de creierul rece şi calculat al enig- maticului Lepprince...

— Sînt Lepprince. Vin din partea „Omului cu Mîna de Fier*.

Am văzut cum Pajarito de Soto a devenit livid.

Mă privea aşa cum poate victima îşi priveşte călăul care ridică securea. I-am zîmbit, am făcut un gest liniştitor.

— V-am citit articolele din *Glasul Justiţiei.* Mi s-au părut strălucite, dar puţin, cum să spun, puţin cam prea pasionate. Pasiunea stă bine unui tînăr, nu neg asta. Dar nu credeţi că afirmaţiile dumneavoastră sînt exagerate ? Aţi putea dovedi ceea ce relataţi în culori atit de vii ? Nu, bineînţeles că nu. Dumneavoastră, prietene, aţi adunat doar zvonuri, versiuni unilaterale, exagerate şi deformate de punctul de vedere al eelui care participă, al celui care are propriile lui interese în joc. Spuneţi-mi, don Pajarito, aţi fi de acord cu versiunea pe care v-aş putea-o da eu asupra faptelor ? Aşa-i că nu ? Desigur, desigur.

JUDECĂTORUL DAVIDSON V-aţi dus la cabaret în căutare de distracţie ?
MIRANDA O, nu.
J. D. De ce spuneţi „O, nu“ ? M. Nu era tocmai un cabaret. J. D. Ce vreţi să spuneţi ? M. Era o vizuină scîrboasă. O cloacă.
J. D. Atunci de ce v-aţi dus ?
M. Lepprince trebuia să se întîlnească cu cineva.
J. D. Tocmai acolo, în vizuina aceea ?
M. Da.
J. D. De ce ?
M. Persoanele cu care trebuia să se întîlnească lucrau acolo.
J. D. Ce lucrau ?
M. Erau acrobaţi, aveau un număr de circ.
J. D. Şi de ce vroia să-i vadă Lepprince ?
M. Ca să-i angajeze.
J. D. Lepprince avea interese la vreun circ ?
M. Nu.
J. D. Explicaţi-vă.
M. Acrobaţii erau ucigaşi plătiţi, în timpul lor liber.
J. D. Aşadar Lepprince şi dumneavoastră v-aţi dus acolo ca să tocmiţi ucigaşi ?
M. Da.

— Presupun, începu să spună Lepprince, că nu trebuie să dezvălui în ce fel am aflat despre

existenta voastră.

Uriaşii se priviră.

— Desigur, spuse unul dintre uriaşi, sîntem destul de cunoscuţi.

—; Şi nici să insist asupra propunerii pe care am venit să v-o fac.

— O propunere ? spuse celălalt uriaş. Ce propunere ? Francezul păru descumpănit, dar reacţionă.

— O treabă pe care trebuie s-o faceţi pentru mine... pentru noi, am vrut să spun. Am auzit că vă ocupaţi cu astfel de treburi... pe lîngă activitatea voastră artistică.

— Artistică ? întrebă primul uriaş. A„ da : activitate artistică, numerele noastre. V-au plăcut ?

— Mult, răspunse Lepprince, sînt foarte bune.

— Mai avem şi altele, credeţi-ne ; multe altele, care v-ar plăcea tot atît de mult. Partenerul meu le inventează şi cîteodată şi eu. Astfel ne ies mai variate, pentru că le inventăm amîndoi. înţelegeţi ?

— înţeleg, îl întrerupse Lepprince, dar m-ar interesa mai întii cealaltă problemă : treaba pe care vreau să v-o propun.

— E normal să vă intereseze treburile astea, spuse primul uriaş.

— Partenerul meu şi cu mine, continuă celălalt uriaş, inventăm mereu numere noi ca să nu plictisim publicul. Ceea ce aţi văzut sînt numere vechi, pentru că sîntem de curînd în acest oraş. Cînd ajungem într-un oraş, facem numerele vechi, pentru că la început nu ne cunoaşte nimeni, asta dacă nu cumva ne-au văzut mai înainte, în alt loc. Dar cînd plecăm în alt oraş... Da, da, cînd schimbăm oraşul le facem pe cele vechi, înţelegeţi ? pentru că nu le ştie nimeni.

Francezul se întoarse spre mine profitînd de faptul că uriaşii se înfierbîntaseră în discutarea unui număi' nou.

— Fă ceva, îmi şopti.

— Aş vrea să-mi explicaţi aceste numere noi, spusei coloşilor. Ce-ar fi să terminaţi treaba cu

acest domn şi apoi să vorbim în linişte despre numerele noi ?

Uriaşii se întoarseră surprinşi spre mine.

— Păi tocmai despre numerele noi vorbim.

In tăcerea care se produse, răsună vocea Măriei Coral :

— E-n regulă, domnilor, cine trebuie caftit ?

Lepprince se înroşi.

— Să vedeţi... adică... se bîlbîi.

— E bine ca lucrurile să fie clare. E vorba de oameni importanţi ?

— Nu, spuse francezul, oameni neînsemnaţi.

— Umblă înarmaţi ?

— Nici vorbă, nu...

— Riscul măreşte tariful.

— Nu e nici un risc în cazul acesta, şi nici nu mă interesează tariful.

. — Daţi-ne amănunte, dacă sînteţi bun, îl întrerupse
ţiganca.

■ — Reprezint pe conducătorul unei întreprinderi, spuse Lepprince. Presupun că pot păstra secret numele.

— Bineînţeles.

— De curînd au pătruns printre muncitori elemente care tulbură... ordinea întreprinderii. I-am identificat prin intermediul unor persoane de încredere, ştiţi la ce mă refer.

— Cred că da, răspunse Maria Coral.

— Intenţia noastră... a patronilor mei este, desigur, să descurajăm aceste elemente perturbatoare. Deocamdată nu constituie un pericol serios pentru întreprindere, dar se apropie criza şi sămînţa lor ar putea încolţi în sufletele muncitorilor. Am considerat că e preferabil să distrugem răul de la rădăcină, pentru binele tuturor, cu toate că sîntem, din principiu, împotriva acestor metode.

— Treaba presupune localizarea şi urmărirea persoanelor, sau ne veţi da dumneavoastră toate amănuntele ?

— Noi... secretarul meu, mai precis — mă indică pe mine —, vă va da lista persoanelor în chestiune, precum şi locul şi momentul în care, după părerea noastră, trebuie să se îndeplinească misiunea. Nu e necesar să vă spun că orice iniţiativă din partea dumneavoastră, dincolo de instrucţiunile noastre precise, ne-ar putea aduce serioase prejudicii şi că...

— Noi ne cunoaştem obligaţiile, domnule...

— Permiteţi-mi să nu-mi spun numele, Maria Coral. Ţiganca începu să rîdă.

— In ceea ce priveşte modalitatea de plată... zise.

— Secretarul meu, spuse Lepprince, va veni peste citeva zile cu lista de care v-am vorbit şi o parte din suma pe care o vom stabili. Cînd veţi termina prima misiune vi se va da restul de bani şi veţi trece la a doua, de-acord ?

Maria Coral medită puţin şi apoi consimţi.

— Nu e nevoie ca... secretarul dumneavoastră să vină din nou în această cocină. Obişnuim să cinăm într-o cîr- ciumioară, in apropiere. îi zice casa Alfonso, o s-o vedeţi cînd ieşiţi. între nouă şi nouă jumătate ne găsiţi întotdeauna acolo. Pe cînd prima vizită ?

— Curînd, spuse francezul. Nu mai faceţi nici un angajament cu nimeni. Mai e ceva ?

Ţiganca adoptă o atitudine provocatoare.

— Dinspre partea mea...

— Aş dori, pe cît posibil, spuse Lepprince evident tulburat, ca relaţiile noastre să se limiteze la o simplă prestare, de servicii plătite. Orice contact urmează a fi făcut prin intermediul secretarului meu şi, bineînţeles, în caz că veţi avea complicaţii cu autorităţile, veţi uita numele meu şi pe acela al patronilor mei, în cazul în care veţi reuşi să le aflaţi. De asemenea, odată treaba terminată, veţi părăsi, ca de obicei, oraşul.

— Mai aveţi ceva ? întrebă Maria Coral.

— Da, un avertisment : nu încercaţi să ne trageţi pe sfoară !

Ţiganca rîse din nou. Cînd am ieşit în stradă se crăpa de ziuă şi bătea un vînt îngheţat. Ne-am ridicat gulerele şi ne-am îndreptat în pas grăbit spre automobil, care a pornit cu mare greutate pentru că îi îngheţase apa din motor. Am străbătut un oraş pustiu pînă am ajuns la locuinţa mea, în faţa căreia Lepprince a oprit maşina dar fără să oprească şi motorul.

— Fascinară femeie, nu-i aşa ? zise Lepprince.

— Ţiganca ? Da, cred şi eu.

— Misterioasă, aş îndrăzni să spun : ca mormîntul unui faraon în care n-a pătruns nimeni. înăuntru poţi afla frumuseţe fără margini, mistere de nepătruns, dar şi moarte, ruină, blesteme de secole. Iţi par prea literar ? Nu-mi da importanţă. Duc o viaţă obişnuită, ca orice funcţionar care se respectă. Aceste mici aventuri mă înnebunesc. De-atîţia ani nu m-au mai prins zorile la un chef. La naiba ! Ce bine ne-am distrat ! Hei, ai adormit ?

— Nu, cum o să adorm ? Am închis ochii pentru că mă simt obosit, dar nu dormeam.

.— Hai, du-te şi te culcă ; e foarte târziu şi poate că trebuie să te scoli devreme. Somn uşor !

— Cum o să facem cu listele, cu plata şi cu tot restul ? am întrebat.

— Nu-ţi face nici o grijă. Vei primi veşti de la mine. Acum du-te şi te odihneşte.

— Noapte bună.

— Noapte bună.

Am coborit din maşină şi mi-am dat seama ca prin vis că Lepprince n-a pornit pînă ce n-am încuiat uşa pe dinăuntru.

După plecarea tinerei Maria Rosa, cele trei doamne şi-au apropiat capetele. Doamna Parells, uscăţivă, pistruiată, cu gîtul brăzdat de riduri şi nasul osos şi proeminent, spuse în şoaptă :

— Nu ştiaţi ? Acum o săptămînă poliţia a prins-o pe Rocagrossa într-un hotel de mîna a treia cu un marinar englez.

— Nu mai spune 1 exclamă Claudedeu.

— Nu cred, adăugă doamna Savolta.

— Aşa cum vă spun ! Căutau un răufăcător sau un anarhist şi au percheziţionat toate camerele. Cînd îi duceau spre comisariat, Rocagrossa a spus cine e şi a cerut să vorbească la telefon cu soţul ei.

— Ce figură 1 Să nu-ţi vină să crezi ! spuse doamna Claudedeu. Şi el ce-a zis ?

— Nimic, o să vedeţi. Rocagrossa a fost foarte şmecheră. în loc să-şi cheme bărbatul, l-a chemat pe Corta- banyes şi el a scos-o din încurcătură.

— Şi tu cum ai aflat ? întrebă doamna Savolta. Ţi-a povestit Cortabanyes ?

— Nu, el n-ar povesti lucruri din astea. Sînt secret profesional. Am aflat pe altă cale, dar e absolut sigur, afirmă doamna Parells.

— E un scandal în toată regula, spuse doamna Clau- dedeu.

— Şi englezul ? întrebă doamna Savolta.

— Nu se ştie nimic. L-au lăsat şi pe el să plece şi s-a intors la vaporul lui, ca o pisică opărită, pierindu-i pofta de distracţii. Era un tip fără importanţă, fbchist sau cam aşa...

De ce să fi făcut femeia asta aşa ceva ? căzu pe gînduri doamna Savolta.

— Meandrele vieţii, dragă, zise doamna Claudedeu. E tînără şi pe jumătate străină. Au alt fel de a fi.

— In plus, adăugă doamna Parells, mai e şi problema cu bărbatul ei, nu ştiu dacă ştiţi.

— Rocagrossa ? Lluis Rocagrossa ? Ce-i cu el ?

— Cum ? N-aţi aflat ? Se spune că... în sfîrşit, că-i plac bărbaţii...

— Dragă ! spuse doamna Claudedeu. în fiecare zi se mai adaugă unul pe lista ta.

— Ce pot eu să fac ? Sînt prima care aflu.

— Vai, fetelor, zise doamna Savolta, nu înţeleg cum de vă place să vorbiţi de lucruri atît de scabroase. Mie mi se face silă. Zău aşa !

— Nici mie nu-mi plac, Rosa, protestă doamna Parells. Vi le povestesc pentru că tocmai le-am aflat, dar nu pentru că mi-ar face plăcere porcăriile astea.

— E din ce în ce mai rău, spuse doamna Claudedeu.

...Şi acum trebuie să-mi stăpînesc tremurul degetelor, să-mi înfrînez indignarea şi zăduful pe care le simt în suflet pentru ca să pot relata în modul cel mai simplu şi obiectiv faptele, faptele reale care s-au petrecut în noaptea aceea fatidică, cu puţine zile înaintea datei prevăzute şi dorite pentru a declara atît de aşteptata, necesara şi justa grevă.

în cursul conflictului pe care îl descriu se evidenţiase între muncitori un bărbat numit Vicente Puentegarcia Garcia, un om de caracter, auster, echilibrat şi energic, cu intenţii cinstite şi o inteligenţă vie, un om de o pro

bitate neîndoielnică. Ei bine, în jurul orei unu în noaptea de 27 septembrie a anului curent, susnumitul Vicente Puentegarcia Garcia se întorcea la el acasă, în strada Independencia, în cartierul San Martin, loc liniştit şi foarte străin de îngrozitorul atentat al cărui obiect avea să fie cu puţine minute mai tîrziu. Noaptea era frumoasă, calmă. Pe cerul senin şi albastru strălu- , ceau timid cîteva stele, iar democratica stradă Independencia era solitară, liniştită şi tăcută.

Liniştea şi tihna acelui cartier erau tulburate din cînd în cînd de paşii răsunători ai modestului paznic de noapte, Angel Peceira, ce străbătea zona pe care o avea în supraveghere, fără ca el sau altcineva să poată bănui tragedia ce se punea la cale în liniştea plină de mister, şi care avea să se desfăşoare în cea mai sigură impunitate.

Curînd apare un tînăr muncitor, robust, puternic, cu trăsături ascuţite şi plin de viaţă şi de iluzii. Acest tînăr muncitor este Vicente Puentegarcia Garcia, care după ce a participat la o adunare a greviştilor, se îndrepta spre casă vesel, încrezător. Ajungînd la încrucişarea străzii sale cu strada Mallorca, Puentegarcia se opreşte să stea o clipă de vorbă şi să fumeze o ţigară cu paznicul de care se desparte prieteneşte puţin după aceea.

La cîţiva metri de poarta casei sale, doi bărbaţi vîn- joşi, cu ochi ameninţători, se desprind din întuneric şi înaintează spre el. Puentegarcia porneşte neînarmat în întîmpinarea celor doi, liniştit, cu pasul măsurat.

— Opreşte-te ! exclamă unul dintre ei, cel care părea să aibă mai multă autoritate şi o figură mai necioplită, de canalie, de bandit.

Muncitorul se opreşte. Unul dintre bărbaţi consultă o listă fără îndoială procurată de la laşii instigatori ai acelui act ticălos.

— Tu eşti Vicente Puentegarcia Garcia ?

— Da, eu sînt, răspunde Puentegarcia.

— Atunci, urmează-ne, porunciră zbirii. Şi, apucîn- du-1 cu mîini de fier, îl duseră într-un colţ mai retras şi întunecat.

— De ce vă purtaţi aşa, imploră Puentegarcia, doar nu sînt un criminal, ci un biet muncitor !

Dar unul dintre zbiri îi şi dăduse nefericitului o lovitură puternică în plină faţă. Omul se chirceşte, cu faţa schimonosită de durere.

— Loveşte-1 zdravăn ! exclamă cel care părea să conducă ostilităţile. Aşa o să se înveţe minte o dată pentru totdeauna.

Nenorocitul imploră cu ochii împăienjeniţi de lacrimi, dar brutala tortură nu încetează. Plouă cu lovituri şi Puentegarcia se clatină, martir al teribilului supliciu, cade la pămînt plin de sînge şi aproape inconştient. Chiar şi acum cei doi asasini continuă să-1 izbească cu picioarele şi pumnii. Bietul Puentegarcia, întins la picioarele acelor bandiţi, fu cuprins de convulsii şi în faţa ochilor îi apărură rafale de lumină, cercuri incandescente şi săbii de foc.

Nefericita lui nevastă, văzînd că bărbatul ei întîrzie atîta, iese neliniştită în balcon şi, auzind zgomote, se repede în stradă ca o nebună, plîngînd în hohote şi sfîşiind noaptea cu strigăte ascuţite de durere, de consternare îngrozitoare. Cînd o văd venind, călăii cei laşi o rup la fugă. Atras de zgomote apare şi paznicul cel cinstit. Amîndoi transportă în casă trupul schilodit al muncitorului, care, zvîrcolindu-se într-o baltă de sînge, abia mai poate bolborosi .dispreţuitor : „Mizerabilii ! Canaliile !“

A doua zi, Vicente Puentegarcia Garcia- nu se prezintă la lucru, el, care fusese întotdeauna atît de punctual, de corect, de ireproşabil. Starea gravă în care se află îl împiedică să-şi avertizeze tovarăşii de pericolul care îi pîn- deşte. Astfel cad, în nopţile următoare, Segismundo Dal- mau Marti, Miguel Gallifa Rius, Mariano Lopez Ortega, Jose Lim6 Rovira, Jose Olivares Castro, Agustin Garcia

Guardia, Patricio Rives Escuder, J. Monfort şi Saturnino Monje Hogaza. Informată despre aceste atentate, poliţia a făcut cercetări, dar banditii dispăruseră ca prin farmec şi nici una din pistele furnizate de victime nu a dus la identificarea autorilor. Cu toate că numele celor care trăgeau sforile acestui sîngeors şi infam teatru de marionete erau în mintea tuturor, nimic nu s-a putut

proba împotriva lor. Greva n-a mai avut loc şi astfel s-a încheiat unul dintre cele mai ruşinoase şi respingătoare capitole din istoria iubitului nostru oraş.

Rătăceam cu plicurile sub braţ prin ceaţa portului în acel septembrie monoton şi neguros. Prima noapte mi-a fost greu să nimeresc spelunca pentru că întîia oară fusesem cu maşina şi nu prea ţineam bine minte drumul făcut. I-am găsit pe cei doi uriaşi şi pe ţigancă tocmai cînd îşi terminau cina. M-au salutat plini de bucurie. Am constatat că Maria Coral, nefardată, cu o rochie simplă şi ieşită din atmosfera lubrică de cabaret, era departe de a produce efectul subjugă tor care mă stimulase de atîtea ori. Fără îndoială, recunosc, zîmbetul şi felul de a vorbi al ţigăncii păstrau aceeaşi vioiciune care mă tulbura.

— Ştii ? mi-ai plăcut noaptea trecută, îmi spuse Ma- ria Coral.

Venisem cu o misiune şi am pus plicul în mîinile ţigăncii.

— Stăpînul tău nu vine ? mă întrebă vicleană.

— Nu. Doar aşa ne-am înţeles, dacă ţin bine minte.

— Aşa ne-am înţeles, dar mi-ar fi plăcut să-1 văd. Să-i spui mîine, ai să-ţi aminteşti ?

— Desigur.

Cind m-am dus a doua oară la casa Alfonso nu mai aveam un plic, ci două. Maria Coral a rîs, dar n-a făcut nici un comentariu.

Şi din uşă mi-a trimis o- bezea care a stîmit murmure printre comeseni. A treia oară i-am găsit pe uriaşi în- fulecînd pe rupte, iar Maria Coral nu era cu ei.

— A fugit, ingrata, mărturisi unul dintre coloşi. Ne^a părăsit acum două zile.

— N-are decît de pierdut, îl consolă celălalt uriaş. S-o văd cum o să-şi facă numărul fără noi.

— Nouă puţin ne pasă, ştiţi ? îmi spuseră, pentru că putem lucra şi fără ea. Publicul vine

pentru noi. Dar sîntem supăraţi că a plecat, după tot ce am făcut noi pentru ea.

— După cît am ajutat-o, întări celălalt uriaş.

— Am găsit-o moartă de foame într-un sat în care dădeam spectacol, ştiţi ? Şi-am luat-o cu noi de milă.

— Dar cînd s-o întoarce o să vadă ea...
— N-o s-o mai primim în numărul nostru.
— Sigur că n-o s-o primim.
-- Era cumva... ? am întrebat. Ce fel de. relaţii avea cu dumneavoastră ?
— Relaţii de nerecunoştinţa, spuse unul dintre uriaşi.
--- Relaţii de părăsire, după toate cîte le-am făcut pentru ea, încheie al doilea.
Am renunţat să-i mai descos despre ţigancă şi i-am întrebat de munca lor, nu despre cea de la cabaret, ci despre aceea plătită de Lepprince.
— Oo, merge bine. îl căutăm pe tipul de pe listă şi-i tragem o mardeală. Cînd e la pămînt, îi spunem : „Ca să înveţi să nu te mai bagi unde nu-ţi fierbe oala !“ Asta ea ne-a învăţat, ce să spunem : „Unde nu-ţi fierbe oala“. Şi-o rupem la fugă să nu vină poliţia.
— Era cit pe ce să ne înhaţe ultima dată. Am fugit pînă n-am mai putut şi a trebuit să intrăm într-o circiumă şi să bem o bere ca să ne revenim. Şi să vezi în- timplare : în circiumă se afla tipul pe care-1 ciomăgi- sem ultima dată. Cum ne-a văzut, a căscat gura de groază : ii lipseau doi dinţi pe care-i rupsese ăsta. I-am strigat : „Ca să nu te bagi unde nu-ţi fierbe oala !“, şi el a ieşit mîncînd pămîntul. Am plecat şi noi, din prudenţă.
A fost ultima dată cînd am dus plicuri la casa Alfonso.

— Stînd şi judecind bine, am spus, teoria te duce inevitabil spre fatalism şi ideea ta despre libertate nu este decît o sumă de limite marcate de consecinţa unor fapte care sînt, la rîndul lor, consecinţa altora anterioare.
— înţeleg ce vrei să spui, replică Pajarito de Soto, dar cred că greşeşti. Dacă libertatea .nu există în afara cadrului realităţii (ca libertatea de a zbura, care depăşeşte limitele fizice ale omului), nu e mai puţin adevărat că în cadrul acestor limite libertatea este completă şi, în funcţie de cum e

folosită, se vor configura condiţiile subsecvente. Să luăm, de exemplu, protestul muncitoresc din zilele noastre. O să-mi spui Că nu este un fapt condiţionat de împrejurări ? Nu. Nimic mai evident : condiţiile de salarizare, dezechilibrul dintre preţuri şi salarii, condiţiile de muncă, în sfîrşit, nu puteau produce decît această reacţie. Ei bine, care va fi rezultatul ? Nu ştim. Va reuşi clasa muncitoare să-şi cîştige drepturile ? Nimeni nu poate să prevadă. De ce ? Pentru că înfrîngerea sau victoria depind de *alegerea* mijloacelor. De aceea, concluzia mea este că misiunea fiecăruia dintre noi nu este să lupte pentru libertate sau progres, în mod abstract, pentru că acestea ar fi cuvinte goale, ci să contribuie la crearea unor condiţii viitoare care să ofere umanităţii o viaţă mai bună într-o lume cu orizonturi mai largi şi mai clare,

CONTINUAREA DEPOZIŢIEI PRESTATE ÎN FAŢA CONSULULUI STATELOR UNITE ALE AMERICII DE CĂTRE FOSTUL COMISAR DE POLIŢIE DON ALEJANDRO VAZQUEZ R1OS LA 21 NOIEMBRIE 1926

Document probă anexa nr. 2

(Se alătură ti aducerea in engleză a traducătorului Guzmăn Hernandez de Fenwick)

...Că înainte de a participa direct şi personal în azi- numitul „Caz Savolta“ am avut cunoştinţă de nişte presupuse atentate săvîrşite împotriva a zece muncitori de la această întreprindere. Că s-a spus că aceste atentate (dintre care nici unul nu a depăşit o simplă bătaie, fără consecinţe) erau puse la cale de către direcţiunea întreprinderii prin intermediul unor bătăuşi plătiţi, cu scopul de a împiedica o presupusă grevă. Că din cercetările care s-au efectuat (şi în care nu am avut nici un amestec) s-a dedus că nu existau nici un fel de probe care să demonstreze aceasta. Că se bănuia

că atentatele proveneau chiar din mediul muncitoresc şi se datorau unor disensiuni interne sau unei presupuse lupte pentru putere între doi cunoscuţi agitatori, un oarecare Vicente Puentegarcia Garcia şi un oarecare J. Monfort, primul fiind un cunoscut anarhist andaluz şi al doilea un periculos comunist catalan şi prieten cu Joaquin Maurîn (a se vedea fişa alăturată). Că în urma denunţului înaintat de unul

din presupuşii atacaţi (dacă îmi amintesc bine, un oarecare Simo) şi ca urmare a cercetărilor amintite, s-au făcut ci te va arestări, printre care ale sus-numiţilor Vicente Puentegarcia şi J. Monfort, ale unor oarecari Saturnino Monje Hogaza (comunist), Jose Olivarez Castro (anarho-sindicalist), Gallifa (anarho-sindicalist) şi Jose Simo Rovira (socialist). Că toţi sau aproape toţi cei sus-menţionaţi au fost puşi imediat în libertate şi că nici unul nu mai era închis cînd eu am preluat cazul în chestiune.

COPIE A NOTELOR STENOGRAFIATE ÎN CURSUL CELEI DE A DOUA DECLARAŢII PRESTATE DE JAVIER MIRANDA LU- GARTE LA 11 IANUARIE 1927 ÎN FATA JUDECĂTORULUI F. W. DAVIDSON DE LA TRIBUNALUL DE STAT DIN NEW YORK PRIN INTERMEDIUL INTERPRETULUI GUZMAN HERNANDEZ DE FENWICK

(Foile 70 şi armatoarele din dosar)

JUDECĂTORUL DAVIDSON EXPLICAŢI ÎN MOD concis şi clar cum l-aţi cunoscut pe Domingo Pajarito de So to.

MIRANDA într-o zi mă aflam în biroul lui Cortabanyes cînd a venit Lepprince...

J. D. Cînd a fost asta ?

M. Nu-mi amintesc data exactă. Trebuie să fi fost pe la . jumătatea lui octombrie 1917.

J. D. Era prima dată cînd Lepprince venea la birou ?

M. Nu. A doua oară, după cîte ştiu.

J. D. Cind a fost prima dată ?

M. Cu o lună înainte, cu aproximaţie.

J. D. Informaţi-ne despre această primă vizită.

M. Am făcut-o în şedinţa de ieri. La prima lui vizită Lepprince mi-a solicitat serviciile şi l-am însoţit într-un cabaret.

J. D. Bine. Continuaţi cu cea de-a doua vizită.

M. Lepprince avea în mînă o servietă. A intrat în biroul lui Cortabanyes şi au discutat. Apoi am fost chemat şi eu.

J. D. Cine mai era de faţă în afară de dumneavoastră ? M. Lepprince şi Cortabanyes.

J. D. Continuaţi.

M. Lepprince întinsese pe birou conţinutul servietei.

J. D. Descrieţi-1.

M. Erau trei exemplare din *Glasul Justiţiei,* ziar necunoscut mie, pentru că apărea în tiraj mic şi în mod neregulat. Unul dintre ziare era deschis la pagina de mijloc. Un articol era marcat cu creion roşu, semnătura încercuită tot cu roşu.
J. D. A cui era semnătura ?
M. A lui Domingo Pajarito de Soto.
J. D. Este vorba despre articolele care figurează ca documente de probă l-a, 1-b si 1-c în acest dosar ?
M. Da.
J. D. Continuaţi.
M. Cortabanyes mi-a poruncit să-1 găsesc pe autorul acestor articole.
J. D. Pentru ce ?
M. Atunci nu ştiam.
J. D. Aţi acceptat acel ordin ?
M. La început, nu.
J. D De ce ?
M. Auzisem ce se vorbea despre atentatele împotriva muncitorilor şi mă temeam de complicaţii...
J. D. I-aţi explicat lui Lepprince aceste motive ?
M. Da.
J. D. Chiar cu aceleaşi cuvinte ?
M. Nu.
J. D. Care au fost, exact, cuvintele dumneavoastră ?
M. Nu-mi amintesc.
J. D. Faceţi un efort.
M. L-am întrebat... l-am întrebat dacă era o treabă asemănătoare cu cea anterioară.
J. D. Lepprince a înţeles la ce vă refereaţi ? M. Da.
J. D. După ce v-aţi dat seama ?
M. A început să rîdă şi mi-a spus să n-am nici o teamă, că puteam să fiu de faţă la toate fazele operaţiunii pe care o proiecta şi să intervin în orice clipă şi în orice împrejurare ; ori cînd ceva mi se va părea neclar.
J. D. Si asa a făcut ?
M. Da.
J. D. L-aţi găsit cu uşurinţă pe Pajarito de Soto ?
M. L-am găsit, dar nu cu uşurinţă.

J. D. Povestiţi cum aţi făcut.

De ce ? Au fost zile lungi de drumuri obositoare, de conversaţii cu oameni puţin amabili, de bacşişuri inutile, de aşteptări epuizante, de urmăriri nesfîrşite şi sterile pînă ce am dat de calea cea bună. Eu căutam succesul cu orice preţ, nu atît pentru a-i face impresie bună lui Cortabanyes ci pentru a-i fi pe plac lui Lepprince, al cărui interes faţă de mine îmi deschidea uşi şi perspective neprevăzute, spre cele mai nesăbuite speranţe. Vedeam in el o posibilă cale de evadare din marasmul biroului lui Cortabanyes, din lungile după-amieze monotone şi neproductive şi din viitorul meschin şi nesigur. Serramadriles era conştiinţa mea, glasul de alertă dacă moralul îmi scădea sau mă lăsam copleşit de abulie şi de deznădejde. Spunea că Lepprince era „loteria noastră", clientul pe care trebuia să-1 alinţi şi să-1 asculţi, cu care trebuia să fii cît se poate de îndatoritor şi util, eficace în aparenţă şi credincios din interes, cu orice preţ. îmi zugrăvea un viitor sordid şi odios în subordinea unui Cortabanyes din ce în ce mai bătrîn, mai iritabil şi mai lipsit de noroc. îmi descria, în schimb, uixtablou plin de lumină alături de Lepprince, în înaltele cercuri barcelo- neze ale finanţei si comerţului, în lumea bună, cu automobilele, petrecerile, călătoriile, îmbrăcămintea şi femeile ei, ca nişte zîne, şi o avere întreagă, în monede strălucitoare, zornăitoare, ce ţîşneau din porii acestei bestii care era oligarhia catalană. în acest păienjeniş, sătul de ore pierdute fără rost dar însufleţit de dorinţa de a reuşi, l-am găsit pe Pajarito de Soto într-o noapte, pe la mijlocul sau sfîrşitul lui octombrie, într-o casă seniorială şi năruită din strada Union, unde avea un apartament sub- închiriat. Sunasem la multe uşi şi multe mi se trîntiseră în nas, de aceea vocea mea era obosită cînd am întrebat dacă acolo locuia ziaristul. îmi deschise o femeie tînără, cu un zîmbet frumos. încă nu ştiam că se numea Teresa şi nici că peste un timp avea, să fie prima mare dragoste din viaţa

mea. Imaginea acelei clipe revine în mintea mea ca resturile unui naufragiu pe care valurile le aruncă la mal. Era o cameră dreptunghiulară, foarte mare şi îmbîcsită, cu un labirint de mobile eterogene care transforma încăperea într-un fel de apartament fără pereţi despărţitori. Mobilele se grupau în jurul unor
centre create de necesitate (din nou teoria necesităţii) : într-un colţ se afla un pat matrimonial în dezordine, două noptiere, un lampadar şi un mic leagăn în care dormea un copil; în colţul opus, o masă înconjurată de scaune desperecheate ; în neorînduială, două fotolii cu tapiţeria ruptă şi arcurile sărite, o bibliotecă cu rafturi strîmbe, un dulap întredeschis, o consolă şchioapă pe colţ şi un bufet burtos. Camera era semănată cu grămezi de ziare şi cărţi care invadaseră mai mult sau mai puţin suprafeţele tuturor mobilelor. Domina încăperea o sobă burduhănoasă care răspîndea o căldură înăbuşitoare, „ca să nu răcească copilul". Intr-unui din fotolii dormita Domingo Pajarito de Soto. Părea mic de statură, şi chiar era, cu un cap mare şi faţa măslinie, cu părul negru şi lucios ca cerneala chinezească proaspăt vărsată, mîini fine şi braţe excesiv de scurte chiar şi pentru persoana lui mărunţică, ochi bulbucaţi şi gura mare şi cărnoasă, nas cîrn şi gît scurt : un broscoi. A fost surprins văzîn- du-mă, şi s-a mirat şi mai mult cînd i-am spus că i-am citit articolele în *Glasul Justiţiei* şi că persoane importante, al căror nume nu eram autorizat să-1 divulg, se interesau de el. La început a crezut că era vorba despre directorii unor ziare sau organizatorii vreunui partid politic. Văzîndu-1 atît de nevinovat şi plin de speranţe, i-am spus pînă la urmă jumătate din adevăr. N-a înţeles, era orbit de ambiţiile lui romantice. îmi amintesc acea înserare rece de noiembrie şi pe Pajarito de Soto aşezat pe marginea scaunului, pierdut la capătul mesei de şedinţe din sala-bibliotecă. Lepprince s-a arătat cordial şi respectuos, i-a lăudat „stilul incisiv" şi curajul; a respins versiunea lui asupra

faptelor şi i-a făcut o propunere surprinzătoare : să elaboreze un studiu complet despre întreprinderea Savolta din punctul de vedere al muncitorilor : condiţii de muncă, producţie, salarii, criaa şi greva. I-a oferit accesul la toate documentele şi birourile fabricii, precum şi orice fel de alte informaţii şi ajutoare ; exact, îl asigură, „ca lui Savolta în persoană". I-a garantat impunitatea şi libertatea publicării oricărui articol în această privinţă. I-a cerut, în schimb, să nu-şi facă publice concluziile pînă ce nu va oferi conducerii întreprinderii „posibilitatea de a-şi îndrepta greşelile". I-a comunicat că la terminarea acestui studiu, va convoca o adunare mixtă, a conducătorilor fabricii şi a muncitorilor, în care se vor discuta „în prezenţa lui“ toate problemele ridicate de el. I-a promis, în schimbul acestor servicii, „suma de patruzeci de duros“. în concluzie, era mai mult decît putea spera Pajarito de Soto, şi a acceptat emoţionat. Mărturisesc că la început m-am temut pentru el. Dar Lepprince a repetat promisiunea de a nu face nici un fel de presiuni asupra ziaristului. Am avut încredere în cuvîntul lui 'de cavaler şi nu m-am opus tranzacţiei. Şi nici nu cred că Pajarito de Soto ar fi acceptat în acele clipe vreun fel de avertizare. Cînd am început să ne împrietenim, în timpul deselor discuţii şi plimbări, i-am amintit cît era de instabilă poziţia lui, între două focuri. O făceam pe de o parte din afecţiune, pe de alta împărtăşind temerile pe care mi le mărturisea Teresa, cînd eram singuri. Dar nu-mi dădea atenţie : dorea să realizeze o lucrare folositoare şi adevărată ; avea un suflet şi intenţii simple, dorea un viitor limpede pentru copilul lui, un orizont încununat de muncă, prosperitate şi împliniri. împreună făceam şi refăceam planuri de viitor, nu numai individuale. Discutam tot felul de nimicuri pînă în zori, străbăteam fiecare colţişor al oraşului adormit, populat de magice palpitaţii. Dacă găseam vreo uşă deschisă, pătrundeam în holul întunecos la lumina unui chibrit şi urcam scările pînă pe acoperiş de

unde contemplam Barcelona la picioarele noastre. Domingo Pajarito de Soto se simţea a fi, şi ideea lui nu mi se părea exagerată, „el diablo cojuelo"[VIII] al secolului nostru. Arăta cu degetul spre balustradele teraselor din zonele rezidenţiale, conglomeratele proletare, cartierele paşnice şi virtuoase ale clasei mijlocii : comercianţi, negustori şi meşteşugari. Am golit împreună multe sticle cu vin, dătător de viaţă în timpul nopţii şi răzbunător cînd ne trezeam ; am asistat la reuniuni politice, am apărat împreună ideologii comune, totdeauna altele, mai mult din prietenie decît din convingere. N-am ştiut nici înainte şi nici după aceea adevăratul înţeles al cuvîntu-
lui prieten. Cit despre Teresa, am mai spus că a fost marea mea dragoste. Ne vedem zilnic, folosind orice pretext pentru a ieşi glonţ de la birou şi a mă întoarce după vreo două ore. Prima dată cînd m-a chemat a făcut-o ca prietenă şi pe acest ton s-a desfăşurat întrevederea. O vecină cumsecade se oferise să aibă grijă de copil. Mi-a dat întîlnire într-o lăptărie de lîngă casa ei, un local lung şi îngust, împărţit în două jumătăţi de un paravan de lemn. Prima jumătate avea o tejghea de marmură cioplită unde o femeie grasă înfăşurată într-un şorţ de muşama gălbuie vindea lapte, brînză, unt şi alte produse. După paravan se aflau patru măsuţe lipite de peretele de-a lungul căruia se afla o bancă. Mesele erau ocupate de perechi tinere : studenţi, meşteşugari, calfe şi ucenici însoţiţi de chelneriţe, servitoare, dactilografe, infirmiere şi muncitoare. Vorbeau în şoaptă, îmbrăţişaţi, sau se sărutau şi se mîngîiau protejaţi de lumina slabă care ajungea pînă la separeu şi de o complicitate împărtăşită de toţi. Teresa m-a întîmpinat cu o discretă afabilitate, mi-a cerut scuze pentru acel loc adăugind că îi promisese vecinei cumsecade să nu se îndepărteze, ceea ce justifica alegerea lăptăriei, ca fiind cea mai apropiată de casă, în timpul discuţiei, care a durat

VIII Eroul romanului cu acelaşi nume, *Diavolul şchiop,* de Luis Velez de Guevarra, publicat in 1641.

mei bine de o oră, mi-a mărturisit temerile pe care le avea în legătură cu activitatea bărbatului ei şi încăpăţînarea lui Domingo de a nu ţine seama de nici un avertisment. I-am spus că nu vedeam nici un pericol atîta timp cit Pajarito nu comitea vreo imprudenţă gravă. S-a arătat uşurată la auzul cuvintelor mele şi conversaţia a căpătat un caracter mai general : am vorbit despre viaţa dură de la oraş, de cît de greu îţi croieşti un drum, de responsabilitatea de a avea un fiu şi de viitorul sumbru al societăţii noastre. La sfîrşitul dialogului mi-a cerut să nu insist s-o însoţesc şi să plec primul din lăptărie, fără s-o aştept afară sau s-o urmăresc. I-am spus că aşa voi face şi i-am întins mîna, dar ea s-a apropiat de mine şi m-a sărutat pe gură aşa cum numai în visele singuraticilor lipsiţi de dragoste se dau şi se primesc sărutările. Astfel a început un lung şir de ieşiri şi plimbări, ocrotiţi de vecina cum-secade, de neglijenţa disciplinară a lui Cortabanyes şi de absenţele prelungite ale lui Pajarito de Soto, cufundat
în munca lui, preocupat de fabrica lui şi de teoriile lui nebune. Teresa îşi iubea soţul din tot sufletul, dar convieţuirea cu el era grea : era un om bun dar inconsecvent, nervos şi iresponsabil, orb faţă de tot ce exista în afara idealurilor lui reformiste, absorbit în meditarea şi elaborarea proclamaţiilor, denunţurilor şi revendicărilor ; oscila între violente stări de copleşitoare energie creatoare şi bruşte depresiuni care îl cufundau în indispoziţie şi muţenie. Teresa suporta în tăcere această abandonare şi, într-o anumită măsură, o înspăimîntau reacţiile bruşte şi despotice ale soţului ei, se simţea nesigură şi fără apărare. Pe de altă parte şi eu sufeream. Experienţele mele anterioare în domeniul dragostei erau nule : cîte-o incursiune nocturnă şi ceasuri nesfîrşite de imaginaţie febrilă. într-o anumită ocazie, încercînd să înţeleg stîngăcia soţului ei, i-am vorbit despre greutatea de a iubi, despre limbajul imposibil şi gesturile nehotărîte şi cuvintele care vor să spună

şi nu spun şi privirile care vor să exprime şi nu exprimă. în realitate, vorbeam despre mine, despre nesiguranţa mea în faţa vieţii şi despre bîjbîielile mele disperate în faţa tuturor răscrucilor lumii. Şi în felul acesta, îndoit şi torturat, au trecut săptămîni de neuitat : mă plimbam zile întregi cu Teresa sau mergeam să dansăm la lăptăria care a fost martora începutului dialogului nostru, iar nopţile discutam şi mă îmbătăm cu Pajarito de Soto în taverna lui Pepin Matacrios. Trebuie să subliniez că relaţiile mele cu Teresa în timpul acelor săptămîni nu au fost adultere nici în faptă nici în gînd. Dacă a- existat o iubire conştientă, nu a ieşit deloc la suprafaţă. Eram două suflete imite de nevoia reciprocă de companie şi, dacă imitam săruturile şi gesturile aman- ţilor, o făceam pentru a crea o lume fictivă de afecţiune care să ne materializeze visurile, ca puştiul care călăreşte pe braţul unui fotoliu în căutarea aventurilor, cu un coif de hîrtie pe cap şi coada unei mături ca stindard, în puţinele ocazii cînd ne-am întîlnit toţi trei, Pajarito de Soto, Teresa şi eu, nu ne copleşea vinovăţia. Roşeam totuşi de teama subită de a ni se descoperi secretul şi mă arătam ursuz şi distrat cu Teresa, atitudine care lui Pajarito de Soto îi producea o paradoxală îngrijorare, îi părea rău că nevasta lui şi cu mine nu ne înţelegem
şi de multe ori m-a pus să jur că dacă lui i s-ar fi întîmplat ceva eu aş fi avut grijă de Teresa şi de copil. Ea rîdea şi-şi bătea joc de noi, cu un curaj nu lipsit de maliţiozitate. Dar conştiinţele noastre erau liniştite. Pînă ce s-a produs deznodămîntul ca lovitura unui trăsnet sau ca precizia unei mişcări de şah. S-a întîmplat cu puţine zile înainte de Crăciun. Eu lucram şi încercam să ies din mahmureala pe care mi-o lăsase noaptea ce abia tre- " cuse, cînd a sunat telefonul. Serramadriles mi-a întins receptorul, pe care l-am apucat cu o agitaţie încărcată de presimţiri. Era Teresa. îmi cerea să merg urgent la ei acasă. Nu mi-a dat nici o explicaţie, era doar o rugăminte disperată. Am ieşit

în goană. încă de pe atunci cunoşteam felinarele, clădirile şi pavajul străzii Union ca pe propria mea casă. Am bătut la, uşă şi vocea ei mi-a spus să intru. încăperea era în penumbră, luminată doar de slabele reflexe ale cărbunilor care ardeau în sobă. - înainte ca ochii să mi se obişnuiască cu lumina slabă, Teresa mi s-a aruncat în braţe şi m-a acoperit cu sărutări şi mîngîieri, murmurînd cuvinte fierbinţi şi nebune, smulgîndu-mi hainele, descheindu-şi-le pe ale ei, pînă ce piepturile noastre s-au întîlnit cutremurate şi înspăi- mîntate. Fără să spunem un cuvînt, ne-am îndreptat spre pat. In leagăn, copilul dormea. Am pătruns într-o clipgi în întuneric, torturînd şi suferind în acelaşi timp, identificînd victima şi călăul, ca vîrtejul de foc ce a fost universul la începuturile lui, pînă ce o mînă uriaşă şi invizibilă ne-a despărţit cu forţa cu care se crăpa pă- mîntul la sfîrşitul lumii şi am rămas întinşi pe pat cu picioarele încă înlănţuite, înotînd spre malul conştiinţei, în căutarea răsuflării pierdute şi a unui fir de raţiune. Am auzit vag o voce în care am recunoscut-o pe cea a Teresei, o altă Teresă, care îmi spunea că mă iubeşte, că doreşte să o iau cu mine, departe de casa aceea, departe de Barcelona, că pentru mine şi-ar părăsi bărbatul şi copilul, că ar deveni sclava mea. Am simţit o împunsătură în inimă. Pentru prima dată mi-a fost frică să nu fiu descoperit, şi brusc pielea mi-a devenit uscată şi aspră. Era tîrziu şi am întrebat-o de ce întîrzia. Mi-a spus că întreprinderea pentru care lucra, adică Savolta, sau mai degrabă Lepprince, convocase faimoasa adunare
la ora şapte. Ascultînd-o, am înţeles amploarea trădării mele şi mi l-am imaginat pe prietenul meu de două ori abandonat. M-am îmbrăcat, am ieşit fără să aud strigătele şi rugăminţile Teresei, şi am chemat o birjă. înainte de a părăsi casa am auzit plînsul copilului. Era întuneric beznă şi ceasul arăta opt şi jumătate. Birja m-a condus la gară. Acolo a trebuit să aştept douăzeci de minute pînă să plece trenul. Curînd, acesta căpătă viteză şi, după ce ieşi

din gară, pătrunse în cartierele mărginaşe, înspre zona industrială Hospitalet. Contemplam peisajul plin de nelinişte, ghemuit în fundul vagonului aproape gol, încercînd să mă adăpostesc de curenţii de aer care mă pătrundeau pînă la oase. Probabil că afară era foarte frig pentru că mă vedeam obligat să şterg geamul cu mîna, înlăturînd aburii care se condensau şi care împreună cu funinginea formau o perdea mocirloasă şi slinoasă. încercam fără succes să-mi ordonez gîndu- rile. Suburbiile pe care le traversam şi pe care nu le cunoşteam mă deprimau profund. Lîngâ calea ferată, cît cuprindeam cu privirea, se înghesuiau barăcile fără lumină, pe un pămînt cenuşiu, prăfos şi fără vegetaţie. Printre barăci, şiruri de imigranţi, veniţi în Barcelona din toate colţurile ţării. Nu reuşiseră să intre în oraş : munceau în zona industrială şi locuiau în cîmp, în anticamera prosperităţii care îi atrăsese. Abrutizaţi şi înfometaţi aşteptau şi tăceau, lipiţi de oraş ca iedera de zid. Asta îmi amintesc din acea călătorie şi faptul că, ajuns la destinaţie, un peron îngheţat şi măturat de vînt, am luat o trăsură prăpădită care m-a dus la fabrica Savolta. Plescăind prin băltoace pestilente, pe străzi întunecoase, tristul vehicul de pe celălalt tărîm işi inventa drumul cu un pas imperturbabil şi lent. Aerul rărit de emanaţii vicioase îmi zgîria gîtlejul. Nu ştiu ce gîndeam şi nici cît timp a trecut. Ştiu doar că am ajuns la o clădire enormă, asemănătoare unui circ metalic, că trăsura m-a lăsat acolo şi că am dat un ocol căutînd intrarea. Am văzut automobilul roşu al lui Lepprince lîngă poarta pe care am pătruns : era iluminată cu petrol. Mi-a ieşit în întîmpinare un paznic de noapte căruia i-am spus cine sînt şi ce caut. Am traversat o încăpere liniştită în care erau răspîndite un fel de glugi
de pînză care am presupus că acopereau maşinile de scris. Pătrunzînd pe o altă uşă am simţit sub picioare moliciunea unui covor. Portarul m-a salutat şi a dispărut. Eu am înaintat prin coridorul acoperit de covor pînă la o altă uşă mai mare, din lemn. Am

împins uşa şi lumina m-a orbit. Mă aflam într-o sală luminată, pe ai cărei pereţi atîrnau tablouri. La mijloc se afla o masă lungă, mult mai lungă decît masa de reuniuni unde lucram Doloretas şi cu mine, şi în jurul mesei şedeau vreo treizeci de persoane, dintre care jumătate păreau muncitori, cealaltă jumătate, patroni. Printre aceştia din urmă l-am recunoscut pe Lepprince, iar printre muncitori, pe Pajarito de Soto. Reuniunea era pe sfîrşite cînd am ajuns ; spiritele erau încinse. Un bărbat solid care ocupa locul de lîngă preşedinte lovea cu mîna în masă producînd un sunet sec, ca şi cum mîna i-ar fi fost de fier. Am ştiut astfel cine era. Cel care prezida trebuia să fie Savolta. Cu toţii ţipau şi se întrerupeau şi dintre toate vocile se distingea glasul lui Pajarito de Soto, insultînd, acuzînd, proferînd ameninţări împotriva direcţiei şi a societăţii. Am înţeles ceea ce ştiam deja, ceea ce am înţeles cînd Teresa mi-a spus unde se afla bărbatul ei : că totul a fost o înşelăciune, că Lepprince se jucase cu Pajarito de Soto din motive necunoscute şi că acesta, în ultima clipă, îşi dăduse seama de şarlatanie şi reacţionase cu una din acele crize violente care o în- spăimîntau atît de tare pe Teresa. Şi am înţeles că dacă eu aş fi fost de la început acolo, nu s-ar fi întîmplat toate acestea şi că trădarea mea fusese totală şi ireversibilă. N-am priceput nimic din ce discutaseră. Cred chiar că ceea ce era important fusese spus cînd am ajuns eu. A domnit dezordinea pînă ce un muncitor l-a rugat pe Pajarito de Soto să tacă şi să nu-şi complice mai mult situaţia ; se săturaseră de el şi doreau să-i lase să-şi rezolve singuri problemele. Patroni şi muncitori îl huiduiră pe Pajarito de Soto, care părăsi încăperea. Doar Lepprince îşi păstra calmul şi zîmbetul. L-am urmat pe prietenul meu prin coridoare şi încăperi fără să-l ajung. L-am strigat. A fost inutil şi am reuşit doar să mă rătăcesc. M-am aşezat lîngă o husă de pînză şi am izbucnit în plîns. Mîna lui Lepprince pe umărul meu m-a

adus la realitate. Era tîrziu, trebuia să plecăm, adunarea fusese amînată. M-a condus acasă cu maşina lui. A doua zi nu m-am dus la lucru ; apoi a urmat duminica şi am rămas în casă, fără să ies să mănînc. Luni am ho- tărît să mă înfrunt din nou cu faptele. Pajarito de Soto murise sîmbătă, în zori, cînd se întorcea, pe jumătate beat, la el acasă. Se vorbea de un accident, de o lovitură, de doi bărbaţi cu gulerele ridicate văzuţi la miezul nopţii de cineva care-i spusese în treacăt unui paznic de noapte, de o misterioasă scrisoare pe care Pajarito de Soto se dusese s-o pună la poştă, de faptul că soţia şi copilul fugiseră în grabă fără să lase adresa sau vreun mesaj. Am fost interogat de poliţie. Le-am spus că nu ştiam nimic, că nu bănuisem ce avea să se întîmple. Mi-am dat seama, în toată confuzia în care mă aflam, că ar fi fost inutil să fac presupuneri nefondate. Nu eram ^fer nici că Lepprince se făcea responsabil de acea ^^Kte. înainte de a vorbi trebuia să fac eu însumi cer- ^MFi. Bineînţeles că n-am făcut nici o încercare de a Hgăsi pe Teresa. Nu era nimic mai clar decît dorinţa ei de a nu mă mai vedea niciodată. Pe de altă parte, chiar presupunînd că aş fi întîlnit-o, că m-ar fi iertat şi că am fi reuşit să ne ştergem din memorie acele în- tîmplări dramatice, ce-aş fi putut eu să-i ofer ? Eram •doar un salariat al cărui unică speranţă de subzistenţă ■era Lepprince.

ni

MARÎA ROSA SAVOLTA STATEA NEHOTArîtă în uşa bibliotecii, cu privirea pierdută în gol. Lîngă ea, un bărbat elegant şi un bătrîn cu barba albă discu- ■ tau.

— Aşa cum am zis întotdeauna, prietene Turull, spu- , nea bătrînul cu barba albă, urcă preţurile, scade consumul, scad vînzările ; scad vînzările, urcă preţurile. Cum ai numi dumneata situaţia asta ?

— Un infern, spunea numitul Turull.

— în mai puţin de un an, continuă cel cu barbă albă, vom fi cu toţii în mizerie. Ştii ce se vorbeşte prin Madrid ?

— Spuneţi-mi. Mă ţineţi pe jeratic, cum se zice în popor.

Bătrînul rosti în şoaptă :

— Că pînă la primăvară cade cabinetul lui Prieto.

— A, da... înţeleg. Care va să zică Garcia Prieto a format un nou guvern, nu ?

— L-a făcut de acum două luni.

— La naiba ! Şi cine-i acest Garcia Prieto ?

— Asta-i bună, dumneata nu citeşti ziarele ?

Nişte braţe puternice o apucară pe Maria Rosa Savolta de subsuori şi o ridicară deasupra capetelor. Tînăra se sperie.

— Ia priviţi cine a venit în vizită, fir-ar să fie ! strigă autorul întîmplării. După voce, Maria Rosa Savolta îl recunoscu pe don Nicolâs Claudedeu.

— Nu-ţi mai aminteşti de mine, ştrengăriţo ?

— Cum să nu, unchiule.

— Mincinoaso ! exclamă don Nicolâs Claudedeu. de- punînd-o din nou pe podea. Acum cîţiva ani te aşezai pe genunchii mei şi trebuia să fac pe calul o oră întreagă. Şi-acum, vezi bine : la naiba cu unchiul Nicolâs !

— Nu vorbi aşa, unchiule Nicolâs. M-am gîndit întotdeauna la tine cu drag.

— La gunoi cu bătrînii, zi că nu. Ştiu eu la ce te

gîndeai tu, ştrengărite. Cu mutricica asta, Isuse Cristoase, şi cu sînişorji ăştia...

— Pentru Dumnezeu, unchiule... îl imploră tînăra.

Cu toţii contemplau scena zîmbind. Toţi, în afară de tînărul elegant a cărui privire o surprinsese cu cîteva minute în urmă şi în faţa căreia fata îşi plecase roşind ochii. Cu o cupă în mînă, elegantul tînăr tăcea şi medita, cu spatele sprijinit de uşa bibliotecii de unde domina şi biblioteca şi salonul.

Uşa biroului se deschise iar Doloretas şi cu mine ne prefăceam că muncim cu sîrg. Cortabanyes a trebuit să ne cheme de cîteva ori, pentru că ne făceam că nu-i observăm prezenţa, absorbiţi de lucrările noastre. Ne-a cerut să-l convocăm pe Serramadriles. Acesta a întîr- _^o'~$_{cu}$ răspunsul, cu toate că precis asculta de după uşa ^{4}°?^{x}ruţei lui. Toţi trei aşteptam în picioare cuvintele $_{o}^{e}^{i}^{T}$lui.

— Mîine este Crăciunul, spuse Cortabanyes, şi se opri gîfîind.

— Mîine este Crăciunul, continuă, şi nu vreau... să las să treacă această sărbătoare fără... hm... să vă împărtăşesc afecţiunea mea şi... mulţumirile mele. Aţi fost cu toţii nişte colaboratori leali şi... hm... eficienţi, fără de care bunul mers al... al biroului nu ar fi fost... asta...
posibil.

Făcu o pauză şi ne privi pe fiecare în parte, cu ochişorii lui ironici.

— Cu toate acestea, nu a fost un an bun... Dar n-o să ne pierdem cu firea pentru atît. Am supravieţuit, şi cit sîntem încă... hm... gata la datorie, şansa poate intra pe această uşă în orice clipă.

Arătă spre uşă şi cu toţii ne întoarserăm privirile.

— Să sperăm că, fără îndoială... ăsta... care vine va fi mai bun. Pe primul plan stau... stau... munca şi interesul. Norocul vine doar atunci cînd... cînd se... Ei bine, ştiţi ceva ? Am obosit vorbind. Luaţi

plicurile.

Scoase din buzunar trei plicuri închise, cu numele noastre pe ele, şi-i întinse unul lui Serramadriles, unul lui Doloretas şi altul mie. Le privirăm fără să le deschi-

dem, zîmbind şi mulţumindu-i. Pe cînd se retrăgea, m-am repezit spre biroul lui.

— Domnule Cortabanyes, vreau să vă vorbesc. E urgent.

Mă privi surprins şi apoi ridică din umeri.

— Bine, intră.

Intrarăm în birou. Se aşeză şi mă privi de sus în jos. **Stăteam** în picioare în faţa lui. Am pus mîinile pe masă şi mi-am înclinat trupul spre el.

— Domnule Cortabanyes, am spus, cine l-a omorît pe Pajarito de Soto ?

COPIA NOTELOR DACTILOGRAFIATE LUATE ÎN CURSUL CELEI DE A TREIA DECLARAŢII PRESTATE DE JAVIER MIRANDA LUGARTE LA 12 IANUARIE 1927 ÎN FAŢA JUDECĂTORULUI F. W. DAVIDSON DE LA TRIBUNALUL DE STAT DIN NEW YORK PRIN INTERMEDIUL INTERPRETULUI GUZMAN HERNANDEZ DE FENWICK

(Pagina 92 şi următoarele din dosar)

JUDECĂTORUL DAVIDSON în rapoartele despre moartea lui Pajarito de Soto se menţionează existenţa unei scrisori, ştiaţi ?
MIRANDA Da.
^D Ştiaţi despre această scrisoare încă de **pe** atunci ? M^a'
V-a spus despre existenţa scrisorii Pajarito de Soto ^Bite de a muri ?
■TNU.
D. Atunci cum aţi aflat despre existenta ei ?
M. Mi-a vorbit comisarul Văzquez.
J. D. După cîte ştiu si comisarul Văzquez a murit.
M. Da.
J. D. Asasinat ?
M. Aşa cred.
J. D. Doar credeţi ?
M. Moartea lui s-a produs după ce am părăsit eu Spania. Deci fac doar ipoteze, în funcţie de ce mi s-a relatat.
J. D. După ipotezele dumneavoastră, moartea comisarului Văzquez a avut vreo legătură cu cazul pe care îl cerceta şi care face obiectul acestui interogatoriu ?
M. Nu ştiu.
J. D. Sînteţi sigur ?
M. Nu ştiu nimic despre moartea lui Văzquez. Doar ceea ce s-a scris în ziare.
J. D. Eu cred că totuşi ceva ştiţi...

M. Nu.
J. D. ...că ascundeţi fapte care interesează acest tribunal. M. Nu.
J. D. Vă reamintesc, domnule Miranda, că puteţi refuza să răspundeţi la întrebări, dar dacă răspundeţi, aflîn- du-vă sub jurămînt, răspunsurile dumneavoastră trebuie să corespundă adevărului şi numai adevărului.
M. Nimeni nu este mai interesat decît mine în clarificarea acestui caz.
J. D. Insistaţi să susţineţi că nu cunoaşteţi împrejurările morţii comisarului Văzquez ?
M. Da.

...Că am ştiut de moartea lui Domingo Pajarito de Soto puţin după ce s-a produs, cu toate că nu am luafc direct parte la clarificarea faptelor. Că inspectorul sărcinat cu acest caz a declarat cercetările încheiate, ţionînd că moartea a survenit din cauze naturale, tima lovindu-se la cap de marginea trotuarului. Că^^H victima prezenta şi alte contuzii, acestea se datorau f^H tului că fusese lovită de o maşină neidentificată, ca^ a dispărut. Că nimic nu făcea să se presupună premeditare în desfăşurarea întîmplărilor care au dus la moartea numitului Domingo Pajarito de Soto. Că în ceea ce priveşte presupusa scrisoare dispărută, nu există nici un indiciu. Că persoanele apropiate defunctului au fost interogate şi nu s-a putut deduce nimic din declaraţiile lor, neexistînd nici o contradicţie care să modifice părerea agentului ce a dus la capăt cercetările. Că femeia cu care trăia defunctul a dispărut, adresa ei rămînînd încă necunoscută. Că mai tîrziu am avut ocazia să revizuiesc eu însumi dosarul...

— Mi se pare o nebunie să vrei să... cercetezi tu însuţi cazul, spuse Cortabanyes. Poliţia a făcut... ce-a putut. Nu crezi la fel ? Las-o baltă... fiule, las-

o baltă. Eu zic aşa... doar spre binele tău. Iţi vei pierde... timpul. Şi nu-i ăsta... lucrul cel mai rău : voi, tinerii, nu aveţi motive să fiţi zgîrciţi... cu timpul. Ce-i mai rău e că vei intra... în încurcătură şi nu vei scoate... nimic la lumină. Oamenilor nu le place... ca cineva să-şi bage nasul în treburile lor, şi... bine fac. Fiecare., e liber să trăiască liniştit... cum poftește. Nimănui nu-i place... să i se miroasă... sub fund. Ştiu că n-o să te... conving. Sînt ani buni de cînd... nu mai reuşesc să conving pe nimeni... Consideră că nu vorbesc în numele... înţelepciunii, ci al afecţiunii... pe care ţi-o port... fiule.

Vorbea cu propoziţii scurte şi împiedicate, ca şi cum i-ar fi fost frică să nu-şi piardă răsuflarea şi să se sufoce la jumătatea drumului.

— Am fost şi eu tînăr şi încăpăţînat... şi nu-mi plăcea lumea, la fel ca şi ţie... dar nu făceam nimic ca s-o schimb, nu... nici ca să mă adaptez ei, ca tine... ca toţi ceilalţi. Am început ca practicant la... un avocat bătrîn, H'ni... care îmi dădea puţin de lucru, foarte puţini i... nici un pic de experienţă. Apoi... am cunoscut-o îîsa, cea care... cea care avea să-mi devină soţie, >m... şi ne-am... căsătorit. Biata Lluîsa mă... admira a ac... acordat, din dragoste, o încredere pe care enţa mi-o... refuzase pe bună dreptate. Datorită ei m-am instalat pe cont propriu ; a fost o aven... aventură... emoţionantă... Singura aventură... Mobilele le-am cumpărat de ocazie... şi am atîrnat o placă... o placă... la intrare... N-a venit nimeni... n-a venit nimeni şi Lluîsa zicea... să nu mă îngrijorez, că va sosi curînd un... un client şi apoi, ceilalţi în... în şir, dar a sosit... primul şi am pierdut... am pierdut procesul, şi nu m-a plătit... şi n-au venit... ceilalţi n-au venit... Aşa s-a întîmplat cu toţi... întotdeauna semănau cu... primul. N-am avut copii şi Lluîsa mi-a murit.

— Cortabanyes este un om mare, spuse Lepprince intr-o anumită împrejurare, dar are un

mare defect : îi este milă de el însuşi, şi această milă naşte în el o eroică pudoare care îl face să-şi bată joc de orice, începînd cu propria-i persoană. La el, simţul umorului este agresiv : alungă în loc să atragă. Niciodată nu va inspira încredere şi arareori afecţiune. în viaţă poţi fi oricum, dar nu un plîngăreţ.

— Cum de-1 cunoaşteţi atît de bine pe Cortabanyes ? am întrebat.

— Nu-1 cunosc pe el, ci masca lui. Natura creează o infinitate de tipuri umane, dar omul, de la origini, a inventat doar o jumătate de duzină de măşti.

Din teii de pe Rambla de Cataluna atîrnau ghirlande colorate, formând lanţuri, coroniţe, steluţe şi alte motive tradiţionale. Oamenii se adunau cu discreţie ca să petreacă noaptea de Crăciun în intimitate. Circulau puţine trăsuri, şi ele mai mult se retrăgeau. Dacă Cortabanyes nu mi-ar fi dat adresa lui Lepprince, dacă ceva m-ar fi împiedicat în hotărîrea mea, aş fi renunţat. Nu m-am gîndit că, dată fiind împrejurarea, Lepprince ar fi putut avea oaspeţi la cină sau ar fi putut fi el invitat. în vestibul m-a întîmpinat un portar în uniformă, cu favoriţi stufoşi şi albi. I-am spus unde merg şi m-a întrebat moj tivul.

— Sînt prieten cu Lepprince, i-am răspuns.

A deschis uşile ascensorului şi a tras de şnur^^H pornire. în timp ce urcam, l-am văzut suflînd în^^H tub metalic şi vorbind cu cineva. Probabil că îmi vizita, pentru că un servitor mă aştepta în faţa uşilor ascensorului cînd acesta s-a oprit la etajul patru. M-a poftit să intru într-un vestibul sobru. în casă se simţea o căldură difuză şi constantă şi aerul era impregnat de parfumul lui Lepprince. Servitorul m-a rugat să am bunătatea să aştept cîteva clipe. Ajuns în caldul şi austerul vestibul, voinţa a început să mi se clatine. S-au auzit paşi şi a apărut Lepprince. Purta un costum elegant de culoare închisă, dar nu era îmbrăcat de

gală. Poate că nu intenţiona să iasă. Mă salută cu afabilitate, fără să pară surprins, şi mă întrebă motivul vizitei mele neaşteptate.

— Trebuie să mă scuz pentru ora nepotrivită şi pentru împrejurarea inadecvată, i-am spus.

— Dimpotrivă, a replicat. Mă bucură întotdeauna vizitele prietenilor. De ce stai acolo, intră, sau te grăbeşti ? Sper, cel puţin, că ai să accepţi să bei un pahar cu mine ?

Printr-un coridor m-a condus într-un salon unde, într-un colţ, se afla un cămin în care ardeau nişte buturugi. Deasupra era un tablou. Lepprince m-a avertizat că era o reproducere reuşită după un Monet. Reprezenta un pod de lemn acoperit cu iederă deasupra unui pîrîiaş plin cu nuferi. Podul unea două laturi ale unei păduri umbroase, pîrîiaşul alunecînd printr-un tunel de verdeaţă. Lepprince arătă spre o măsuţă din metal şi cristal pe care se aflau mai multe sticle şi pahare. Am acceptat un pahar de coniac şi o ţigară. Fumînd şi bind, extaziat în faţa jeraticului din cămin, m-am simţit toropit şi obosit.

— Lepprince, m-am auzit spunînd, cine l-a omorit pe Pajarito de Soto ?

JUDECĂTORUL DAVIDSON Am în faţă declaraţiile date de dumneavoastră la poliţie în legătură cu moartea lui Domingo Pajarito de Soto. Le recunoaşteţi ?
'M^ANDA Da.
J? D. Nu s-a scos şi nu s-a adăugat nimic ?
M. Cred că nu.
J. D. Credeţi doar ?
M. Nu. Sînt sigur.
J. D. Vreau să vă citesc un paragraf. Spune aşa : „întrebat declarantul dacă crede că moartea numitului Pajarito de Soto s-ar fi putut datora unui atentat criminal, a răspuns că nu are nici o bănuială..." Este corect acest paragraf ?
M. Da.

J. D. Cu toate acestea, dumneavoastră aţi început cercetări personale pentru a elucida moartea prietenului dumneavoastră.
M. Da.
J. D. Minţeaţi la poliţie cînd aţi afirmat „că nu aveaţi nici o bănuială" ?
M. Nu minţeam.
J. D. Explicaţi-vă.
M. Nu aveam nici un indiciu care să-mi permită să afirm că moartea lui Pajarito de Soto a fost provocată. De aceea am declarat la poliţie întocmai cum este scris acolo. J. D. Şi totuşi aţi făcut cercetări, de ce ?
M. Vroiam să cunosc împrejurările acestei morţi.
J. D. Insist, de ce ?
M. Una e bănuiala şi alta e îndoiala.
J. D. Vă îndoiaţi că moartea lui Pajarito de Soto ar fi fost accidentală ?
M. Da.

— Mi s-a spus că... si...mulez prestigiul... Eu nu voiam, eu... care în viaţă eşuasem... şi înşelasem speranţele... bietei Lluîsa... Dar am făcut-o... Am simulat fără... rezultat; a fost o reprezentaţie co...mică, grotescă obligam pe clienţi să... aştepte ore în... anticamer şi cum... aş fi fost foarte ocupat... Plecau fără să nici cîteva... minute... Nu ştiu... nu ştiu de ce nu s'^r_un păcăliţi... de prestigiu. Alţii... practicau trucul cu :iir_es. Am încercat şi alte... cu rezultat identic... de acum tără scop... de cînd am pierdut-o... pe biata Lluîsa. O făceam ca să... demonstrez că încrederea ei... că încrederea ei era justificată şi că... dacă ar fi trăit, eu i-aş fi... dat tot ce... merita. Dar viaţa... viaţa este un carusel, care se-nvîrte... şi se-nvîrte pînă ce ameţeşti şi apoi... şi apoi... te coboară în acelaşi loc în care... ai urcat... Eu în toţi aceşti ani nu...

Comisarul Vâzquez mai trase de cîteva ori din trabuc înainte de a începe să vorbească şi, cînd o

făcu, adoptă un ton apăsat şi didactic. Gesticula puţin, subliniind cu degetul arătător cîte o frază, un lucru important sau sfîrşitul unui paragraf deosebit de tragic. Dar se arăta a fi un profund cunoscător al problemei şi a avea o memorie deosebită pentru date, cifre şi statistici.

— în a doua jumătate a secolului trecut, spuse, ideile anarhiste care circulau prin Europa au pătruns şi în Spania. Şi au prins ca focul în paie ; vom vedea îndată de ce. Sînt de menţionat două focare principale de contaminare : cîmpia andaluză şi Barcelona. în cîmpia anda- luză ideile s-au răspîndit în forma primitivă : pseudo-cucernici, mai degrabă nebuni decît şmecheri, străbăteau regiunea, din sat în sat şi din casă în casă, predicînd ideile lor nefaste. Ţăranii ignoranţi îi acceptau şi le dădeau mîncare şi îmbrăcăminte. Mulţi au fost prostiţi de acei colportori ce făceau pe sfinţii. Asta era : o nouă religie. Sau, mai bine spus, şi asta pentru că sîntem oameni instruiţi, o nouă superstiţie. In Barcelona, dimpotrivă, predica a căpătat o tentă politică şi declarat subversivă încă de la început.

— Ştim toate astea, domnule comisar, întrerupse Lepprince.

— Se prea poate, spuse comisarul Văzquez, dar pentru explicaţia mea e mai bine să plecăm de la o bază de cunoaştere comună şi clară.

Tuşi, puse trabucul pe marginea scrumierei şi se concentră din nou mijindu-şi ochii.

— Aşadar, continuă, trebuie să stabilim o deosebire fundamentală. Şi anume că în Catalonia există un amestec care nu trebuie să ne inducă în eroare. Pe de o parte, există anarhistul teoretician, chiar fanatic, care acţionează în scopuri subversive cu o motivaţie evidentă şi pe care l-am putea numi autohton. Ne privi printre pleoapele întredeschise, ca şi cum ne-ar fi întrebat şi s-ar fi întrebat dacă am asimilat contribuţia lui termino-logică. — Sînt faimoşii Paulino Pallăs, Santiago Salvador, Ramon Sempau, Francisco Ferrer

Guardia, între alţii, şi, în prezent, Angel Pestana, Salvador Segui, Andres Nin... şi lista ar putea continua la nesfîrşit. Apoi sînt ceilalţi, masa... înţelegeţi ce vreau să spun ? Masa. Compusă în majoritate din imigranţi din alte regiuni, recent sosiţi. Ştiţi doar cum vin oamenii aceştia : într-o bună zi îşi aruncă uneltele de lucrat pămîntul, se agaţă de tampoanele unui tren şi se înfiinţează în Barcelona. Vin fără bani, fără angajament de lucru şi nu cunosc pe nimeni. în cîteva zile mor de foame şi se simt dezamăgiţi. Credeau că o dată sosiţi li se rezolvă ca prin minune toate problemele şi, cînd înţeleg că realitatea nu este aşa cum o visaseră ei, dau vina pe oricine şi orice, în afară de propria lor persoană. îi văd pe oamenii care au reuşit să-şi croiască drumul prin propriul lor efort, şi asta li se pare o nedreptate îndreptată exclusiv împotriva lor. Pentru cîţiva bănuţi, pentru o bucată de pîine sau chiar pentru nimic ar fi în stare de orice. Cei care au nevastă şi copii, sau o vîrstă înaintată, sînt mai adaptabili, chibzuiesc şi iau lucrurile cu mai mult calm, dar tinerii, mă înţelegeţi ? obişnuiesc să adopte o atitudine violentă şi antisocială. Se adună cu alţii de aceeaşi teapă şi stare, se ţin de discursuri şi se înfierbîntă. De- lincvenţa profită de ei pentru a-şi atinge scopurile : îi înşală, îi ameţeşte şi le seamănă în inimi speranţe deşarte. într-o bună zi săvîrşesc o crimă. Nu au nici o legătură cu victima ; în multe situaţii nici măcar n-o cunosc. Ascultă de ordinul celor care operează din umbră. Apoi, dacă ne cad în mînă, nimeni nu se interesează de ei, nu se ştie de unde provin, nu muncesc în nici un loc şi dacă pot vorbi, nu-şi dau seama ce au făcut, nici împotriva cui, nici de ce, nici numele celor care i-au tocmit. Veţi înţelege, domnule Lepprince, că problema pusă în felul acesta...

— Nu este uşoară sarcina dumneavoastră, zise Lep- prince. înţeleg bine, dar ce ne puteţi spune despre cazul care ne interesează ?

îmi amintesc de după-amiaza aceea. Pajarito de Soto venise să mă aştepte la ieşirea de la birou. Doloretas şi Serramadriles ne-au salutat de departe şi s-au îndreptat spre staţia de tramvai. Pajarito de Soto tremura cu mîinile în buzunare, pe cap cu pălăria cadrilată şi fularul gri cu franjuri rare la gît. Nu purta pardesiu, pentru că nu avea. Nu trecuseră nici două ore de cînd o lăsasem pe Teresa acasă la ea. Viaţa era un carusel nebun, cum obişnuia să spună Cortabanyes. Mergeam discutînd pe Gran Via şi ne-am aşezat în grădinile reginei Victoria Eugenia. Pajarito de Soto mi-a vorbit despre anarhişti şi eu i-am răspuns că nu ştiam nimic despre ei.

— Te interesează subiectul ?

— Da, bineînţeles, i-am spus mai mult ca să-i fiu pe plac decît din sinceritate.

— Atunci, vino. Te voi duce într-un loc interesant.

— Nu e periculos ? am întrebat alarmat.

— Nu te teme, vino.

Ne-am ridicat şi am pornit pe Gran Via şi pe Arribau, în sus. Pajarito de Soto m-a condus într-o librărie. Nu era nimeni în afară de o vînzătoare tinerică, care citea o carte după tejghea. Am trecut pe lîngă ea fără să salutăm şi ne-am strecurat printr-un spaţiu liber dintre două rafturi. încăperea în care am pătruns avea o mulţime de rafturi pline de cărţi vechi, jerpelite şi îngălbenite. în mijloc, nişte scaune erau aşezate în semicerc în jurul unui fotoliu. în fotoliu stătea un bătrîn cu barba albă şi lungă, îmbrăcat cu o haină neagră foarte uzată, plină de pete şi lucioasă la coate şi la genunchi, care dizerta. în scaunele din semicerc şedeau bărbaţi de toate vîrstele, de condiţie umilă, judecind după aspectul lor, şi o femeie matură, cu părul roşu şi faţa palidă, acoperită cu pistrui. Pajarito de Soto şi cu mine am rămas în spatele scaunelor şi am ascultat explicaţiile bătrînului.

— Eu n-am crezut, spunea, şi trebuie să vă mărturisesc greşeala mea, că tema pe care am discutat-o alaltăieri avea să provoace o atît de aprinsă polemică şi atîta contradicţie nu numai aici, ci şi în afară. Era o temă pe care eu doream s-o dezbat, dar numai în familie, ca pe ceva intim, ca pe ceva intern, nu al componenţilor Partidului, ci al tuturor acelora care au urmărit îndeaproape, cu mai mult sau mai puţin interes, poziţia noastră şi care puteau, la un moment dat, împărtăşi neliniştile şi orientările Partidului. Poate o să-mi spuneţi, sau cineva o va spune în alt loc, că dovezile de interes suscitate de tema discursului meu şi nu de discurs în sine, care era destul de deficient, demonstrează în mod irefutabil greşeala mea. Eu nu văd lucrurile astfel, cu toate că mă declar dispus să-mi recunosc greşelile, care fără îndoială sînt numeroase, şi dacă vorbesc pe tonul acesta care ar putea fi considerat pretenţios, o fac numai cu intenţia de a scoate la lumină problemele esenţiale şi acest lucru este mai important decît greşelile pe care le-aş putea comite în afirmaţiile mele îndrăzneţe, nu o neg, dar pline de bună intenţie.

Lepprince, cu o cupă în mînă, tăcea şi privea, cu spatele sprijinit de uşorul uşii de la bibliotecă. Invitaţii nu mai încăpeau în salonul principal şi se auzeau voci şi rîsete şi din vestibul. Nişte servitori deschiseseră uşile glisante dintre vestibul şi salon, transformîndu-le într-o

singură cameră imensă. Se aprinseseră luminile şi în vestibul.

— Cred că sînt aici vreo două sute de persoane, ce zici ? spuse Lepprince.

— Da, cel puţin.

— Există o artă, continuă, cu toate că ar putea fi şi o ştiinţă, care se numeşte „selecţia perceptivă". înţelegi la ce mă refer ?

— Nu.

— Să vezi între multe lucruri numai ceea ce te interesează, pricepi ?

— în mod voluntar ?

— Conştient şi instinctiv în părţi egale. Eu l-aş numi un simţ perceptiv ambiguu. De exemplu, aruncă o privire rapidă şi spune-mi ce-ai văzut : primul lucru care-ţi vine în minte.

— Pe Claudedeu.

— Ei, vezi ? în condiţii egale, acesta a fost primul. Şi de ce ? Din cauza staturii sale, ceea ce indică participarea simţului vizual. Dar numai de asta ? Nu, mai e ceva. Tu îl urmăreşti de mai multă vreme, nu-i aşa ?

— Cam aşa ceva, am răspuns.

— Doar nu ai crezut legenda.

— A „Omului cu Mîna de Fier" ?

— Porecla face parte din legendă.

— Poate că şi faptele fac parte, şi în cazul acesta...

— Să continuăm experimentul perceptiv, spuse Lepprince.

JUDECĂTORUL DAVIDSON în şedinţa de ieri aţi recunoscut că aţi efectuat cercetări pe cont propriu. Menţineţi afirmaţia ?
MIRANDA Da.
J. D. Spuneţi în ce constau aceste cercetări.
M. M-am dus să-1 văd pe Lepprince...
J. D. La el acasă ?
M. Da. .

J. D. Unde locuia Lepprince ?
M. Pe Rambla de Cataluna, numărul 2, etajul 4. J. D. în ce zi v-aţi dus să-1 vedeţi, cu aproximaţie. M. Pe 24 decembrie 1917.
J. D. Cum de vă amintiţi data cu atîta precizie ?
M. Era ajunul Crăciunului.
J. D. Lepprince v-a primit ?
M. Da.
J D. Şi ce aţi făcut după aceea ?
M L-am întrebat cine îl omorîse pe Pajarito de Soto.
J. D. V-a spus ?
M. Nu.
J. D. Aţi descoperit dumneavoastră ceva ?
M. Nimic concret.
J. D. V-a dezvăluit Lepprince vreun fapt pe care dumneavoastră nu îl ştiaţi şi pe care îl consideraţi interesant pentru acest proces ?
M. Nu... adică, da.
J. D Hotărîţi-vă.
M. A existat un fapt marginal.
J. D. Ce anume ?
M. Eu nu ştiam că Lepprince fusese amantul Măriei Coral.

— Era suavă, fragilă şi senzuală ca o pisică ; şi în acelaşi timp capriciosă, egoistă şi deconcertantă. Nu ştiu cum am făcut, ce m-a împins să comit acea nebunie. M-am simţit subjugat de cum am văzut-o, în cabaretul acela, îţi aminteşti ? Mi-a anihilat voinţa. O priveam mişcîndu-se, aşezîndu-se şi mergînd şi nu mai eram stăpîn pe mine. Mă mîngîia şi aş fi dat tot ce am ca să n-o pierd. Ea ştia lucrul acesta şi abuza ; mi s-a dăruit tîr- ziu, înţelegi ce vreau să spun ? Şi cînd a făcut-o, a fost şi mai rău. Ţi-am mai spus, părea o pisică ce se joacă cu şoarecele. Nu mi s-a dăruit niciodată în întregime. Părea mereu pe punctul de

a întrerupe... orice şi a dispărea o dată pentru totdeauna.

— Şi asta a şi făcut, nu ?

— Nu. Eu am fost acela care i-a poruncit să plece. Am alungat-o. îmi era frică... nu ştiu dacă sînt destul de clar. Un bărbat ca mine, cu poziţia mea...

— Locuia în casa asta ?

— Practic, da. Am făcut-o să-i părăsească pe cei doi fanfaroni cu care dădea spectacole şi am instalat-o într-un mic hotel. Dar ea voia să vină aici. Nu ştiu cum **a** aflat adresa mea ; apărea în clipele cele mai neaşteptate : cînd eram ocupat cu o vizită, cînd aveam invitaţi importanţi. Un adevărat scandal. îţi poţi închipui. îşi petrecea ziua întreagă... Nu, ce-ţi spun eu, zile întregi ! acolo, în fotoliul acela în care stai tu. Fuma, dormea, citea reviste ilustrate şi mînca fără încetare. Apoi, dinti-o dată, chiar dacă eu aveam nevoie de ea, pleca pretexted că avea nevoie de mişcare. Nu se întorcea decît după două sau trei, patru zile. Eu mă temeam şi doream să nu se mai întoarcă, amindouă lucrurile în acelaşi timp. Am suferit mult. Pînă ce, într-o zi, săptămîna trecută, mi-am adunat tot curajul şi am pus-o acolo de unde o luasem : în stradă.

— Vă pare rău de această hotărîre ?

— Nu, dar trăiesc singur şi trist de cînd a plecat. De aceea m-ai găsit acasă ; pentru că nu am vrut să accept nici o invitaţie şi nici să văd pe cineva în această noapte.

— în cazul acesta, ar fi mai bine să plec.

— Nu, pentru Dumnezeu, tu eşti altceva. Mă bucur că ai venit. într-un anume fel, pentru mine faci parte din lumea ei. Imaginea ta şi a ei sînt unite în amintirea mea. Tu ai tratat cu ea, ai făcut pe intermediarul. într-o noapte ai dus două plicuri în loc de unul, îţi aminteşti ? în celălalt era o scrisoare în care îi spuneam că aveam nevoie s-o văd şi deci să vină într-un anume loc şi la o oră anumită.

— Da, am observat că există o duplicitate ilogică. Şi că cealaltă scrisoare i-a produs un efect ciudat.

Lepprince rămase tăcut, cu privirea aţintită la fumul ţigării care urca dens în aerul călduţ al salonaşului.

— Rămîi la cină, vrei ? Am nevoie de un prieten, spuse aproape în şoaptă.

JUDECĂTORUL DAVIDSON Nu e ciudat că un om care cercetează moartea prietenului său acceptă invitaţia presupusului asasin ?

MIRANDA Nu e întotdeauna uşor să explici lucrurile care se petrec în viaţă.

J. D. Vă rog să faceţi un efort.

M. Pajarito de Soto îmi inspira un sentiment de afecţiune, iar Lepprince... nu ştiu cum să spun...

J. D. De admiraţie ? M. Nu ştiu... nu ştiu. J. D. Poate invidie ?

M. Mai degrabă... fascinaţie.

J. D. Vă fascina bogăţia lui Lepprince ?

M. Nu numai asta.

J. D. Poziţia lui socială ?

M. Da, şi asta...

J. D. Eleganţa lui ? Educaţia lui ?

M. Personalitatea lui în general. Cultura, gustul, limbajul, conversaţia lui.

J. D. Cu toate acestea, în şedinţele anterioare l-aţi prezentat ca pe un om frivol, ambiţios, insensibil la altceva în afară de mersul afacerilor lui, şi egocentric în cel mai înalt grad.

M. Aşa am crezut la început.

J. D. Cînd v-aţi modificat impresia ?

M. în noaptea aceea, pe măsură ce vorbea.

J. D. Despre ce aţi vorbit ?

M. Teme diverse.

J. D. încercaţi să vă amintiţi şi să exemplificaţi.

Va exista oare cineva dispus să mă asculte altfel decît cu urechea raţiunii reci ? Da, ştiu, ştiu. Din demnitate ar fi trebuit să dispreţuiesc

linguşelile celor care au provocat direct sau indirect moartea lui Pajarito de Soto. Dar eu nu puteam plăti preţul demnităţii. Cînd trăieşti într-un oraş imens şi ostil ; cînd nu ai prieteni nici mijloace să-i capeţi; cînd eşti sărac şi trăieşti speriat şi nesigur, sătul să vorbeşti cu propria-ţi umbră ; cînd dejunezi şi cinezi în cinci minute şi în tăcere, fă- cînd cocoloaşe cu miezul de pîine şi părăseşti restaurantul îndată după ultima îmbucătură ; cînd doreşti să treacă mai repede duminica şi să te întorci la muncă şi la chipurile cunoscute ; cînd zîmbeşti taxatorilor şi înfiripi o conversaţie neînsemnată ; în aceste situaţii te vinzi pe un blid de linte şi o jumătate de oră de conversaţie. Catalanii au spirit de clan, Barcelona este o comunitate închisă, Lepprince şi cu mine eram străini, într-o mai mică sau mai mare măsură, şi ambii eram tineri. în plus, cu el mă simţeam protejat : de inteligenţa lui, de experienţa lui, de banii şi de situaţia lui privilegiată. Nu exista între noi ceea ce s-ar putea numi camaraderie. Au trecut ani pînă i-am spus pe nume, şi cînd am început să-l tutuiesc am făcut-o la porunca lui şi pentru că o cereau împrejurările, aşa cum se va vedea. Nici discuţiile noastre nu s-au transformat în polemici pasionate, cum se în- tîmplase cu Pajarito de Soto îndată ce ne-am cunoscut : acele discuţii aprinse care acum, în amintire; îşi măresc importanţa şi se transformă în simbolul nostalgic al vieţi: mele din Barcelona. Cu Lepprince conversaţia era calmă şi intimă, un schimb liniştitor şi nu o bătălie constructivă. Lepprince asculta şi înţelegea şi eu apreciam această calitate mai mult ca orice. Nu este uşor să întîlneşti pe cineva care să ştie să asculte şi să înţeleagă. Serramadriles însuşi, care ar fi putut fi tovarăşul cel mai potrivit, era prea simplu, prea gol : un bun tovarăş de chiolhanuri, dar un prost interlocutor. La un moment dat, co- mentînd problema muncitorească, l-am auzit spunînd :

— Muncitorii nu ştiu altceva decît să facă greve şi să pună petarde, şi cu toate astea pretind să li

se facă dreptate !

Incepînd din clipa aceea nu mi-am mai exprimat părerile în faţa lui. In schimb, Lepprince, în pofida faptului că ocupa o poziţie mai puţin angajată decît Serramadriles, era mai reflexiv în gîndire. O dată, divagînd despre aceeaşi temă, mi-a spus :

— Greva este un atentat împotriva muncii, funcţie primordială a omului pe pămînt; şi un prejudiciu adus societăţii. Cu toate acestea, mulţi o consideră un mijloc de luptă pentru progres.

Şi adăugă :

— Ce elemente ciudate se interpun în relaţia omului cu lucrurile ?

Desigur nu simpatiza cu mişcarea proletară, nici cu vreo teorie muncitorească subversivă, dar avea, faţă de atitudinea revoluţionară, o viziune mai amplă şi mai pătrunzătoare decît ceilalţi din clasa lui socială.

— In această lume modernă în care ne-a fost dat să trăim, unde activităţile omeneşti au devenit multiple, ca munca, arta, locuinţa ba chiar şi războiul, şi unde fiecare individ este o piesă a unui gigant mecanism al cărui sens şi funcţionare nu le cunoaştem, oare ce raţiune se poate găsi normelor de comportare ?

Era individualist sută la sută şi admitea că şi ceilalţi erau la fel şi că nu căutau decît să obţină maximum de profit prin toate mijloacele pe care le aveau la îndemină. Nu făcea concesii celor care i se puneau de-a curmezişul, dar nu-şi dispreţuia duşmanul şi nu vedea în el materializarea răului, nici nu invoca drepturi sacre sau principii rigide pentru a-şi justifica acţiunile.

în ce-l privea pe Pajarito de Soto, a recunoscut că a tergiversat memorandumul. A afirmat-o cu cea mai mare naturaleţe.

— De ce l-aţi angajat, dacă aveaţi intenţia să-l înşelaţi ? l-am întrebat.

— Asta se întîmplă adeseori. Eu nu aveam intenţia să-l înşel pe Pajarito de Soto *a priori.* Nimeni nu plăteşte o treabă pentru a o falsifica şi a

irita pe autorul ei. Gîndeam că poate ne-ar fi fost util. Apoi am văzut că nu era şi m-am răzgîndit. O dată plătit, memorandumul era al meu şi puteam să-i dau întrebuinţarea pe care o credeam mai convenabilă, nu ? Aşa a fost întotdeauna. Prietenul tău se credea un artist şi nu era decît un slujbaş. Cu toate acestea, trebuie să-ţi mărturisesc că nu-tresc o anumită simpatie pentru aceste personaje de roman, nu foarte deştepte, dar pline de avînt. Cîteodată îi invidiez : se bucură mai mult de viaţă.

Şi în legătură cu moartea prietenului meu :

-- Nu eu am făcut-o, bineînţeles. Şi nici nu cred că ideea a plecat de la Savolta sau Claudedeu. Savolta e prea bătrîn pentru astfel de lucruri, nu vrea complicaţii

şi aproape că nu intervine în treburile... executive. Este un vanitos. Cît despre Claudedeu, în ciuda legendei lui, este un om bun, puţin cam grosolan în gesturi şi gîn- dire, dar nu e lipsit de simţ practic. Moartea lui Pajarito nu ne aducea nici un profit, ba chiar ne pricinuieşte o mulţime de neplăceri. Asta fără să mai punem la socoteală atmosfera pe care ne-a creat-o printre muncitori. Pe de altă parte, dacă am fi vrut să-i facem vreun rău, ne-ar fi fost suficient să-1 dăm în judecată pentru injuriile pe care ni le-a adus în articolele sale. El nu ar fi putut plăti un avocat şi ar fi ajuns la închisoare.

într-o zi cînd stăteam de vorbă, mi s-a năzărit să-1 întreb :

— Cum şi-a pierdut Claudedeu mîna care îi lipseşte ? Lepprince a izbucnit în rîs.

— Se afla la Ateneu în ziua în care Santiago Salvador a aruncat bombele. Mitraliera i-a smuls mîna din încheietură de parcă ar fi fost, o păpuşă de lut. înţelegi de ce nu-i apreciază pe anarhişti. Cere-i să-ţi povestească. Va fi încîntat s-o facă. Ba chiar o va face fără să i-o ceri. îţi va spune că soţia lui nu a mai vrut să pună piciorul la Ateneu din noaptea aceea tragică şi asta îl compensează de pierderea mîinii. Că şi-ar fi dat chiar tot braţul doar să nu mai trebuiască să suporte opera.

Şi despre situaţia politică spaniolă avea idei clare :

— Ţara asta nu are leac, o spun cu toate că nu se cuvine în calitatea mea de străin. Există două mari partide, în sensul clasic al termenului, cel conservator şi cel liberal, ambele monarhice şi care se rotesc cu abilă regularitate la putere. Nici unul dintre ele nu demonstrează să aibă un program clar, ci mai degrabă nişte trăsături generale vagi. Şi chiar şi aceste patru ambiguităţi care formează scheletul ideologic variază în funcţie de evenimente şi de necesităţi. Aş spune că se limitează să aducă soluţii concrete pentru problemele existente, probleme care, o dată ce ei au ajuns în guvern, le sufocă fără a le rezolva.

După cîţiva ani sau cîteva luni vechea problemă erupe, provoacă o criză şi .partidul e înlocuit exact de cel pe care îl înlocuise. Şi pe acelaşi motiv. Nu am aflat de nici un guvern care să fi rezolvat o problemă serioasă : întotdeauna cade, dar asia nu-1 îngrijorează pentru că succesorii lui vor cădea **şi ei.**

în ce-i priveşte pe politicieni, odată Cănovas del Castillo [IX] şi Sagasta [X] dispăruţi, nimeni nu le-a luat locul. Dintre conservatori, Maura este singurul inteligent şi cu har, in stare să-şi disciplineze partidul şi să atragă de partea lui opinia publică, cel puţin din punct de vedere sentimental. Dar orgoliul lui e fără limite şi încăpăţîna- rea îl orbeşte. Cu timpul creează disensiuni interne şi înfurie poporul. Cît despre Dato[XI], omul de schimb al partidului, este lipsit de energia necesară şi i se potriveşte porecla pe care i-o dau mauriştii ciudoşi : „Omul de Vaselină".

Liberalii nu au pe nimeni. Canalejas [XII] s-a compromis cu jurăminte care au decepţionat pe toată lumea pînă ce un anarhist i-a zburat creierii în faţa vitrinei unei librării. Liberalii, în esenţă, se menţin pe unica bază a anticlericalismului, mijloc care produce un anume efect popular, facil, inutil şi de scurtă durată. Conservatorii, dimpotrivă, par să fie evlavioşi şi bisericoşi. Astfel, ambele măgulesc instinctele josnice ale poporului : unii, sensibila blîndeţe catolică ; ceilalţi, libertinajul anarhi- zant.

în interiorul partidelor, disciplina este inexistentă. Membrii se ceartă între ei, se trădează şi se insultă în- tr-o cursă nesăbuită pentru putere

---

IX Antonio Cânovas del Castillo (1828—1897), om politic, şef al Partidului Conservator, preşedinte, în cîteva rînduri, al Consiliului de miniştri.

X Prâxedes Mateo Sagasta (1827—1903), şef al Partidului Liberal.

XI Eduardo Dato Iradier (1856—1921) şef al Partidului Conservator.

XII Jose Canalejasy Casas (1854—1921), om politic spaniol.

care dăunează tuturor şi nu aduce nici un avantaj.

Aceste două partide, fără o bază populară şi fără sprijinul clasei medii moderate, sînt condamnate la pierzanie şi vor duce ţara la ruină.

Lui Lepprince i-am povestit viaţa mea solitară, proiectele şi iluziile mele.

I-am făcut semn lui Pajarito de Soto şi ne-am retras într-un colţ al librăriei.

— Cine e ? am întrebat în şoaptă.

— *Maestrul* Roca, învăţător la şcoală. Predă geografia, istoria şi franceza. Trăieşte singur şi-şi dedică viaţa răspîndirii Ideii. Cînd îşi termină orele la şcoală, vine aici şi vorbeşte despre anarhism şi anarhişti. La nouă fix se retrage, îşi pregăteşte singur cina şi se culcă.

— Ce viaţă tristă ! am spus fără să-mi pot împiedica un fior.

— Este un apostol. Sînt mulţi ca el. Să ne apropiem.

Maestrul Roca a fost unul din puţinii anarhişti pe care am apucat să-i văd înainte de izbucnirea violenţelor din 1919. Anarhismul era ceva, iar anarhiştii, altceva foarte diferit. Trăiam în plină anarhie, dar nu aveam contacte cu anarhiştii. în vremea aceea, şi mulţi ani după, eu aveam o viziune foarte pitorească despre anarhişti : bărbaţi gravi cu bărbi şi sprîncene stufoase împodobiţi cu eşarfă, bluzon şi chipiu, deprinşi să stea tăcuţi după o baricadă din mobile de tot felul, după gratiile unei celule de la Montjuîc, pe la colţurile întunecoase ale unor străzi încîlcite, în colibe, aşteptînd să le sosească clipa cea bună sau cea rea. Bărbaţi care aşteptau ascunzîndu-se, care se înfuriau uşor şi erau executaţi în zori.

FIŞA DE POLIŢIE A LUI ANDRfiS NIN PEREZ, REVOLUŢIONAR SPANIOL DESPRE CARE SE BĂNUIEŞTE CA AR PUTEA AVEA LEGĂTURĂ DIRECTĂ CU CAZUL CE FORMEAZĂ OBIECTUL PREZENTULUI PROCES

Document probă anexa nr. 3 i

(Se anexează traducerea în engleză a interpretului Guzman Hernandez de Fenwick)

în partea superioară a fişei, în colţurile din

stînga şi din dreapta, se află fotografiile individului. Fotografiile sînt aproape identice. în ambele, individul apare din

faţă. Fotografia din stingă îl arată cu capul descoperit, în cea din dreapta, poartă o pălărie cu boruri largi. Cravata şi cămaşa sînt identice, iar expresia şi umbrele atît de asemănătoare, incit se poate crede că e o singură fotografie, pălăria fiind un abil retuş de laborator. Un examen mai detaliat permite să se observe că în a doua fotografie (cea din dreapta) individul poartă pardesiu, greu de deosebit de haina pe care o poartă în prima fotografie (cea din stînga), pentru că atît culoarea cît şi reverele (singura parte vizibilă în amîndouă) sînt foarte asemănătoare. E posibil să fie două fotografii făcute în aceeaşi zi şi în acelaşi loc (cu siguranţă la poliţie). în acest caz, probabil că l-au pus pe individ să-şi îmbrace hainele groase (pardesiul şi pălăria) pentru a facilita identificarea lui în stradă. Individul este un bărbat tînăr, slab, cu faţa lată, barba proeminentă, nasul acvilin, ochii de culoare închisă mijiţi (probabil miop), păr negru şi lins. Poartă ochelari ovali, fără ramă, cu braţe flexibile.

(Date furnizate de către Departamentul de Analiză Fotografică al Biroului Federal de Investigaţii din Washington, D.C.)

Fişa alăturată spune :

.ANDRES NIN PEREZ
Propagandist periculos
învăţător
Născut în Tarragona în 1890

A făcut parte din Tineretul Socialist din Barcelona, de unde a plecat (sic) pentru a intra în Sindicalism, fiind alături de Antonio AMADOR ODON şi alţii, organizatorii Sindicatului Unic Liberal.

A asistat ca delegat la cel de-al doilea Congres Sindicalist care s-a ţinut la Madrid în decembrie 1919.

A fost arestat în ziua de 12 ianuarie 1920 în Centrul Republican Catalan din strada Peu de la

Creu, în timpul unei şedinţe clandestine a delegaţilor Comitetului Executiv, care promova greva generală revoluţionară, fiind condus la închisoarea Montjuîc.

A fost eliberat în ziua de 29 iunie 1920.

In martie 1921 cînd Evelio BOAL LOPEZ a fost arestat, a ocupat funcţia» de secretar general al Confederaţiei Naţionale a Muncii, dar, în urma prigoanei la care l-a supus poliţia din Barcelona, a fugit la Berlin, unde a fost arestat de poliţia germană în luna octombrie a aceluiaşi an

— Să ne continuăm experimentul perceptiv, spuse Lepprince.

Mă invitase la petrecerea de sfîrşit de an, care se sărbătorea, ca de obicei, la reşedinţa familiei Savolta. Aceasta era o casă-cetate situată în Sarriâ.

M-am dus să-l iau pe Lepprince de la el de acasă. Tocmai terminase să se îmbrace şi, văzîndu-1, am înţeles ceea ce voise să spună Cortabanyes cînd m-a avertizat că bogăţii aparţineau altei lumi şi că noi nu aveam să semănăm niciodată cu ei, nici să-i înţelegem, nici să-i imităm.

Lepprince m-a anunţat că vor veni la petrecere toţi membrii consiliului de administraţie ai întreprinderii Savolta.

— Să nu-ţi treacă prin minte să-i sîcîi cu povestea morţii lui Pajarito de Soto, mă mustră în glumă.

I-am promis să mă port înţelept. Ne-am dus cu maşina lui. Lepprince m-a prezentat lui Savolta, pe care eu deja îl cunoşteam pentru că îl văzusem în noaptea în care m-am dus la fabrică după Pajarito de Soto. Era un bărbat destul de în vîrstă, dar nu bătrîn. Cu toate acestea, avea o privire tristă, o culoare bolnăvicioasă şi gesturile şi vocea tremurătoare. Am presupus că îl rodea o boală. Claudedeu, în schimb, plesnea de vitalitate ; se auzea în toate părţile vocea lui puternică şi peste

tot se vedea trupul lui de uriaş ca dintr-o poveste pentru copii. Avea darul rîsului contagios. M-am uitat la mîna cu mănuşă şi mi-am amintit zgomotul metalic pe care îl producea cînd lovea un obiect. Mi-a revenit imaginea colericului Claudedeu apostrofîndu-1 pe Pajarito de Soto şi izbind în masa de şedinţe. L-am recunoscut şi pe Pa- rells, care în acea noapte funestă stătea alături de Savolta. M-a impresionat expresia inteligentă pe care o avea, nu numai în privire ci pe fiecare trăsătură a feţei lui de babă. Lepprince îmi explicase că îndeplinea funcţia de asesor financiar şi fiscal al întreprinderii. Tatăl lui fusese împuşcat de carlişti la Lerida în timpul ultimului război şi Pere Parells moştenise de la defunct o profundă devoţiune pentru liberalism. Se făIea că este liber cugetător şi ateu, dar o însoţea în fiecare duminică pe soţia lui la biserică pentru că, „prin faptul că s-a căsătorit, ea îşi cîştigase dreptul social de a fi însoţită". Aş mai putea spune că soţiile acestor domni şi ale altora cărora le-am fost prezentat mi s-au părut toate croite după acelaşi tipar şi că le-am confundat numele şi fizionomiile îndată ce le-am sărutat convenţional mîinile.

Petrecerea s-a desfăşurat în prima parte într-o atmosferă de paşnică cleveteală. Bărbaţii fumau în bibliotecă ; se vorbea în fraze scurte, muşcătoare şi se rîdea de sensuri ascunse şi de aluzii maliţioase. Femeile, în salon, comentau întîmplări, cu aer grav şi pesimist, rîdeau rai' şi conversaţia lor era formată din monoloage alternative la care ascultătoarele încuviinţau dînd din cap şi noi monoloage care întăreau sau repetau ceea ce se spusese. Cîţiva bărbaţi tineri se alăturaseră grupului de femei. Şi ei adoptaseră un aer circumspect şi se limitau să-şi manifeste acordul fără să intervină.

într-un colţ am distins o frumoasă copilă, singura tî- nără din adunare, care discuta cu Cortabanyes. Apoi mi-au prezentat-o şi am aflat că era fata lui Savolta, care stătea la internat într-un

colegiu şi care venise la Barcelona să petreacă sărbătorile cu părinţii. Părea foarte speriată şi mi-a mărturisit nerăbdarea ei de a se întoarce la călugăriţele pe care le iubea atît de mult. M-a întrebat cine eram eu şi Cortabanyes a spus :

— Un tînăr şi valoros avocat.

— Lucraţi cu el ? mă întrebă Maria Rosa Savolta arătînd spre şeful meu.

— La ordinele lui, ca să fiu mai exact, am replicat.

— Aveţi noroc. Nu există om mai bun ca domnul Cortabanyes, nu-i aşa ?

— E adevărat, am răspuns nu prea prompt.

— Dar domnul acela care vorbea cu dumneavoastră cine este ?

— Lepprince ? Nu v-a fost prezentat ? Veniţi, este •asociatul tatălui dumneavoastră.

— Atît de tînăr şi este asociat ? spuse şi roşi intens.

L-am prezentat pe Lepprince Măriei Rosa Savolta pentru că am intuit dorinţa ei de a-1 cunoaşte. Cînd amîndoi schimbau formule de politeţe m-am retras, oarecum necăjit de evidenta preferinţă a fiicei magnatului, şi puţin sătul de a mai fi marionetă.

JUDECĂTORUL DAVIDSON Descrieţi în mod sumar situaţia din casa domnului Savolta.

MIRANDA Se află aşezată în cartierul rezidenţial Sarriâ. Pe o colină care domină Barcelona şi marea. Casele erau de tipul numit „cetăţuie", adică nişte case cu unul sau două etaje înconjurate de grădini.

J. D. Unde avea loc petrecerea ?

M. La parter.

J. D. Toate camerele de la parter comunicau cu exteriorul ?

M. Cele pe care le-am văzut eu, da.

J. D. Dădeau în grădină sau în stradă ?

M. în grădină. Casa se afla în mijlocul grădinii. Trebuia să traversezi o bună bucată de grădină ca să ajungi la uşă.

J. D. De la uşă se intra direct în salon ?

M. Da şi nu. Se intra într-un vestibul unde se afla o scară care ducea la etajul de sus. Prin alunecarea unor panele de lemn, salonul şi vestibulul formau o singură cameră.

J. D. Panelele de lemn erau deschise ?

M. Da. S-au deschis puţin după miezul nopţii pentru ca să încapă numărul tot mai mare de invitaţi.

J. D. Descrieţi acum poziţia bibliotecii.

M. Biblioteca era o încăpere separată. Se intra în ea prin salon, nu prin vestibul.

J. D. Ce distanţă era între bibliotecă şi scara din vestibul ?

M. Vreo doisprezece metri... aproximativ patruzeci de picioare.

J. D. Unde vă aflaţi dumneavoastră cînd au răsunat împuşcăturile ?

M. Lingă uşa bibliotecii.

J. D. înăuntru sau în afară ?

M. Afară, adică în salon.

J. D. Lepprince era cu dumneavoastră ?

M. Nu.

J. D. Dar puteaţi să-1 vedeţi din locul în care vă aflaţi ? M. Nu. Era chiar în spatele meu.

J. D. în bibliotecă ?

M. Da.

Lepprince şi fata magnatului vorbeau de vreo jumătate de oră. începusem să mă impacientez pentru că voiam să-1 lase odată, dar Lepprince nu mai contenea cu întrebările şi cu zîmbetele, ca o maşinărie. Şi ea asculta încintată şi zîmbea. Mă enervau amîndoi, privindu-se şi zîmbind ca şi cum

ar fi pozat pentru o fotografie, ţinînd fiecare în mîini ciorchinele de strugure [XIII] şi cupa cu şampanie.

Că nu am participat personal la petrecere. Că am aflat despre cele întîmplate la cîteva minute după aceea şi că, o jumătate de oră mai tîrziu, m-am prezentat la reşedinţa domnului Savolta. Că, aşa cum mi s-a spus, nimeni nu părăsise casa după cele întîmplate, în afară de persoana sau persoanele autoare ale împuşcăturilor. Că acestea au venit dinspre grădină şi provin de la o armă mare. Că împuşcăturile au pătruns prin ferestrele de la salon, în unghiul pe care îl formează acestea cu uşa de intrare în bibliotecă...
JUDECĂTORUL DAVIDSON Sînteţi sigur că împuşcăturile veneau dinspre grădină şi nu dinspre bibliotecă ? MIRANDA Da.
J. D. Cu toate acestea, dumneavoastră vă aflaţi la egală distanţă de aceste două puncte.
M. Da.
J. D. Cu spatele la locul de unde au venit împuşcăturile. M. Da.
J. D. Vreţi să repetaţi descrierea încăperilor ?
M. Am mai făcut-o. Puteţi s-o citiţi în notele stenografiate.
J. D. Ştiu că pot să citesc stenograma. Dar ceea ce doresc este ca dumneavoastră să repetaţi descrierea pentru a vedea dacă nu vă contraziceţi.
M. Casa se afla în zona rezidenţială Sarriâ, înconjurată de grădină. Trebuia să traversezi o bună bucată...

La miezul nopţii Savolta s-a urcat pe scara din vestibul şi a cerut să se facă tăcere. Cîţiva servitori

XIII In Spania se obişnuieşte ca în noaptea de Anul Nou, pentru liecare din cele douăsprezece bătăi ale ceasului să se mănînce cîte o boabă de strugure.

au redus din lumini în afară de acelea care îl luminau direct pe magnat. Fără alt punct care să le atragă atenţia, invitaţii şi-au concentrat privirile asupra lui Savolta.

— Iubiţi prieteni, spuse acesta, am din nou plăcerea să vă văd adunaţi în această casă care este şi a voastră. Peste cîteva minute, anul 1917 va înceta să existe şi un nou an îşi va începe drumul. Plăcerea de a ne aduna în aceste clipe memorabile...

Atunci, sau poate mai tîrziu, au răsunat împuşcăturile. Cînd spunea ceva despre schimbarea anului şi să trecem puntea cu toţii, uniţi.

LA ÎNCEPUT A FOST DOAR O EXPLOZIE

La început a fost doar o explozie şi un zgomot de geamuri sparte. Apoi ţipete şi încă o explozie. Am auzit gloanţele şuierînd deasupra capului meu, dar nu m-am mişcat, paralizat cum eram de uimire. Mai mulţi invitaţi se pitiseră, aruncîndu-se pe podea sau refugiindu-se după vecinul cel mai apropiat. Totul a fost foarte rapid, nu-mi amintesc cite împuşcături au urmat celor două de la început, dar au fost multe şi foarte dese. Cred că i-am văzut pe Lepprince şi pe Maria Rosa Savolta cu faţa la podea şi m-am gîndit că au fost ucişi. Şi pe Claudedeu care ordona să se stingă luminile şi toată lumea să se adăpostească. Unii ţipau „Lumina ! Lumina !“, iar alţii de parcă ar fi fost răniţi. împuşcăturile au încetat brusc.

NU DURASERĂ DECÎT CÎTEVA CLIPE

Nu duraseră decît cîteva clipe. In schimb, ţipetele se prelungiră şi întunericul de asemenea. La urmă, văzînd că nu se mai trăgea, un servitor aprinse luminile care ne-au orbit. în jurul meu se auzeau plînsete şi crize de nervi şi unii spuneau că trebuia chemată poliţia iar alţii că trebuiau închise uşile şi ferestrele şi că să nu se mişte nimeni. Cea

mai mare parte din invitaţi continua să stea pe podele, dar nu păreau răniţi, pentru că priveau în toate părţile cu ochii măriţi de spaimă. Atunci s-a auzit un ţipăt sfîşietor în spatele meu şi era Maria Rosa Savolta care îşi striga tatăl : „Papa !“, şi cu toţii l-am văzut pe magnat mort. Balustrada scării se făcuse ţăndări, covorul se făcuse praf şi scările de marmoră, scrijelite, păreau că sînt făcute din nisip.

Maestrul Roca plescăi şi spuse cu voce tremurătoare şi molcomă :

— Şi astfel ajungem, cum probabil vă amintiţi, la ceea ce am numit, poate neprevăzînd consecinţele, „moartea şi testamentul Anarhismului[4]’, frază care, după Cit se pare, a provocat scandal în rîndul multor adepţi ai Ideii şi reproşuri la adresa mea, care nu m-au durut, deoarece conţineau mai multă credinţă în Idee decît ranchiună împotriva aparenţilor ei detractori. Cu toate acestea, interesul şi polemica nu au nimic comun cu „moartea[44] sau „viaţa*[4] temei dezbătute. în Italia secolului XV s-au născut pasionate interese şi polemici fructuoase în jurul culturii clasice a Greciei şi a Romei, dar, spuneţi-mi, prin asta au reînviat acele culturi ? Se va obiecta probabil că acele culturi erau vii, deoarece au promovat un interes

„viu“, şi că doar izvoarele lor erau moarte. Dar, în realitate, ceea ce se întîmplă este că ni se pare greu să înţelegem, nouă, muritorilor, adevăratul sens al cuvîntului „moarte“ şi şi mai mult realitatea lui, faptul esenţial care îl constituie.

Permiteţi-mi, deci, ca, în mod umil, să mă ratific : fără înfumurare, dar cu hotărîre : anarhismul a murit aşa cum moare sămînţa. Ar mai trebui să ştim totuşi, dacă a murit uscat într-un pămînt steril sau dacă, precum în parabola evanghelică, s-a transformat în floare, în fruct şi în arbore ; în noi seminţe. Şi afirm, şi vă rog să mă iertaţi că sînt atît de categoric, dar o consider necesar pentru a nu cădea într-o discuţie amabilă şi goală, de salon, afirm deci, că orice idee politică, socială şi filozofică, moare la fel de repede cum se naşte şi se transformă, ca o crisalidă, în acţiune. Aceasta este misiunea ideii : de a dezlănţui evenimentele, de a se transmuta, şi de aici grandoarea ei : din domeniul eteric al gîndirii imateriale la domeniul material ; de a urni munţii din loc, după litera Bibliei, această frumoasă carte atît de rău folosită. Şi pentru asta, pentru că ideea devine un fapt şi faptele schimbă cursul Istoriei, ideile trebuie să moară şi să renască, nu să rămînă pietrificate, fosilizate, păstrate ca piese de muzeu, ca podoabe frumoase, dacă vreţi, dar folositoare doar pentru strălucirea eruditului şi a criticului subtil şi imaginativ.

Acesta este adevărul, o spun fără îngîmfare, şi adevărul supără ; este ca lumina care răneşte ochiul celui obişnuit să trăiască în întuneric. Şi acesta este mesajul meu, prieteni. Să ieşiţi de aici meditînd, nu asupra ideii ci a acţiunii. A acţiunii infinite, fără limite, fără obstacole şi fără scop. Ideile sînt trecutul, acţiunea este viitorul, noul, ceea ce va să vină, speranţa, fericirea.

IV

AMINTIRILE DIN ACEA VREME, PRIN ACŢIUnea timpului, s-au uniformizat şi s-au transformat în detaliile unui singur tablou. Odată dispărută impresia pe care mi-au produs-o în momentul respectiv, odată lustruite asperităţile cu glaspapirul noilor suferinţe, imaginile se amestecă, fericite sau triste, într-o suprafaţă netedă, fără relief. Ca un dans languros văzut în oglinda unui salon provincial din secolul al VIII-lea, amintirile capătă o aureolă de sfinţi care le transfigurează şi le estompează.

Casa era închisă şi în faţa uşii un servitor împiedica vizitatorii să intre. Aşteptam sub cerul liber, înghesuiţi în partea din faţă a grădinii. Din cînd în cînd distingeam siiuete trecînd prin faţa unei ferestre. Dincolo de zid, în stradă, se adunase mulţimea pentru a aduce ultimul omagiu magnatului. Un frig uscat şi un aer luminos şi senin făceau să se audă clar dangătele îndepărtate ale clopotelor. Se "auzeau tropotele cailor în stradă. Uşa casei fu deschisă. Servitorul se dădu la o parte şi lăsă să treacă un preot îmbrăcat în veşminte funerare. Ieşiră doi călugări şi alergară să formeze cortegiul. Primul ducea un par lung la capăt cu un crucifix de metal. Cel de-al doilea balansa o cădelniţă din care ieşeau valuri parfumate. Călugărul ţinea ochii aţintiţi în, cartea de rugăciuni şi intona un cîntec sfînt, la care îi răspundea din interiorul casei un cor de voci profunde. începu procesiunea ; în spatele preotului mergeau patru parohi în şir dublu. Apoi apărură oamenii din ceremonialul primăriei îmbrăcaţi în costume medievale, cu peruci şi bastoane aurite. La urmă, sicriul cu dantele şi brocarturi în care era aşezat Savolta. îl purtau Lepprince, Claudedeu, Pa- rells şi alţi trei bărbaţi ale căror nume nu le cunoşteam, în balconaşul de la primul etaj am văzut-o pe doamna Savolta, alte

doamne, şi pe Maria Rosa Savolta îmbrăcate în doliu, în mîini cu batiste care erau mereu duse la ochi pentru a opri lacrimile vărsate pentru magnat.

În spatele sicriului mergea un necunoscut îmbrăcat intr-un pardesiu lung şi negru şi cu gambeta de aceeaşi

culoare de sub care ieşea un păr blond, aproape albin. Ţinea mîinile înfundate în buzunare şi-şi dăsucea capul în toate părţile, privind cu atenţie pe cei din jur cu nişte ochi albaştri puşi în evidenţă de faţa ca ceara.

Comisarul Vâzquez intră în biroul său. Secretarul aruncă nişte hîrtii pe masă ca să ascundă ziarul pe care îl citea.

— Citeşte-ţi ziarul şi lasă-te de prostii, mormăi comisarul Vâzquez.

— A telefonat don Severiano. I-am spus că aţi plecat cu nişte treburi şi a zis că o să mai cheme.

— Telefona din Barcelona ?

— Nu, domnule. O fată, sau domnişoară, care nu şi-a spus numele, a făcut legătura dintr-o localitate pe care mi-a fost imposibil s-o reţin. Se auzea foarte prost.

Comisarul Vâzquez îşi agăţă pardesiul într-un cuier rablagit şi se aşeză în scaunul lui giratoriu.

— Dă-mi o ţigară. Altceva nou ?

— Un individ doreşte să vă vadă. Cred că nu e ceva obişnuit.

— Ce vrea ? Cine e ?

— Vrea să vorbească cu dumneavoastră. Nu se lasă tras de limbă. Este Nemesio Cabra Gomez.

— Bine. îl vom face să aştepte puţin, ca să-şi poată sintetiza discursul. îmi dai sau nu ţigara aia ?

Secretarul îşi părăsi biroul.

— Păstraţi tot pachetul. Mai am unul întreg în buzunarul de la haină, şi, pe urmă, nici nu trebuie să fumez prea mult, din cauza bronşitei.

Mulţimea care umplea trotuarele şi strada şi care se căţărase în copaci şi pe felinare sau pe gardurile caselor vecine scoase un vuiet surd cînd apăru sicriul. Printre capetele descoperite ale mulţimii se vedeau ici-colo caii poliţiei care menţinea ordinea cu săbiile în mînă. Mulţimea era alcătuită din reprezentanţii tuturor claselor sociale : oameni de neam, îmbrăcaţi în negru, cu

jobene impozante ; militari în uniformă de gală ; oameni oarecare atraşi de spectacolul citadin şi muncitori care veneau să aducă ultimul omagiu patronului lor. Apăru carul mortuar tras de şase armăsari împodobiţi cu pene, cu hamuri şi valtrapuri întunecate şi condus de vizitii în redingotă şi pălărie tot cu pene şi de lachei cu pantaloni scurţi, agăţaţi de scări. Sicriul fu aşezat în car şi fanfara municipală începu *Marşul Funebru* de Chopin în timp ce carul se punea încet în mişcare iar mulţimea se închina şi se cutremura. Cortegiul era prezidat de autorităţi după care urmau asociaţii, prietenii şi rudele magnatului. Se alătură celor dintîi şi ciudatul individ cu pardesiul lung şi gambeta neagră şi încă un personaj, îmbrăcat în gri, care adresă cîteva cuvinte în şoaptă celor din apropiere, încuviinţă din cap la răspunsurile acestora şi se îndepărtă. Era comisarul Văzquez, însărcinat cu ancheta.

— Ce aspect are acest Nemesio Cabra Gomez ? întrebă comisarul Văzquez.

Secretarul făcu o strîmbătură.

— Scund, brunet, slab, murdar, nebărbierit...

— Muncitor şomer, prespun, spuse comisarul.

— Aşa pare, da, domnule.

După ce răsfoi ziarele şi văzu că nu pomeneau de întîmplarea din noaptea trecută, comisarul Văzquez ordonă să fie introdus individul.

— Despre ce vrei să-mi vorbeşti ?.

— Vin să vă povestesc lucruri care vă interesează, domnule comisar.

— Nu plătesc turnători, îl avertiză comisarul Văzquez. Nu-mi plac şi nu aduc nimic practic.

— Nu e rău să colaborezi cu poliţia.

— Dar nici rentabil, adăugă comisarul.

— Sînt şomer de nouă luni.

— Şi cine-ţi dă să mănînci ? întrebă comisarul.

Nemesio Cabra Gomez zîmbi. Era uşor peltic. Dădu din umeri. Comisarul Văzquez se întoarse spre secretarul său.

— Putem oferi o bucată de pîine şi o cană de cafea unui şomer ?

— Nu mai avem cafea.

— Să strecoare încă o dată zaţul, spuse Vazquez. Secretarul ieşi.

— Ce ai să-mi spui ? întrebă comisarul.

— Ştiu cine l-a omorît, spuse Nemesio Cabra Gdmez.

— Pe Savolta ?

Nemesio Cabra Gomez căscă gura ştirbă.

— L-au omorît pe Savolta ?

— O să apară în ziarele de seară.

— Nu ştiam., nu ştiam. Ce mare nenorocire !

Sub cerul de ianuarie înaintau litania mortuară a preoţilor, carul şi mulţimea după el. Un fior general ne cuprinse, pentru că aveam cu toţii convingerea că unul dintre noi era asasinul. Biserica era plină, la fel şi strada, cît cuprindeai cu ochii. Primele bănci erau ocupate de femei care se aflau deja acolo cînd am ajuns noi. Plîn- geau şi se rugau. Apoi se îmbulzea în naos o mulţime tăcută şi respectuoasă. în stradă, dimpotrivă, domnea o mare hărmălaie. Întîlnirea tuturor financiarilor barcelo- nezi dădea naştere la discuţii, certuri, tocmeli, apropieri, tatonări şi sugestii. Secretarii nu pridideau să ia note şi să transmită mesaje dintr-un loc în altul, croindu-şi drum cu coatele, febrili în a încheia tranzacţia înaintea celorlalţi.

Ieşind din biserică m-am ciocnit de Lepprince.

— Ce se mai zice pe-aici ? mă întrebă.

— Pe-aici ? Pe unde ?

— Păi... în ziare, în stradă. Ce spune Cortabanyes ? Eu, practic, n-am mai ieşit din casa lor în ultimele două zile. Doar cît să-mi schimb hainele, să fac o baie şi să mânînc ceva.

•— Toată lumea comentează moartea domnului Sa- volta, cum era şi firesc, dar nu s-a clarificat nimic, dacă la asta vă referiţi.

— Bineînţeles că la asta mă refer. În ce direcţie se îndreaptă bănuielile ?

— Atentatul a venit de afară. Se exclude că ar fi putut fi unul dintre participant.

— Eu nu aş exclude nimic, dacă aş fi poliţia, dar sînt de acord că nu a fost o chestiune personală.

— V-aţi format o idee, nu-i aşa ?

— Sigur că da. Ca şi tine, ca toţi ceilalţi.

Claudedeu veni lingă noi. Plîngea ca un copil.

— Nu pot să cred... atîţia ani împreună şi acum, vedeţi bine... Nu pot să cred.

După ce plecă, Lepprince îmi spuse :

— Nu mai pot să stau. Vino mîine la mine. După opt, de-acord ?

— Fără îndoială, spusei.

JUDECĂTORUL DAVIDSON Acum aş dori să ating un punct care mi se pare de o deosebită importanţă. Şi anume : dumneavoastră cunoşteaţi tainele întreprinderii Savolta ?

MIRANDA Din auzite.

J. D. Cine era acţionarul majoritar ?

M. Savolta, bineînţeles.

J. D. Spunînd „bineînţeles", vreţi să spuneţi că Savolta era proprietarul tuturor acţiunilor societăţii ?

M. Aproape.

J. D. în ce proporţie ?

M. Cam 70% din acţiuni îi aparţineau.

J. D. Cine poseda celelalte 30% ?

NI. Parells, Claudedeu şi alţii legaţi de întreprindere posedau pînă la 20%. Restul se afla în mîini publice.

J. D. A existat dintotdeauna acest status social ? M. Nu.

J. D. Explicaţi pe scurt.

— Societatea Savolta, spuse Cortabanyes, a fost fondată de un olandez numit Hugo Van der Vich în 1860 sau 1865, dacă îmi amintesc bine : eu abia dacă am participat la asta, cum de fapt n-am

participat la aproape nimic din cîte s-au întîmplat în jurul meu. Constituirea s-a realizat în Barcelona şi întreprinderea s-a numit Savolta-pentru că pe atunci Savolta era omul de paie al lui Van der Vich în Spania, şi scopul întreprinderii nu era altul decît evaziunea fiscală.

Lui Cortabanyes îi era frică. De la petrecerea de sfirşit de an avea fără încetare frisoane şi dinţii îi clănţăneau întruna. M-a convocat şi a început să-mi povestească istoricul întreprinderii ca şi cum ar fi vrut să se descarce de o povară. Ca şi cum ar fi fost prologul unei mari revelaţii.

— Cu timpul, Van der Vich s-a ţicnit şi i-a încredinţat lui Savolta gestiunea întreprinderii, lucru de care acesta s-a folosit pentru a pune stăpînire pe acţiunile olandezului pînă ce Van der Vich a murit în mod tragic, aşa cum ştie toată lumea.

Eu citisem romantica poveste pe cînd eram copil. Hugo Van der Vich era un nobil olandez care trăia într-un castel înconjurat de păduri umbroase. A înnebunit şi a căpătat obiceiul de a se deghiza în urs şi de a străbate în patru labe moşia, atacînd ţăranii şi păstoriţele. S-a răspîndit legenda acestui urs şi s-au organizat vînători în care au murit mai bine de treizeci de urşi şi şase vînători. Unul dintre urşii omorîţi a fost şi Van der Vich.

— Van der Vich, a continuat Cortabanyes, a lăsat un băiat şi o fată care au continuat să locuiască în castelul căruia oamenii au început să-i atribuie faima de vrăjit. Se spunea că sufletul lui Van der Vich cutreiera noaptea înhăţînd în gheare pe oricine întîlnea în afară de copiii lui, care îi lăsau în creneluri miere şi rozătoare moarte ca să .aibă ce mînca. Copiii trăiau într-o atît de mare mizerie, încît autorităţile au intervenit şi au descoperit, cu această ocazie, la amîndoi, simptome de nebunie. Fiul, Bernhard, a fost internat într-un ospiciu în Olanda iar fata, Emma, într-un sanatoriu elveţian. Cînd a izbucnit războiul, în 1914, Bernhard Van der Vich a reuşit să fugă şi

s-a alăturat armatei germane, unde a ajuns la gradul de căpitan de dragoni.

Bernhard Van der Vich a murit într-o operaţiune militară în Franţa, lîngă frontiera cu Elveţia. Crucea Roşie l-a transportat la Geneva grav rănit. Cînd treceau frontiera, sora lui a exclamat : „Bernhard, Bernhard, ou es-tu ?“ Cei doi fraţi nu s-au mai întîlnit : el a murit
chiar în noaptea aceea în sala de operaţie, iar ea puţin după răsăritul soarelui. Se prea poate ca totul să nu fie decît o legendă creată în jurul excentricei şi bogatei familii. Cei bogaţi sînt altfel decît restul muritorilor şi este normal să atragă asupra lor cele mai ciudate păreri şi cele mai extraordinare fantezii.

MIRANDA Cînd au murit fraţii Van der Vich, Savolta şi oamenii lui puseseră deja stăpînire pe toate acţiunile, în afară de un pachet redus depus la Banca Elveţiei, pe numele Emmei Van der Vich.
JUDECĂTORUL DAVIDSON Nu au avut moştenitori ? M. Nu, după cîte ştiu.
J. D. întreprinderea aducea beneficii care puteau fi considerate importante ?
M. Da.
J. D. în mod regulat ?
M. Mai ales în anii care au precedat războiul şi în timpul războiului.
J. D. După aceea nu ?
M. Nu.
J. D. De ce ?
M. Intrarea Statelor Unite în conflagraţie a dus la pierderea clientelei străine.
J. D. Cum aşa ? Spuneţi-mi, ce produs sau produse se fabricau la întreprinderea Savolta ?
M. Arme.

Nemesio Cabra Gomez devenise palid. Secretarul îşi făcu apariţia cu o ceaşcă de cafea cu

lapte şi o pîine de casă. Le puse pe masă şi se întoarse la locul său, unde rămase cu privirea pierdută. Nemesîo Cabra Gomez fă- rîmiţă pîinea şi băgă bucăţelele în cafeaua cu lapte, pro- ducînd o pastă respingătoare.

— Dacă nu ai venit- să-mi spui despre Savolta, începu comisarul Văzquez, atunci la ce-ai venit ?

— Ştiu cine l-a omorît, spuse individul arătîndu-şi gura ştirbă.

—• Cine a omorît pe cine ?

Pe Pajarito de Soto;

Comisarul Văzquez medita cîteva clipe.

— Nu mă interesează.

— Este vorba de un asasin şi poliţia se interesează de asasini, sau nu ?

— Cercetările s-au încheiat acum cîteva zile. Ai ajuns tîrziu.

— Va trebui să le începeţi din nou. Ştiu ceva despre scrisoare.

— Scrisoare ? Scrisoarea pe care a scris-o Pajarito de Soto ?

Nemesio Cabra Gomez încetă să mănînce.

— Vă interesează, nu-i aşa ?

— Nu, spuse comisarul Văzquez.

Aşa cum ne înţeleseserăm, m-am dus în acea după- amiază acasă la Lepprince. Portarul care mă cunoştea din vizitele anterioare, văzîndu-mă în doliu s-a crezut obligat să-mi exprime condoleanţe pentru moartea lui Savolta.

— Atîta timp cît guvernul nu ia măsuri, nu va fi pace pentru oamenii cinstiţi. Ar trebui să-i împuşte pe toţi, îmi spuse.

Ajuns pe palier am avut o surpriză. Bărbatul palid cu gambeta neagră şi pardesiul lung pe care îl văzusem la funeraliile magnatului era aici, în faţa uşii, şi mă împiedica să trec.

— Descheiaţi-vă pardesiul, spuse cu accent străin şi gest amenînţător.

Am ascultat şi el mi-a pipăit hainele.

— Nu am arme, am spus zîmbind.

— Numele dumneavoastră, mi-o tăie scurt.

— Javier Miranda.

— Aşteptaţi.

Pocni din degete şi veni majordomul, care păru că nu mă cunoaşte.

— Javier Miranda, spuse bărbatul cu gambeta, intră sau nu intră ?

Majordomul dispăru şi se întoarse după cîteva secunde. Spuse că Lepprince mă aştepta. Bărbatul palid se dădu la o parte şi eu am trecut simţindu-i privirea ameninţătoare în ceafă. L-am găsit pe Lepprince singur în salonaşul în care am stat de atîtea ori împreună.

— Cine e ? am întrebat arătînd spre intrare.

-- Max, gorila mea. Dezertor din armata germană şi om de toată încrederea. Iartă-1 dacă te-a bruscat. Situaţia este delicată şi a preferat să treacă peste amabilităţi în favoarea siguranţei mele personale.

— Dar m-a percheziţionat 1

— încă nu te cunoaşte şi nu are încredere nici în umbra lui. Este un mare profesionist. îi voi da instrucţiuni să nu te mai deranjeze pe viitor.

în momentul acela se auziră ţipete dinspre coridor. Am ieşit să vedem : gorila ţinea pistolul în coasta unui bărbat care, la rîndul lui, aţintea un pistol asupra gorilei.

— Ce înseamnă asta, domnule Lepprince ? exclamă noul-sosit fără să-şi ia ochii de la gorilă.

Lepprince abia îşi putea ascunde ibisul de ridicolul situaţiei.

— Lasă-1 să intre, Max. Este comisarul Vazquez.

— Cu pistolul ? spuse Max.

— Asta ar mai lipsi, mormăi comisarul. Vrea să mă dezarmeze, animalul ăsta.

— Da, Max, lasă-1 să intre, termină Lepprince.

— Pot să întreb ce înseamnă asta ? spuse comisarul fără să-şi ascundă supărarea.

— Vă rog să-1 scuzaţi, nu cunoaşte pe nimeni.

— Gorila dumneavoastră, presupun.

— într-adevăr. Am considerat oportun...

— Nu aveţi încredere în poliţie ?

— Bineînţeles că da, domnule comisar, dar am preferat maximum de precauţii, chiar cu riscul de a părea exagerat. Cred că necazurile din primele zile vor fi compensate de liniştea viitoare. Nu numai a mea, ci şi a dumneavoastră.

— Nu-mi plac gorilele. Sînt pistolari, scandalagii şi lucrează pe bani. Nu am cunoscut nici unul care să nu se

vîndă pînă la urmă. în general, sînt mai numeroase necazurile pe care le provoacă decît cele pe care le evită.

— Acesta este un caz deosebit, domnule comisar. Credeţi-mă. O ţigară ?

— Noi, cei care avem timp toată ziua pentru a dormi, noaptea, cînd lumea bună se odihneşte, stăm de veghe. Oraşul doarme cu gura căscată, domnule comisar, şi totul se află • ce s-a întîmplat şi ce se va întîmpla, ce se spune şi ce se tace, ceea ce-i foarte mult în vremurile astea grele. Eu sînt iubitor al ordinii, domnule comisar, v-o jur pe morţii mei, odihnească-se în pace ! Şi dacă nu vă este de ajuns cuvîntul meu, Dumnezeu stă martor şi o poate confirma. Am plecat din satul meu pentru că acolo era prea multă revoltă. Azi nu se mai respectă voinţa Atotputernicului şi El trebuie să ne pedepsească dacă nu ajutăm pe oamenii de ordine şi de omenie.

Comisarul Vâzquez îşi aprinse o ţigară şi se ridică.

— Am puţină treabă. Aşteaptă-mă aici, dacă ai chef, şi o să-mi povesteşti pe urmă despre ideile astea atît de frumoase.

Nemesio Cabra Gomez se ridică în picioare.

— Domnule comisar, nu vă interesează ce ştiu ?

— Deocamdată, nu. Am lucruri mai importante de făcut.

Din uşă îi făcu un semn secretarului şi-i spuse şoptit :

— Ies o clipă ¿ ai grijă de pasărea asta cit lipsesc. Nu-1 lăsa să plece. Ah, ia-ţi înapoi ţigările. îmi cumpăr de-afară.

...Că din ordinul superiorilor mei am luat în primire „Cazul Savolta" la 1 ianuarie 1918, imediat după asasinarea acestuia. Că defunctul Enrique Savolta y Gallibos, in vîrstă de 61 de ani, căsătorit, originar din Granollers, provincia Barcelona,

comerciant, era proprietarul a 701/A din acţiunile întreprinderii care-i poartă numele, Gare fabrică şi vinde arme, explozive şi detonatoare, situată în zona industrială Hospitalet, provincia Barcelona, şi al cărui director general era. Că ţinînd seama de antecedentele morţii sale, aceasta a fost atribuită organizaţiilor

muncitoreşti, numite şi societăţi de rezistenţă, care probabil că au comis atentatul ca represalii pentru moartea unui ziarist numit Domingo Pajarito de Soto, care **s-a** produs cu zece sau cincisprezece zile mai înainte şi care a fost atribuită de către mediile revoluţionare din această capitală intervenţiei unuia sau mai multor membri ai acestei întreprinderi. Oă cercetările au condus la arestarea lui...

Au trecut ianuarie şi apoi februarie. 11 vedeam rar pe Lepprince. M-am dus să-1 vizitez de vreo două ori, dar m-am lovit de o mulţime de obstacole pînă să ajung la el : portarul, odinioară amabil şi excesiv de vorbăreţ, mă oprea, mă întreba cum mă cheamă şi cerea prin pîl- nie instrucţiuni. Pe palier se afla Max, gorila, aşteptîn- du-mă : nu mă mai percheziţiona, dar nu-şi scotea mîi- nile din buzunarele hainei. Mă conducea în vestibul şi-1 anunţa pe majordom. Acesta mă întreba din nou cum mă cheamă, ca şi cum nu ar fi ştiut, şi mă ruga să aştept citeva minute. Discuţia cu Lepprince era întreruptă cu o iritantă periodicitate : telefoane inoportune, cameriste furişîndu-se şi aducînd bileţele mîzgălite în grabă, un secretar umil care tot cerea lămuriri, Max care apărea fără să bată la uşă şi cerceta prin colţuri de parcă ar fi căutat gîndaci.

Cu toate acestea, am continuat să vizitez casa din Rambla de Cataluna. De multe ori îl întîlneam pe comisarul Văzquez. Aceste apărea brusc şi, după o scurtă încăierare cu Max, pătrundea în salon. Lepprince îl servea întotdeauna cu ceva : un trabuc, o cafea cu prăjituri, un păhărel cu lichior, şi comisarul suspina, se întindea, părea că se relaxează şi-şi începea discursul încărcat de crime, cărări întortocheate şi piste încîltfite. Intr-o zi ne-a comunicat că cei bănuiţi de moartea lui Savolta se aflau deja la Montjui'c. Erau patru : doi tineri şi doi bătrîni, trei imigranţi din sud şi un catalan. M-am gîndit, în sinea mea, cu cîte sacrificii şi ce greu a fost pînă s-a ajuns la cei patru răufăcători.

într-adevăr, cu cîteva săptămîni înainte ca Văzquez să ne dea vestea arestării, într-un moment de plictiseală,

10?

mi-a venit ideea să trec pe la librăria din strada Arîbau cu scopul de a-mi omorî un ceas ascultîndu-l pe maestrul Roca. Dar librăria era pustie. Doar femeia roşcată se afla la locul ei, după tejghea M-am dus spre cămăruţa din spate, dar ea m-a împiedicat să trec.

— Doriţi vreo carte ?

— Nu mai vine pe-aici maestrul Roca ? am întrebat.

— Nu, nu mai vine

— Sper că nu e bolnav.

Vînzătoarea privi în toate părţile şi-mi şopti la ureche :

— L-au dus la Montjuîc.

— De ce ? A făcut ceva rău ?

— S-a întîmplat imediat după moartea lui Savolta, înţelegeţi la ce mă refer ? A doua zi au început represaliile.

Maestrul Roca s-a îmbolnăvit la Montjuîc din pricina vîrstei sale înaintate. I-au dat drumul relativ repede, dar nu s-a mai întors la librărie, şi nici n-am mai aflat nimic despre el.

— Nu mă puteţi trata astfel, domnule comisar, sînt un om al ordinei. Singurul meu scop a fost să vă ajut, de ce nu vreţi să mă ascultaţi ?

Nemesio Cabra Gdmez se agita şi-şi răsucea degetele făcînd să-i trosnească încheieturile.

— Ai răbdare, spuse comisarul Văzquez, îmi fac timp şi pentru tine.

— Ştiţi de cîte ore stau aici jos ?

— Multe, cred.

Nemesio Cabra Gdmez se năpusti spre masă. Comisarul tresări şi se acoperi cu ziarul în timp ce secretarul sărea in picioare şi dădea să fugă spre uşă.

— Am meditat mult în aceste ore de chin, domnule comisar. Nu mă abandonaţi. Ştiu cine i-a omorît pe Pajarito de Soto şi pe Savolta, şi mai ştiu şi cine va fi cel care le va urma. Vă interesează sau nu vă interesează ?

îmi amintesc ultima oară cînd am fost în casa din Rambla de Cataluna. Lepprince mă invitase la masă. După ce am depăşit controalele, am băut o cupă de Jerez în salonaşul în care ardeau buturugi în ciuda faptului că primăvara pusese stăpînire pe oraşul pe care îl umplea de culori luminoase şi un aer exaltant. Apoi am trecut în sufragerie. Am purtat o conversaţie cu caracter general plină de întreruperi şi tăceri. La sfîrşit, la desert, Lepprince mi-a comunicat că se căsătoreşte. Nu m-a surprins faptul în sine, ci secretul care înconjurase această relaţie pînă în clipa aceea. Aleasa, nu trebuie s-o mai spunem, era Maria Rosa Savolta. L-am felicitat şi nu am găsit alt cusur decît excesiva tinereţe a viitoarei soţii.

— Are aproape douăzeci de ani, replică Lepprince cu un zîmbet dulce (eu ştiam că tocmai împlinise optsprezece), o educaţie solidă şi o cultură rafinată. Restul va veni de la sine, cu vremea. Experienţa este de cele mai multe ori un şir de neplăceri, eşecuri, amărăciuni care mai rău acresc decît învaţă. Experienţa e bună pentru un bărbat, care trebuie să lupte, dar nu pentru o soţie. Dumnezeu să mă ajute să o privez de experienţă, dacă asta înseamnă să o feresc de orice rău.

I-am lăudat cuvintele, de o mare noblete, şi amîndoi ne-am cufundat din nou într-o tăcere apăsătoare. Majordomul a intrat în sufragerie şi a anunţat vizita comisarului Văzquez. Lepprince l-a poftit să intre şi m-a rugat să rămîn.

— Iertaţi-ne că vă primim în sufragerie, prietene Văzquez, se grăbi să spună Lepprince îndată ce comisarul îşi făcu apariţia. Mi s-a părut mai bine aşa, decît să vă fac să aşteptaţi sau să vă las să pierdeţi sfîrşitul unei mese excelente. Vreţi să ne ţineţi companie ?

— Mulţumesc, am mîncat deja.

— Cel puţin veţi accepta nişte dulciuri şi un păhărel de vin.

— Cu multă plăcere.

Lepprince dădu ordinele de rigoare.

— Am venit, spuse comisarul, pentru că este, consider •eu, de datoria mea să vă informez despre orice se întîmplă in legătură cu... situaţia dumneavoastră.

Spunînd dumneavoastră se referea, cum am înţeles, la Lepprince şi la asociaţii lui. Pe mine nici măcar nu mă salutase şi-şi păstra dispreţul din prima zi, lucru care mă afecta dar pe care îl consideram logic : în profesia lui nu încăpeau atenţiile şi amabilităţile şi oricine s-ar fi interpus în drumul lui (prieteni, secretari, colaboratori şi gorile) era respins fără multe menajamente.

— Vă referiţi la atentate ? întrebă Lepprince. Aveţi vreo noutate în legătură cu moartea bietului Savolta ?

— Exact la asta mă refer.

— Vă ascult, dragă Văzquez.

’ Comisarul întîrzia studiind vesela şi citind printre dinţi eticheta de pe sticla de vin. Mi s-a părut că răceala lui faţă de mine scădea şi se extindea în schimb asupra lui Lepprince.

— Prin intermediul unor... persoane care colaborează cu poliţia într-un mod indirect am aflat că se află în Barcelona Lucas „Chiorul", spuse.

— Lucas cum ? întrebă Lepprince.

— „Chiorul", repetă comisarul Văzquez.

— Şi cine este acest personaj atît de pitoresc ?

— Un pistolar valencian. A lucrat în Bilbao şi Madrid, cu toqte că informaţiile în legătură cu el sînt confuze. Şi ştiţi cum se întîmplă cu astfel de oameni : dintr-un bandit fac un erou şi şi-1 imaginează peste tot, ca pe Dumnezeu.

O servitoare aduse o tavă cu vesc* ă, tacîmuri şi un şerveţel pentru comisar.

— De ce i se spune „Chiorul" ? întrebă Lepprince.

— O versiune atribuie porecla faptului că atunci cînd priveşte îşi mijeşte ochii. Alţii spun că tatăl lui era chior şi cinta romanţe prin satele din

Huerta. Pură legendă, după părerea mea.

— El, totuşi, pare să aibă vederea fină.

— Ca o lamă de oţel.

— Lucas acesta l-a omorît pe Savolta ?

Comisarul Văzquez a luat două prăjiturele şi şi-a privit interlocutorul semnificativ.

— Cine ştie, domnule Lepprince, cine ştie ?

— Mai povestiţi-ne despre personajul dumneavoastră, vă rog. Şi mîncaţi, mîncaţi, sînt nişte prăjituri foarte fine.

— Nu ştiu dacă vă daţi seama, domnule Lepprince, că vorbesc foarte serios. Acest pistolar e un om periculos şi vine pentru dumneavoastră.

— Cum adică, penjru mine, comisare ?

— Am spus pentru dumneavoastră fără a specifica. Dacă aş fi vrut să mă refer la dumneavoastră personal, aş fi spus-o. Aceeaşi conversaţie am avut-o şi cu domnul Claudedeu azi-dimineaţă, la prima oră.

— Pînă la ce punct este periculos ? întrebă Lepprince. Comisarul duse mîna la buzunar şi extrase nişte foi pe care i le întinse lui Lepprince.

— Am nişte însemnări. Eu însumi le-am scos din arhivă. Priviţi-le o clipă, cu toate că s-ar putea să nu-mi înţelegeţi scrisul.

— Ba da, îl înţeleg perfect. Văd aici că i se atribuie patru asasinate.

— Două asasinate, propriu-zis. Ceilalţi doi morţi sînt poliţişti căzuţi în încăierare, la Madrid.

— Şi a evadat din închisoarea de la Cuenca.

— Da. Garda civilă l-a urmărit prin munţi. La sfîrşit, nu ştiu de ce, l-au dat drept mort şi s-au întors la garnizoană. O lună mai tîrziu îşi făcea apariţia la Bilbao.

— Lucrează singur ? am întrebat.

Depinde. Rapoartele din Madrid îi atribuie şefia unei bande, fără să precizeze numărul componenţilor ei. Alte rapoarte îl descriu ca pe un lup singuratic. Şi asta se potriveşte mai mult cu personalitatea lui de- om fanatic şi violent. Dacă a avut asociaţi, o fi fost temporar, pentru o anume

treabă.

Comisarul Văzquez rupse o bucata dintr-o prăjitură şi o savură încet.

— O minune, prăjiturică asta, exclamă.

— Ce mă sfătuiţi să fac, domnule comisar ? întrebă Lepprince.

Văzquez întîrzie răspunsul pînă după ce termină restul de prăjitură.

— Eu v-aş sugera... eu v-aş sugera să ne ţinăţi la curent cu toate activităţile dumneavoastră, cu scopul de a putea menţine în jurul dumneavoastră o strictă vigilenţă. Ar fi indicat să pregătim din timp fiecare ieşire a dumneavoastră, în aşa fel încît să-1 obligăm pe Lucas la o acţiune disperată. Ţipi ca el nu obişnuiesc să aibă răbdare. Dacă îi dăm frînghie, se va spînzura singur.

Slujnica anunţă că lichiorul şi cafeaua erau servite în salonaş. Lepprince deschise procesiunea, dar comisarul Văzquez pretextă că se grăbeşte şi părăsi casa.

— 11 deranjează că am gorila mea proprie, comentă Lepprince după plecarea comisarului. Crede că se amestecă în treburile lui.

— Şi este adevărat, din punctul lui de vedere.

— Din punctul lui de vedere, poate. Dar eu mă simt mai protejat de Max decît de toată poliţia spaniolă.

— Fără îndoială că da. Eu cred, totuşi, că e extrem de eficace.

— In cazul acesta, încheie Lepprince, mă simt dublu apărat. Dar aceasta nu este o discuţie despre tauri. Este viaţa mea în joc şi n-o să verific pe propria mea piele cine e mai bun sau mai rău.

Doctorul Flors îşi scărpină barba cu un creion.

— Este ilegal ceea ce-mi cereţi, domnule comisar. Bolnavul se află într-o stare de linişte trecătoare pe care prezenţa dumneavoastră ar putea-o afecta.

— Şi ce s-ar întîmpla în situaţia asta ?

— Ar deveni furios şi ne-am vedea obligaţi să-i

facem duşuri cu apă rece.

— Asta nu face rău nimănui, doctore. Lăsaţi-mă să vorbesc cu el.

— Nu pot, credeţi-mă. Sînt răspunzător de sănătatea pacienţilor mei.

— Şi eu sînt răspunzător de viaţa multor oameni. Nu vă cer să faceţi nimic pentru mine, doctore, ci pentru binele public, pe care îl reprezint. Este o problemă gravă.

Nu foarte convins, doctorul Flors îl însoţi pe comisar de-a lungul unor coridoare care păreau să nu ducă nicăieri. La capătul fiecărui coridor, medicul cotea în unghi drept şi o lua pe alt coridor. Pereţii erau vopsiţi în verde, la fel ca uşile distribuite inegal. Din cînd în cînd, la dreapta sau la stânga coridorului, întru dezorientarea comisarului Văzquez, se deschidea o fereastră care dădea spre o grădină dreptunghiulară, în mijlocul căreia se afla o fîntînă arteziană înconjurată de trandafiri înfloriţi. Prin grădină se plimbau cîţiva bolnavi cu capetele rase îmbrăcaţi în halate lungi şi dungate şi un infirmier care afişa, prin contrast, o barbă deasă şi neagră. Grăfdina ba apărea dintr-un unghi, ba din altul, ba o dată comisarul crezu că trece pentru a doua oară prin acelaşi loc.

— N-am mai văzut o dată această imagine a sfîntului Iosif ? îl întrebă pe doctor arătînd imaginea care îi bi- necuvînta dintr-o nişă.

— Nu. Vreţi să spuneţi sfîntul Nicolâs din Bari, care se află în aripa rezervată femeilor.

. — Iertaţi-mă, mi s-a părut...

— Este naturală confuzia. Spitalul este un labirint. A fost conceput astfel pentru a se obţine un maximum de izolare între diversele lui secţii. Vă place grădina noastră ?

— Da.

— îmi va face mare plăcere să v-o arăt la sfîrşitul vizitei. Chiar bolnavii o cultivă şi o îngrijesc.

— Ce face omul acela ? spuse comisarul

Văzquez.

— Extermină insectele dăunătoare. Caută cuiburile şi le acoperă cu ceară sau lut. Ceara este mai eficace, pentru că insectele perforează cu uşurinţă lutul şi ajung la suprafaţă în cîteva zile. Vă interesează grădinăritul, domnule comisar ?

— Aveam şi noi o grădiniţă acasă, cînd eram copil. Şi o curte în care mama cultiva flori. E mult de-atunci.

Apucară pe un coridor mai întunecos decît restul clădirii, pe ale cărui laturi se aliniau uşi groase fără altă deschidere decît un minuscul oberliht protejat de gratii groase de fier. Un murmur ca de pe lumea cealaltă se strecura de dincolo de uşi şi inunda coridorul. Comisarul grăbi instinctiv pasul, dar doctorul Flors îi arătă că au ajuns.

Cu aprilie au sosit ploile şi timpul capricios. într-o după-amiază, cînd Nicolâs Claudedeu ieşea de la o şedinţă, începu să plouă. O trăsură se apropia şi el îi făcu semn. Trăsura se opri şi Claudedeu urcă. înăuntru se mai afla un bărbat. înainte ca Claudedeu să-şi revină din uimire, primi un glonţ între ochi. Vizitiul dădu bice la cai

şi trăsura se pierdu în goană, în faţa ochilor uluiţi ai celor doi poliţişti care îl păzeau pe Claudedeu, şi a spaimei trecătorilor. Cadavrul „Omului cu Mîna de Fier" fu găsjt a doua zi în haznaua municipală. Vigilenţa a sporit, dar Lucas „Chiorul" nu s-a lăsat prins. Interogatoriile ţineau zile întregi, listele de suspecţi atingeau cifre cu şase numere, confidenţele şi delaţiunile sporeau. Campania s-a extins nu numai asupra elementelor recalcitrante, ci şi a mişcării muncitoreşti în general.

TEXTUL CÎTORVA SORISORI GĂSITE ÎN CASA LUI NICOLAS CLAUDEDEU DATATE CÎTEVA ZILE ÎNAINTE DE A MURI

Document probă anexa nr. 8

(Se alătură traducerea în engleză a interpretului Guzmăn Hernandez de Fenwick)

„Barcelona, 27-3-1918

Stimate domn,

Am plăcerea să vă comunic, în legătură cu individul despre ale cărui rapoarte vă interesaţi, că Francisco Glască înainte de bomba din strada Consulatului făcea parte din grupul «Acţiune» şi mai fusese arestat şi în alte ocazii pentru acte de violenţă ; în prezent e angajat la casa patronului Farigola şi e delegatul sindicatului pe ramură în chestiune. Trăieşte cu o femeie, cum reiese din rapoartele individului, şi are o fată. Adresa o veţi găsi în lista pe care mi-a trimis-o şi din care, după cum mi-a spus, are o copie."

Pe o foaie cu aspect de ciornă scria : „Aveţi grijă ca lucrurile să fie duse la bun sfîrşit cu discreţie. In situaţie limită, dar numai în situaţie limită, recurgeţi la prietenii noştri V.H. şi C.R. Vă mulţumesc pentru exemplarul ziarului madrilen *Spartacus.* Aceste zvonuri trebuie tăiate din rădăcină. Ce se mai aude cu Segui ? Fiţi prudent, situaţia e tulbure. Al dumneavoasti ă : N. Claude-

deu."

no

„Barcelona, 2-4-1918

Stimate domn,

Se pare că cei din grupul «Acţiune» au considerat drept ofensă personală povestea cu Glască. Mă tem că vor face represalii, cu toate că mă îndoiesc că vor îndrăzni să le îndrepte împotriva dumneavoastră. Mîine plec neapărat la Madrid unde sper să mă întîlnesc cu A.F. Ştiţi ce puţin ne stimează acest domn după afacerea Jover. Ultima oară cînd l-am văzut mi-a spus că vizitele lui Pestana şi Segui la Madrid sînt legate de greva generală, şi că atitudinea noastră şi a celorlalţi membri din Patronat ar putea grăbi evenimentele şi ar împiedica luarea celor mai oportune măsuri. Nici nu vreau să mă gîndesc la ce atmosferă o fi pe la minister?[4]

Doctorul Flors deschise o uşă şi-şi invită însoţitorul să intre. Comisarul Văzquez nu-şi putu stăpîni un fior cînd trecu pragul. Celula era pătrată şi cu tavanul înalt, ca o cutie de biscuiţi. Podeaua şi pereţii erau căptuşiţi cu saltele. Nu existau ferestre şi nici un fel de gaură în afară de o ferestruică în partea de sus care lăsa să pătrundă o lumină incertă. Nu exista nici o mobilă. Bolnavul stătea pe vine, cu spatele sprijinit de perete. Hai**nele** îi erau sfîşiate şi abia dacă îi acopereau goliciunea, ceea ce îi mărea decăderea. Nu se mai bărbierise de săptămîni şi părul de pe cap îi căzuse ici-colo, făcînd să se vadă, în locurile acelea, pielea capului. In celulă se respira un aer dens şi pestilenţial. După ce.comisarul a intrat, doctorul a închis uşa cu cheia, iar poliţistul şi bolnavul au rămas singuri faţă în faţă. Comisarului Văzquez îi păru rău că nu-şi luase pistolul. Se îndreptă spre uşă şi în acelaşi timp se deschise o ferestruie prin care apăru faţa medicului.

— Ce trebuie să fac ? întrebă comisarul.
— Vorbiţi-i rar, fără să ridicaţi vocea.
— Mi-e frică, doctore.
— Nu vă temeţi, sînt aici, dacă se întîmplă ceva. Bolnavul pare liniştit. Încercaţi să nu-l excitaţi.

— Mă priveşte cu ochii scoşi din orbite.

— E natural. Amintiţi-vă că e Vorba de un nebun. Nu-1 contraziceţi.

Comisarul Văzquez se adresă bolnavului :

— Nemesio, Nemesio, nu mă recunoşti ?

Dar Nemesio Cabra G6mez nu dădea semne că şi-ar fi dat seama de prezenţa vizitatorului, cu toate că îl privea fix pe comisar.

— Nemesio, nu-ţi aminteşti de mine ? Ai venit să mă vezi de cîteva ori la Comisariat. Ţi-am dat întotdeauna cafea cu lapte şi pîine.

Gura bolnavului începu să se mişte încet, lăsînd să se scurgă o dîră de salivă. Vorbirea lui era indescifrabilă.

— Nu ştiu ce-mi spune, zise comisarul doctorului. Flors.

— Apropiaţi-vă mai mult, îl sfătui medicul.

— Nu prea îmi vine.

— Atunci ieşiţi.

— Bine, doctore, o să mă apropii, dai-supravegheaţi-I cu atenţie.

— N-aveţi grijă.

— Să ştiţi, dootore, avertiză comisarul, am doi oameni care aşteaptă afară. Dacă nu ies repede de-aici, întreg şi nevătămat, vor intra şi vă vor face responsabil de ce s-a întîmplat. Să fim înţeleşi.

— Dumneavoastră aţi vrut să-1 vedeţi pe pacient. Eu v-am sfătuit să vă răzgîndiţi. Aşa că nu veniţi acum cu poveştile astea...

Comisarul se apropie de Nemesio Cabra Gomez.

— Nemesio, sînt eu, Văzquez, îţi aminteşti ?

Percepu o voce strangulată, asemănătoare unui murmur. Se aplecă şi reuşi să înţeleagă :

— Domnule comisar... domnule comisar...

Sergentul Totorno intră în lojă, tuşi cu discreţie şi, văzînd că cei doi ocupanţi nu-i dădeau nici o atenţie, atinse umărul lui Lepprince.

— Iertaţi-mă, domnule Lepprince.

— Ce este ?

— Mă duc să fac un tur pe la balcon, să văd

dacă totul e-n regulă.

— Cred că e foarte bine.

— Profit să-mi dezmorţesc picioarele, ştiţi ? Mie„ chestia asta cu teatrul...

— Lasă, lasă, sergent.

Din lojile alăturate se auzeau sîsîituri care cereau linişte şi sergentul Totorno ieşi lovind scaunele cu sabia. Max luă binoclul şi începu să cerceteze balcoanele.

— Amatorism, şopti referindu-se la sergent.

— Fac şi ei ce pot, spuse Lepprince.

— Puah!

Căzu cortina, răsunară aplauze şi se aprinseră luminile. Max se retrase în anticamera lojii. Lepprince se ridică în picioare şi-şi aprinse o ţigară înainte de a ieşi. Deschise uşa care dădea spre culoar şi un poliţist în uniformă îl împiedică să iasă.

— 'Vreau să merg la bar.

— Ordin de la comisarul Văzquez : nu puteţi părăsii locul.

— Mi-e sete. Spune-i comisarului Văzquez să vină-

— Comisarul nu este aici.

■— Atunci lăsaţi-mă să ies.

— îmi pare rău, domnule Lepprince.

— Atunci o să vă rog ceva, se poate ?

— Da, domnule, ordonaţi.

— Căutaţi un plasator şi spuneţi-i să-mi aducă o li- monadă. îi voi plăti aici.

Se întoarse în anticamera lojei. Era cald. Max, în cămaşă, amesteca liniştit cărţile.

— Stau aici, dacă nu vă deranjează, spuse.

— îţi faci o pasienţă ? întrebă Lepprince.

— Da.

— Cum vrei. Nu-ţi place opera ?

— O să vin la sfîrşit să văd cum se termină.

-— Tu ce părere ai despre adulter, Max ?

— Nu prea ştiu.

-— îl condamni ?

— Nu m-am gîndit niciodată. La mine problemele de- sex...

—t Bine, spuse Lepprince. Fă-ţi pasienţa şi-ţi doresc să-ţi iasă.

— Mulţumesc.

Lepprince se întoarse la locul său. Se auzi uh gong anunţînd începerea actului al treilea. La al doilea gong luminile începură să scadă iar pe scenă se aprindeau reflectoarele. Lumea se grăbi să tuşească în timp ce se ridica cortina. Se auziră cioeănituri în uşa anticamerei de la lojă, Max deschise : poliţistul îi întinse o tavă cu o sticluţă şi un pahar.

— M-am dus chiar eu să o iau.

— Mulţumesc. Poftim banii şi păstrează restul.

— în nici un caz.

— Ordin de la domnul Lepprince.

— Bine, dacă-i aşa...

Anunţat de Max, Lepprince intră în anticameră şi hău limonada.

— Aţi primit mesajul meu, domnule comisar ?

— Da, şi uite că am venit.

— A venit la dumneavoastră un prieten, nu-i aşa, domnule comisar ?

— Un prieten al tău, da.

— Era Isus Cristos, ştiţi ?

Comisarul Văzquez se apropie de ferestruică.

— Mi se pare că deliresză, şopti doctorului Flors.

— Doar v-am spus că...

— Domnule comisar, sînteţi aici ?

— Sînt aici, Nemesio, ce vroiai să-mi spui ?

— Scrisoarea, domnule comisar, am găsit scrisoarea.

Comisarul Văzquez se apropie din nou de bolnav.

— Ce scrisoare, Nemesio ?

— Explică tot... scrisoarea : găsiţi-o şi ea vă va spune •cine l-a omorît pe Pere Parells. Nu eu vă vorbesc, domnule comisar. Isus Cristos vă vorbeşte prin gura mea. Ştiţi ? ieri am văzut o lumină strălucitoare care trecea prin pereţi ; a trebuit să închid ochii ca să nu orbesc... şi cînd i-am deschis El stătea în faţa mea, cum staţi

dumneavoastră acum, domnule comisar, la fel ca dumneavoastră, cu giulgiul alb pe care i l-a dăruit Magdalena. Ochii săi aruncau scîntei şi barba lui avea puncte

luminoase ca stelele şi pe mîini îşi purta rănile ca atunci cînd i-a apărut lui sfîntul Toma, necredinciosul.

— Haide, Nemesio, povesteşte-mi despre scrisoare.

— Nu. Asta e mai frumos decît scrisoarea, domnule- comisar, şi mai interesant. Eu stăteam prosternat, fără să ştiu ce 'să fac. Şi mi-a spus : „Du-te să-1 cauţi pe comisarul Văzquez, de la Brigada Socială. Spune-i tot ce ştii şi el te va scoate de aici." Eu i-am replicat : „Şi cum să fac să ies de-aici să-1 caut pe comisarul Văzquez, dacă; mă ţin închis ?" Şi el a răspuns : „Mă voi duce eu să-1 caut la comisariat şi-i voi spune să vină, dar tu trebuie să-i povesteşti tot ce ştii". Şi a dispărut lăsîndu-mă cufundat în întunecime, şi aşa am rămas de cînd a plecat..

Comisarul se apropie iar de uşă.

— Lăsaţi-mă să ies, doctore, este un caz pierdut.

— Aşteptaţi, domnule comisar, nu plecaţi, spunea Nemesio Cabra Gomez.

— Du-te dracului, îi strigă comisarul.

Dar bolnavul se ridicase în picioare şi apucase cu amîndouă mîinile umerii comisarului, care căzu in genunchi. Bolnavul îşi apropie faţa de urechea comisarului şi-i şopti cîteva cuvinte. Doctorul Flors intrase şi se lupta cu nebunul pentru a-1 elibera pe comisar din cleştii care îl ţintuiau pe podeaua cu saltea. Au mai apărut doi infirmieri şi împreună au reuşit să-1 imobilizeze pe Nemesio Cabra Gomez.

— Duceţi-1 la duş, porunci doctorul Flors.

Comisarul Văzquez îşi punea în ordine îmbrăcămintea. îşi aduna de pe jos pălăria şi un nasture de la haină.

— Doar v-am spus că nu merita să încercaţi, spuse doctorul Flors.

— Poate, răspunse comisarul Văzquez.

Străbătură fără să vorbească coridoarele care stră- juiau grădina şi se despărţiră la poarta

sanatoriului. Doi poliţişti aşteptau în maşină.

— Slavă Domnului, domnule comisar. Credeam că n-o să mai ieşiţi.

— Asta aţi vrea voi, să mă închidă aici.

Poliţiştii rîseră la gluma şefului.

— Unde locuieşte Javier Miranda ? întrebă brusc comisarul.

— Miranda, întrebară subalternii, cine e ?

— Văd că nu ştiţi unde stă. Să mergem la comisariat şi o să aflaţi acolo.

Cînd Lepprince reapăru în lojă, porni prima împuşcătură de la balcon. Lepprince se prăbuşi. Sergentul To- torno se năpusti pe treptele de sus spre locul de unde pornise împuşcătura. O siluetă se strecura spre ieşire. Sergentul Totorno îi blocă trecerea şi silueta se întoarse şi sări peste trepte spre balustradă de unde îl înfruntă pe sergent. Prăbuşitul Lepprince se ridicase ; în fiecare mînă ţinea cîte un pistol : nu era Lepprince, ci Max, care se sub- stituise stăpînului său cînd acesta îşi bea limonada. Trase de două ori asupra omului care se urcase pe balustradă. Acesta se frînse din mijloc şi căzu în stal printre fotolii, în teatru domnea o confuzie îngrozitoare, spectacolul se întrerupsese, actori şi spectatori se îngrămădeau să părăsească sala împiedicîndu-se de cei ce fuseseră trîntiţi pe jos şi fiind la rîndul lor doborîţi de cei ce veneau din spate. De la balcon porni o nouă împuşcătură în direcţia lui Lepprince. Max sărise în loja alăturată şi răspundea atacului cu o nouă serie de împuşcături ce porneau din cele două pistoale în acelaşi timp şi fără încetare. Un glonţ rătăcit răni un spectator care începu să ţipe. La balcon se auzi căzîhd un corp care rămase întins pe trepte. Atacatorii, care nu puteau fi mai puţin de cinci, se văzură încercuiţi de pistoalele lui Max şi de focul .sergentului Totorno care, cu toate că era rănit, continua să tragă orbeşte în toate direcţiile. Atacatorii încercară să-şi croiască. drum spre ieşirea de incendiu. Poliţistul ce adusese limonada apăru în loja lui Lepprince cu o puşcă, apăsă pe trăgaci şi mătură scările cu o rafală de gloanţe. Sergentul Totorno se prăbuşi. Atacatorii 'care se mai ţineau încă pe picioare săriră peste corpul sergentului şi porniră spre

culoar. Acolo îi aştepta Max, .ascuns după o coloană. Bilanţul acelei nopţi a fost : trei terorişti morţi. Unul era Lucas „Chiorul[4]', care a murit la începutul răfuielii răpus de un glonţ în gît. Celuilalt

mort i s-a găsit un glonţ în omoplatul stîng şi altul îxr cap. Cel din urmă primise un glonţ în inimă. Ceilalţi doi atacatori au fost răniţi : unul mai uşor şt altul mai grav. Răni cu un prognostic rezervat a avut bravul sergent Totorno căruia o rafală i-a smuls două degete de la mîna dreaptă. Cît despre spectatorul rănit în fesa dreaptă de un glonţ rătăcit, a fost spitalizat doar cîteva zile şi a primit o indemnizaţie de la Lepprince.

MA DUSESEM LA CINEMATOGRAF ÎN SEARA <iccea şi apoi, la ieşire, am mîncat cîteva sandvişuri, am Băut o bere şi am pornit spre casă agale, pentru că timpul era frumos şi pentru că nimeni nu mă aştepta, nici nu aveam ce face şi nici nu mă grăbeam să ajung undeva «anume. Locuiam într-un apartament mic, într-un bloc modern, pe strada Gerona, de care îmi făcuse rost un prieten al lui Serramadriles imediat după sosirea mea la Barcelona. Mobilele erau puţine şi de cea mai proastă calitate : scaune şchioape, mese instabile, un fotoliu de răchită şi o mulţime de ere toane decolorate de soare. Dormitorul avea un pat îngust şi un dulap fără picioare cu oglinda spartă. Cealaltă încăpere era destinată sufra- .geriei, dar eu, care mîncam la un restaurant ieftin din apropiere, o transformasem în sală de lectură, pentru că primeam arareori vizite şi nu vedeam ce altă întrebuinţare i-aş fi putut da. Mai era, în sfîrşit, o chicinetă goală, fără ferestre, şi o cameră mică de toaletă lîngă dormitor. Celelalte servicii sanitare se aflau într-o încăpere separată, pe palierul scării, şi le foloseam împreună cu un astronom şi o fată bătrînă. Dar apartamentul avea şi o calitate : ferestrele celor două camere dădeau spre o grădiniţă în care se cultivau flori. Pe la jumătatea anului 1919 a dispărut grădiniţa şi au început construcţiile.

Cum spuneam, am ajuns acasă tîrziu, cam spre miezul nopţii. Introducînd cheia în broască am observat că uşa nu era încuiată. Am crezut că era o neglijenţă a mea, dar asta nu a reuşit să mă liniştească. Am deschis încet : în sufragerie era lumină. Am trîntit uşa şi am pornit-o pe scări în jos. O voce cunoscută m-a strigat din urmă :

— Nu fugiţi, Miranda, n-aveţi de ce vă teme.

M-am întors. Era comisarul Văzquez.

— Am venit de vreo două ore. Cum nu vă mai

în- torceaţi, ne-am luat libertatea să deschidem uşa apartamentului dumneavoastră şi să aşteptăm comod, vă su- păraţi ?

— Nu, bineînţeles că nu. Doar că m-am speriat îngrozitor.

— Da, vă înţeleg. Ar fi trebuit să ne anunţăm prezenţa, dar ce să-i faci ? Aproape că uitaserăm de dumneavoastră.

Urcasem ultimele trepte şi am intrat în casă. în sufragerie se aflau doi poliţişti îmbrăcaţi civil, în afară de comisar. O privire mi-a fost de ajuns ca să-mi dau seama că cercetaseră peste tot. Aveam tot dreptul să protestez, ba chiar să fac o reclamaţie, pentru că el, fără îndoială, acţionase din proprie iniţiativă, fără autorizaţie judecătorească. Cu toate acestea, mi-am spus, o atitudine ostilă nu mi-ar putea aduce decît complicaţii şi, pe de altă parte, mă deranja prea puţin faptul că răscoliseră peste tot.

— A cui este această fotografie ? întrebă comisarul Vâzquez indicînd fotografia înrămată a tatălui meu.

— A tatălui meu, am răspuns.

— Ce-ar gîndi tatăl dumneavoastră dacă ar şti că vă vizitează poliţia ?

Am presupus că voia să mă intimideze, dar a eşuat şi mi-a cedat avantajul obţinut prin surpriză.

— N-ar gîndi nimic : a murit acum trei ani.

— O, iertaţi-mă, spuse comisarul. Nu ştiam că sîn- **teţi văduv.**

— Orfan, ca să fiu exact.

— Asta am yrut să spun, iertaţi-mă din nou.

Acum iniţiativa era a mea : comisarul fusese ridicol în faţa subalternilor lui.

— îmi pare rău că nu am ce să vă ofer, domnule comisar, am spus cu aplomb.

— Nu vă scuzaţi, pentru Dumnezeu. Nu avem mari pretenţii.

— Nu vă prefaceţi, domnule comisar. Am putut aprecia gustul dumneavoastră gastronomic în casa prietenului **nostru comun, domnul Lepprince.**

Păru copleşit şi m-am temut că am mers prea departe cu atacul meu personal. Dar îl merita. Vroia să mă interogheze prevalîndu-se de cunoştinţa noastră în- tîmplătoare şi asta mă autoriza să mă folosesc, aşa cum făcea şi el, de relaţia noastră anterioară. Pentru că nu

aveam nici o îndoială că venea mai mult ca acuzator decît ca investigator şi că încerca în mod deliberat să mă intimideze cu prezenţa lui intempestivă şi compania, evident inutilă, a celor doi subordonaţi.

— Am venit în vizită de prietenie, spuse comisarul Văzquez după ce şi-a revenit. Bineînţeles, nu aveţi nici un motiv să ne primiţi. Nu avem ordin judecătoresc, şi -de aceea ne vedem obligaţi să apelăm la bunăvoinţa dumneavoastră. Desigur că dumneavoastră, ca avocat, vă sînt inutile toate explicaţiile acestea.

— Eu nu sînt avocat.

— Nu ? La naiba, nu-mi iese nimic în seara asta, nu ştiu ce-i cu mine... Atunci, student ?

— Nici.

— în sfîrşit, ajutaţi-mă, cum v-aţi defini dumneavoastră, din punct de vedere al profesiei ?

Era un contraatac fulgerător.

— Auxiliar administrativ.

— Al domnului Lepprince ?

— Nu. Al avocatului Cortabanyes.

— A, da... Am crezut, înţelegeţi ? văzîndu-vă atît de •des acasă la domnul Lepprince... Dar văd că am greşit. Un auxiliar administrativ nu ar mînca la masa lui Lepprince, doar dacă nu ar întreţine, cum să spun ? o relaţie de prietenie, poate.

— O spuneţi dumneavoastră. Eu nu spun nimic.

— Nici nu aveţi de ce, prietene Miranda, nici nu aveţi de ce. Faceţi bine că nu deschideţi gura. Vorbă multă, sărăcia omului.

— De fapt, ce doriţi ?

— Haide, haide, dragă Miranda, de ce-om fi noi spaniolii atît de ostili ? Este o simplă întîlnire între prieteni.

— în cazul acesta, vă rog să mi-i prezentaţi pe dom- nii aceştia. îmi place să ştiu numele prietenilor mei.

— Aceşti doi domni au venit doar să mă însoţească. Acum, că aţi venit, ei se retrag.

Cele două ajutoare ale comisarului salutară şi

ieşiră fără măcar să aştepte, să-i conduc la uşă. Cînd am rămas singuri, comisarul Văzquez adoptă o atitudine mai circumspectă şi în acelaşi timp mai familiară.

— Păreţi surprins, domnule Miranda, de interesul meu brusc pentru dumneavoastră. Cu toate acestea, nu e nimic mai logic decît un astfel de interes, nu numai faţă de dumneavoastră, ci de oricine are vreo legătură cu cazul Savolta, nu credeţi ?

— Ce fel de legătură am eu cu cazul Savolta ?

— O întrebare obtuză, după părerea mea, dacă trecem în revistă faptele. In decembrie anul trecut, moare un obscur ziarist pe nume Domingo Pajarito de Soto. După cercetări superficiale iese la iveală un adevăr incontestabil : dumneavoastră sînteţi prietenul lui cel mai apropiat. La cîteva săptămîni după aceea, Savolta este asasinat şi, în mod ciudat, dumneavoastră sînteţi unul dintre invitaţii la acea petrecere.

— Mă consideraţi suspect de o dublă crimă ?

— Liniştiţi-vă, nu asta urmăresc. Dar să continuăm- expunerea faptelor : ambele morţi au sau par să aibă o legătură, întreprinderea Savolta. Pajarito de Soto tocmai terminase o lucrare plătită de numita întreprindere. Apare întrebarea, cine l-a pus în legătură pe ziarist cu ultimii săi patroni ?

— Eu.

.— Just : Javier Miranda. Punctul doi : legătura lui Pajarito de Soto cu întreprinderea s-a făcut prin intermediul unuia din oamenii cheie ai acesteia. Nu prin intermediul şefului de personal, Claudedeu, nici prin intermediul direct al lui Savolta, ci printr-un individ cu funcţii imprecise : Paul Andre Lepprince. Merg să-l văd pe Lepprince, şi pe cine întîlnesc la el ?

— Pe mine.

— Prea multe coincidenţe, nu vi se pare ?

— Nu. Lepprince mi-a ordonat să-1 caut şi să-1 angajez pe Pajarito de Soto. Din legătura cu amîndoi s-a născut o legătură de prietenie

întreruptă tragic în cazul lui Pajarito de Soto şi care durează în cazul lui Lepprince. Explicaţia este cît se poate de simplă.

— Ar fi simplă dacă n-ar exista atîtea puncte neclare.

— De exemplu ?

— De exemplu, că simultan cu „legătura de priete- nie“ cu Pajarito de Soto întreţineaţi şi „legături de prie- tenie“ cu soţia acestuia, Teresa...

Am sărit din scaun, cuprins de indignare.

— Un moment, domnule comisar. Nu sînt dispus să tolerez acest fel de interogatoriu. Vă amintesc că vă aflaţi în casa mea şi că nu sînteţi împuternicit să acţionaţi în felul acesta.

— Şi eu vă amintesc că sînt comisar de poliţie şi că pot obţine nu numai un ordin judecătoresc, ci şi un mandat de arestare şi să pun să vă aducă la comisariat în cătuşe. Dacă vreţi să vă jucaţi de-a formalităţile juridice, jucaţi-vă, dar să nu vă plîngeţi de consecinţe.

Se făcu tăcere. Comisarul îşi aprinse o ţigară şi aruncă pe masă pachetul îh semn de invitaţie. M-am aşezat, am luat o ţigară şi am fumat amîndoi în timp ce se risipea tensiunea.

— Nu sînt o portăreasă curioasă, continuă comisarul Văzquez cu voce apăsată. Nu-mi bag nasul în murdarele voastre vieţi private ca să aflu dacă sînteţi încornoraţi, homosexuali sau proxeneţi. Cercetez trei asasinate şi o tentativă. De aceea cer, pretind colaborarea tuturor. Sînt dispus să fiu înţelegător şi respectuos, să sar peste formalităţi, peste rutină, să fac orice, pentru a nu vă deranja mai mult decît este necesar. Dar nu abuzaţi şi nu mă scoateţi din sărite şi nici nu mă obligaţi să mă folosesc de autoritatea rheâ, pentru că o să vă pară rău. M-am săturat, înţelegeţi ? M-am săturat să fiu paiaţa tuturor domnişorilor de nimic din Barcelona ; ca rahatul de Lepprince să-mi dea prăjiturele şi păhăruţe cu vin dulce ca şi cum» ne-am afla la prima comuniune. Şi acum îmi vii dumneata, un nimeni, foarte mulţumit pentru că

dai din coadă şi ţi se aruncă firimituri în saloanele din înalta societate, şi vrei să-ţi imiţi stăpînii, făcînd pe graţiosul în faţa mea, făcîndu-mă ridicol, ca şi cum aş fi slujnica tuturor, în loc să fiu ceea ce sînt şi să fac ceea ce fac : să veghez la siguranţa voastră. Sînteţi nişte idioţi, ştiţi ? mai idioţi ca vacile din satul meu, pentru că ele cel puţin ştiu pînă unde pot merge şi unde trebuie să se oprească. Vrei un sfat, Miranda ? Cînd mă vezi intrînd într-o încăpere, chiar dacă e sufrageria lui Lepprince, nu mînca mai departe ca şi cum ar fi intrat un cîine : şterge-te la bot şi ridică-te în picioare. M-ai înţeles, nu-i aşa ?

— Da, domnule.

— Aşa-mi place, devii înţelegător. Şi acum, că sîn- tem atît de prieteni şi ne înţelegem atît de bine, răspunde la întrebările mele. Unde este scrisoarea ?

— Oare scrisoare ?

— Care ar putea fi ? Cea a lui Pajarito de Soto.

— Nu ştiu nimic de...

— Nu ştii că Pajarito de Soto a scris şi a trimis o scrisoare chiar în ziua în care a fost omorît ?

— Aţi spus „a fost omorît" ?

— Am spus ce-am spus : răspunde !

— Am auzit vorbindu-se despre scrisoare, dar n-am văzut-o niciodată.

— Eşti sigur că nu-i la tine ?

— Absolut sigur.

— Şi nu ştii la cine e ?

— Nu.

— Nici care este conţinutul scrisorii ?

— Nici, vă jur.

— Poate spui adevărul, dar ai grijă dacă minţi. Nu sînt singurul care umblă după scrisoarea asta, şi ceilalţi nu sînt atît de vorbăreţi ca mine Întîi omoară şi pe urmă caută, fără întrebări, înţelegi ?

— Da.

— în cazul în care afli, bănuieşti sau îţi aminteşti cel mai mic detaliu în legătură cu scrisoarea, spune-mi fără să pierzi o clipă. Viaţa ta

poate depinde de asta.

— Da, domnule.

Se ridică, îşi luă pălăria şi porni spre uşă. L-am însoţit şi i-am întins mîna pe care a strîns-o cu răceală.

— Iertaţi-mi comportarea, am spus. Sîntem cu toţii nervoşi în lunile astea din urmă : s-au întîmplat prea multe lucruri oribile. Nu vreau să fiu un obstacol în munca dumneavoastră, vă rog să mă credeţi.

— Noapte bună, mi-o tăie comisarul Vazquez.

L-am văzut coborînd scara, am intrat, am încuiat cu cheia şi am stat pînă în zori meditînd şi fumînd ţigările pe care le uitase comisarul. Cînd au apărut zorile am adormit. Nu pusesem ceasul să sune şi cînd am deschis ochii trecuse de unsprezece. Dintr-un bar am sunat la birou pretextînd o treabă urgentă. Realitatea nu era foarte departe de scuza mea. Am băut o cafea, am citit jurnalul şi mi-am lustruit pantofii, în timp ce repetam un monolog confuz probabil făcînd şi gesturi pentru că am observat privirile zîmbitoare ale celor din jur. Am plătit şi am ieşit. Umblînd, am ajuns la casa lui Lepprince. Portarul mi-a spus că ieşise de jumătate de oră; L-am întrebat dacă ştia unde s-a dus, şi mi-a răspuns, ca şi cum ar fi dezvăluit un mare secret, că se dusese la Sarriă, acasă la văduva Savolta, să ceară mîna Măriei Rosa. Ne-am despărţit ca doi conspiratori. M-am dus pînă la Piaţa Cataluna şi acolo am luat trenul. Ajuns la Sarriă, am străbătut străzile pieptişe, cum făcusem cu cîteva luni în urmă, la înmormîntarea magnatului.

La poarta cetăţuii erau gărzi. Un privilegiu pe care îl acordau autorităţile în memoria dispărutului, căci vigilenţa era inutilăteroriştii aveau alte ţinte. Am fost lăsat să trec după ce mi-am spus numele. Majordomul m-a copleşit cu scuzele, insistînd să renunţ să-1 văd pe Lepprince.

— E vorba de o mică reuniune familială, intimă. Vă daţi seama, domnule.

Am insistat. Majordomul a acceptat să-i

comunice lui Lepprince prezenţa mea, dar nu mi-a garantat că voi fi primit. Am aşteptat. Lepprince nu a întîrziat nici .un minut şi a venit în întîmpinarea mea.

— Trebuie să se fi întîmplat ceva grav de vii să mă întrerupi într-un moment atît de... privat, ca să-i spun aşa.

— Nu ştiu cît e de grav ceea ce-ţi voi povesti. Decît îndoiala, am preferat să păcătuiesc prin exagerare.

M-a invitat în bibliotecă. I-am povestit despre vizita lui Vâzquez şi tonul lui incisiv, ocolind furia comisarului în ceea ce-1 privea pe Lepprince.

— Ai făcut bine că ai venit, spuse el după ce mi-am terminat povestirea.

— Mă temeam că după aceea n-am să te găsesc şi că va fi prea tîrziu.

— Ai făcut bine, îţi repet. Dar temerile tale sint nefondate. Văzquez suferă de halucinaţii, născute, mai mult ca sigur, dintr-un exces de zel. Este ceea ce am numi noi în Franţa „deformaţie profesională".

— Aşa îi spunem şi noi în Spania, rosti o voce în spatele nostru.

Ne-am întors şi l-am văzut pe comisarul Văzquez în persoană. Majordomul, după el, gesticula, încercînd să explice că nu putuse să-1 împiedice să intre. Lepprince îi făcu un semn majordomului indieîndu-i că se putea retrage. Am rămas noi trei singuri. Lepprince luă de pe un raft o cutie cu trabucuri şi-i oferi comisarului. Acesta refuză zîmbind şi adresîndu-mi o privire răutăcioasă.

— Mulţumesc, dar domnul Miranda şi cu mine avem gusturi mai simple şi preferăm ţigările, nu-i aşa ?

— Trebuie să recunosc că le-am fumat pe cele pe care le-aţi uitat astă noapte, am spus.

— Erau multe ; ar trebui să vă îngrijiţi sănătatea... sau nervii.

Mi-a oferit o ţigară pe care am acceptat-o.

Lepprince a pus cutia la loc pe raft şi ne oferi foc. Comisarul îşi plimbă privirea prin bibliotecă şi se opri în faţa ferestrei.

— E mai frumos acum, primăvara, decît data trecută... în ianuarie, ştiţi dumneavoastră.

Se întoarse pe jumătate şi se sprijini de marginea uşii întredeschise, privind spre salon.

— Vreţi să deschid glasvandul ca să vedeţi dacă e posibil să se tragă spre scară de aici ? spuse Lepprince cu veşnica lui suavitate.

— După cum vă puteţi imagina, domnule Lepprince, am efectuat experienţa chiar atunci.

Se întoarse în mijlocul încăperii, căută cu ochii o scrumieră şi scutură scrumul.

— Pot întreba motivul vizitei dumneavoastră neaşteptate, domnule comisar ? spuse Lepprince.

— Motivul ? Nu. Motivele, mai degrabă. în primul rînd, vreau să fiu primul care să vă felicite pentru apropiata căsătorie cu fiica defunctului domn Savolta. Cu toate că nu sînt primul care o face, ci al doilea.

O spunea pentru mine. Lepprince se înclină uşor.

— în al doilea rînd, vreau de asemenea să vă felicit pentru norocul dumneavoastră, care v-a făcut să scă- paţi cu viaţă din atentatul de la teatru. Mi s-a povestit cu lux de amănunte şi trebuie să recunosc că am greşit în ce priveşte eficacitatea pistolarului dumneavoastră.

— Gardă, corectă Lepprince.

— Cum preferaţi. Nu mai are importanţă, pentru că cel de-al treilea motiv pentru care am venit să vă văd este să-mi iau rămas bun.

— Rămas bun ?

— Da ; să vă spun adio.

— Cum asta ?

— Am primit instrucţiuni precise. Plec chiar în această după-amiază la Tetuăn — în zîmbetul comisarului Văzquez era o urmă de amărăciune care m-a impresionat. în clipa aceea mi-am dat seama că îl apreciam mult pe comisar.

— La Tetuăn ? am exclamat.

— Da, la Tetuăn, vă surprinde ? spuse comisarul de parcă m-ar fi văzut pentru prima dată.
— într-adevăr, am răspuns sincer.
— Şi, pe dumneavoastră, domnule Lepprince, vă surprinde ?
— Nu cunosc deloc obiceiurile Poliţiei. Sper, în orice caz, că transferul este spre binele dumneavoastră.
— Orice loc este bun sau rău în funcţie de comportarea fiecăruia, declamă comisarul.
Se întoarse şi ieşi. Lepprince rămase cu privlrea spre uşă, cu o sprinceană arcuită într-un fel nostim.
— Crezi c-o să-1 mai vedem ? mă întrebă.
— Cine ştie ? Viaţa ne oferă multe surprize.
— Chiar aşa, spuse el.

SCRISOAREA SERGENTULUI TOTORNO CĂTRE COMISARUL VĂZQUEZ DATATĂ 2.5 1918 IN OARE IL INFORMEAZĂ DESPRE SITUAŢIA DIN BARCELONA

Document probă anexa nr. la

(Se alătură traducerea în engleză a interpretului Guzmăn Hernândez de Fenwick)

Barcelona, 2.5.1918

Domnule şef,

Sper să mă iertaţi că vă răspund atît de tîrziu, dar ca urmare a accidentului pe care l-am suferit la teatru acum o lună şi jumătate n-am mai putut să scriu cu mina mea şi mi s-a părut imprudent să dictez altcuiva scrisoarea, pentru că ştiţi cum.e lumea. Pînă la urmă am învăţat să folosesc mina stingă. Iertaţi-mă că scriu aşa de urît.

Pe aici n-au prea fost multe noutăţi de cînd aţi plecat. Am fost scos din serviciul activ şi mutat la Paşapoarte. Comisarul care a venit în locul dumneavoastră **a** ordonat să nu mai fie păzit domnul Lepprince. Şi din **cauza** asta nu mai ştiu nimic de el, cu tot interesul meu de a ţine legătura,

aşa cum mi-aţi spus înainte de plecare. Am aflat din ziare că domnul Lepprince s-a căsătorit ieri cu. fiica domnului Savolta şi că la nuntă nu a participat aproape nimeni din dorinţa expresă a familiei miresei, pentru că trecuse atît de puţin timp de la moartea tatălui ei. Din acelaşi motiv nu au făcut nici călătoria de nuntă. Domnul Lepprince şi soţia s-au mutat. Cred că locuiesc într-o vilă, dar încă nu ştiu unde.

Bietul Nemesio Cabra G6mez e tot închis. Domnul Miranda continuă să lucreze cu avocatul Cortabanyes şi nu se mai vede cu domnul„Lepprince. In rest, oraşul e foarte liniştit.

Cam atît pentru azi. Aveţi grijă cu maurii, că sînt oameni răi şi trădători. Colegii mei Şi cu mine vă simţim lipsa. Vă salut cu respect

Sergent Totorno.

Doloretas îşi frecă mîinile.

— Trebuie să ne hotărîm, spuse.

- Eu căscam şi vedeam pe ferestruică cum strada Caspe îşi pierdea culoarea în omogenitatea înserării timpurii. La unele ferestre ale casei din faţă se aprinseseră lumini.

— Ce zici, Doloretas ?

— Trebuie să-i spunem domnului Cortabanyes că e timpul să dea drumul la căldură.

— Doloretas, sîntem în octombrie.

Am profitat de acea referire la timp pentru a rupe două foi întîrziate în calendar şi pentru a constata cît de repede trec zilele goale. Doloretas se apucă iar să bată la maşină o hîrtie plină de ştersături.

Doloretas lucra de mulţi ani pentru Cortabanyes. Bărbatul ei fusese avocat şi murise tînăr fără să-i lase nevestei din ce trăi. Colegii mortului au hotărît să-i găsească de lucru ca să cîştige şi ea un ban. Puţin cîte puţin, pe măsură ce tinerii avocaţi au început să devină cineva, nu au mai avut nevoie de colaborarea sporadică a lui Doloretas şi au înlocuit-o cu secretare fixe, mai eficiente şi mai devotate. Cortabanyes, cel mai

puţin abil şi cel mai nepriceput, a continuat să-i dea de lucru, crescîndu-i din cînd în cînd retribuţia, pînă ce Doloretas s-a instituit ca o cheltuială fixă a biroului pe care Cortabanyes o achita în silă, dar permanent. Şi nu că ar fi fost prea utilă sau prea eficientă ; ani în şir făcînd aceeaşi muncă, ea nu reuşise să capete nici măcar un minimum de experienţă : fiecare cerere, fiecare dosar, fiecare scrisoare continua să fie un mister de nepătruns pentru Doloretas. Dar nici biroul lui Cortabanyes nu avea pretenţii mari. Ea, dinspre partea ei, şi-a îndeplinit întotdeauna, bine sau rău, datoria, şi a fost de o fidelitate exemplară. Nu a pretins niciodată să fie angajată permanent la birou. Nu spunea niciodată : „Pe mîine" sau „Mai trec eu pe aici". Saluta spunînd : „Adio şi mulţumesc". Nu folosea niciodată fraze de felul : „Dacă aveţi ceva de lucru, gîndiţi-vă la mine", sau ipocrizii ca : „Nu uitaţi că vă stau la dispoziţie", sau „Ştiţi unde să mă găsiţi". Nu a apărut niciodată fără să fie chemată, zi- cînd : „Treceam pe aici şi am urcat să vă salut". Doar „Adio şi mulţumesc". Şi Cortabanyes cînd prevedea un lung document de redactat, spunea mecanic : „Chemaţi-o pe Doloretas", „Spuneţi-i lui Doloretas să vină miine după-amiază", „Unde naiba s-o fi ascuns azi Doloretas ?“ Nici Cortabanyes, nici Serramadriles, nici eu nu ştiam ce făcea şi din ce trăia Doloretas cînd nu primea lucrări de la birou. Nu ne-a povestit niciodată viaţa ei, nici necazurile, dacă le avea.

COPIA NOTELOR STENOGRAFIATE IN CURSUL CELEI DE A NOUA DECLARAŢII PRESTATE DE JAVIER MIRANDA LU- GARTE LA 6 FEBRUARIE 1927 IN FAŢA JUDECĂTORULUI F. W. DAVIDSON DE LA TRIBUNALUL DE STAT DIN NEW YORK PRIN INTERMEDIUL INTERPRETULUI GUZMAN HERNANDEZ DE FENWICK

(Foile 143 şi următoarele din dosar)

JUDECĂTORUL DAVIDSON Domnule Miranda, mă bucur că v-aţi revenit după boala care v-a împiedicat să asistaţi la şedinţele tribunalului din ultimile zile.

MIRANDA Vă mulţumesc.

J. D. Sînteţi dispus să vă continuaţi declaraţia ?

M. Da.

J. D. Ne-aţi putea informa despre felul bolii de care aţi suferit ?

M. Epuizare nervoasă.

J. D. Poate doriţi să cereţi o amînare *sine die.*

M. Nu.

J. D. Vă amintesc că apăreţi în faţa acestui tribunal din proprie voinţă şi că puteţi refuza în orice clipă declaraţia dumneavoastră.

M. Ştiu.

J. D. Pe de altă parte vreau să subliniez că intenţia acestui tribunal, în virtutea atribuţiilor care i-au fost conferite de poporul şi Constituţia Statelor Unite ale Ame- ricii, este să clarifice faptele supuse judecăţii lui şi că aparenta duritate pe care a demonstrat-o în anumite momente răspunde exclusiv dorinţei de a-şi îndeplini datoria rapid şi eficace.

M. Ştiu.

J. D. în acest caz, putem continua interogatoriul. îmi rămîne doar să vă amintesc că vă aflaţi încă sub jurămînt. M. Ştiu.

Mintea umană are o putere curioasă şi de temut. Pe măsură ce îmi amintesc momente din trecut, retrăiesc senzaţii pe care le-am trăit atunci, în mod atît de real, încît corpul meu reproduce mişcările, stările şi neliniştile de odinioară. Plîng şi rîd ca şi cum motivele care de mult au provocat acel plîns şi acel rîs ar exista din nou cu aceeaşi intensitate. Şi nimic mai departe de adevăr, căci sînt în mod trist conştient că aproape toţi cei care

odinioară m-au făcut să sufăr şi să mă bucur au rămas în urmă, departe în timp şi distanţă. Şi mulţi (prea mulţi, Doamne !) se odihnesc sub pămînt. Această depresiune nervoasă care m-a copleşit (şi pe care medicii o atribuie, eronat, oboselii provocate de interogatoriul judecătorului) nu este decît reproducerea fotografică (mimetică, aş putea spune) a acelor triste luni din 1918.

într-o luminoasă dimineaţă de iulie Nemesio Cabra Gomez auzi zgomotul zăvoarelor care ferecau uşa celulei. Un paznic cu barbă neagră şi halat alb care ţinea în mînă un baston de cauciuc îi făcu semn să se ridice şi să iasă. Paznicul începu să meargă şi se opri la ciţiva paşi.

— Mergi înainte, ordonă, şi fără şmecherii, sau te ating.

Şi mîngîia capătul bastonului care producea un şuierat de viperă. Porniră pe coridoarele şerpuite. Trecînd prin faţa ferestrelor care dădeau spre grădină, Nemesio
Cabra Gomez simţi arsura soarelui, lumina îl orbi şi se lipi de fereastră ca să privească cerul şi grădina unde alt bolnav astupa muşuroaie de furnici. Paznicul îl îndemnă cu bastonul.

— Haide, mă, ce-i cu tine ?

— Stau de atîtea luni în celulă !

— Atunci nu face prostii că te întorci iar în ea.

Acela a fost primul semn că aveau să-1 elibereze. I l-a confirmat doctorul Flors. I-a spus că medicii au declarat că e vindecat şi că se putea integra în viaţa normală, dar să încerce să evite alcoolul şi excitantele, să nu se certe, să doarmă cîte ore îi cere corpul şi să-1 viziteze pe un coleg (al cărui nume şi adresă le-a notat pe o hîrtie) ori de cîte ori se va simţi rău, sau, în orice caz, o dată la trei luni, pînă ce va fi complet vindecat.

Cum hainele cu care intrase în ospiciu erau de nefolosit şi atentau contra pudorii, doctorul Flors îi procură o cămaşă, nişte pantaloni, o pereche de

pantofi şi o haină donate de nişte doamne miloase. îi făcu o bocceluţă şi îl conduse la uşa principală.

De cum ieşi, se ascunse într-o pădure şi îşi schimbă hainele. Erau uzate şi de mărimi diferite. Cămaşa îi era foarte largă iar pantalonii prea scurţi şi nu îi putu încheia. îi legă cu o sfoară. Pantofii îi erau mici şi nu avea ciorapi. Haina, în schimb, i se păru excelentă, chiar dacă inutilă în acel anotimp. îşi privi documentele şi puţinele obiecte personale pe care le avea în buzunarele noilor lui haine, şi-şi aruncă zdrenţele într-o tufă. Foarte mulţumit, se întoarse pe drum şi merse o bună bucată pînă ce întîlni nişte şine de cale ferată îngustă pe care porni în căutarea gării. Cînd o găsi, aşteptă sosirea trenuleţului, se urcă şi se ascunse în toaletă ca să nu plătească bilet, căci nu avea bani.

Ajuns în Barcelona, şi după ce toţi călătorii părăsiră vagoanele, se strecură pe peron, trecu prin portiţa de ieşire camuflat între mulţime, şi rămase privind strada cu ochii umeziţi de emoţia de a fi din nou stăpîn pe actele lui.

SCRISOAREA COMISARULUI VAZQUEZ CĂTRE SERGENTUL TOTORNO DATATA 8.5. 1918 ÎN CARE ÎL ÎNDEAMNĂ SA-ŞI FACA MAI DEPARTE DATORIA

Document probă anexa nr. 7b (Se alătură traducerea in engleză a interpretului Guzman Hernândez de Fenwick)

Tetuăn, 8.5.1918

Dragă prietene,

Nu-ţi pierde curajul. Dacă te simţi descurajat, gîn- deşte-te că lupta pentru adevăr este cea mai nobilă misiune la care poate aspira un om pe pămînt. Şi tocmai asta este misiunea poliţistului.

Informează-mă dacă Lepprince îl mai are în slujba lui pe pistolarul neamţ numit Max. Nu spune nimănui despre corespondenţa noastră. Mă bucur că te-ai restabilit. Nu există defect fizic care să nu

poată fi depăşit prin voinţă. Nu ţi-ar fi mai comod să scrii la maşină ?

Un salut prietenesc.

A. Vâzquez
Comisar de Poliţie

Cortabanyes avea dreptate cînd mă descuraja : bogăţaşii se îngrijesc doar de ei înşişi. Amabilitatea lor, afecţiunea şi dovezile lor de interes sînt iluzii. Trebuie să fii un prost să te încrezi în durabilitatea dragostei lor. Şi asta se întîmplă pentru că legăturile care ar putea să existe între un bogat şi un sărac nu sînt reciproce. Bogatul nu are nevoie de sărac : îl poate înlocui oricînd doreşte.

Nu m-au invitat la nunta lui Lepprince, lucru care, pînă la un anumit punct, e de înţeles. Ceremonia s-a celebrat în cea mai strictă intimitate, nu numai din respect pentru memoria lui Savolta, ci şi din teama ca în mulţime să nu se ascundă vreun element criminal. Dar eu speram să-l văd pe Lepprince şi după căsătorie, însă nu a fost aşa. Lepprince avea ciudăţeniile astea, incomprehensibile şi confuze ca el însuşi. în ziua în care m-am dus acasă la Savolta şi cînd comisarul Văzquez a plecat anunţîndu-ne subita lui mutare din Barcelona, Lepprince m-a invitat, de plăcere sau în silă, să le salut pe viitoarea lui mireasă şi pe soacră. M-a tîrît în salonaşul de la primul etaj unde cele două femei îl aşteptau şi m-a prezentat ca şi cum ar fi fost vorba de un mare prieten ; repeta pompoasa denumire de „prestigios avocat" şi m-a obligat, neţinînd seama de protestele pe care discreţia mea mi le dicta, să închin o cupă pentru fericirea lui viitoare.

Din acea împrejurare îmi amintesc impresia pe care mi-a produs-o Maria Rosa Savolta. In lunile trecute de la fatidica noapte de sfîrşit de an şi pînă în acea zi, se petrecuse în ea o schimbare deosebită, atît din cauza suferinţei, cît şi din iubire (pe care nici ochii ei, nici cuvintele şi nici gesturile

nu reuşeau să o ascundă), şi din perspectiva iminentei schimbări pe care avea să o sufere, în bine, viaţa ei : căsătoria cu Lepprince. Mi s-a părut mai matură, mai liniştită în gesturi, ceea ce făcea să se vadă o mai mare seninătate a spiritului. Schimbase expresia ingenuă a copilei recent ieşită din călduţul colegiu cu aspectul grav al doamnei, iar aerul galeş al adolescentei perplexe, cu alura magică a îndrăgostitei neliniştite.

Dar nu aş vrea să păcătuiesc prin retorică : voi renunţa la descrieri şi voi trece direct la faptele în sine,

SCRISOAREA SERGENŢULUI TOTORNO CĂTRE COMISARUL VĂZQUEZ DATATĂ 21.6.1918 1N CARE DA INFORMAŢII DESPRE CÎTEVA PERSOANE CUNOSCUTE

Document probă anexa nr. 7c

(Se alătură traducerea în engleză a interpretului Guzman Hernandez de Fenwick)

Barcelona, 21.6. 1918

Domnule şef,

Vă rog să mă iertaţi că am întîrziat cu răspunsul, dar am hotărît să vă urmez sfatul înţelept şi mi-am petrecut aceste ultime săptămîni învăţînd să bat la maşină, lucru care s-a dovedit mai greu decît ar putea părea la prima vedere. Cumnatul meu mi-a împrumutat o Underwood şi astfel am putut exersa nopţile, cu toate că vedeţi şi dumneavoastră ce multe greşeli fac încă.

Am aflat în sfîrşit ceea ce doreaţi să ştiţi, adică dacă domnul Lepprince îl mai are pe pistolarul acela, şi răspunsul este că da, că l-a luat cu el la noua locuinţă şi îl însoţeşte peste tot unde se duce. Altă noutate care ar putea să vă intereseze este că i-au dat drumul lui Nemesio Cabra Gomez acum cîteva zile. Am aflat de la un coleg de la Comisariat care mi-a povestit că l-au arestat pe Nemesio pentru că se apucase să fabrice trabucuri cu

tutunul obţinut de la chiştoacele de ţigări adunate de pe jos şi pe care le vindea, lipindu-le o banderolă, ca pe autentice trabucuri. După cît se pare, Nemesio a invocat numele dumneavoastră, dar nu i-a folosit la nimic, pentru că l-au închis. Mi-a spus colegul (cel de la Comisariat, de care v-am pomenit) că parcă era un cadavru şi era atît de slab încît nu se poate să-1 vezi fără să ţi se facă milă. în rest, totul este la fel ca înaintea plecării dumneavoastră. Aveţi grijă cu maurii, că sînt foarte înclinaţi să atace pe la spate. Cu respect la ordinele dumneavoastră.

Sergent Totorno

E greu să suporţi singurătatea, mai ales după o perioadă de prietenie şi companie plăcută ca cea dintre mine şi Lepprince. Aşa că într-o după-amiază, sătul de golul care mă năpădea în orele libere de după lucru, şi ignorînd orice regulă de bună creştere, m-am dus acasă la Lepprince, la plăcutul apartament din Rambla de Ca- taluna, ai cărui tei formau un arc de verdeaţă deasupra bulevardului copiind peisajul din tabloul care orna şemi- neul din salon.

Portarul cu favoriţii albi îmi ieşi în întîmpinare şi mă salută cu efuziune ; prezenţa lui mi-a redat viaţa, de parcă în gura lui, în care strălucea aurul, ar fi purtat simbolul alianţei. Dar curînd mă dezamăgi : familia Lepprince se mutase. Se mira că eu nu ştiam şi că nu văzusem anunţul de pe balcon care spunea : DE ÎNCHIRIAT. Regreta că nu-mi putea da mai multe amănunte, pentru că nici el, după atîţia ani de serviciu fidel, nu cunoştea adresa domnului Lepprince, atît de generos, atît de amabil şi de excentric.

— în orice caz, adăugă într-o încercare de a mă consola, vă mărturisesc că aproape mă bucur, pentru că domnişorul îmi era simpatic, cu toate că mă necăjea, dar pe noul lui secretar, neamţul sau englezul ăla care a omo- rît atîta lume la teatru, pe

ăla nici nu puteam să-1 văd. Casa asta a fost întotdeauna foarte respectabilă.

Mă luase de braţ şi ne plimbam în sus şi-n jos prin vestibul.

— Tare m-a speriat domnişorul cînd femeia aceea s-a instalat aici. Ştiţi la cine mă refer : aia care se urca pe cablul ascensorului ca şi cum ar fi fost o maimuţă sălbatică din Africa sau un american. Desigur, eu sînt un tip căruia îi place să înţeleagă pe toată lumea. Aşa i-am spus şi soţiei mele, i-am spus că domnişorul Lepprince pare el, prin comportament şi seriozitate, mai în vîrstă decît este, dar de fapt e tînăr, femeie, i-am spus, şi e normal să-i umble mintea la nebunii în anumite aspecte ale vieţii cotidiene. Dumneavoastră mă înţelegeţi, ce mai încolo-încoace... în sfîrşit, i-am spus, om vedea noi, nu ?

— Da, desigur, am răspuns fără să ştiu cum să scap.

— Dovada este că i-a trecut repede. Dar namila aia cu faţa aşa de lăptoasă, nu ştiu cum să vă spun... nu-mi prieşte. Ştiu eu ce spun, că vedeţi că nu mă feresc să vorbesc pe faţă. Dar nu se poate aşa, nu, domnule, nu se poate.

îl condusesem cu abilitate pînă la poartă şi i-am întins mîna în semn de despărţire. El mi-a strîns-o emoţionat şi ţinînd-o între mîinile lui transpirate şi moi a încheiat :

— în orice caz, domnule Javier, îmi pare rău că a plecat. îl apreciam foarte mult, zău aşa. Şi doamna, domnule, era o sfîntă. Cea legitimă, vreau să spun, mă înţelegeţi. O sfîntă ! Asta da; asta bineînţeles că-mi plăcea.

I-am povestit despre eşecul meu lui Perico Serrama- driles şi acesta dădu din cap de parcă ar fi avut mîinile legate şi ar fi vrut să-şi scoată ochelarii.

— Ne-a murit vaca, măiculiţă, ne-a murit vaca, se văicărea.

A repetat de atîtea ori chestia cu vaca că pînă la urmă m-am enervat şi i-am strigat să tacă şi să

mă lase în pace.

— Nu vă certaţi, ce naiba, interveni Doloretas. Să vă fie ruşine. Doi tineri ca dumneavoastră să vă gîndiţi tot timpul numai la bani, în loc să munciţi şi să vă faceţi un viitor, of, Doamne !

SCRISOAREA COMISARULUI VAZQUEZ CĂTRE SERGENTUL TOTORNO DATATĂ 31.6.1918 IN CARE CERE SA I SE CREEZE MIJLOACELE PENTRU A PUTEA INTERVENI. DIN EXILUL LUI, ÎN VIATA BARCELONEZA

Document probă nr. 7d

{Se alătură traducerea în engleză a interpretului Guzman Hernandez de Fenwick)

Tetuăn, 31.6.1918

Dragă prietene,

Am primit scrisoarea ta din 21, a cărei lectură mi-a fost de mare folos. Nu am nici o îndoială de existenţa unei conspiraţii la înalt nivel, a cărei victimă, în acest caz, a fost bietul N. Fă tot posibilul ca vestea despre arestarea lui să ajungă la mine în mod oficial (un Buletin sau o tăietură dintr-un ziar ar putea servi) în scopul de a putea interveni pentru eliberarea subiectului în chestiune. Sentimente umanitare mă îndeamnă să procedez în acest fel, şi dumneata, prietene Totorno, ştii bine că e aşa. Dacă influenţa mea încă mai contează (lucru care mi se pare pe zi ce trece mai greu de crezut), o voi folosi pentru a repara pe cît se poate atîta abuz şi discreditare.

Te felicit pentru progresele obţinute la maşina de scris. Viaţa este o continuă luptă. Curaj şi tot înainte. Un salut afectuos.

A. Văzquez
Comisar de
Poliţie

Munca mea continua monotonă şi neproductivă. Vara a sosit punctuală şi nu dădtea semne că ar fi vrut să plece vreodată. Locuinţa mea, aflîndu-se direct sub acoperiş, era expusă soarelui la toate orele şi părea mai degrabă un cuptor decît o casă. Noaptea abia de se potolea căldura, dar in schimb creştea umezeala : obiectele căpătau o patină vîscoasă şi eu, obişnuit cu clima uscată din Castilia, mă sufocam şi mă topeam. Am început să sufăr de insomnie. Cînd reuşeam să adorm, începeau coşmarurile. Cel mai adesea simţeam alături de mine, în pat, prezenţa unui urs. Nu mă neliniştea pericolul de a dormi cu o fiară, pentru că ursul din visul meu era paşnic şi blind, dar apropierea lui, în acea încăpere cu aerul calcinat, mi se părea insuportabilă. Mă trezeam scăldat în sudoare şi trebuia să alerg la lavabou şi să-mi arunc pumni de apă pe faţă. Senzaţia lichidului călduţ alunecînd pe spate şi pe piept mă liniştea prea puţin.

Pentru a evita compania ursului şi somnul agitat şi obositor, citeam fără încetare pînă tîrziu. Cînd, în sfîr- şit, mi se închideau ochii, dormeam puţin şi prost. Dimineaţa mă trezeam foarte obosit şi starea hipnotică mă ţinea toată ziua pînă ce, ironie a naturii, îmi recăpătăm luciditatea şi vioiciunea odată cu lăsarea nopţii.

în zilele acelea Perico Serramadriles şi cu mine am luat obiceiul să mergem la mare. Mergeam la plajă în pauza de prînz, în tramvaie pline de oameni urîţi şi transpiraţi, şi mîncam acolo, în bărăci, gustări sau •*paella* [XIV], dar curînd a trebuit să renunţăm la ele pentru că erau prea scumpe şi digestia ne provoca o somnolenţă incompatibilă cu îndatoririle noastre. Nu o dată s-a în- tîmplat să adormim la birou, fapt fără prea mare importanţă, deoarece puţinii clienţi ai lui Cortabanyes erau în vacanţă şi liniştea biroului era tulburată doar de muştele îndărătnice pe care Doloretas le plesnea

XIV Fel de mîncare specific spaniol preparat din orez şi fructe de mare

cu un ziar făcut sul.

SCRISOAREA SERGENTULUI TOTORNO CĂTRE COMISARUL VAZQUEZ DATATA 12.7.1918 ÎN CARE EXPLICA CUM A ÎNDEPLINIT MISIUNEA PE CARE ACESTA I-A ÎNCREDINŢAT-O

Document probă anexa nr. 7e, apendicele 1 (Se alătură traducerea în engleză a interpretului Guz- măn Hernandez de Fenwick)

Barcelona, 12.7.1918

Iubit şi stimat şef,

Iertaţi-mi întîrzierea cu care îndeplinesc înţeleptele dumneavoastră ordine. După cum ştiţi actualele împrejurări mă ţin departe de problemele Comisariatului şi asta face mai grea îndeplinirea plăcutelor dumneavoastră misiuni. După ce am bîjbîit multă vreme, cred că în sfir- şit am găsit sistemul de a face să vă parvină ştirea despre arestarea nefericitului Nemesio. în acest scop am făcut să ajungă la urechile lui vestea despre mutarea dumneavoastră. în clipa asta Nemesio ştie că vă aflaţi la Tetuăn, şi sînt aproape sigur că va face imposibilul să ia legătura cu dumneavoastră ca să vă roage să interveniţi. Mie mi s-a părut un sistem bun, dumneavoastră ce credeţi ?

Vă mulţumesc pentru interesul pe care îl arătaţi în legătură cu progresul meu la maşina de scris. Dumneavoastră aţi fost întotdeauna pentru noi un far pe marea zbuciumată a datoriei. După cum vedeţi însă, tehnica mea lasă încă mult de dorit. Cu aceasta închei, rămînînd ca întotdeauna la ordinele dumneavoastră.

Sergent Totorno

SCRISOAREA LUI NEMESIO CABRA GOMEZ CĂTRE COMISARUL VAZQUEZ DIN ACEEAŞI

DATA ÎN CARE EXPLICA SITUAŢIA LUI TRISTA

Document probă anexa nr. 7e, apendicele 2 (Se alătură traducerea în engleză a interpretului Guzman Hernandez de Fenwick)

Barcelona, anul Domnului 1918 ziua de graţie 12 iulie

Stimate domn şi frate întru Cristos Domnul Nostru,

Isus Cristos, prin intermediul unuia din îngerii săi, mi-a comunicat că vă aflaţi în Tetuăn, veste care m-a cufundat în tristeţe si deznădejde. Cu sufletul împăcat şi gîndul senin mă hotărăsc să scriu această scrisoare ca să ştiţi, cum ştie Dumnezeul nostru Atotputernic, despre marile nenorociri prin care păcatele mele m-au purtat. Aflaţi deci, domnule comisar, că atunci cînd acei oameni înţelepţi şi-au dat seama că mă vindecasem de suferinţele mele prin grija Sfîntului Duh, m-au lăsat să mă întorc pe cărările Domnului, unde griul şi neghina cresc atît de amestecate. Şi astfel, din vina şi orbirea mea, am intrat într-un bucluc care m-a adus la închisoare aşa cum înainte nimerisem în îngrozitoarea celulă pe care dumneavoastră o cunoaşteţi şi pe care numai cu ajutorul Celui de Sus mi-a fost posibil să o părăsesc. Drept e, şi asta trebuie să o recunosc, situaţia mea e mai bună acum, pentru că aici sînt tratat creştineşte şi nu mă bat, nici nu mă bagă sub duşul cu apă ca gheaţa, nu mă torturează şi nu mă ameninţă, deci nu mă pot plînge pentru că sînt buni, demni de mila lui Dumnezeu. Dar întîmplarea face că deţin nişte mari adevăruri care mi-au fost revelate în somn printr-un nor, o flacără sau nu mai ştiu ce (prin graţia divină) şi doar dumneavoastră, domnule comisar, vi le pot transmite, drept pentru care trebuie neapărat să scap din aceste închisori care mă ţin înlănţuit. Faceţi ceva pentru mine, domnule comisar. Nu sînt nici criminal, nici nebun, aşa cum

ei pretind. Sînt doar o victimă a capcanelor Necuratului. Ajutaţi-mă şi veţi fi răsplătit cu daruri spirituale pe lumea asta şi cu Sănătatea Veşnică pe lumea cealaltă.

Vorbesc zilnic cu Isus Cristos şi îl rog să vă salveze de mauri. Vă salută cu respect.

■ N.C.G.

Post Data. Veţi primi această scrisoare prin mîinile unui Trimis. Nu-i puneţi întrebări şi nici nu-1 priviţi fix în ochi, căci s-ar putea alege cu o durere incurabilă.

JUDECĂTORUL DAVIDSON în perioada care a urmat atentatului împotriva lui Lepprince, s-au mai repetat tentativele de a-1 omorî ?

MIRANDA Nu.

J. D. Oare teroriştii au renunţat atît de repede la răzbunarea lor ?

M. Nu ştiu.

J. D. Nu prea pare să fi asta tactica lor, după cîte sînt informat.

M. Am spus că nu ştiu. *

J. D. Studiind rapoartele pe care le deţin, în decursul anului 1918 s-au produs în Barcelona optzeci şi şapte de atentate ale aşa numiţilor „sociali", cu următorul bilanţ de victime : patroni ucişi, 4 ; răniţi, 9 ; muncitori şi slujbaşi ucişi, 11 ; răniţi, 43. Aceasta fără a considera daunele materiale cauzate de numeroasele incendii şi explozii cu dinamită. în mai se produce o jefuire masivă de magazine alimentare care a durat mai multe zile şi pe care doar declararea stării de război a putut-o opri. M. Erau ani de criză, fără îndoială.

J. D. Şi nu vi se pare ciudat că, date fiind caracteristicile acelor luni, nu s-au repetat atentatele împotriva lui Lepprince ?

M. Nu ştiu. Nu cred să conteze părerea mea în legătură cu asta.

J. D. Să schimbăm tema. Aţi putea să ne spuneţi

cărui fapt îi atribuiţi subitul exil al comisarului Văzquez ?
M. Nu a fost un exil.
J. D. Rectific : aţi putea să ne explicaţi subita schimbare a destinului comisarului Văzquez ?
M. Ştiu eu... era un funcţionar.
J. D. Ştiu asta. Mă refer la adevăratele motive care l-au îndepărtat de cazul Savolta.
M. Nu ştiu.
J. D. în sfîrşit, atentatul împotriva lui Lepprince era pregătit ca parte dintr-o comedie care acoperea alte dedesubturi ?
M. Nu ştiu.
J . D. Da sau nu ?
M. Nu ştiu. Nu ştiu.

M-am cufundat într-o stare depresivă pe care singurătatea o ascuţea zi de zi, oră de oră, minut cu minut. Dacă mă plimbam ca să-mi înseninez spiritul tulburat, cădeam într-o transă ciudată care mă orbea şi mă făcea să merg cu paşi mari fără ca voinţa mea să intervină în alegerea drumului. Din cînd în cînd îmi reveneam şi-mi dădeam seama că m-am rătăcit pe la periferie fără să ştiu ce drum parcursesem ca să ajung în locuri atît de neobişnuite şi mă vedeam obligat să întreb trecătorii pentru a-mi putea reconstitui ruta. Alteori, puţin după începerea plimbării, mă trezeam la o încrucişare de drumuri şi, neştiind în ce direcţie să apuc, rămîneam încremenit ca o statuie sau ca un cerşetor pînă ce foamea sau oboseala mă îndemnau să mă întorc. Dacă ieşeam din locurile cunoscute şi familiare mă cuprindea o nelinişte fatală, tremuram ca un condamnat, ochii mi se umpleau de lacrimi şi trebuia să mă întorc şi să mă închid între cei patru pereţi ai locuinţei mele şi acolo să-mi descarc senzaţia de părăsire izbucnind într-un plîns care de multe ori se prelungea toată noaptea. Mi se întîmpla să mă trezesc cu obrajii umezi şi perna udă. Mă gîn-

deam în mod serios la sinucidere, dar respingeam ideea, mai mult din laşitate decît din dorinţa de a trăi. Nu mai suportam lectura şi, dacă mă duceam la un film sau la un spectacol, părăseam sala îndată după început, pentru că îmi era imposibil să rămîn. în ultimul timp nu mai ieşeam cu Sarramadriles şi raporturile dintre noi se reduceau la simple formule de politeţe.

CEREREA COMISARULUI VAZQEUZ CĂTRE MINISTRUL DE INTERNE DATATA 17.7.1918 ÎN CARE INTERVINE PENTRU ELIBERAREA LUI NEMESIO CABRA

Document probă anexa 7f

(Se alătură traducerea în engleză a interpretului Guzman Hernandez de Fenwick)

Don Alejandro Vazquez Rîos, comisar de poliţie in Te- tuân, cu respectul şi consideraţia cuvenite Excelenţei Voastre

EXPUNE

Că a primit o scrisoare de la un individ numit Nemesio Cabra Gomez, cu data de 12.7.1918, în prezent deţinut din ordin guvernamental în celulele Comisariatului de Poliţie din Barcelona. Că acum cîteva luni, pe vremea în care subsemnatul făcea parte din numitul Comisariat, a avut ocazia să cunoască şi să se ocupe de Nemesio Cabra Gomez, apreciind la el simptome de tulburare mintală, simptome care mai tîrziu s-au confirmat şi au motivat internarea lui într-una din casele de sănătate care există în acest scop în ţara noastră. Că mai tîrziu şi ca urmare a parţialei lui recuperări precum şi faptului că nu prezenta semne de periculozitate a fost eliberat de către medici şi redat vieţii sociale pentru ca prin muncă şi contactul cu semenii să-şi recupereze echilibrul şi judecata. Că acum cîteva săptămîni a fost arestat pentru o presupusă falsificare de trabucuri. Că numitul Nemesio Cabra G6mez

este un debil mintal, incapabil de responsabilitate penală şi că arestarea lui nu face decît să contribuie la a-i agrava boala care poate deveni incurabilă, drept pentru care, şi cu respectul şi consideraţia cuvenite Excelenţei Voastre

ROAGA

Să binevoiţi a dispune, cît mai curînd posibil, eliberarea numitului Nemesio Cabra Gdmez pentru ca acesta să se poată integra din nou în viaţa socială şi să-şi ducă la bun sfîrşit vindecarea.

Este dreptatea pe care sper să o obţin de la înţeleaptă judecată a Excelenţei Voastre a cărui viaţă Dumnezeu să o ocrotească ani mulţi.

Alejandro Văzquez Rios
Comisar de Poliţie
Tetuân, la 17 iulie 1918

E.S. Domnului Ministru de Interne MINISTERUL DE INTERNE MADRID

TĂIETURĂ DINTR-UN ZIAR DIN BARCELONA AL CĂRUI NUME NU REZULTA. ARE SCRISA DE MÎNA DATA DE 25.7.1918

Document probă anexa nr. 9a

(Se alătură traducerea in engleză a interpretului Guzman Hernandez de Fenwick)

NUMIRI

Don Alejandro Vazquez Rios, care a îndeplinit cu admirabilă strălucire funcţia de comisar de poliţie în oraşul nostru, transferat apoi în aceeaşi funcţie la Tetuân, a fost numit comisar de poliţie la Bata (Guineea).

Barcelonezii, care ne amintim cu recunoştinţă şi afecţiune de şederea lui printre noi şi care am avut

ocazia de a-i admira inteligenţa, dîrzenia şi omenia dincolo de cerinţele îndeplinirii datoriei, îi dorim o şedere plăcută în acest frumos oraş şi îl felicităm din toată inima pentru meritata numire.

Şi am început să exagerez cu băutura, imediat ce ieşeam de la birou, cu speranţa deşartă că aburii alcoolului aveau să-mi amorţească simţurile şi să-mi facă mai suportabile ceasurile. Efectul a fost totalmente contrariu, căci sensibilitatea mi s-a accentuat, timpul părea că nu mai trece şi mă cuprindeau tot felul de halucinaţii. Mă trezeam crispat şi pluteam pe valurile delirului. Stoma- cui mă ardea, simţeam ca un tampon de vată în gît şi în gură, mîinile mele căutau bîjbîind obiectele fără să le găsească, muşchii, amorţiţi, nu ascultau de comenzile ^creierului. Mă temeam să nu orbesc şi pînă ce lumina becului nu-mi reda vechile imagini ale camerei mele nu respiram liniştit. Cîteodată mă trezeam cu convingerea că am rămas surd şi aruncam pe podea, un obiect pentru a percepe zgomotul care să-mi demonstreze contrariul. Alteori mă simţeam lipsit de grai şi trebuia să vorbesc şi să-mi aud vocea pentru a fi sigur că eram întreg. Am încetat să beau, dar starea mea bolnăvicioasă nu trecea. Intr-o noapte m-am trezit scuturat de frisoane. Tîmplele îmi băteau, mă dureau ochii şi fruntea îmi ardea cînd o atingeam cu mîna. M-am simţit mai singur ca oricînd şi m-am hotărît să mă întorc acasă, la familia mea. Cortabanyes mi-a dat o învoire nelimitată şi a promis să-mi păstreze postul pînă ce aveam să mă întorc sau să renunţ definitiv, dar s-a scuzat că nu putea să-mi plătească pe perioada absenţei mele, pentru că anul fusese greu şi veniturile nu-i permiteau risipa. Nu m-am supărat : Cortabanyes avea părţile lui bune şi părţile lui rele. în acelaşi fel am ajuns la o înţelegere cu proprietarul casei mele

care s-a angajat să n-o închirieze atîta timp cît eu plăteam chiria, sarcină pe care i-am lăsat-o lui Serramadriles.

Am luat trenul şi după două zile eram la Valladolid. Mama m-a primit cu răceală, dar surorile mele au înnebunit de bucurie. S-ar fi crezut că le vizita regele. M-au copleşit cu atenţii, îmi dădeau să mănînc la orice oră cele mai alese bucate. Spuneau că arătam rău, că trebuia să mă îngraş şi să mă alimentez ca să-mi revină culoarea în obraji. Reîntîlnirea cu familia mea m-a reconfortat şi mi-a redat liniştea. în fiecare zi casa se umplea de vechi cunoştinţe şi de oameni pe care nu-i văzusem niciodată. Toţi se interesau de mine, dar mai ales de viaţa din Barcelona. Le-am povestit despre atentatele anarhiste,, subiectul zilei în presa locală, exagerînd detaliile şi, bineînţeies, participarea mea la ele, în care figuram mereu ca protagonist.

Cu toate acestea, era o căldură fictivă cea care mă înconjura. Cu prietenii din copilărie fusese ruptă orice

relaţie afectivă. Timpul îi schimbase. Mi s-au părut bă- trîni, în ciuda faptului că aveau vîrsta mea. Unii erau căsătoriţi cu fetişcane caraghioase şi adoptau un aer patern care m-a amuzat la început, dar pe urmă m-a enervat. Cei mai mulţi atinseseră un nivel social mediu şi-ţi era greaţă de cît erau de mulţumiţi. Cu noile prietenii, lucrurile mergeau şi mai rău. Aveau o aversiune viscerală faţă de Catalon şi tot ce era catalan. Contactul lor cu negustorul nemilos, pretenţios şi şovinist le crease o imagine a catalanului pe care era imposibil să le-o datini. Le maimuţăreau accentul, ironizau şi-şi băteau joc de caracterul lor provincial şi criticau pînă la exasperare separatismul, copleşindu-mă cu argumente de parcă eu aş fi fost purtătorul de drapel al defectelor catalane. Cred că se aşteptau ca eu să apăr teze subversive şi antipatriotice pentru a-şi putea da frîu liber sentimentelor lor ostile. Dacă nu o făceam şi mă identificam cu poziţia lor, se simţeau defraudaţi şi-şi continuau diatribele ignorîndu-mi tăcerea şi consimţămîntul. Dacă le ponderam punctul de vedere considerîndu-1 nefondat sau prea pasionat, se ofensau şi-şi dublau ardoarea atacurilor cu o înfocare de misionari şi o furie fără limite.

Fetele erau urîte, se îmbrăcau prost şi conversaţia lor mi se părea searbădă. Plictiseala care mă cuprindea cînd stăteam cu ele mă făcea să-mi amintesc cu nostalgie de conversaţia cu Teresa. Se înmulţeau glumele despre bur- lăcia mea iar mamele roiau în jurul meu cu priviri de preţuitor şi dulcegărie de codoaşă.

Familia mea trăia în mizerie, nu numai din lipsă de mijloace materiale, ci şi dintr-o înclinaţie spre viaţa mănăstirească. Mentalitatea lor de călugări îi făcea să dispreţuiască tot ce constituia nu numai un lux ci pur şi simplu o mică plăcere. Casa era mereu în semiobscuritate pentru că soarele li se părea un păcat şi „uza tapi- seriile“. Mîncărurile erau fără gust ca să economisească condimentele. Măsura tuturor lucrurilor era „un picuţ‘‘. Surorile mele adoptau un aer de călugăriţe şi se prelingeau prin casă ca sufletele în purgatoriu, atingînd pereţii

şi încercînd să treacă neobservate. Erau îngrozite să iasă pe stradă şi contactul cu oamenii le transforma în ma

us

rionete patetice. Sufereau pentru a-şi ascunde timiditatea şi incapacitatea de a face faţă lumii care le înconjura.

în ciuda favorurilor pe care firea mea deosebită mi le atrăgea, oraşul a început să-mi devină insuportabil. M-am gîndit cum ar fi fost viaţa mea dacă aş fi rămas mai mult timp acolo : ar fi trebuit să-mi caut de lucru, să-mi refac un cerc de prieteni, să convieţuiesc cu familia mea, să renunţ la femei, să cedez în faţa obiceiurilor locale. Am făcut un minuţios examen pro şi contra şi am ho- tărît să mă întorc la Barcelona. Surorile m-au rugat să nu plec pînă după Crăciun. Am acceptat, dar nu am acordat prelungiri. A doua zi după anul nou, sătul de a trece drept un *dandy* şi de a nu fi înţeles, mi-am făcut boccelele şi m-am urcat în tren.

SCRISOAREA SERGENTULUI TOTORNO CĂTRE COMISARUL VAZQUEZ DIN 30.10. 1918 ÎN CARE SE COMUNICA NOUŢ ATI SI SE FAC RECOMANDĂRI

Document probă anexa nr. 7g

(Se alătură traducerea în engleză a interpretului Guzman Hernandez de Fenwick)

Barcelona, 30.10.1918

Domnule şef,

Iertaţi-mi întîrzierea cu care vă scriu, dar aveam prea puţine noutăţi care să vă intereseze. Acum cîteva zile, în schimb, s-a întîmplat ceva care mi s-a părut important şi de aceea mă grăbesc să vă scriu. Problema e că l-au arestat din nou jJb N.C.G. pentru faptul că a cerşit în naosul catedralei complet dezbrăcat. îl avem iarăşi printre noi, mai nebun ca oricînd, de data aceasta condamnat la şase luni. Partea interesantă a chestiunii constă în faptul că printre efectele lui personale se aflau, după cum mi-a spus un coleg de comisariat (despre care v-am spus în scrisorile anterioare) *hîrtii fără importanţă* şi alte lucruri. Bănuiesc că hîrtiile fără

importanţă aveau chiar prea multă, dar nu văd în ce fel aş putea ajunge

la ele. Ce-mi sugeraţi ? Ştiţi doar că sînt întotdeauna la dispoziţia dumneavoastră.

Aveţi mare grijă cu negrii că sînt foarte înclinaţi spre canibalism şi alte practici barbare. Vă salută cu respect Sergent Totorno

SCRISOAREA COMISARULUI VAZQUEZ CĂTRE SERGENTUL TOTORNO DATATA 30.10. 1918 CA RĂSPUNS LA CEA ANTERIOARA

Bata, 10.11.1918

Stimate prieten,

Mă aflu în pat, chinuit de o boală ciudată care mă roade. Medicii spun că e febră tropicală şi că se vindecă îndată ce părăseşti aceste meleaguri neospitaliere, dar eu nu mai cred să mă fac bine vreodată. Slăbesc văzînd cu ochii, am o culoare vineţie, ochii duşi în fundul capului şi faţa acoperită cu pete care îmi dau o înfăţişare foarte urîtă. De cîte ori mă uit în oglindă mă îngrozesc să constat progresele pe care le face boala. Nu dorm iar stomacul meu respinge alimentele pe care le înghit cu greutate. Cu nervii sînt la pămînt. Căldura este insuportabilă şi îmi străpunge creierul un continuu tam-tam care pare că vine din mai multe locuri în acelaşi timp. Nu cred să ne mai vedem.

în ce-1 priveşte pe N.C.G. să-1 ia naiba.

Te salut.

Vâzquez

PARTEA A DOUA

I

ERAU ORELE NOUA ŞI JUMĂTATE ÎNTR-O noapte urîtă de decembrie şi se dezlănţuise o ploaie murdară. Rosa Lopez Ferrer, mai cunoscută ca „Roşită Idea- lista“, de profesie prostituată, de două ori arestată şi închisă (o dată în legătură cu vînzarea de articole furate şi altă dată pentru tăinuirea unui individ căutat şi apoi arestat pentru

acte de terorism), luă o gură de vin pe care o scuipă zgomotos stropind un client din circiumă care o privea în tăcere de mai multă vreme.

— în fiecare zi puneţi mai multă apă şi tot felul de chimicale în vinul ăsta, hoţilor 1 strigă în gura mare adre- sîndu-se stăpînului cîrciumii.

— S-a supărat doamna marchiză ? răspunse cîrciu- marul, imperturbabil, după ce se asigură că nimeni, în afară de tăcutul muşteriu, nu fusese martor la acuzaţie.

— Măsoară-ţi cuvintele, domnule, interveni tăcutul muşteriu.

Rosita Idealista îl privi ca şi cum nu l-ar fi observat pînă atunci, cu toate că muşteriul cel tăcut stătea de mai bine de două ore pe un taburet fără să-şi dezlipească ochii de la ea.

— Ce te bagi unde nu-ţi fierbe oala, broscoiule ! îl repezi Rosita.

— Cu permisiunea dumneavoastră, voiam doar să restabilesc dreptatea, se scuză muşteriul.

— Atunci cară-te să restabileşti ce vrei afară, pocitanie ! spuse cîrciumarul aplecîndu-se mult peste tejghea. Viermi ca tine îmi compromit circiuma. Ai stat aici toată după-amiaza şi n-ai cheltuit nici o para ; eşti aşa de urît că sperii şi lupii şi pe urmă mai şi puţi.

Muşteriul astfel insultat nu manifestă mai multă tristeţe decît aceea pe care faţa lui o emana deja.

— Bine, bine, nu vă supăraţi. Plec îndată.

Rositei Idealista i se făcu milă.

— Afară plouă, nu ai umbrelă ?

— Nu am, dar nu vă faceţi griji pentru mine.

Rosita se adresă cîrciumarului, care nu-şi desprindea privirea furioasă de pe muşteriu.

— Stai, mă, că n-are umbrelă.

— Şi ce-mi pasă mie, femeie ? Apa n-o să-i strice. Idealista insistă :

— Lasă-1 să stea pînă s-o mai potoli.

Cîrciumarul, dintr-o dată indiferent la ce se întîmpla, ridică din umeri şi se întoarse la treburile lui obişnuite. Muşteriul se lăsă din nou pe taburetul lui şi îşi continuă contemplarea mută a Rositei.

— Ai mîncat ? îl întrebă ea.

— încă nu.

— încă nu, de cînd ?

— De ieri dimineaţă.

Miloasa femeie fură o bucată de pîine de pe tejghea profitînd de neatenţia cîrciumarului. Apoi îi întinse un castron în care se aflau felii de cîrnat.

— Ia cîteva acuma, să nu ne vadă, îi şopti.

Muşteriul îşi băgă mîna în castron şi în această atitudine dubioasă îl surprinse cîrciumarul.

— Pe Dumnezeul meu dacă nu te fac bucăţi, hoţule ! urlă.

Ieşi ca o săgeată de după tejghea învîrtind un cuţit de bucătărie. Muşteriul se refugie după Rosita Idealista, nu însă mai înainte de a-şi înfunda în gură bucăţile de cîrnat.

— Dă-te la o parte, Rosita, că-1 omor ! striga cîrciumarul, şi şi-ar fi pus în practică ameninţările dacă nu l-ar fi întrerupt intrarea unui nou şi surprinzător muşteriu. Era un bărbat de statură mijlocie şi vîrstă înaintată, uscăţiv, cu părul alb şi înfăţişarea gravă. Era îmbrăcat elegant şi aspectul lui, la fel ca fineţea şi croiala hainelor pe care le purta, demonstrau că era un om cu bani. Era singur şi se opri în pragul uşii observînd plin de curiozitate localul şi ocupanţii lui. Se vedea că nu avea obiceiul să frecventeze locuri ca acesta şi cîrciumarul, Rosita şi muşteriul presupuseră că noul sosit se adăpostea de ploaie, căci avea hainele şi pălăria ude.

— Cu ce vă pot fi de folos, domnule ? întrebă cîrciumarul, îndatoritor, ascunzînd sub şorţ cuţitul şi mergînd umil spre uşă. Vă rog să intraţi, e o

noapte îngrozitoare.

Noul venit privi cu neîncredere la cîrciumar şi la şorţul lui, din care ieşea vîrful strălucitor şi ascuţit al cuţitului. înainta cîţiva paşi, îşi scoase haina şi pălăria, pe care le agăţă într-un cuier unsuros şi apoi, fără alte ocolişuri, se adresă hotărît speriatului muşteriu, pe care tocmai îl salvase apariţia lui providenţială.

— Cum te numeşti ? îl întrebă.

— Nemesio Cabra Gomez, sluga lui Dumnezeu şi a dumneavoastră.

— Atunci vino cu mine la o masă unde să nu ne deranjeze nimeni. Trebuie să discutăm despre afaceri.

Cîrciumarul se apropie umil de noul venit.

— Domnul mă va ierta, dar acest om tocmai îmi furase un cîrnat şi eu, văzînd că dumneavoastră...

Noul venit îl măsură pe cîrciumar cu o privire severă şi scoase din buzunar cîteva monede.

— Poftim.

— Mulţumesc, domnule.

— Aduceţi de mîncare pentru omul acesta. Nu, mie nu-mi aduceţi nimic.

Nemesio Cabra Gomez, care urmărise desfăşurarea evenimentelor fără să-i scape nimic, îşi frecă mîinile şi-şi apropie faţa scofîlcită de Rosita Idealista.

— Intr-o bună zi am să fiu bogat Rosita, îi spuse în şoaptă, şi jur în faţa Sfintei Fecioare că în ziua aceea am să te scot de aici şi am să-ţi ofer o viaţă ca lumea.

Generoasa femeie nu-şi credea ochilor. Era oare posibil ca acei dei oameni atît de deosebiţi să se cunoască ?

Perrico Serramadriles îmi agita în faţa ochilor un carnet al Partidului Republican Reformist. Era al cincilea partid în care se înscria colegul meu de muncă.

— Spune-mi tu dacă ştii, îmi zise, spune-mi tu dacă ştii ce fac cu banii pe cotizaţiile noastre.

Perrico Serramadriles avea chef de vorbă iar eu nu prea. La întoarcerea mea de la Valladolid mă

reintegrasem în colectivul lui Cortabanyes cu acordul tacit al acestuia, care a avut delicateţea să nu facă nici un comentariu despre ceea ce era foarte evident o înfrîngere ruşinoasă şi răsunătoare. Readmiterea mea a fost primită cu o apatie care imita afecţiunea şi o înlocuia cu succes.

— Vezi tu, băiete, procesul este cit se poate de simplu : te alături unui partid, oricare, şi încep : „Plăteşte ici, plăteşte colea, votează una, votează alta". Şi pe urmă te anunţă : „I-am învins pe Conservatori, i-am învins pe Radicali". Şi eu mă întreb, la ce atîta tevatură ? Nu se îmbunătăţeşte nimic, preţurile cresc, salariile ră- mîn aceleaşi.

Perrico Serramadriles, urmînd zigzagul evenimentelor, devenise revoluţionar şi dorea să prade mănăstirile şi palatele, în acelaşi fel în care cu doi ani în urmă cerea intervenţia armatei pentru a pune capăt prin foc grevelor şi agitaţiilor.

La drept vorbind, situaţia ţării în acel an 1919 era mai rea ca oricînd. Fabricile se închideau, şomajul creştea şi imigranţii proveniţi de pe ogoarele părăsite năvăleau în valuri dense într-un oraş care abia avea cu ce să-şi hrănească propriii fii. Cei care veneau bîntuiau pe străzi, flămînzi şi himerici, unii îngrămădindu-şi bietele catrafuse în mici boccele, cei mai mulţi cu mîinile în buzunare, cerînd de lucru, adăpost, mîncare, tutun şi pomană. Copiii slabi alergau aproape goi, asaltînd trecătorii ; prostituatele de toate vîrstele alcătuiau o gloată patetică. Şi, bineînţeles, sindicatele şi societăţile de rezistenţă reîncepuseră să dezlănţuie un tragic val de greve şi atentate ; mitingurile se succedau în cinematografe, teatre, pieţe, pe străzi ; masele asaltau brutăriile. Zvonurile confuze, care veneau din Europa, informau despre evenimentele din Rusia, aprinzînd sufletele şi aţîţînd imaginaţia dezmoşteniţior. Pe pereţi apăreau semne noi şi numele lui Lenin se repeta cu o frecvenţă obsedantă.

Dar politicienii, chiar dacă erau îngrijoraţi, ascundeau asta. Umflînd balonul demagogiei încercau să-i atragă pe nenorociţi în tabăra lor cu

promisiuni pe cît de generoase, pe atît de mincinoase. în absenţa pîinii se făcea risipă de cuvinte şi sărăcimea, în lipsă de altceva, se hrănea cu speranţe deşarte. Şi sub acea tribună de ambiţii, jalnică şi gălăgioasă, germina ura şi fermenta violenţa.

Pe acest peisaj dezolat se profila figura lui Perico Serramadriles în acea întunecată după-amiază de februarie.

— Ascultă ce-ţi spun eu, băiatule ! Politicienii caută doar să se îmbogăţească pe spinarea noastră, spuse dînd energic din cap, pentru a confirma o atît de originală observaţie.

— Şi de ce nu renunţi ? l-am întrebat.

— La Partidul Republican ?

— Da.

— O ! exclamă nedumerit, şi în care să mă înscriu ? Toate sînt la fel.

în ce mă privea, ce-aş fi putut spune ? îmi păsa prea puţin de toate astea şi eram indiferent la tot ce exista dincolo de mine. Cred că aş fi primit ca pe o minune revoluţia cea mai haotică, de oriunde ar fi venit, numai să fi adus o cît de mică schimbare în viaţa mea cenuşie, în orizonturile mele închise, în singurătatea mea agonică, în plictiseala mea de plumb. Sila îmi rodea ca un acid ceasurile de muncă şi de odihnă, viaţa îmi scăpa printre degete ca o apă murdară.

Cu toate acestea, un eveniment fortuit avea să-mi schimbe viaţa spre binele sau spre nenorocirea mea.

Totul a început într-o seară în care Perico Serrama- driles şi cu mine am hotărît să facem o plimbare după cină. Iarna se retrăgea ca să lase locul unui început de primăvară şi vremea era instabilă dar plăcută. Era pe la jumătatea lui februarie, o zi senină şi caldă. Perico şi cu mine cinasem într-o circiumă din apropierea biroului lui Cortabanyes, de unde ieşisem tîrziu din cauza unui client inoportun. La unsprezece ne aflam pe stradă şi am început să umblăm fără a avea o ţintă precisă sau un plan anume. De comun acord am pătruns în

Cartierul Chinezesc, care tocmai ieşea din letargia iernii. Trotuarele erau pline de oameni zdrenţăroşi, care căutau în acea ambianţă consolarea efemeră pentru nenorocirile lor cotidiene. Beţivii cîntau şi se clătinau, prostituatele se ofereau impudic de sub portaluri, în luminile felinarelor cu gaz verzui ; proxeneţi postaţi la colţuri adoptau atitudini ameninţătoare lăsînd să li se vadă cuţitele ; chinezi umili îmbrăcaţi în mătăsuri îşi strigau mărfurile exotice, fleacuri şi creme, sosuri picante, piei de şarpe, statuete fin sculptate. Din baruri răzbătea un amestec de glasuri, muzică, fum şi miros de fripturi. Din cînd în cînd cite un strigăt străbătea noaptea.

Aproape fără să vorbim, Perico şi cu mine ne adîn- ceam în acel labirint de străduţe, ruine şi gunoaie, el cer- cetînd totul cu aviditate, eu străin la jalnicul spectacol care se desfăşura în jurul nostru. Astfel am ajuns, din întîmplare sau printr-un impuls misterios, la un loc care mi s-a părut ciudat de familiar. Am recunoscut acele case, acel caldarîm neregulat, unul sau altul dintre magazine, un miros, o lumină care, toate, deşteptau în mine amintiri trecute. în contrast cu străzile pe care tocmai le străbătusem, locul era pustiu şi tăcut. Ne aflam în apropierea portului şi o uşoară pîclă încărcată de sare şi catran făcea aerul dens şi respiraţia greoaie. Sună o sirenă şi undele grave ale geamătului său vibrară în aer. Eu inaintam din ce în ce mai hotărît şi mai uşor, tîrîn- du-1 pe Perico care mă urma uimit şi speriat. O forţă instinctivă şi de neoprit mă împingea şi mi-aş fi urmat drumul singur chiar dacă aş fi ştiut că un destin tulbure (sau chiar moartea) mă aştepta. Dar Perico era prea buimăcit pentru a se sustrage hotărîrii mele şi, pe de altă parte, se temea să se întoarcă şi să se rătăcească. Cînd m-am oprit, s-a apropiat gifîind de mine.

— Se poate şti încotro mergem ? Locul ăsta e oribil.

— Am ajuns. Priveşte.

Şi i-am arătat uşa unui cabaret întunecos. O

firmă murdară şi spartă anunţa : ELEGANTE VARIETĂŢI şi cuprindea o listă de preţuri. Din interior ajungeau notele slabe ale unui pian dezacordat.

— Doar n-oi vrea să intri aici, îmi spuse cu teama întipărită pe faţă.

— Bineînţeles, doar pentru asta am venit. Precis nu cunoşti localul.

— Drept cine mă iei ? Sigur că nu. Dar tu ?

Fără să răspund, am împins uşa cabaretului şi am intrat.

— Matilde ! Se poate şti unde ai dispărut ?

— M-aţi strigat, doamnă ?

Doamna se întoarse tresărind.

— M-ai speriat, fato ! şi izbucni într-un rîs vesel. Aşteptă ca servitoarea să apară pe tlşa dintre salon şi coridor. Ce făceai încremenită aici ca o gură-cască ?

— Aşteptam poruncile doamnei.

Doamna îşi ridică de pe faţă un cîrlionţ lung şi blond care ii căzu ca o ploaie de aur pe spate. Oglinzile salonului reflectară strălucirea părului care iradia scîntei la lumina razelor unui soare de primăvară la zenit. Doamna privi oglinda şi examină imaginea salonului care, astfel încadrat, i se arăta ca o operă distantă şi perfectă. Văzu uşa glisantă de cristal care dădea spre o largă terasă care se termina printr-o scară cu balustrade de piatră ce cobora spre o esplanadă cu gazon îngrijit — înainte esplanada fusese o pădure deasă cu copaci bătrîni, dar soţul ei, din motive, pe care nu i le-a explicat clar niciodată, pusese să se taie mîndrii plopi şi melancolicele sălcii, maiestoşii chiparoşi şi cochetele magnolii, teiul patern şi lămiii zîmbitori —, cu narcise, anemone, ciuboţica cucului, zambile şi lalele importate din Olanda, trandafiri şi bujori, fără să uităm discretele, răbdătoarele şi credincioasele muşcate, şi un bazin asimetric din lespezi şi ceramică, în mijlocul căruia patru îngeraşi de marmoră roz aruncau apa în cele patru puncte cardinale. Pentru o clipă, imaginea uşii glisante aduse în memoria doamnei amintiri

din copilăria ei fericită, din adolescenţa ei languroasă ; îşi revăzu tatăl plimbîndu-se prin grădină, ţinînd-o de mînă, arătîndu-i un fluture, certînd un cărăbuş care speriase fetiţa cu zborul lui spasmodic. „Insectă rea, pleacă de-aici şi nu-mi speria fetiţa !“ Timpuri duse. Acum casa şi grădina erau altfel, tatăl ei murise...

— Matilde ! Unde eşti ?

— Doamna m-a chemat ?

Maria Rosa Savolta examină cu privire severă figura contradictorie a slujnicei. Ce căuta acea fiinţă de o grosolănie ţărănească şi sprinteneală de cavou, cîrnă, cu sprîncenele împreunate, dinţoasă şi mustăcioasă într-un salon în care toate şi fiecare dintre obiecte rivalizau în fineţe şi delicateţe ? Şi cine i-o fi pus acea bonetă apre- tată, mănuşile acelea albe, şorţuleţul brodat ? se întreba doamna. Şi biata Matilde, de parcă ar fi urmărit cursul gîndurilor stăpînei, plecase ochii şi-şi frîngea degetele osoase, aşteptând o mustrare, elaborînd în grabă o scuză. Dar doamna era în toane bune şi izbucni în rîs, într-un hohot uşor ca un tril.

— Buna mea Matilde ! exclamă ; şi apoi redevenind serioasă : Ştii dacă s-a confirmat ora coafezei ?

— Da, doamnă. La cinci, cum aţi spus dumneavoastră.

— Cu ajutorul lui Dumnezeu o să avem timp pentru toate. în oglinda din salon, privirea îi căzu pe propria ei imagine. Crezi că m-am îngrăşat, Matilde ?

— Nu, doamnă, asta-i bună. Doamna, dacă îmi permite, ar trebui să mănînce mai mult.

Maria Rosa Savolta zîmbi. Sarcina încă nu-i trăda slăbiciunea. în ciuda faptului că în Spania continua să domnească moda femeilor plinuţe, cinematograful şi revistele ilustrate introduceau noul model feminin, cu membre subţiri şi talie îngustă, cu şolduri şi sîni mici.

Coincizînd cu intrarea noastră în cabaret, pianul încetă să mai cînte şi femeia care bătea în clape se ridică de pe scaunul ei şi anunţă cu voce

piţigăiată iminenta apariţie a unui umorist al cărui nume l-am uitat. Puţinii clienţi ai localului nu-i dădeau nici o atenţie, fiind mai interesaţi de intrarea noastră. Perico Serramadriles şi cu mine ne-am strecurat în vîrful picioarelor printre mesele goale şi ne-am aşezat în apropierea podiumului. Imediat ne-am trezit asediaţi de două femei mature care şi-au încolăcit braţele de gîturile noastre şi ne-au zîmbit cu o grimasă forţată.

— Căutaţi companie, frumoşilor ?

— Nu vă pierdeţi vremea, doamnelor. Nu avem bani, le-am răspuns.

— Ce minciună, toţi spuneţi la fel ! bombăni una.

— Ba e adevărul curat, interveni Perico puţin cam speriat.

— Cînd nu ai bani, nu ieşi din casă, spuse cealaltă pe ton de reproş. Şi adresîndu-se tovarăşei ei : Haide, tu, nu-ţi irosi farmecele.

Femeia care se aruncase peste Perico, ignorînd sfaturile celeilalte, îşi ridică poalele.

— Uite craci aici, băiete !

Bietul Perico fu cît pe ce să leşine.

— Doar v-am spus că n-o să scoateţi o para chioară de la noi, am insistat.

Ne adresară un gest obscen şi plecară legănîndu-şi caraghios fundurile durdulii. Perico îşi scoase ochelarii şi-şi şterse sudoarea care îi brobonea fruntea.

— Ale naibii balene ! spuse în şoaptă. Credeam că ne mănîncă.

— Voiau doar să-şi cîştige şi ele pîinea.

— Crezi că reuşesc vreodată ?

— Aici vin mulţi ţipi care nu fac nazuri. Oameni grosolani.

— Eu cred că nici beat n-aş fi în stare... cu un astfel de monstru. Ai văzut ce-a făcut ? Să-şi ridice... Doamne, Dumnezeule !

Nişte sîsîituri ne-au făcut să tăcem. Umoristul pe care femeia de la pian îl prezentase cu atîţia ditirambi se afla pe podium. Era un amărît mai degrabă cu aspect de pensionar de azil de bătrîni decît de histrion care a recitat trist şi mecanic o

lungă serie de glume şi bancuri, unele politice, cea mai mare parte porcoase, majoritatea neînţelese de un public puţin obişnuit să distingă sensuri duble sau aluzii indirecte. Cu toate acestea, obscenităţile au smuls rîsete groase şi interpretarea bătrînelului s-a bucurat de un succes efemer şi a fost răsplătită cu scurte dar călduroase aplauze. După plecarea umoristului, s-au aprins luminile şi femeia de la pian a interpretat un vals. Două perechi au ieşit să danseze pe pistă. Ele erau hetaire din local, iar ei, marinari şi proxeneţi cu figuri crîn- eene.

— S-ar putea şti la ce naiba m-ai adus aici ? întrebă Perico Serramadriles. Şi eu încercam o senzaţie de veselie în faţa reacţiei prietenului meu. El era îngrozit iar eu, prin contrast, liniştit, aşa cum, cu ani în urmă, fusesem cu Lepprince, cînd el, fără un motiv aparent, m-a adus chiar în acest loc. Doar că acum eu eram stăpîn pe situaţie şi Perico interpreta rolul pe care îl jucasem eu atunci.

— Pleacă dacă vrei, i-am spus.

— Să merg singur pe coclaurile astea ? Crezi că aş scăpa cu viaţă ?

— Atunci rămîi, dar te avertizez că vreau să văd tot spectacolul.

Spectacolul reîncepuse. Femeia de la pian încetă să mai cînte, luminile scăzură şi un reflector ilumină podiumul. Femeia înaintă pînă în centrul conului de lumină, ceru de mai multe ori să se facă linişte şi cînd zgomotul de scaune tîrşîite şi de murmure s-a potolit, strigă :

— Distins public 1 Am onoarea să vă prezint o atracţie spaniolă şi internaţională, o atracţie aplaudată şi sărbătorită în cele mai bune cabarete din Paris, Viena, Berlin şi alte capitale, o atracţie care cu ani în urmă a mai apărut pe această scenă bucurîndu-se de mare succes şi s-a întors acum, după un lung turneu triumfal. în faţa dumneavoastră, distins public, Maria Coral !

Alergă la pian şi scoase nişte acorduri înfiorătoare. Podiumul rămase gol cîteva secunde şi apoi, ca şi cum ar fi ţîşnit din pămînt sau din întunericul unui vis, apăru Maria Coral, ţiganca, înfăşurată în aceeaşi capă neagră bătută cu pietre

false pe care o avusese şi cu doi ani în urmă, în noaptea aceea în care l-am cunoscut pe Lepprince...

— îl cunoaşteţi pe domnul Lepprince ?

— Domnul Lepprince... Nu, n-am auzit niciodată numele ăsta, spuse Nemesio Cabra Gomez fără să-şi dezlipească ochii de pe stufatul pe care cîrciumarul tocmai i-1 adusese.

— Nu ştiu dacă minţi sau spui adevărul, replică misteriosul binefăcător, dar nu-mi pasă. Privi pieziş la Rosita Idealista şi la cîrciumar, care făceau imposibilul să audă conversaţia, şi vorbi în şoaptă : Vreau să-mi îndeplineşti instrucţiunile cu cea mai mare precizie, ai înţeles?

— Desigur, domnule, cum porunciţi, răspunse Nemesio Cabra Gomez cu gura plină.

Misteriosul binefăcător continua să vorbească în şoaptă, în mod evident era nervos şi cît a durat convorbirea s-a

uitat de mai multe ori la ceas — un ceas greu de aur care atrăgea asupra lui privirile lacome ale celor prezenţi — şi întorcea des privirea spre intrare. Cînd termină de vorbit, se ridică, îi dădu cîteva monede lui Nemcsio Cabra Gomez, salută grăbit pe toată lumea şi ieşi în stradă, dispreţuind ropotul de ploaie care se revărsa peste oraş, îndată ce necunoscutul ieşi pe uşă, Rosita Idealista se năpusti asupra lui Nemesio toată numai miere.

— Nemesio, bucuria mea, ce secretos eşti ! îi spuse cu voce dulce. Şi cîrciumarul încuviinţă de după tejghea cu zîmbet bun, dînd să se înţeleagă că toţi clienţii lui sînt la fel de grozavi.

Nemesio termină de mîncat fără să rostească un cu- vînt şi, după ce şterse cu pîine fundul farfuriei, se ridică şi porni spre ieşire.

— Cum, pleci, Nemesio ? îi spuse Rosita. Nu vezi ce vreme cîinoasă ?

— Da, urîtă vreme, încuviinţă cîrciumarul.

— Asta-i noapte să stai la căldurică, într-un pat... şi într-o companie plăcută, încheie Rosita.

— O să mă întorc după tine, spuse.

Şi ieşi în stradă rîzînd, arătîndu-şi gura fără dinţi.

Urmată de credincioasa Matilde, Maria Rosa Savolta intră în bucătărie. Un bucătar venit special pentru a-şi arăta măiestria şi cinci femei angajate pentru această zi specială se întreceau în treburile lor. O mulţime de mirosuri se amestecau, aerul era înecăcios şi domnea o căldură de infern. Bucătarul, ajutat de o slujnică tînără, roşcată şi speriată, lansa porunci şi insulte fără nici o discriminare, pe care le întrerupea doar pentru a mai trage o duşcă zdravănă dintr-o sticlă de vin alb care se odihnea pe marginea sobei. O matroană voluminoasă ca un hipopotam frămînta o cocă albă cu un făcăleţ. Trecu o bucătăreasă ducînd într-un miraculos echilibru o stivă instabilă de farfurii. Zgomotul pe care îl făceau tacîmurile amintea de un turnir medieval sau de un abordaj. Nimeni nu observă prezenţa doamnei şi, de aceea, nu-şi întrerupse

vînzoleala. Datorită căldurii înăbuşitoare, femeile îşi suflecaseră mînecile şi-şi descheiaseră halatele de bucătărie. O slujnică necioplită şi solidă care jumulea puii avea despicătura dintre sinii ei mari căptuşită cu pene, ca un cuib ; alta îşi arăta nişte sîni albi de făină ; mai încolo, o tinerică îşi sprijinea pe sînii tari de ţărancă un castron plin cu salată proaspătă. Gălăgia era asurzitoare. Servitoarele se certau şi se criticau, presărîndu-şi frazele scurte cu hohote stridente şi exclamaţii obscene. Şi peste toată acea orgie, bucătarul, ca un ţap, transpirat, beat şi săltăreţ, ţopăia, dansa, ordona şi înjura.

Maria Rosa Savolta simţi că leşină. începu să transpire şi îi spuse lui Matilde :

— Să ieşim de-aici şi pregăteşte-mi baia.

Singură în liniştea iatacului ei, se potoli şi contemplă grădina legănată de o uşoară briză care făcea să se clatine iarba şi agita lujerele delicate ale florilor. Statuile care străjuiau pavilionul păreau să trăiască sub vraja soarelui şi a vîntului parfumat care cobora de pe Tibi- dabo. Maria Rosa Savolta îşi sprijini fruntea de fereastră şi, uitînd de sărbătoare şi de învălmăşeala pregătirilor, îşi prelungi contemplarea, îmblînzită de mîngîierea virilă şi posesivă a soarelui. Niciodată nu se simţise astfel, nici măcar în anii fericiţi de la internat. Suspină. Nu prea avea timp. îşi îndreptă paşii spre baie, unde bolborosea apa. încăperea era plină cu aburi şi parfum de săruri.

— Gata, Matilde, nu avem timp de pierdut. Du-te să vezi dacă a venit coafeza şi pregăteşte-mi ceva de mîncat. Ceva... puţin... şi uşor : nişte prăjiturele, o fructă şi o limonadă. Sau mai bine o ceaşcă de cacao. Of ! Nu ştiu. Orice, dă-mi ce vrei tu dar să nu fie greu. Bucătăria aia mi-a întors stomacul pe dos. Ce preferi tu, doar îmi cunoşti gusturile. Hai, du-te, ce-ai încremenit acolo ? Nu vezi că vreau să intru în baie ?

Aşteptă să iasă Matilde, inchise uşa cu zăvorul şi se dezbrăcă. Apa era foarte caldă şi aburii îi tăiară respiraţia. Cu prudenţă, uşurel, se cufundă pînă ce apa îi acoperi umerii. Pielea îi ardea. Un curent electric îi străbătu coapsele şi pîntecul.

„Nu încape nici o îndoială, gîndi. Toate semnele arată că voi fi mamă."

Coafeza făcea ultimile retuşuri la pieptănătura Măriei Rosa Savolta, în timp ce se lăsa înserarea. Coafeza era o femeie de patruzeci de ani, văduvă, slabă, cu trăsături lăbărţate, ochi bovini şi dinţii strîmbi şi proemi- nenţi ca o greblă, care îi provocau un neplăcut sîsîit cînd vorbea. îşi făcuse meseria înainte de a se mărita şi după ce a rămas văduvă, după cinci ani de căsătorie nefericită cu un bărbat şomer, egoist şi risipitoi' pe care îl suportase cu stoicism atît cît trăise şi pe care acum se răzbuna ridicîndu-i în slăvi amintirea şi vorbind mereu despre el cu inconştienţa şi cruda îndîrjire a unui romantism facil care îl făcea ridicol în faţa oricui era obligat să o asculte. Biata femeie era deosebit de vorbăreaţă şi profita de nemişcarea la care îi erau condamnate clientele.

— Moda asta, îi spunea Măriei Rosa Savolta după o lungă chibzuinţă în care dezbătuse toate temele cu îndrăzneala cu care doctorul Livingstone se adîncea în pădurile africane, nu e decît o prostie care să le facă pe femei caraghioase şi pe bărbaţi să-şi cheltuiască banii. Isuse şi Maica Domnului, ce- au mai ajuns să inventeze francezii ăştia ! Noroc că femeia spaniolă a avut întotdeauna o judecată sănătoasă şi bun-simţ din belşug, că altfel... nu vă spun, doamnă Lepprince, în ce hal ne-ar face să umblăm. Pentru că, să vedeţi dumneavoastră, cum spunea Fernando al meu, odihnească-se în pace — se închină cu drotul —, cum spunea el, care avea un bun-simţ pe care l-ar invidia orice politician, nimic nu-i mai frumos decît clasicul, discreţia, o haină bine croită, fără fantezii şi aiureli, curăţenie corporală, o coafură frumoasă şi, pentru marile ocazii, o bijuterie simplă sau o floare.

Credincioasa Matilde asculta prostită tirada coafezei încuviinţînd cu fruntea ei de ţărancă şi murmurînd cînd putea : „Zău aşa, doamnă Emilia, zău aşa“, în timp ce ţinea, ace, piepteni, oglinzi, clame, droturi şi bigudiuri. Maria Rosa Savolta se

amuza de potopul de cuvinte care dezvăluiau minciunile neruşinate pe care neobrăzatul de Fernando le băga în biata căpăţînă a nevestei pentru ca aceasta, atît de urîtă, să nu cheltuiască nici un bănuţ pentru înfăţişarea ei.

Brusc, Maria Rosa Savolta impuse tăcerea cu un gest şi un uşor „Psst“. Auzise nişte paşi cunoscuţi pe coridor. Era el, Paul-Andre, care se întorcea acasă. Aşa cum îi promisese, îşi părăsise mai devreme ocupaţiile pentru a supraveghea pregătirile petrecerii. O grăbi pe doamna Emilia şi cînd aceasta, foarte scandalizată că cineva dădea întîietate altei probleme decît liturghiei unei pieptănături bine făcute, îşi termină opera, fără să-i mai dea timp să proslăvească şi să laude arta autoarei, îşi puse din nou capotul şi ieşi pe coridor, mergînd în vîrful picioarelor pînă la biroul soţului ei şi deschise uşa cu grijă. Lepprince stătea aşezat la masă, cu spatele la intrare şi nu o văzu. îşi scosese haine şi-şi pusese un halat comod de mătase. Maria Rosa Savolta îl strigă :

— Iubitule, eşti ocupat ?

Lepprince tresări şi ascunse ceva între pliurile bogate ale halatului. Vocea îi sună morocănoasă :

— De ce nu ai bătut înainte de a intra ? spuse şi apoi, observînd că era soţia sa", îşi reveni, îşi descreţi fruntea şi schiţă un zîmbet. Iartă-mă, dragostea mea, eram complet distrat.

— Te deranjez ? >

— Bineînţeles că nu, dar cum de nu te-ai îmbrăcat încă ? Ai văzut cît e ceasul ?

— Mai sînt două ore pînă să înceapă să vină primii invitaţi.

— Doar ştii că urăsc încurcăturile din ultima clipă. Astăzi totul trebuie să fie perfect.

Maria Rosa Savolta îşi prefăcu o expresie de susceptibilitate pe nedrept rănită.

— Uite cine vorbeşte ! Nici măcar nu te-ai bărbierit. Ar trebui să te vezi. Pari un sălbatic.

Lepprince îşi duse mîna la barbă şi, făcînd acest gest, i se deschise halatul lăsînd să se zărească patul lustruit al unui pistol. Maria Rosa Savolta îl

văzu şi inima i se opri în piept, dar nu spuse nimic.

— E o chestiune de cîteva minute, draga mea, spuse Lepprince, care nu observase acel detaliu. Acum, dacă nu te superi, lasă-mă singur o clipă. îl aştept pe secretarul meu ca să pun la punct nişte detalii pe care vreau să le clarific înainte de'petrecere. Sînt unele lucruri care nu suferă amînare, ştii doar. Doreai ceva ?

— Nu... nimic, iubitule. Nu te mai deranjez, spuse ea închizînd uşa.

Întorcîndu-se spre camera ei se ciocni de Max, care se îndrepta spre biroul lui Lepprince. Ea îi zîmbi rece iar el se înclină în unghi drept, bătînddin tocurile lăcuite.

Pianul începu să emită nişte note care sunau ciudat de îndepărtate, ca auzite printr-un zid sau într-un vis, şi cabaretul căpătă o atmosferă ireală datorită vrăjii create de frumuseţea orbitoare a Mării Coral. Văzui că Perico Serramadriles se îndrepta în scaun şi înceta să mai dea atenţie lumii pitoreşti în care ne cufundasem. Se lăsă o tăcere neobişnuită ; acea tăcere intensă care însoţeşte contemplarea a ceva interzis. Părea — cel puţin mi se părea mie — că cel mai mic zgomot ne-ar fi spart, ca şi cum ne-am fi transformat dintr-odată în nişte fragile figurine de cristal. Maria Coral străbătea pista ca o iluzie optică, ca o inspiraţie inconcretă. Faţa ei neîndemînatic machiată reflecta o paradoxală puritate şi dinţii ei per- fecţi, pe care un zîmbet ghiduş îi scotea la iveală, păreau să muşte carnea de la distanţă. Învîrtind şi răsucind capa neagră lăsa să se întrevadă fugar mici părţi din corpul ei, sîpii rotunzi şi întunecaţi, umerii fragili şi infantili, picioarele sprintene şi talia şi şoldurile de adolescentă. O senzaţie de tulburare străbătu spectatorii, ca şi cum chiar şi cei mai înrăiţi ar fi simţit sfîşietoarea durere a acelei frumuseţi supranaturale, inaccesibile.

Se termină spectacolul, ţiganca salută, îşi luă capa, şi-o aruncă peste umeri, trimise o bezea spectatorilor şi dispăru. Răsunară cîteva aplauze

anemice şi apoi domni din nou tăcerea. Luminile se aprinseră şi luminară un grup de oameni surprinşi, cadavre aliniate pentru o judecată în care delictul de judecat erau tristeţea şi singurătatea sufletelor împotmolite acolo. Perico Serramadriles îşi şterse pentru a nu ştiu cîta oară sudoarea de pe frunte şi de pe gît cu o batistă mototolită.

— Măi băiete, ce... ce..: ce minune ! exclamă.

— Ţi-am zis eu că n-o să ne pierdem vremea dacă venim aici, am spus prefăcîndu-mă vesel cu toate că eram profund tulburat. în sinea mea nu făceam decît să-mi repet că acea femeie a fost a lui Lepprince şi că proba-

bil acum era a altuia. Şi îmi repetam cu insistenţă obsedantă că a trăi fără a putea trece pragul unei astfel de plăceri era mai rău decît moartea.

Drumul către casă a fost trist : nici Perico nici eu n-am vorbit prea mult. Eu, pentru că mă aflam cufundat în vîrtejul unor emoţii confuze, iar el, din respect pentru starea mea sufletească pe care-o intuia. E inutil să spun că abia de am închis ochii în noaptea aceea şi că scurtele clipe de somn în care cădeam erau întrerupte de adevărate coşmaruri.

A doua zi mă simţeam naufragiat într-o lume a cărei vulgaritate nu reuşeam să o identific şi cu a cărei rutină nu jnă puteam obişnui în ciuda eforturilor mele. Perico Serramadriles încerca în zadar să mă descoasă şi Dolo- retas se interesa de sănătatea mea crezîndu-mă răcit. Şi ca răspuns la atenţiile lor nu primeau decît mormăieli monosilabice. La căderea nopţii şi în timp ce mestecam fără poftă o gustare cleioasă într-un birt neospitalier, am luat hotărîrea să mă întorc la cabaret şi ori să dau un sens nou vieţii mele ori să o pierd în această încercare.

Nu mai era mult pînă în zori cînd Nemesio Cabra Gomez intră în circiumă. Un aer viciat de fumul aspru de tutun ieftin, de miros de oameni şi de jyin vărsat îl făcu să se clatine. Era foarte obosit. Circiuma părea goală, dar Nemesio Cabra Gomez, după o pauză de aclimatizare, înaintă hotărît spre

niște perdele unsuroase din pînză de sac. Cîrciumarul, care privea scena cu ochi somnoroşi, îi strigă :

— Unde mergi, şobolanule ?

— Vreau doar să vorbesc o clipă cu cineva, domnule Segundino. Şi pe urmă zău că plec, imploră Nemesio.

— Persoana pe care o cauţi n-a venit.

— Vă rog să mă iertaţi, dar de unde ştiţi dacă nici n-am spus pe cine caut ?

— Pentru că aşa-mi spune mie nasul, ai înţeles ? în timp ce primea insultele cu umilinţă, Nemesio Cabra Gomez înaintă pînă ce ajunse la draperia jegoasă. Făcu o ultimă plecăciune, ridică un colţ al draperiei şi se strecură brusc înăuntru fără a-i mai da posibilitatea cîrciumarului să-1 împiedice. încăperea era luminată de o lampă cu gaz care atîrna din tavan deasupra mesei. Masa era rotundă şi mare şi în jurul ei stăteau patru bărbaţi cu bărbi stufoase şi negre, haine groase din flanelă de culoare închisă şi şepci CU cozoroc trase peste ochi, care fumau ţigări- prost răsucite. Nimeni nu bea. Unul dintre cei prezenţi la acea mohorîtă întrunire ţinea în mîini un instrument complex care avea în partea de sus un fel de deşteptător pe care îl întorcea încet şi cu grijă. Altul citea o carte, doi conversau în şoaptă. Cabra Gomez rămase liniştit lîngă intrare, mut şi încovoiat, pînă ce unul dintre ei îi observă prezenţa.

— Priviţi ce arătare scîrboasă s-a strecurat înăuntru, zise în loc de salut.

— Cred că-i un vierme, spuse unul dintre ei fixîndu-1 pe noul-sosit cu nişte ochi mici, despărţiţi de o cicatrice care ii cobora de la sprinceana stingă pînă la buza superioară.

— O să trebuiască să folosim un insecticid bun, spuse altul deschizînd un briceag cu patru lame.

îl apostrofau astfel pe Nemesio, care se înclina servil la fiecare comentariu şi zîmbea cu gura lui fără dinţi. Cînd cei prqzenţi terminară de vorbit, domni o tăcere de mormînt, tulburată doar de

flegmaticul tic-tac al acelui deşteptător.

— Ce cauţi aici ? întrebă în sfîrşit cel care citea, un bărbat tînăr, slab, cu un aspect bolnăvicios şi culoare pămîntie.

— Puţină conversaţie, Julian, răspunse Nemesio.

— Nu vorbim cu viermii, replică cel numit Julian.

— Acum e altcevca, tovarăşe : lucrez pentru cauza cea dreaptă.

— Apostolul ! ironiză cineva.

— Nu puteţi spune, că v-am trădat vreodată, protestă slab Nemesio.

— N-ai mai fi fost viu dacă ai fi făcut-o.

— Şi v-am ajutat de multe ori, nu ? Cine te-a anunţat pe tine, Julian, că-ţi va fi percheziţionată casa ? Şi ţie cine ţi-a făcut rost de actele alea şi de lucrurile cu care să te deghizezi ? Şi am făcut-o din prietenie, nu ?

— In ziua în care o să descoperim de ce ai fâcut-o, ar fi mai bine să-ţi pregăteşti funeraliile, spuse bărbatul cu cicatricea. Dar acum, destul cu vorba. Spune de ce ai venit şi pe urmă cară-te.

— Caut un individ... nu pentru ceva rău, pe cuvînt de onoare.

— VreHnformaţii ?

— Vreau să-1 anunţ de un mare pericol. El îmi va fi recunoscător. Are familie.

— Numele acestui individ, i-o reteză Julian.

Nemesio Cabra Gomez se apropie de masă. Flacăra lămpii îi lumina craniul ras şi urechile îi căpătară o transparenţă vineţie. Conspiratorii îşi aţintiră asupra lui ochii ameninţători. Deşteptătorul emise un fluierat şi încetă să mai ticăie. în stradă, un ceas bătu de cinci ori.

Majordomul anunţă prezenţa lui Pere Parells şi a doamnei. Maria Rosa Savolta alergă în întîmpinarea lor cu faţa aprinsă, sărută plină de efuziune pe doamna Parells şi mai timid pe Pere Parells. Bătrînul industriaş o cunoştea pe Maria Rosa Savolta de cînd aceasta văzuse lumina zilei, dar acum lucrurile se schimbaseră.

— Credeam că n-o să veniţi ! exclamă tînăra amfitrioană.

— Din cauza lui nevastă-mea, răspunse Pere Parells încercînd să-şi ascundă enervarea, se temea c-o să ajungem primii.

— Fetiţo, pentru Dumnezeu, nu ne mai vorbi cu dumneavoastră, spuse doamna Parells.

Maria Rosa Savolta roşi uşor.

— Vai, n-aş putea să vă tutuiesc...

— Bineînţeles, nevastă, interveni Pere Parells, e natural : Maria Rosa e tînără, iar noi nişte hodorogi, nu-ţi dai seama ?

— Doamne, să nu spuneţi asta, protestă Maria Rosa Savolta.

— Cum îţi permiţi, Pere ? zise doamna Parells pre- făcîndu-se supărată. Vorbeşte pentru tine. Eu cu sufletul mă simt ca o fetiţă.

— Aşa e, doamnă Parells, ceea ce contează e să ai sufletul tînăr.

Doamna Parells făcu să-i zornăie brăţările şi atinse obrajii Măriei Rosa Savolta cu evantaiul ei de sidef.

— Asta o spuneţi voi, care nu ştiţi ce-i boala.

— Să nu credeţi, doamnă, mi-a fost destul de rău săptămîna asta, spuse Maria Rosa Savolta roşind şi privind la tivul rochiei.

— Dragă, nu spune ! Asta trebuie s-o discutăm pe îndelete. Eşti sigură ? Grozavă veste ! Soţul tău a aflat ?

— Despre ce vorbiţi ? întrebă Pere Parells.

— Despre nimic, omule, du-te de-aici să le spui bancuri deocheate bărbaţilor, îi răspunse doamna Parells. Şi fii atent la ce bei ; ştii doar ce ţi-a spus doctorul!

In timp ce soţia lui, doamna Parells, se îndepărtă cu Maria Rosa Savolta pe care o ţinea de după mijloc, Pere Parells intră în salonul principal. O orchestră interpreta tangouri şi cîteva perechi de tineri dansau îmbrăţişaţi în acordurile melodiilor. Pere Parells ura acordeoanele. Un slujitor îi oferi o tavă de argint cu ţigări şi trabucuri. Luă o ţigară şi o aprinse de la candelabrul pe care i-1 întinsese un paj îmbrăcat în catifea purpurie. Pere Parells fuma

şi contempla salonul ticsit, mulţimea de servitori. toaletele, bijuteriile, muzica şi luminile, calitatea inoBTlelor, grosimea covoarelor, valoarea tablourilor, splendoarea. încruntă sprîncenele şi ochii i se umbriră de tristeţe. îl văzu venind spre el pe Lepprince, zîmbitor, cu mîna întinsă, fracul impecabil, cămaşa de mătase, bufonii cu briliante. Instinctiv, îşi trase mînecile cămăşii, îşi îndreptă şira spinării care se curba cu trecerea anilor, schiţă un zîmbet încercînd să ascundă lipsa unui molar recent scos şi, urmînd tot acel ceremonial, rupse ţigara cu o crispare subită şi de neînţeles.

Era devreme şi cabaretul era pustiu cînd am intrat. Pianul era acoperit cu o husă şi scaunele erau aşezate cu picioarele în sus pe mese, ca să uşureze munca unei femei care mătura cu sîrg podeaua. Femeia era îmbrăcată într-un halat înflorat plin de petice iar pe cap avea un batic înnodat ca un turban. O ţigară stinsă îi atîrna lipită de buza inferioară.

— Ai venit prea devreme, frumosule, îmi spuse vă- zîndu-mă, spectacolul nu începe înainte de unsprezece.

— Ştiu, i-am răspuns. Aş vrea să vorbesc cu persoana care conduce cabaretul.

Femeia îşi reluă măturatul ridicînd praful şi scamele.

— Şefa o fi pe undeva pe-aici, presupun. De ce **o** cauţi ?

— Vreau să-i pun cîteva întrebări.

— Eşti de la poliţie ?

— Nu, nu. O chestiune particulară.

Femeia veni spre mine şi mă împinse cu coada măturii. Am recunoscut în ea pe una dintre animatoarele care ne abordaseră cu o noapte în urmă.

— Ascultă, tu nu eşti unul din clienţii gomoşi care ne-au repezit aseară ?

— Am fost aici aseară, da, am spus eu.

Femeia izbucni în rîs şi i se desprinse ţigara.

— Fii băiat de treabă şi spune-mi de ce vrei s-o

vezi pe şefă.

— îmi pare rău, e o chestuine particulară.

— Bine, bancherule. O găseşti acolo, în spate, pregătind băuturile. Ai o ţigară ?

I-am.dat ce mi-a cerut şi am lăsat-o să-şi facă mai departe treaba. Cabaretul, gol şi în penumbră, avea un aspect de murdărie şi dezolare de nedescris. Praful ridicat de femeie ţi s'e lipea de cerul gurii. Aşa cum mi se întîmplă în astfel de împrejurări, toată energia care mă adusese în pragul acelei situaţii părea că mă părăseşte într-o clipă. Am ezitat şi numai faptul că am ajuns aproape de scopul final şi că mă ştiam urmărit de sarcastica femeie m-au împins să merg mai departe.

Aşa cum fusesem informat, am găsit-o pe şefă, care nu era alta decît bătrîna pianistă, mişculînd după perdea, printre damigene şi sticle. Ceea ce făcea era foarte simplu : umplea sticle cu etichete cunoscute cu lichidul pe care îl vărsa din damigene printr-o pîlnie ruginită. Falsificarea băuturilor care se serveau în cabaret era atît de evidentă şi atît de indiferentă clientelei, încît acea operaţie era lipsită de sens şi am considerat-o o impresionantă chestiune de principiu.

Ajungînd lîngă pianistă, aceasta îmi observă prezenţa, termină de umplut sticla pe care o avea între genunchi şi puse jos damigeana. Gîfîia de efort şi expresia feţei ei nu putea fi mai puţin prietenoasă.

— Ce vrei ?

— Iertaţi-mă că vă întrerup într-un moment atît de nepotrivit, spusei ca introducere.

— Şi acum, că ai făcut-o, ce vrei ?

— Să vedeţi, e vorba despre asta. Aici lucrează o tînără, balerină sau acrobată, pe care o cheamă Maria Coral.

— Şi ce ?

— Aş vrea s-o văd, dacă se poate.

— Pentru ce ?

M-am gîndit că dacă aş fi fost bogat, aş fi putut evita acea umilinţă şi acel dispreţ,mi-ar fi fost de-ajuns să insinuez ceea ce doresc şi să strecor cîteva

bancnote în mîna pianistei pentru ca maşinăria să se pună în mişcare cu viteza şi uşurinţa unui mecanism bine uns. Dar situaţia mea era complet alta şi ştiam că alunecuşul spre iad abia începuse. Timpul avea să demonstreze pînă la ce punct presentimentele mele erau juste.

— De ce nu mă ajuţi să ridic damigeana asta ? spuse pianista.

— Cu plăcere, răspunsei eu ca să-i cîştig simpatia.

Şi sub privirea ei inexpresivă am început să umplu o sticlă.

— E grea, eh ?

— Cam grea, doamnă. O tonă, spusei gîfîind.

— Eu fac treaba asta în fiecare zi, vezi tu. Şi asta la anii mei.

— Aveţi nevoie de cineva care să vă ajute.

— Bineînţeles, frumosule, dar cu ce să-1 plătesc ?

N-am răspuns şi am continuat să umplu sticla pînă ce lichidul a dat pe-afară peste pîlnie cu gîlgîituri groase şi s-a prelins pe podea.

— îmi pare rău.

— Nu-ţi face griji. Aşa păţesc şi eu. Umple-o pe ista.

Am făcut ce-mi spunea şi ea se aşează pe un scaun privindu-mă în timp ce lucram.

— Nu ştiu ce naiba vedeţi în puştoaica asta, comentă ?a şi cum şi-ar fi vorbit sieşi. E încăpăţînată, leneşă, incultă şi are o inimă de piatră.

— Vă referiţi la Maria Coral ?

— Da.

— De ce vorbiţi atît de urît despre ea ?

— Pentru că o cunosc şi-i cunosc pe cei de teapa ei. Să nu te aştepţi la nimic bun de la ea : e o viperă. Bineînţeles că mie puţin îmi pasă de ce-o să vi se întîmple.

— îmi spuneţi unde aş putea-o găsi ?

— Da, omule, da, nu mai suferi atîta. Dacă i-am spus şi celuilalt, pot să-ţi spun şi ţie. Celălalt era mai generos, n-am să ţi-o ascund, dar tu îmi eşti simpatic. Eşti amabil şi pari băiat de treabă. La

vîrşta mea, ştii ? pun preţ şi pe amabilitate şi pe bani.

A trebuit să mai umplu trei sticle înainte de a obţine rîvnita adresă. Cum mi-a dat-o, i-am mulţumit, am salutat amîndouă femeile şi am plecat în căutarea Măriei Coral.

Se pornise un vînt rece şi umed care mătura străzile făcînd să tremure felinarele şi alunga trecătorii. Obiş- nuiţii nopţii dezertaseră de pe trotuare şi se refugiaseră în spelunci, la căldura sobelor şi a vinului. Oamenii stăteau tăcuţi şi doar urletul vîntului dădea glas orelor tîrzii. Nemesio Cabra Gomez deschise uşa tavernei şi odată cu el pătrunse o rafală de vînt şi de praf. Clienţii magherniţei îl fixară pe zdrenţărosul şi posacul sosit.

— Tocmai tu lipseai, şobolanule ! Uite în ce hal ai murdărit podeaua abia spălată 1 îi strigă cîrciumarul.

— Vreau doar puţină ospitalitate, spuse Nemesio. E o noapte îngrozitoare. Sînt înţepenit.

O voce de beţiv se auzi din fundul localului :

— Vino aici, om bun, te invit să bei un pahar.

Nemesio Cabra Gomez se îndreptă spre necunoscut. — Vă mulţumesc mult pentru amabilitate, domnule. Se vede de departe că sînteţi un bun creştin.

— Eu ci'eştin ? replică necunoscutul. Ateu convins» mai bine zis. Dar noaptea nu e pentru discuţii, ci pentru vin. Cîrciumar, serveşte-1 cu un pahar pe prietenul meu !

— Fiţi atent, domnule, spuse cîrciumarul, eu nu mă amestec în treburile dumneavoastră, dar animalul ăsta e un hoit. Dacă vreţi un sfat, apucaţi-1 de-un braţ, eu îl apuc de celălalt, şi-1 aruncăm în stradă înainte de a apuca să facă vreun rău.

Necunoscutul zîmbi.

— Serveşte-1 cu un pahar şi nu face din ţintar armăsar.

— Cum doriţi, dar eu v-am avertizat. Acest om aduce nenorocire.

— Eşti atît de periculos ? îi spuse necunoscutul

lui Nemesio Cabra Gomez.

— Nu-1 luaţi în seamă, domnule. Le e ciudă pe mine pentru că ştiu că am prieteni sus-puşi şi le e frică să nu spun mai departe ce matrapazlîcuri fac ei aici.

— Ai prieteni în guvern ?

— Mai sus, domnule, mult mai sus. Şi oamenii ăştia trăiesc in păcat. Este lupta luminii împotriva întunericului : eu sînt lumina.

— Nu-1 lăsaţi să vă îndruge bazaconiile lui, spuse cîrciumarul punînd un pahar cu vin sub nasul lui Nemesio Cabra G6mez.

— Nu pare prea dăunător, spuse necunoscutul. Doar puţin cam lunatic.

— Să nu credeţi, domnule, să nu credeţi, repeta cîrciumarul.

Adresa pe care mi-o dăduse pianista îmi era necunoscută, zona în care se afla părîndu-mi-se aproape un oraş străin. A trebuit să întreb pe unii şi pe alţii pînă să dau de locul care, din fericire, nu se afla departe de cabaret. Trei idei mi se amestecau în minte în timp ce o căutam pe ţigancă : prima, bineînţeles, era dacă aveam s-o găsesc pe Maria Coral acasă ; a doua, ce aveam să-i spun şi cum aveam să justific interesul meu de a o vedea, şi a treia, cine era individul care, cu puţin înainte, se interesase de adresa acrobatei. Prima şi a treia întrebare nu aveau răspuns : timpul şi norocul aveau să-mi dea răspunsul. în legătură cu a doua, pe orice parte aş fi întors-o, nu-i găseam soluţie. îmi amintesc că am băut un pahar cu rom la un chioşc cu băuturi pe care l-am în- tîlnit in cale ca să-mi fac curaj şi care mi-a produs o arsură neplăcută şi o ameţeală vecină cu leşinul. Cam atît îmi amintesc de acea chinuitoare căutare.

Am găsit în sfîrşit adresa şi am constatat că era o pensiune mizeră care, după cum la început am bănuit şi apoi mi s-a confirmat, servea drept casă de întîlniri. Intrarea era îngustă şi întunecoasă. într-o gheretă se află un schilod.

— Unde mergeţi ?

I-am spus şi mi-a indicat etajul şi apartamentul

fără alte întrebări. M-am gîndit că poate aştepta un bacşiş, dar eram prea tulburat şi nu i-am dat. Am urcat orbeşte scările roase, luminîndu-mi drumul doar din cînd în cînd cu un chibrit. întunecimea din jur, departe de a mă deprima, m-a încurajat, căci demonstra că Maria Coral nu se bucura de o situaţie care să-i permită să mă dispreţuiască. în adîncul sufletului, în loc să simt compasiune pentru acea nefericită, mă bucura tristul ei destin. Cînd îmi reamintesc acele gînduri, mi-e ruşine de egoismul meu.

Am ajuns în faţa unei uşi pe care scria :

APARTAMENTE JULIA

şi mai jos, lîngă clanţă : ÎMPINGEŢI. Am împins şi uşa s-a deschis scîrţîind. Mă aflam într-un vestibul slab luminat de o candelă ou ulei care ardea în nişa unei icoane. Vestibulul nu avea altă mobilă decît un suport de umbrele din faianţă Spre dreapta şi spre stînga pornea cîte un coridor întunecos şi pe ambele părţi se înşirau apartamentele, pe ale căror uşi se vedeau numere mîzgălite cu creta. Am aprins un chibrit, ultimul, şi am pornit pe coridorul din dreapta, apoi pe cel din stînga. M-am oprit în sfîrşit în faţa numărului unsprezece, am ciocănit, încet la început, apoi mai insistent. Nu a răspuns nimeni ; tăcerea a fost tulburată doar de zgomotul unui robinet şi de trilul neaşteptat al unui sticlete. Chibritul s-a ars şi am aşteptat cîteva secunde care mi s-au părut, ore. Prin minte mi-au trecut două gînduri : ori locuinţa era goală ori Maria Coral era cu cineva (cu siguranţă individul care mi-o luase înainte **la** cabaret) şi că amîndoi, surprinşi în intimitate, tăceau chitic. în oricare din aceste situaţii, logica cea mai elementară te îndemna să te retragi discret, dar eu nu acţionam logic. De-a lungul întregii mele vieţi am putut constata următoarele : că mă comport timid pînă la un punct după care, odată depăşit, pierd controlul asupra acţiunilor mele şi săvîrşesc cele mai mari nebunii. Ambele extreme, la fel de condamnabile, au fost cauza tuturor nenorocirilor mele. De multe ori, în

aceste momente de meditaţie, îmi spun că nu se poate lupta împotriva caracterului şi că m-am născut ca să pierd toate bătăliile. Acum, cînd maturitatea m-a făcut mai senin, e tîrziu ca să mai repar din greşelile tinereţii. Perspectiva anilor mi-a adus doar durerea de a-mi recunoaşte înfrîngerile, fără a le mai putea corecta.

Ce s-ar fi ales de viaţa mea dacă în clipa aceea m-aş fi retras, înăbuşindu-mi pornirile nesăbuite şi uitînd nesănătoasa idee care mă împingea. Poate ar fi fost evitate multe morţi, poate eu n-aş fi unde sînt. Ştiu doar că deschizînd uşa acelei locuinţe am deschis uşa unei vieţi noi pentru mine şi pentru cei ce mă înconjurau.

— Şi astfel am aflat, spuse Nemesio Cabra Gomez, care era unica mea misiune pe lumea asta. îngerul a dispărut şi lumina pe care o emanase trupul său fusese atît de puternică, încît am rămas cufundat în întunericul cel mai adînc chiar dacă lampa era aprinsă. Imediat mi-am părăsit casa şi satul natal, am luat un tren fără să cumpăr bilet, căci trebuie să ştiţi că în deplasările mele folosesc starea gazoasă, şi am venit la Barcelona.

— De ce la Barcelona ? a întebat necunoscutul, care părea că urmăreşte amuzat şi cu interes relatările interlocutorului său.

— Pentru' că aici se săvîrşesc zilnic cele mai multe păcate. Aţi văzut străzile ? Sînt coridoarele iadului. Femeile şi-au pierdut decenţa şi oferă fără ruşine, pentru cîţiva bănuţi, ceea ce ar trebui să apere cu cel mai mare zel. Bărbaţii păcătuiesc, dacă nu cu fapta, cu gfndul. Le

gile nu sînt respectate, autoritatea e batjocorită în tot locul, copiii îşi abandonează părinţii, catedralele sînt pustii şi se atentează la viaţa omenească, care este cea mai perfectă operă a lui Dumnezeu.

Necunoscutul îşi goli paharul cu vin şi îl umplu din sticla care era pe sfîrşite. Cu mucul unei ţigări îşi aprindea alta. Avea ochii înroşiţi, buzele negre şi faţa buhăită.

— Şi nu credeţi că mai degrabă mizeria e cauza viciului ? zise cu voce abia perceptibilă..

— Ce spuneţi ?

— Dacă nu credeţi că nenorocita de sărăcie le-a obligat pe aceste femei... —- se întrerupse, epuizat de efort, şi căzu peste masă, lovindu-se puternic la frunte şi dă- rîmînd stipla şi paharele care se făcură praf pe podea.

Conversaţiile încetară şi în tavernă domni o tăcere de mormînt. Toate privirile erau, îndreptate asupra exoticei oerechi pe care o formau Nemesio Cabra Gomez şi prietenul lui beat. Nemesio, realizînd poziţia incomodă în care se aflau, scutură uşurel umărul necunoscutului.

— Domnule, haideţi să ne plimbăm puţin. V-ar face bine o gură de aer.

Necunoscutul îşi ridică capul şi-1 privi pe Nemesio, făcînd efort ca să înţeleagă.

— Să mergem, domnule. Stăm de mult aici şi nu e sănătos. Aerul este viciat de fum şi de mirosul fripturilor.

—- Bah ! replică necunoscutul izbindu-1 pe Nemesio cu pumnul în stomac. Lasă-mă în pace, predicator de doi bani, cucernic de bîlci.

Conversaţia reîncepuse în tavernă, dar pe un ton mai scăzut şi clienţii mai aruncau din cînd în cînd priviri furişe spre masa la care se desfăşura un dialog atît de pitoresc. Un cor de rîsete însoţise pumnul primit de Nemesio, de pe urma căruia acesta îşi revenea cu gî- fîituri groteşti. La auzul rîsetelor, necunoscutul beat se ridicase din nou, ajutîndu-se cu mîinile, privise cu ochi care aruncau flăcări spre cei prezenţi şi spuse :

— Şi voi de ce rîdeţi, idioţilor ? Ar trebui să plîngeţi dacă v-aţi folosi creierele ! Priviţi, uitaţi-vă unii

la alţii, triste fantome zdrenţăroase 1 Rîdeţi de mine şi nu vedeţi că sînt reflectarea propriei voastre imagini.

Clienţii rîseră din nou.

. — Bun tovarăş ţi-ai mai găsit, Nemesio! strigară din fundul localului.

— Un nebun şi un beţiv ! Ce mascaradă ! se auzi altă voce.

— Da, batjocoriţi-mă ! continuă beţivul întinzînd degetul şi descriind un unghi de nouăzeci de grade cu braţul, ceea ce îl făcu să-şi piardă iar echilibrul, şi ar fi căzut dacă nu l-ar fi sprijinit Nemesio. — Batjocoriţi-mă dacă asta vă face să vă simţiţi mai bărbaţi ! Dar într-o bună zi veţi fi şi voi la fel cu mine. N-am fost întotdeauna aşa. Am studii, citesc mult, dar nu mi-a folosit la nimic, la urma urmelor. Am dus şi eu o viaţă veselă, da, am avut încredere în aproapele meu şi am făcut glume pe seama celor' înfrînţi. Dar pînă la urmă mi-a căzut vălul de pe ochi.

— Scoateţi-i pantalonii ! exclamă cineva.

Şi două namile se ridicară ca să pună în aplicare propunerea. Nemesio Cabra Gomez interveni.

— Lăsaţi-1 să vorbească, spuse cu voce rugătoare dar nu lipsită de anume demnitate. E un om cinstit şi foarte cult. Aţi putea învăţa multe de la el.

— Să tacă şi să nu ne amărască noaptea !

— Da, să plece !

— Nu ! N-am să plec, continuă înflăcăratul beţiv. Mai întîi am să vă spun cîteva lucruri. Acest individ — arătă spre Nemesio — afirmă că purtarea voastră nedemnă este cauza sărăciei care vă roade şi face să vi se îmbolnăvească nevestele şi copiii. Şi eu vă spun că nu e adevărat. Voi toţi suferiţi de mizerie, de foame, de analfabetism şi de durere din vina lor — arătă cu degetul spre un ipotetic grup situat dincolo de zidurile localului. A lor, care vă asupresc, vă exploatează, vă trădează şi, daaă e nevoie, vă omoară. Eu cunosc cazuri care v-ar face părul măciucă. Ştiu nume de oameni iluştri care au mîinile roşii de sîngele muncitorilor. Ah ! Nu le veţi vedea pentru că sînt acoperite cu mănuşi albe de

căprioară. Mănuşi aduse de la Paris şi plătite cu banii voştri ' Credeţi că vă plătesc pentru munca pe care o faceţi in fabricile lor, dar e minciună. Vă plătesc ca să nu muriţi de foame şi pentru ca să puteţi munci mai departe, din zori pînă în zori, pînă crăpaţi. Dar banul, cîştigul, nu ! ăsta nu vi-1 dau. Asta le rămîne lor. Şi-şi cumpără case, automobile, bijuterii, blănuri şi femei. Cu banii lor ? Ei aş ! Cu ai voştri ! Şi voi ce faceţi ? Priviţi, priviţi-vă unii pe alţii şi spuneţi-mi, ce faceţi ?

— Tu ce faci ? întrebă cineva. Nu mai rîdea nimeni. Toţi ascultau cu prefăcută indiferenţă, cu sarcasm incomod. Nervozitatea pusese stăpînire pe cei de faţă.

— Lăsaţi-mă pe mine. Sînt o ruină. Am vrut să lupt în felul meu şi am eşuat. Ştiţi de ce ? O să vă spun : pentru că am crezut în cuvintele frumoase şi în falşii prieteni. Pentru că am sperat să le îmblînzesc inimile murdare cu raţionamente. Zadarnică iluzie ! Am vrut să le deschid ochii în faţa adevărului dar a fost o nebunie, şi încă cum. Ei ţin ochii deschişi de cînd se nasc : văd totul, ştiu totul. Eu eram orbul, ignorantul... dar acum nu mai sînt. De aceea vorbesc aşa. Şi acum, prieteni, ascultaţi sfatul meu. Ascultaţi sfatul meu pentru că nu eu vi-1 dau ci amara experienţă. Acesta este : nu vă înecaţi in vin necazurile — vocea îi deveni dintr-o dată sigură, înflăcărată — luptaţi, treceţi la acţiune 1

Tăcu beţivul şi se lăsă să cadă extenuat peste masă, rupînd tăcerea apăsătoare care urmase după discursul lui cu un hohot sfîşietor de plîns. Asistenţa era împietrită şi părea să caute anonimatul în mutism şi nemişcare.

După cîteva secunde, stăpînul cîrciumii se apropie de masa beţivului, care primea îngrijirile lui Nemesio Cabra Gdmez, tuşi şi spuse cu un glas afectat şi hotărî t*

— Plecaţi de aici, domnule. Nu vreau să am necazuri în casa mea.

Beţivul continua să plîngă cu sughiţuri şi nu răspunse. Nemesio Cabra Gdmez trase de el aşezîndu-i-se în spate şi apucîndu-1 de subsuori.

— Să mergem, domnule, sînteţi obosit.

— Să plece, să plece ! strigară clienţii într-un glas. Cîţiva priviră speriaţi spre intrare. Alţii făcură semne ameninţătoare spre beţiv. Nemesio încerca să rezolve situaţia pe căi paşnice.

— Calm, calm, pentru Dumnezeu. Plecăm îndată, nu-i aşa, domnule ?

— Da, murmură în sfîrşit beţivul, să mergem. Ah... ajutaţi-mă.

Cîrciumarul şi Nemesio Cabra Gomez îl ridicară pe beţiv în picioare. Acesta îşi recăpătă încet forţele şi echilibrul. Clienţii păreau să nu dea atenţie la ce se întîm- pla şi beţivul cu Nemesio străbătură circiuma fără necazuri. Noaptea era rece, uscată şi fără lună. Pe beţiv îl trecură fiorii.

— Să mergem cîţiva paşi, domnule. Dacă stăm pe loc o să îngheţăm, spunea Nemesio.

— Nu-mi pasă. Plecaţi şi lăsaţi-mă singur.

— Nici vorbă. Nu vă pot lăsa aşa. Spuneţi-mi unde locuiţi şi-o să vă duc acasă.

Beţivul neagă cu capul. Nemesio îl obligă să meargă, lucru pe care beţivul îl făcu cu paşi nesiguri, dar fără să cadă.

— Locuiţi aproape, domnule ? Vreţi să luăm o birjă?

— Nu vreau să merg acasă. Nu vreau să mă mai întorc niciodată acasă. Nevasta mea...

— Ea va înţelege, domnule. Cu toţii am depăşit cî- teodată măsura.

— Nu, acasă nu, insista beţivul cu tristeţe.

— Atunci să mergem. Nu vă opriţi. Vreţi haina mea ?

— De ce ai grijă de mine ?

Sînteţi singurul prieten pe care-1 am. Dar mergeţi, domnule.

Pere Parells, cu un pahar cu Jerez şi o ţigară în ■^nîini, întîlni un grup format din doi tineri imberbi, un bătrîn poet şi o doamnă cu înfăţişare de bărbat care s-a dovedit a fi ataşatul cultural al Ambasadei olandeze în Spania. Poetul şi doamna făceau comparaţie între culturile Europei.

— Am observat cu amărăciune, spunea doamna

într-o i castiliană curgătoare care abia lăsa să se simtă un uşor accent străin, că, spre deosebire de ce se întîmplă în restul Europei, clasele înalte spaniole nu consideră cultura ca pe un blazon, ci aproape ca pe o plagă. Consideră de bun gust să faci paradă de ignoranţă şi dezinteres faţă de artă şi confundă rafinamentul cu efe- minaţia. în reuniunile de societate nu se vorbeşte niciodată despre literatură, pictură sau muzică, muzeele şi bibliotecile sînt. pustii şi cel care se simte atras de poezie încearcă să ascundă acest lucru, ca pe ceva infamant.

— Aveţi multă dreptate, doamnă Van Pets.

— Van Peltz, corectă doamna.

— Aveţi multă dreptate. De curind, în octombrie trecut, am prezentat un recital cu poeziile mele la Lerida, şi-o să mă credeţi dacă vă spun că sala Ateneului era pe jumătate goală ?

Este exact ce spun, aici cultura este dispreţuită dintr-o bărbăţie prost înţeleasă, şi la fel se întîmplă, vâ rog să nu vă ofensaţi, ţu higiena.

— Două dintre figurile noastre cele mai glorioase, Cervantes şi Quevedo, au cunoscut zile de durere în închisoare, spuse unul din tinerii imberbi.

— Aristocraţia spaniolă a pierdut ocazia să capete un renume universal. în schimb biserica a fost, sub acest aspect, mult mai inteligentă : Lope de Vega, Calderon, Tirso de Molina, Gongora şi Graciân s-au pus sub protecţia statului clerical, zise doamna Van Peltz.

— O lecţie istorică de care ar trebui să ţină seama îmbogăţiţii peste noapte, interveni Pere Parells cu un zîmbet strîmb.

— Bah ! exclamă poetul, ei nu contează. Se duc să sforăie la Ateneu pentru că trebuie să-şi arate bijuteriile şi cumpără tablouri scumpe ca să-şi dea aere, dar nu deosebesc o operă de Wagner de un spectacol muzical.

— Bine, nu trebuie să exagerăm, spuse Pere Parells amintindu-şi în sinea lui cîteva titluri de spectacole de revistă care îi plăcuseră în mod deosebit. Fiecare lucru la vremea lui.

— Şi astfel, continuă doamna Van Peltz, care nu era dispusă să tolereze digresiuni frivole, artiştii s-au întors împotriva aristocraţiei şi au creat acest naturalism de care suferim şi care nu este altceva decît dorinţa de a se arunca în braţele poporului măgulindu-i instinctele.

Pere Parells, prea puţin înclinat spre astfel de conversaţii, se desprinse de ei şi căută refugiu lîngă un grup de industriaşi pe care abia îi cunoştea. Industriaşii încercuiseră un obez şi zîmbitor bancher şi-şi descărcau asupra lui furiile.

— N-o să-mi spuneţi acum că băncile merg cum trebuie ! exclamă unul dintre industriaşi, aţintindu-1 pe bancher cu vîrful trabucului.

— Acţionăm cu prudenţă, domnul meu, cu maximă prudenţă, replică bancherul fără să-şi. piardă zîmbetul. Ţineţi seama că nu mînuim banii proprii, ci economiile altora şi că ceea ce la dumneavoastră e curaj la noi ar fi temeritate frauduloasă.

— La naiba ! urlă un al doilea industriaş, a cărui faţă devenea roşie sau albă cu uimitoare repeziciune. Cînd lucrurile merg bine, vă umflaţi de cîştig...

— Şi stoarceţi cît puteţi ! interveni celălalt.

— ...şi cînd merg prost, vă întoarceţi cu spatele...

— Cu curul ! Cu curul !

— ...şi faceţi pe surzii. Aţi fi în stare să ruinaţi şi ţara şi tot aţi pretinde că v-aţi comportat ca nişte buni comercianţi.

— Eu, domnilor, am leafa mea care nu variază de la lună la lună, răspunse bancherul. Dacă acţionăm în felul acesta n-o facem din interes personal. Administrăm banii care ne sînt încredinţaţi.

— Prostii ! Faceţi speculaţii profitînd de criză.

— Suferim şi noi înfrîngerile noastre, nu uitaţi şi nu mă obligaţi să vă amintesc cazuri dramatice.

— Ah,, Parells, spuse unul dintre industriaşi obser- vîndu-şi prietenul, veniţi şi rupeţi-vă lancea în această bătălie ! Ce părere aveţi despre bancă ?

— Nobilă instituţie, spuse Pere Parells, cu toate că legăturile ei, respectabile din orice punct de vedere, o împiedică să acţioneze cu hotărîrea şi îndrăzneala pe care le-am dori noi.

— Dar nu credeţi că ne-a întors spatele ?

— Chiar să ne fi întors spatele... nu ştiu. Poate dă impresia asta.

— Parells, vă cam fofilaţi.

— Ei da, ăsta-i adevărul, consimţi omul de finanţe simţindu-se obosit de moarte şi dornic să se vadă departe de această dispută.

— Nu daţi înapoi, ce naiba. E adevărat că întreprinderea Savolta se scufundă ? îl aţîţă primul industriaş, pentru a reanima ceea ce, în mod evident, era pentru el o conversaţie plăcută.

— Cine a spus asta ? tăie Parells atît de violent că nu avu timp să-şi îmbrace cuvintele cu o nuanţă de- ironie.

— Aşa se vorbeşte.

— Zău ? Şi ce anume se spune, dacă pot şti ?

— Nu vă prefaceţi.

— E adevărat că se vînd acţiunile ?

— Nu, după cîte ştiu.

— Se spune că Lepprince vrea să scape de pachetul pe care soţia sa l-a moştenit de la Savolta, e adevărat ? Se vorbeşte şi despre o anumită întreprindere din Bilbao, interesată să cumpere...

— Domnilor, bateţi cîmpii.

— Şi e adevărat că o bancă din Madrid a respins un document de-al dumneavoastră ?

— întrebaţi la acea bancă. Eu nu ştiu despre ce vorbiţi.

— Aş, filfizonii ăia nu ne vor spune nimic.

— E adevărat, întări Pere Parells făcînd cu ochiul bancherului, uitasem că vă întorc mereu spatele.

îi bătu pe umăr pe industriaşi, adresă un zîmbet de complicitate veselului bancher şi îşi reîncepu plimbarea prin, salon. Avea chef să plece acasă, să-şi pună halatul şi papucii şi să se odihnească în fotoliul lui. în fundul încăperii, lîngă uşa bibliotecii, îl observă pe Lepprince, care dădea ordine unui chelner. Se îndreptă spre el cu pas hotărît şi aşteptă pînă ce chelnerul se îndepărtă.

— Lepprince, trebuie să vorbesc cu tine imediat» zise.

— Domnule, spuneţi-mi adresa dumneavoastră şi eu vă conduc, insistă Nemesio Cabra Gomez. O să vedeţi că mîine o să vă simţiţi mai bine.

Beţivul adormise îmbrăţişînd un felinar.

Nerpesio îl scutură din toate puterile şi beţivul deschise ochii privind cruciş.

— Cît e ceasul ?

Nemesio se uită după un ceas public, fără să-l găsească.

-- Foarte tîrziu. Şi e un frig de crapă pietrele.

— E încă devreme. Vino, 'trebuie să fac un comision.

— La ora asta ? Domnule, peste tot e închis.

— Ceea ce caut eu, nu e. Caut o cutie poştală. Hai la poştă

— E în drum spre casa dumneavoastră ?

— Da.

— Atunci să mergem.

îşi trecu o mînă de-a beţivului pe după gît şi îl cără cu el. Nemesio era destul de subţirel şi povara lui se clătina şi se împiedica la fiecare pas, menţinîndu-se în picioare ca prin miracol. Un clopot bătu de trei ori.

— E ora cinci 1 exclamă beţivul. E încă devreme, ce-ţi spuneam eu ?

— N-am putea lăsa comisionul ăsta pentru mţine ?

— Mîine ar putea fi prea tîrziu. Ceea ce am eu de făcut e foarte simplu, ştii ? Să pun o scrisoare la cutie. Am aici scrisoarea. E o simplă bucată de hîrtie scrisă, dar, vai ! Vai, prietene dragă ! Multe capete se vor rostogoli cînd va ajunge la destinaţie. Om trăi şi-om vedea. Cît e ceasul ?

— Nu ştiu, domnule. Fiţi atent la trotuar.

Au tot mers pînă au ajuns la poştă, acţiune care le-a luat mai bine de o jumătate de oră, în ciuda faptului că se aflau doar la vreo două sute de metri. De mai multe ori Nemesio a trebuit să se oprească ca să-şi recapete răsuflarea şi să se odihnească pe treptele vreunei case. Beţivul profita de aceste pauze ca să cînte în gura mare şi să urineze în mijlocul străzii. Ajunşi în faţa clădirii, căutară cutia. Beţivul pipăia pereţii şi încerca să strecoare scrisoarea în orice crăpătură din zid. în sfîrşit, Nemesio găsi ce căutau.

— Daţi-mi scrisoarea, domnule. O pun eu.

— Nici vorbă ! Nu trebuie să vedeţi cui îi este

adresată.

— N-o să mă uit.

— N-am încredere. Scrisoarea asta e foarte importantă. Unde-i cutia ?

— Aici, dar ridicaţi căpăcelul.

11 ajută pe beţiv să introducă scrisoarea prin deschizătură şi încercă să citească numele destinatarului, dar plicul îndurase multe iar cutele şi petele îngreuiau cititul. Putu vedea doar că era destinată cuiva care locuia în oraş. Odată isprava terminată, beţivul se simţi mai liniştit.

— Mi-am îndeplinit datoria, afirmă solemn.

— Atunci să mergem acasă, propuse Nemesio.

— Da, să mergem. Cît e ceasul ?

Ceva mai uşuraţi porniră către Ramblas. începu să plouă, dar încetă după cîteva minute. Temperatura era mai plăcută şi vîntul se potolise. Pe băncile de pe Ramblas dormeau beţivi şi vagabonzi. Treceau căruţe trase de cai, pline cu verdeţuri, în drum spre Borne. Un cîine lătră la picioarele lui Nemesio, care trebui să se caţăre pe o bancă ca să nu fie muşcat. A fost un drum, în general, fără incidente demne de menţionat. Ajunşi la colţul dintre Ramblas şi strada Union, beţivul se despărţi de Nemesio.

— Nu mă urmaţi, m-am trezit şi prefer să merg singur, spuse el. 'Locuiesc chiar aici, vedeţi poarta aceea, zise arătînd vag spre capătul străzii. Dumneavoastră culcaţi-vă şi dormiţi în pace că v-am dat destulă bătaie de cap în noaptea asta Nici nu ştiţi ce recunoscător vă sînt pentru ceea ce aţi făcut pentru mine.

— Domnule, nu aveţi de ce să-mi mulţumiţi. N-a fost chiar aşa de rău, la urma urmei.

Beţivul căzuse într-o stare de profundă melancolie.

— Da, poate că aveţi dreptate. Ba a fost chiar nostim pe ici pe colo. Viaţa e zgîrcită în bucurii.

— Ce-aţi spus ?

— Vreau să vă cer o favoare. Ppt avea încredere în dumneavoastră ?

-- Cu ochii închişi.

— Atunci ascultaţi : am o presimţire rea. Dacă

mi se va întîmpla ceva, fiţi atent, dacă mi se va întîmpla ceva... înţelegeţi ?

— Bineînţeles, domnule, dacă vi se va întîmpla ceva...

— Căutaţi-1 pe un prieten, al cărui nume am să vi-1 spun, imediat ce veţi afla că mi s-a întîmplat ceva. Căutaţi-1 şi spuneţi-i că am fost omorît.

— Omorît ?

— Că m-au omorît ştie el cine. Spuneţi-i să aibă grijă de nevasta mea şi de copil, să nu-i părăsească, să-i fie milă. Numele lui, numele prietenului meu, fiţi atent, este Javier Miranda. O să-1 ţineţi minte ?

— Javier Miranda, da, domnule. N-o să-1 uit.

—r Căutaţi-1 şi povestiţi-i tot ce m-aţi auzit spunînd noaptea asta, dar numai dacă, ascultaţi-mă bine, mi se va întîmpla ceva rău. Şi acum, nu mai pierdeţi vremea, plecaţi.

— Puteţi avea încredere în mine, domnule. Jur pe Cel de sus că nu vă voi dezamăgi.

— Adio, prietene, spuse beţivul strîngînd mîna lui Nemesio.

— Adio, domnule, şi aveţi grijă.

Se despărţiră şi Nemesio îl văzu plecînd cu pas lent dar hotărît. I se păru indiscret să-1 urmărească şi după o clipă se răsuci pe călcîie şi plecă. Ajungînd la colţul cu Ramblas îl orbiră farurile unui automobil care cotea in clipa aceea pentru a intra pe strada Uniân. Un gînd imprecis răsări în creierul lui Nemesio Cabra Gomez, ceva ce îl nelinişti fără să poată preciza ce era. Continuă să meargă răsucind gîndul pe toate părţile pînă ce se făcu lumină : automobilul acela îi urmărise. Era oprit în faţa cîrciumii, mai tîrziu în faţa clădirii poştei şi apoi îl văzuse ocolind căruţele cu verdeaţă, sus, pe Ramblas. Atunci nu-i dăduse nici o atenţie, dar acum,

după ultimele cuvinte ale beţivului, acele lucruri misterioase, acele coincidenţe căpătau un sens tragic. Nemesio se întoarse şi o porni în fugă pe acelaşi drum, coti pe strada Union şi continuă să fugă pînă ce nişte ţipete îl făcură să se oprească. La o sută de metri, slab luminat de lumina nesigură a unui felinar cu gaz, se înghesuia un grup de persoane în halate de casă. Alţii, care nu găsiseră cu ce să se îmbrace, apăreau la balcoane în cămăşi de noapte. Doi gardieni îşi croiau drum printre curioşi. în cîteva clipe strada, mai înainte pustie,, căpătase viaţă. Nemesio se apropie cu grijă.

— Iertaţi-mă, doamnă, ce s-a întîmplat ?

— O maşină a călcat un tînăr. Spun că e mort.

— Cine era, se ştie ?

— Un ziarist care locuia chiar aici, la numărul 22, cu soţia şi un copil mic, închipuiţi-vă ce nenorocire 1 Mort la doi paşi de casă.

— Nu i s-ar fi întîmplat, spuse o vecină de la o fereastră,, dacă în loc să hoinărească noaptea ar fi stat acasă, ca un om cumsecade..

— Nu vorbiţi aşa de morţi, doamnă, zise Nemesio.

— Dumneata taci, că arăţi a fi de aceeaşi teapă, replică femeia de la fereastră.

Gardienii îndepărtau oamenii şi cereau un medic şi o ambulanţă. Nemesio Cabra Gomez se ascunse după doamna care îl informase şi profită de un moment de neatenţie a gardienilor^pentru a dispărea pe furiş.

II

AM DESCHS UŞA DE LA LOCUINŢA MĂRIEI Coral şi m-a izbit un miros acru şi un întuneric la fel de intens ca cel de pe coridor. Prima impresie a fost că încăperea era goală, dar încet, încet, fiind mai atent, am perceput o respiraţie agitată şi nişte sunete slabe care mi se păreau vaiete de durere. I-am strigat numele : „Maria Coral ! Maria Coral !“ dar n-am obţinut răspuns. Gemetele continuau. Aprinsesem deja ultimul chibrit în- cercînd să găsesc numărul apartamentului, aşa că am hotărît să mă întorc pe bîjbîite în vestibul de unde am luat lămpiţa cu ulei care ardea în nişa sfîntului. înarmat cu lumină m-am întors în încăpere şi am privit împrejur ; ochii mi se obişnuiseră cu întunericul şi nu mi-a fost greu să desluşesc în fundul camerei conturul unui pat de fier şi o siluetă de femeie întinsă în el. Era Maria Coral şi era singură, slavă Domnului. Am crezut că dormea şi că un coşmar îi tulbura somnul. M-am apropiat şi i-am luat mîna : am simţit-o îngheţată şi extrem de umedă. Am apropiat-lămpiţa de faţa ţigăncii şi un fior îmi străbătu corpul : Maria Coral era palidă ca o moartă şi doar un uşor tremur al bărbii şi vaietele pe care le scotea printre buzele întredeschise arătau că încă trăia. Am apucat-o de umeri şi am încercat s-o aduc în simţiri. A fost inutil. I-am dat cîteva palme dar tot n-am obţinut vreun rezultat* în afară de vaietele care au devenit mai puternice şi paloarea mai accentuată. Maria Coral murea. Am ţipat, dar nimic nu părea să indice că se mai afla cineva în casă. Eu eram răvăşit, buimăcit, nu ştiam ce să fac. M-am gîndit s-o iau pe ţigancă în braţe şi s-o duc oriunde ar fi putut fi îngrijită, dar a trebuit să resping ideea : nu puteam ieşi în stradă cărînd o femeie în agonie. Şi nu cunoşteam nici un medic. Un singur nume îmi venea insistent în minte : Lepprince. Hotărît, am ieşit din încăpere, am închis uşa, am pus la loc lămpiţa şi am coborît scările sărind treptele şi împiedicîndu-mă. Portarul

m-a privit din cuşca lui cu oarecare curiozitate : nu părea să fie obiceiul casei ca vizitatorii să iasă în felul acesta. M-am dus spre er şi l-am întrebat unde se află un telefon. Mi-a spus că într-un restaurant apropiat: şi m-a întrebat dacă s-a întîmplat ceva. Din uşă, i-am spus că nu şi din două salturi -am pătruns în restaurantul care nu era altceva decît o cantină mizeră în care vreo şase zdrenţăroşi dădeau gata două farfurii cu supă. Cînd mi-au arătat telefonul, mi-am dat seama că nu ştiam numărul lui Lepprince. Trebuia să fac ceva şi mi-a venit ideea să sun la biroul lui Cortabanyes convins că avocatul întîrzia în vizuina aceea doar ca să nu se ducă în casa lui pustie. Am format numărul şi am ascultat cu sufletul la gură. Cînd a răspuns, am oftat de uşurare.

— Alo ? era vocea de neconfundat a lui Cortabanyes.

— Domnule Cortabanyes, sînt Miranda.

— Oh, Javier, ce faci ?

— Iertaţi-mă că vă deranjez la ora asta.

— Nu-ţi face griji, băiete, mă pregăteam să plec la cină, ce doreşti ?

— Daţi-mi numărul de telefon al lui Lepprince, vă rog.

— Telefonul lui Lepprince ? De ce ? S-a întîmplat ceva ?

— E ceva foarte important, domnule Cortabanyes.

Avocatul sufla greu şi făcea pe prostul, fără îndoială ca să cîştige timp şi să reflecteze dacă era bine să-mi dezvăluie că ştia telefonul şi adresa lui Lepprince.

— Nu poţi aştepta pînă dimineaţă, băiatule ? Asta •nu e oră la care să suni pe cineva. Şi pe urmă nici nu ştiu dacă am numărul. S-a mutat... doar ştii, cînd s-a căsătorit.

— Poate fi chestiune de viaţă şi de moarte, domnule Cortabanyes. Daţi-mi-1 şi vă explic eu pe urmă.

— Ştiu eu ? Stai să mă gîndesc dacă am

numărul. M-a cam lăsat memoria cu vîrsta. Nu mă zori, Javier, băiatule.

Văzîndu-1 nehotărît şi ştiind că acea tîrguială se putea prelungi toată noaptea, am hotărît să-1 pun la curent cu întîmplările. Pe de altă parte, presupuneam că avocatul era deja la curent cu aproape tot şi eu nu-i dezvăluiam nici un secret.

— Uitaţi, domnule Cortabanyes, Lepprince a avut o *affaire* sentimentală cu o tînără care lucra într-un cabaret. Această tînără era în legătură cu nişte ucigaşi pe care Lepprince i-a angajat, acum vreo doi ani, pentru o treabă nu prea legală. Acum tînără s-a întors, dar nu se ştie nimic despre ucigaşi. Eu am dat de ea, din simplă întîmplare, şi cred că este foarte grav bolnavă. Dacă fata moare, poliţia va face cercetări şi pot ieşi la lumină fapte compromiţătoare pentru Lepprince şi pentru întreprinderea Savolta, înţelegeţi ?

— Bineînţeles că înţeleg, băiete, cum să nu înţeleg ? Acum eşti cu tînără asta ?

— Nu, am venit să telefonez de la o cantină din apropierea pensiunii în care am găsit-o.

— Şi tînără asta e singură ?

— Da. Adică era acum un minut.

— Te-a văzut cineva intrînd şi ieşind din pensiune ?'

— Doar portarul, dar nu pare un om curios.

— Ascultă, Javier, nu vreau să te bagi în încurcături. Dă-mi adresa acestei pensiuni şi eu o să-1 caut pe Lepprince. Tu nu te mai întoarce acolo, dar stai prin apropiere să vezi dacă intră sau iese cineva. Venim imediat, e clar ?

— Da, domnule.

— Atunci fă ce ţi-am spus şi fii calm.

Şi-a notat adresa, a închis şi eu am ieşit din cantină şi, urmîndu-i instrucţiunile, m-am postat în faţa pensiunii. Am stat acolo, fumînd ţigară după ţigară şi numărînd secundele. Trebuie să fi trecut aproape o oră pînă am auzit un glas pare mă chema de la colţ, fără să-mi pronunţe numele. N-am recunoscut persoană care mă chema, dar m-am

dus. Ascunsă după colţ, se afla o limuzină neagră. Tipul care mă strigase mi-a făcut semn să mă apropii de maşină. Aceasta avea perdelele trase, aşa că nu am putut vedea cine se afla în interior. Cînd am ajuns lîngă limuzină, uşa s-a deschis şi am intrat. I-am" văzut pe Lepprince şi pe Cortabanyes. Locul şoferului era gol, de unde am dedus că persoana care mă strigase era şoferul, care aştepta afară. Pe scaunul din faţă l-am recunoscut pe Max. Lepprince m-a. invitat să mă aşez pe una din banchete.

— Eşti sigur că e vorba de Maria Coral ? fu primul lucru pe care-1 rosti, fără măcar să schiţeze un salut.

— Absolut. Am văzut-o în spectacol chiar ieri.

— Şi malacii ?

— Nici urmă. Nu apăreau cu ea în spectacol şi nici nu i-am văzut primprejur.

— Bine, spuse pe un ton expeditiv. însoţeşte-i pe Max şi pe şofer. Noi vom aştepta aici. Grăbiţi-vă.

— Ar fi bine să luăm o lanternă, am spus eu. Nu e lumină deloc în pensiune.

— Max, zise Lepprince adresîndu-se gorilei lui, ia o lanternă şi grăbiţi-vă.

Max coborî din automobil şi scoase o lanternă din portbagaj, apoi făcu semn şoferului şi pornirăm toţi trei. Mergeam în faţa lor şi înainte de a intra în pensiune le-am spus să se oprească.

— Ne vom preface că venim de ia un chef. Dacă portarul pune întrebări, voi răspunde eu pentru toţi.

Au aprobat din cap şi am intrat. Portarul abia dacă ne-a aruncat o privire. Am urcat şi am ajuns pe coridor. Max îi pasase şoferului lanterna şi ţinea în mînă un pistol pe care îl ascundea în cutele pardesiului. In vestibul nu se afla nimeni şi, chiar dacă ar fi fost, mi-am spus, ar fi murit de frică văzîndu-ne apărînd. La lumina mişcătoare a lămpiţei din nişa sfîntului aveam desigur un aspect prea puţin liniştitor. Şoferul a aprins lanterna şi

mi-a dat-o mie. Fără să scot o vorbă i-am condus pe cei doi oameni ai lui Lepprince în camera Măriei Coral. Nu se schimbase nimic în scurtul interval de timp : ţiganca continua să zacă în pat gemînd şi respirînd cu greutate. La lumina lanternei camera părea mai mică şi murdăria mai cumplită : pereţii erau cojiţi şi petele de umezeală erau atîtea şi atît de mari, eă nu se puteau distinge nici desenul nici culoarea tapetului ; în colţurile camerei atîrnau păianjeni şi ca mobilier aflai aici doar două scaune şi o masă de pin. într-un colţ se vedea o valiză din carton, deschisă, în care lucrurile Măriei Coral (între care nu se zăreau nici capa nici penele pe care le folosea la cabaret) stăteau vraişte. Un oberliht deasupra patului dădea spre o curte interioară, îngustă şi întunecoasă ca şi restul casei.

Am apropiat lanterna de faţa Măriei Coral şi imaginea trăsăturilor ei ascuţite, a ochilor întredeschişi şi a buzelor vineţii m-a impresionat acum mai mult decît înainte. Fără să-mi dau seama, tremuram ca varga. Max, care înţelese starea mea, mă apucă de cot şi făcu un gest de grabă. M-am dat deoparte şi ei doi au ridicatrO pe Maria Coral. Ţiganca era îmbrăcată într-o cămaşă de noapte zdrenţăroasă şi udă de transpiraţie. N-o puteam scoate pe stradă astfel. Mi-am dat jos paltonul şi i l-am pus pe umeri. Nefericita nu era conştientă de ce se în- tîmpla în jurul ei. înainte de a ieşi, Max a arătat o geantă mică din catifea uzată care se afla pe masă. Am luat-o şi am băgat-o într-unul din buzunarele hainei. Max a apucat-o pe Maria Coral de picioare, şoferul de umeri şi am ieşit pe coridor, apoi am traversat vestibulul ; eu am înaintat pe palier. Văzînd că nu era nimeni, mi-am chemat tovarăşii. Toţi patru am coborît pe scara spiralată fără să întîlnim pe cineva. La primul etaj, m-am apropiat de Max şi i-am şoptit :

— Nu putem trece aşa prin faţa portarului. Ţineţi-o în picioare şi să ne prefacem beţi.

Aşa au făcut, şi eu am stins lanterna. Am coborît primul şi m-am îndreptat, vesel şi

clătinîndu-mă, spre cuşca unde bietul om număra ceasurile moarte. L-am salutat astupîndu-i vederea spre vestibul, l-am bătut pe umăr şi i-am pus pe masă cîteva monede ca bacşiş. Portarul înclină capul ca să privească trecerea ciudatului grup pe care îl formau cei doi bărbaţi ducînd la mijloc femeia fără vlagă, mă fixă cu ochii săi goi şi se cufundă din nou în letargia pazei lui fără sens. M-am retras apoi spre uşă şi toţi patru ne-am îndreptat spre automobil. Pe drum m-am gîndit cît de ciudată era acea pensiune în care portarul nu se arăta deloc surprins în faţa unor întîmplări atît de deosebite.

Ajunşi la automobil, Max şi şoferul au aşezat-o pe Maria Coral pe scaunul din spate, iar Lepprince şi avocatul au trecut pe banchete. S-au urcat şi cei doi oameni ai lui Lepprince şi motorul se puse în mişcare încetişor. Lepprince, înainte de a închide portiera, îmi spuse :

— Du-te acasă şi nu vorbi despre întîmplarea asta cu nimeni. O să te ţin la curent.

A închis şi am privit automobilul pornind spre o ţintă necunoscută. Uitasem să-mi iau paltonul şi noaptea era rece. Mi-am ridicat gulerul hainei, mi-am băgat mîinile în buzunare şi am pornit în pas grăbit.

Nemesio Cabra Gomez făcea cîţiva paşi, se uita la ceasul monumental atîrnat deasupra capului şi se oprea invariabil să privească vitrinele cu tot ce aveau mai strălucitor şi pe care, ca şi cum calitatea produselor nu era o reclamă suficientă, le mai împodobiseră şi cu panglici colorate, staniol, crenguţe de vîsc şi alte podoabe de Crăciun. O mulţime de cumpărători intrau şi ieşeau întruna din magazin. Cei care intrau cu mîinile goale ieşeau încărcaţi cu pachete, iar cei care aveau pachete şi la intrare, ieşeau îngropaţi într-o piramidă colorată şi veselă. Nimeni nu părea supărat de acea povară care îi transforma în cărăuşi voluntari şi ocazionali. Unele doamne ţanţoşe erau însoţite de lachei sau slujnice, dar cei

mai mulţi preferau să-şi care singuri greutatea vi-itoarelor iluzii. Nemesio Cabra Gomez îi privea cu invidie şi oarecare tristeţe. Pe frontispiciul bazarului nişte litere enorme :

SĂRBĂTORI FERICITE SI ANUL NOU 1918
CU BUCURII

Nemesio Cabra Gomez se uită din nou la ceas : şase patruzeci. I se dăduse întîlnire la şase jumătate dar era mai mult decît obişnuit să aştepte, aşa că nu se impacientă. Pe de altă parte, spectacolul era amuzant. O tî- nără mamă care îşi ducea copilul de mînă se apropie de Nemesio şi-i dădu cîţiva bănuţi zîmbind. Nemesio numără bănuţii, se înclină cu recunoştinţă şi murmură : „Dumnezeu vă va răsplăti". Apoi îşi reluă plimbarea ca să combată frigul înserării. Mai trecură astfel zece minute. In faţa bazarului erau oprite birje din care coborau sau urcau oameni. La şapte fără zece Nemesio auzi că îl fluierau dintr-un cupeu. Se apropie şi o mînă îi făcu semn să urce. Ascultă şi cupeul se puse în mişcare. Perdeluţele erau trase şi nu-şi putu da seama în ce direcţie mergeau.

— Ce noutăţi ai ? întrebă bărbatul aşezat în faţa lui. în ciuda întunericului care domnea în interior, Nemesio îl recunoscuse pe distinsul domn cu care avusese- o discuţie de afaceri cu cîteva zile în urmă.

— Am localizat individul, domnule, răspunse Nemesio. A fost greu pentru că nu prea părea om cu multe relaţii, dar cu multă răbdare...

— Lasă divagaţiile şi să revenim la subiect.

Nemesio Cabra Gomez înghiţi saliva şi se mai gîndi- încă o dată dacă era bine să spună adevărul. Se temea că ascultînd noutăţile pe care le avea, distinsul domn nu s-ar mai fi arătat interesat şi i-ar fi ordonat să abandoneze cercetările, pierzînd orice speranţe economice. Dar nu putea minţi, căci domnul ar fi descoperit adevărul' mai curînd sau mai tîrziu şi Nemesio, din experienţă, se- temea

mai mult decît orice pe lume de represaliile celor puternici.

— Să vedeţi, domnule, ceea ce am să vă spun. n-o să vă placă. N-o să vă placă deloc.

— Vorbeşte odată, omule ! insistă domnul.

— A fost omorît, domnule.

Domnul sări în sus şi rămase cu gura căscată. îi tre- buiră cîteva secunde ca să poată vorbi.

— Ce-ai spus ?

— Că a fost omorît, domnule. L-au omorît pe bietul Pajarito de Soto.

— Eşti sigur ?

— L-am văzut eu, cu ochii ăştia pe care o să-i mă- nînce pămîntul.

— Ai văzut cum l-au omorît ?

— Da... adică, nu chiar. L-am condus acasă, dar el nu m-a lăsat să-1 duc pînă la poartă. Cînd am plecat am. văzut trecînd un automobil care la început nu mi-a atras atenţia, dar apoi, reflectînd, mi s-a părut acelaşi automobil care ne urmărise toată noaptea. M-am întors, domnule, şi el era mort, întins în mijlocul străzii.

— Mai era cineva pe stradă ?

— Cînd s-a produs fapta, nu, domnule. Cînd am ajuns lîngă el, se adunase lumea, dar asta a fost după accident.

— Şi era mort ?

— Mort de-a binelea, domnule. Nici măcar nu mai respira.

Domnul rămase tăcut cîteva minute pe care Nemesio le folosi pentru a deduce, din zgomotele străzii, locul pe unde treceau. Auzi zgomote de tramvai şi de motoare. Cupeul avansa încet. Deduse că nu părăsiseră centrul comercial ; probabil circulau cu greutate în sus, pe Paseo de Gracia.

— Aţi vorbit despre ceva înainte de a fi omorît ? întrebă în sfîrşit domnul.

— Da, domnule, am vorbit toată noaptea. La început Pajarito de Soto era foarte excitat din cauza vinului.

— Era beat ?

— Cam beat, da, domnule. A făcut-o de oaie în circiuma în care l-am întîlnit.

— Cum adică a făcut-o de oaie ?

— A început să trăncănească împotriva tuturor şi să spună că mulţi meritau să moară.

— A pronunţat vreun nume ?

— Nu, domnule. A spus că mulţi meritau să moară dar nu a spus cine.

— A explicat motivele ?

— A spus că l-au înşelat şi că vor înşela pe toată lumea dacă nu vor fi omorîţi. Adevărul e că mi s-a părut puţin cam exagerat. Eu nu cred că trebuie omorît cineva.

— Ce-a mai spus ?

— Cam atît. Clienţii din circiumă l-au obligat să tacă şi am plecat amîndoi. Pe stradă n-a mai vorbit de omor. Cînta şi urina.

. — Şi a- făcut asta pînă l-ai lăsat lîngă casă ?

— Nu, domnule. înainte de a ne despărţi se mai trezise şi părea foarte trist. Mi-a spus că s-ar putea să fie el omorît. Probabil o presimţire, nu ?

— Fără îndoială, aprobă domnul.

— Mi-a cerut o favoare, cu toate că nu ştiu dacă trebuie să vă spun.

— Bineînţeles că trebuie, idiotule. Doar de asta te plătesc.

— Să vedeţi, mi-a cerut să-1 anunţ pe un prieten de-al lui dacă avea să i se întîmple ceva rău.

— Ţi-a spus numele prietenului său ?

— Da, domnule, dar nu ştiu dacă trebuie...

— Termină cu prostiile, Nemesio. Numele prietenului.

— Javier Miranda, şopti Nemesio.

— Miranda ?

— Da, domnule. îl cunoaşteţi ?

— Nu te priveşte ! îl repezi şi apoi îşi mîngîie bărbia cu mîna înmănuşată. Care va să zică Miranda, nu ? Da, îl cunosc, bineînţeles. Este căţelul lui Lepprince.

— Cum aţi spus, domnule ?

— Nu-i treaba ta. Bătu cu bastonul în acoperiş şi cupeul se opri imediat. Asta-i tot, Nemesio. Ţi-ai îndeplinit misiunea destul de bine. Coboară şi uită că ne-am văzut.

îi dădu nişte bancnote lui Nemesio şi făcu gestul de a deschide uşa trăsurii. Nemesio se aştepta la un astfel de final, dar nu putu evita ca figura lui să nu reflecte toată tristeţea care îl copleşea. Domnul interpretă greşit expresia lui Nemesio.

— Ce-i cu tine ? Vrei mai mulţi bani ?

-— O, nu, domnule. Mă gîndeam că...

— Că ce ?

—■ Nu mergem mai departe, domnule ? Nu ducem treaba asta pînă la capăt ? Un biet om a fost asasinat, domnule. E o mare crimă.

— Nu sînt eu pus să fac dreptate, Nemesio. Poliţia se va ocupa de caz şi—1 va pedepsi pe vinovat după cum merită. Pe mine mă interesa doar să aflu cîteva lucruri şi asta, din nefericire, este imposibil de obţinut.

— Şi acel Miranda ? Nu vreţi să-1 găsesc ? Pot s-o fac. Am prieteni peste tot.

— Nemesio, nu minţi ! Pe tine pînă şi cîinii te scuipă. Şi pe urmă, eu sînt cel care dă ordine. Coboară, te rog.

Nemesio Cabra Gomez hotărî să joace ultima carte.

— Nu v-am povestit tot, domnule. In noaptea aceea s-a mai întîmplat ceva.

— A, da ? Aşadar ţineai asul pe mînecă, nu ?

— Nu vă supăraţi, domnule. Noi, săracii, trebuie să luptăm ca să supravieţuim.

— Uite ce e, Nemesio, ai fost foarte şmecher, dar treaba asta murdară nu mă mai interesează. Dacă mai e ceva, puţin îmi pasă.

— Este foarte interesant, domnule. Extrem de interesant.

— Am spus să cobori. Şi să nu-ţi treacă prin

minte să mă înşeli, ai înţeles ? Nu m-ai văzut în viaţa ta şi nici nu ştii cine sînt. Nu te baza pe aparenta mea îngăduinţă. Vezi ce faci ca să n-o iei pe urmele lui Pajarito de Soto.

Deschise uşa trăsurii şi-1 îmbrînci fără multe fasoane pe Nemesio care abia îşi putu recăpăta echilibrul. Magazinul El Siglo îşi închidea porţile exact în momentul acela. Cupeul se învîrtise în cerc. Nemesio încerca să-1 urmărească, dar mulţimea îl înghesuia împiedicîn- du-1 să înainteze rapid. Numără banii pe care i-i dăduse domnul, îi ascunse în buzunarele pantalonilor şi-şi făcu drum cu coatele.

Avocatul Cortabanyes îşi îndesase două crochete de pui în gură şi obrajii începură să i se mişte energic. Căută cu privirea un şerveţel cu care să se şteargă pe degete şi, odată localizat obiectul căutării lui la celălalt capăt al unei mese lungi, se îndreptă spre el cu mîna întinsă, atent să nu murdărească pe cineva. Un domn slab, cu părul alb şi nasul borcănat care purta pe piept o panglică a unui ordin necunoscut avocatului, îi taie drumul.

— Scuzaţi, mormăi Cortabanyes.

— Ce-aţi spus ?

Cortabanyes arată spre obrajii lui umflaţi.

— Mîncaţi liniştit, dragă domnule Cortabanyes ! exclamă omul cu ordinul pe piept, dîndu-şi seama de situaţie. Mîncaţi liniştit. Graba este cel mai mare rău al vremurilor noastre.

Cortabanyes ajunse la locul unde se aflau stivuite şerveţelele, îl luă pe primul din grămadă, îl desfăcu, îşi şterse degetele şi gura şi înghiţi ce mai rămăsese din cro- chete. Bărbatul cu panglica îl bătu pe umăr.

— Să vă fie de bine.

— Mulţumesc, mulţumesc mult. Nu-mi amintesc numele dumneavoastră, vă rog să mă iertaţi.

Lui Cortabanyes îi plăcea să se afle între multă lume. în amabilitatea superficială şi formalism se simţea sigur pe sine, la adăpost de întrebările

directe, de consultaţiile profesionale, de propunerile insidioase. îi plăcea să poarte o conversaţie uşoară, să o întrerupă, să sporovăiască la întruniri, să intervină cu o glumă sau un comentariu frivol. îi plăcea să observe, să deducă, să ghicească, să descopere figuri noi, să cîntărească persoanele în ascensiune, marile puteri în decădere, înţelegerile tacite, trădările de salon, crimele sociale.

— Casabona, Augusto Casabona, dacă-mi permiteţi, spuse omul cu ordinul arătîndu-se cu degetul.

Cortabanyes îi dădu mîna şi amîndoi rămaseră tăcuţi, fără să ştie ce să-şi spună.

— Ce părere aveţi, rosti în sfîrşit cel cu ordinul, ce părere aveţi, prietene Cortabanyes, de ultimul zvon care circulă ?

— Să nu spuneţi niciodată ultimul zvon, prietene Casabona, pentru că în clipa asta nu mai e ultimul.

— Ha, ha, ce nostim, prietene Cortabanyes, rise omul cu ordinul, şi apoi redeveni serios ca un condamnat. Mă refer la zvonul că prietenul nostru Lepprince va fi următorul primar al Barcelonei.

Cortabanyes îşi zgudui constituţia obeză într-un rîs înfundat.

— Sînt atîtea zvonuri, prietene Casabona !

— Dar printre ele o fi şi unul adevărat.

— Asta îmi spun şi eu cînd joc la loterie : un număr trebuie să iasă. Dar nu e niciodată numărul meu, zău aşa.

— Lăsaţi, prietene Cortabanyes, văd că vreţi să ocoliţi subiectul şi ăsta e semn că e ceva la mijloc. Nu se prinde cu mine, nu, domnule.

— Prietene Casabona, dacă aş şti ceva v-aş spune. Dar purul adevăr e că nu ştiu nimic. Zvonul ăsta a ajuns şi la urechile mele, nu vreau să vă mint, dar nu i-am dat mai multă atenţie decît oricărui alt zvon.

— Cu toate acestea, recunoaşteţi, prietene Cortabanyes, că dacă zvonul s-ar confirma, ar fi o bombă.

In lume, lui Cortabanyes nu-i era teamă de indiscreţia altora. Nu era plătit ca să răspundă şi deci putea să tacă. Cu toate acestea, hotărî să-1 facă să sufere pe pisălogul de Casabona.

— O bombă aţi spus ? Vă avertizez în mod confidenţial că mi se pare o comparaţie nu prea fericită.

Casabona roşi.

— N-am vrut să spun... Dumneavoastră înţelegeţi, prietene Cortabanyes. Fiţi sigur că îi port o mare simpatie prietenului nostru comun, Lepprince.. Am adus vorba doar pentru că doream să obţin de la domnul Lepprince o mică favoare, nimic important. în cazul în care el...

Cortabanyes degusta tulburarea omului cu ordinul.

— Şi, spuneţi-mi, prietene Casabona, cu ce vă ocupaţi ?

— A, am un magazin filatelic pe strada Fernando, cred că aţi trecut de nenumărate ori prin faţa lui. Dacă vă pasionează timbrele, trebuie să-1 ştiţi. Lăsînd modestia la o parte, cred că mi-au trecut prin mînă cele mai valoroase exemplare, ca să nu mai vorbesc de clientela mea, printre care se numără nu numai cele mai mari personalităţi din Barcelona, ci şi din Europa.

— Iartă-mi lipsa de interes, prietene Casabona, dar mijloacele mele materiale nu-mi permit să cumpăr alte timbre decît cele fiscale.

— Timbre fiscale ? exclamă omul cu ordinul pălind şi îjacercînd să zîmbească ca să-i intre în voie avocatului. Ha, ha ! Ce nostim, prietene Cortabanyes ! Nu mi-ar fi trecut prin minte, pe cuvînt de onoare, nu mi-ar fi trecut prin minte. Timbre fiscale, care va să zică. Trebuie să-i povestesc nevesti-mi, se înclină. Iertaţi-mă, şi plecă rîzînd pe înfundate.

Cortabanyes îl văzu dispărînd printre oamenii care discutau într-o pauză a orchestrei. Instrumentiştii beau şampanie şi ridicau cupele în semn de mulţumire, cînd în direcţia lui Lepprince, cînd spre Maria Rosa Savolta, care le răspundea

cu o graţioasă reverenţă şi un zîmbet pletoric. Lîngă ea, soţia 'lui Pere Parells zîmbea şi ea şi se înclina, participantă parazitară a omagiului adus amfitrioanei. Cortabanyes căuta cu privirea crochetele. Cina se lăsa aşteptată. In loc să descopere crochetele, privirea lui o întîlni pe cea a lui Lepprince, care din uşa bibliotecii îi făcea semn să vină la el. Din cauza distanţei şi a vederii obosite nu-şi putu da seama dacă figura lui Lepprince exprima satisfacţie sau contrarietate.

Limuzina se opri în strada Princesa, lîngă salonul San Juan, în faţa unei clădiri noi de trei etaje cu fe- vsstre mari. Uşa dinspre stradă, din sticlă cărămizie, lăsa să se vadă o lumină din vestibul. Deasupra uşii şi perpendicular pe perete o firmă anunţa :

HOTEL MfiRIDA
Confort

Lepprince şi Max coborîră din maşină şi francezul trase de minerul care se vedea printr-un orificiu de lingă uşă. In interior se auzi un clopoţel şi după puţin tîrşiitul unor papuci care se apropiau. O voce răguşită repeta : „Acuşi, acuşi," ; apoi se auzi un zăvor şi uşa de sticlă se deschise pînă la limita pe care o permitea un lanţ. Lepprince schimbă cu Max o privire ironică. O jumătate de faţă adormită îi privea insistent prin crăpătură.

— Ce doriţi, domnilor ? întrebă jumătatea de faţă.

— Sînt *monsieur* Lepprince, vă amintiţi de mine ? Ochiul întredeschis de pe jumătatea de faţă îşi *recăpăta* brusc mărimea naturală.

— Ah ! *monsieur* Lepprince, iertaţi-mă, nu vă recunoscusem 1 Dormeam, ştiţi ? şi mă trezesc foarte greu. Vă deschid într-o clipită.

Uşa se închise, se auzi un zgomot de zăvor şi uşa se dădu la o parte. Recepţionerul hotelului

purta un halat de lînă gri peste o haină mototolită.

— Intraţi şi iertaţi-mă că vă primesc în halatul ăsta. Nu credeam că mai vine cineva la ora asta şi am stins soba, dar o aprind îndată. E o noapte afurisită, nu-i aşa ?

— Avem o invitată, Carlos, o cunoaşteţi deja.

Carlos împreună mîinile şi ridică ochii spre tavan.

— Ah, s-a întors domnişoara ! Ce bucurie, *monsieur.*

— Presupun că aveţi o cameră liberă.

— Există întotdeauna o cameră în hotelul meu pentru *monsieur* Lepprince. Nu va fi aceeaşi de data trecută. Dacă m-aţi fi anunţat puţin mai înainte... Dar n-are importanţă. Am alta, spre interior, puţin mai mică, dar f oarte discretă şi tăcută. *Tres, tres mignon.*

Lepprince şi Max se întoarseră la limuzină.

— Poţi aştepta aici, spuse Lepprince lui Cortabanyes. Nu întîrziem mult.

— Nici nu mă gîndesc, fiule, replică avocatul. Nu rămîn eu singur pe strada asta întunecoasă. Şi mai e şi un frig de crapă pietrele.

Lepprince şi şoferul o scoaseră pe Maria Coral din maşină şi în urma lor coborî Cortabanyes. Cei patru bărbaţi intrară în hotel cu povara lor şi recepţionerul închise uşa şi puse zăvoarele.

— Domnişoara e bolnavă, explică Lepprince. O ducem în cameră şi pe urmă trimit după doctor. Eu rămîn cu ea, bineînţeles, îmi asum toată răspunderea.

Recepţionerul, care se încruntase văzînd corpul inert al ţigăncii, îşi recăpătă zîmbetul.

— Pe aici, domnilor, urmaţi-mă. Merg eu înainte ca să vă arăt drumul. Fiţi atenţi la trepte.

Cu o lampă lumină mai întîi scara, apoi coridorul. Ajungînd la ultima uşă, scoase o cheie din buzunar şi deschise. încăperea, ca şi restul hotelului, era curată, dar mirosea a umezeală.

— E puţin cam rece. Dacă-mi permiteţi, o să aprind sobiţa. Fiind mică, se încălzeşte într-o clipă,

spuse re- cepţionerul.

în timp ce Lepprince şi şoferul o întindeau pe Maria Coral în pat, recepţionerul aprinse sobiţa. Cînd termină operaţia, Lepprince îi întinse o bancnotă şi îi făcu semn că e liber.

— Mulţumesc, *monsieur.* Dacă aveţi nevoi® de mute, sînt jos. Chemaţi-mă oricînd.

Lepprince îi scoase Măriei Coral paltonul pe care încă îl mai purta şi o acoperi cu cearşaful. Max cercetă fereastra ghilotină şi adulmecă în exterior. Cortabanyes îşi freca mîinile lîngă sobiţă.

— Duceţi-vă după doctorul Ramirez, spuse Lepprince şoferului. Stă pe strada Salmeron, 6, etajul întîi. Mai intîi lăsaţi-1 pe domnul Cortabanyes acasă. Să vă însoţească Max, el îl cunoaşte pe doctor. Max, spune-i că e un caz urgent, să nu pună întrebări. Dacă totuşi pune, ştii ce să-i răspunzi. Şi ai grijă să nu-i povestească nimic soţiei Dacă e plecat la vreun bolnav, află adresa bolnavului, du-te acolo şi să nu vii fără el. Cu tine o să vorbesc mîine dimineaţă, termină adresîndu-se lui Cortabanyes.

Cei trei bărbaţi salutară şi ieşiră. Cînd rămase singur, Lepprince se aşează pe marginea patului şi privi gînditor chipul Măriei Coral.

Dimineaţa cerul era tot înnorat şi o ploaie fină se cernea în aer. Trăsurile alunecau lăsînd o dîră neagră pe caldarîm şi copitele cailor clipoceau. De la fereastră, vedeam preumblîndu-se în sus şi-n jos două şiruri de umbrele. Ziua nu era propice gîndurilor vesele şi liniştea mea din noaptea trecută — liniştea de a fi lăsat-o pe Maria Coral în mîini bune — se risipi. în timp ce mă bărbieream, am recapitulat întîmplările cu obiectivitate şi nu am fost mulţumit de rezultat. în primul rînd, Lepprince se arătase bizar de rece cu mine, mai ales ţinînd cont de faptul că nu ne mai văzusem de cîteva luni. Nu vroise să părăsească automobilul şi trimisese în locul lui pe pistolar şi pe şofer. Şoferul constituia o noutate pentru mine : Lepprince se

lăudase întotdeauna că ştie să conducă maşina mai bine ca oricine şi că-i place enorm s-o facă. Cine era acest individ antipatic, cu înfăţişare de maimuţă ? O nouă gorilă ? De ce se ascundea Lepprince pe după perdeluţele limuzinei ? De ce a venit însoţit de Cortabanyes, evident inutil şi previzibil incomod într-o astfel de situaţie ? Şi, în sfîrşit, de ce m-au lăsat pe jos ? In maşină era loc destul, chiar prea mult loc, ca să încap şi eu. Ce au făcut cu Maria Coral ?

Am mîncat în grabă şi m-am dus la birou cu intenţia să-1 iau cu asalt pe Cortabanyes de îndată ce va apărea şi' să-1 oblig să-mi povestească tot. Dar nu am avut ocazia : în ciuda faptului că am ajuns mai devreme ca de obicei, Cortabanyes mi-o luase înainte şi se afla cu un client în biroul lui. încă un mister se adăuga acum celorlalte : Cortabanyes nu apărea niciodată înainte de zece sau zece şi jumătate şi ceasul meu arăta nouă fără un sfert.

M-am învîrtit prin bibliotecă fumînd ţigară după ţigară. La nouă şi zece apăru Doloretas care începu o discuţie despre necazurile pe care le provoca ploaia şi, la răspunsurile mele în doi peri şi nepotrivite, tăcu, scoase husa de pe maşina de scris şi începu să bată. La zece fără un sfert apăru Perico Sarramadriles. Avea un exemplar dintr-o revistă satirică şi încercă să-mi arate nişte caricaturi sediţioase. L-am repezit şi s-a aşezat la locul lui. La zece am auzit vocea lui Cortabanyes care mă chema în biroul lui. Am ajuns dintr-un salt. Intempestiva vizită era Lepprince.

— Intră, Javier, fiule, şi aşază-te, mi-a recomandat Cortabanyes.

Lepprince se ridicase şi mă opri cu un gest.

— Nu te aşeza, nu e cazul : plecăm imediat, tu şi cu mine.

— Cum se simte Maria Coral ? am întrebat.

— Bine, spuse Lepprince.

— Sigur ?

Lepprince zîmbi cu aer condescendent. Probabil

că tonul meu părea impertinent pentru o persoană care nu era obişnuită să i se pună vorbele la îndoială.

— Aşa a spus doctorul, Javier, şi am încredere în cunoştinţele lui. în orice caz, curînd îţi vei putea da seama tu însuţi, pentru că o vei vedea chiar în dimineaţa asta.

— Unde se găseşte ?

— într-un hotel. Nu-i lipseşte nimic şi, pe de* altă parte, n-ai de ce să-ţi faci atîtea griji pentru sănătatea ei. Nu suferea de o boală grea.

Mă bătu pe umăr, mă privi fix în ochi şi zîmbi. Temerile mele de dimineaţă se risipiră. Mi-am luat paltonul, pe care Lepprince îl adusese şi-1 lăsase pe unul dintre fotoliile din birou, şi amîndoi am ieşit în stradă. Limuzina se apropie maiestuoasă, opri în faţa noastră, care aşteptam feriţi de ploaie, şi şoferul coborî arborînd o umbrelă cu care îl acoperi pe Lepprince. Am urcat. în maşină se afla Max. Am coborît în faţa micului hotel de pe strada Princesa. Mă simţeam puţin cam trist.

— Sper să nu inoportunez, i-am şoptit la ureche lui Lepprince în timp ce traversam micul vestibul.

— Nu fi prost. Să vezi, de îndată ce Maria Coral şi-a revenit a vrut să ştie, cum e şi firesc, unde se află şi ce i s-a întîmplat. I-am explicat tot şi, bineînţeles, rolul pe care l-ai avut tu în evenimentele din noaptea trecută. Nu mi-a dat pace pînă ce nu i-am promis să te aduc imediat ce pot.

— Adevărat ? E adevărat că vrea să mă vadă ? am întrebat cu atîta entuziasm încît Lepprince a izbucnit în ris. Am roşit pînă în vîrful urechilor. Sentimentele care mă asaltau începeau să-mi producă frică.

Ajunsesem. Lepprince bătu în uşa camerei. O voce de femeie ne invită să intrăm, ceea ce am făcut. Femeia care răspunsese era o infirmieră. Maria Coral se odihnea în pat cu ochii închişi, dar nu dormea, pentru că îi deschise cînd ne auzi intrînd. Culoarea îi revenise în obraji şi privirea îşi

recăpătase parte din vioiciunea de care eu îmi aminteam. M-am apropiat de pat şi nu am ştiut ce să spun. Mi-a întins o mînă albă pe care am strîns-o, iar ea a ţinut-o pe-a mea.

— Mă bucur că vă văd restabilită, i-am spus cu glas infatuat.

— Mi-ai salvat viaţa, spuse ea schiţînd un zîmbet. Lepprince şi infirmiera ieşiseră pe coridor. Eu m-am simţit şi mai intimidat şi mi-am plecat ochii ca să nu văd privirea Măriei Coral fixîndu-mă.

— Domnul Lepprince... am adăugat, a alergat imediat în ajutorul dumneavoastră. Asta v-a salvat, desigur.

— Apropie-te, nu te aud bine.

Mi-am apropiat faţa de a ei. Ea continua să-mi strîngă mina.

— Aş vrea să ştiu ceva, şopti.

— Vă rog, am spus ghicind şi temîndu-mă de întrebarea care se apropia.

— De ce ai venit noaptea trecută în camera mea ?

Nu greşisem. Mi-am dat seama că roşeam din nou. Am încercat să desluşesc, ce exprimau ochii şi vocea ei ; dar nu am aflat altceva decît curiozitate.

— Să nu interpretaţi greşit, am început. Noaptea trecută am fost cu un prieten la cabaret şi v-am văzut. V-am recunoscut, m-am întors să vă salut şi mi s-a dat adresa dumneavoastră. Cînd am bătut la uşă şi nu mi-a răspuns nimeni, am crezut că aţi ieşit sau că nu doreaţi să primiţi vizite, dar, la un moment dat, am adăugat schimbînd oportun ordinea întîmplărilor, mi s-a părut că aud un geamăt. Am deschis şi v-am văzut în pat, arătînd îngrijorător. L-am chemat pe Lepprince, apoi restul îl ştiţi.

— Asta explică ceea ce s-a întîmplat, dar nu de ce.

— Cum de ce ?

— De ce vroiai să mă vezi.

Mi se păru că în pupilele ei strălucea o luminiţă

maliţioasă şi am plecat din nou privirea.

— Cînd v-am văzut în pensiunea aceea mizerabilă, am spus ca să ocolesc problema, m-am temut de ce putea fi mai rău.

Maria Coral îmi lăsă mîna, oftă şi închise ochii strivind o lacrimă.

— Ce s-a întîmplat ? Vă simţiţi rău ? Vreţi să chem infirmiera ? am rostit speriat şi uşurat în acelaşi timp.

— Nu, nu-i nimic. Mă gîndeam la pensiunea aceea şi la tot ce s-a întîmplat. Acum pare totul atît de departe, şi, vezi, au trecut doar cîteva ore. Mă gîndeam... dar ce importanţă are ?

— Nu, spuneţi-mi, ce gîndeaţi ?

— Mă gîndeam că în curînd va trebui să mă întorc acolo. Aş vrea să mor... nu rîde de mine, te rog !... aş vrea să mor aici, în acest hotel atît de curat, înconjurată de oameni atît de buni ca tine.

N-am mai putut asculta : am căzut în genunchi lîngă pat şi i-am luat din nou mîna.

— Nu vorbiţi aşa, vă interzic. Nu vă veţi mai întoarce niciodată la acea pensiune murdară, nici la cabaret, nici la viaţa îngrozitoare pe care îţi dus-o pînă azi. Nu ştiu cum să fac, dar trebuie să găsesc o soluţie pentru ca dumneavoastră să puteţi avea, în sfîrşit, viaţa pe care o meritaţi. Dacă trebuie... dacă trebuie, sînt dispus la orice pentru dumneavoastră, Maria Coral.

îşi întoarse faţa şi mă privi cu atîta dulceaţă, încît de data asta ochii mi se umplură de lacrimi. Cu mîna liberă mă mîngîie pe păr şi pe obraji şi spuse :

— Nu vorbi aşa. Nu vreau să suferi pentru mine. Ai făcut şi aşa destul.

Uşa încăperii se deschise şi eu am sărit în picioare. Lepprince şi infirmiera intrară şi împreună cu ei un bărbat în vîrstă, solid, chel şi bine bărbierit, care mirosea ca după ce făcuse masaj facial. Lepprince mi l-a prezentat pe doctorul -Ramirez.

— A venit s-o examineze pe Maria Coral.

Doctorul Ramirez îmi adresă un zîmbet sincer.

— Nu vă neliniştiţi pentru fată. E zdravănă şi nu are nimic. E puţin slăbită, dar asta îi va trece curînd. Acum, dacă nu vă supăraţi, va trebui să ieşiţi din cameră. O să-i dau un calmant ca să doarmă. Are nevoie de somn şi de mîncare sănătoasă : nu există medicament mai bun pe lume.

Lepprince şi cu mine ieşirăm din hotel. Ploaia se oprise, dar cerul era tot acoperit şi aerul impregnat de umezeală.

— După ploile astea, spuse Lepprince, o să vină primăvara. Te-ai uitat la pomi ? Sînt gata să înmugurească.

Cortabanyes îl ajunse pe Lepprince şi amîndoi intrară în bibliotecă. Avocatul era foarte bine dispus, nu la fel şi francezul.

— Tocmai am stat de vorbă cu un alegător, spuse Cortabanyes. Un om influent, patronul unei filatelii. Cred că se numeşte Casabona.

— N-am idee cine poate fi. '

— Tu l-ai invitat.

— Nu-i cunosc pe nouăzeci la sută din invitaţii mei şi bănuiesc că nici ei pe mine, replică Lepprince.

— Află că ăsta te cunoaşte, şi încă bine... M-a întrebat cînd vei fi primar ca să-i faci nişte favoruri.

— Primar ? Circulă ştirile, nu glumă. Ce i-ai spus ?

— Nimic clar. Dar ar trebui să-i cumperi nişte timbre : alegătorii ^trebuie cocoliţi, rise Cortabanyes.

Lepprince întrerupse conversaţia cu un gest de nerăbdare.

— Ai vorbit în ultimul timp cu Pere Parells ?

— Nu, i s-a întîmplat ceva ?

— A venit să mă cicălească în istoria cu acţiunile, mormăi Lepprince.

Un chelner deschise uşa bibliotecii şi rămase nemişcat în prag. Lepprince îl fulgeră cu privirea.

— Iertaţi-mă, domnule. Doamna doreşte să ştie dacă poate servi masa.

— Spune-i că da şi nu mă deranja, îl expedie Lepprince. Şi avocatului : Cine să-i fi spus aşa ceva ?

— Lui Pere Parells ? Eu în nici un caz.

— Nici eu, zise Lepprince prosteşte. Dar întîmpla- rea face că ceva a auzit, şi asta înseamnă că există fisuri.

Cortabanyes îşi aşează cravata şi-şi trase manşetele roase ale cămăşii.

— Ce să-i faci ? spuse cu un calm desăvîrşit.

— Nu-ţi permit tonul ăsta, Cortabanyes ! tună Lepprince.

Cortabanyes zîmbi.

— Ce ton, fiule ?

— Cortabanyes, pentru Dumnezeu, nu face pe prostul. Amîndoi sîntem băgaţi în asta pînă-n gît. Acum nu mai poţi abandona.

— Cine vorbeşte de abandon ? Haide, haide, liniş- teşte-te ! Nu s-a întîmplat nimic. Judecă şi tu, ce s-a întîmplat ? Parells a auzit un zvon ;

Casabona, filate- listul, a auzit altul. Şi ce ? Nici tu nu eşti primar, nici acţiunile întreprinderii Savolta n-au fost puse în vîn-

zare. S-a întîmplat doar atît : că s-au răspîndit două zvonuri. Şi nimic mai mult.

— Dar Parells le-a dat credit. E furios.

— O să-i treacă. Ce altceva are de făcut ?

— Ne poate face mult rău dacă îşi pune în minte.

— Dacă îşi pune în minte, da, dar n-o va face. E bătrîn şi singur. De cînd au murit Savolta şi Claudedeu nu mai are forţă. E doar aparenţă, crede-mă. Şi ne convine să-1 păstrăm de partea noastră. Are prestigiu, toată lumea îl respectă. E... cum să spun ? tradiţia, Ateneul, Fecioara din Montserrat.

Lepprince îşi agita picioarele şi-şi frîngea degetele fără să-1 slăbească o clipă din ochi pe avocat. Oftă şi spuse :

— Bine, m-am mai liniştit. Ce trebuie să facem ?

— Ce i-ai răspuns cînd ţi-a venit cu povestea ?

— Că e un imbecil şi că să se ducă dracului. Da, ştiu. N-am fost diplomat, dar asta e.

— Fiule, eşti un căpăţînos, îl mustră cu blîndeţe Cortabanyes, nu meriţi ce ai. Gîndeşte-te că eşti bogat, eşti o personalitate publică, nu poţi bate din picioare ori de cîte ori ceva te contrariază. Răceală, fiule. Eşti bogat, nu uita : trebuie să fii conservator mai înainte de orice. Moderaţie. Nu ataca, ei trebuie să fie aceia care să atace. Tu trebuie doar să te aperi, şi puţin, ca să nu creadă că atacurile lor ţi-ar putea dăuna.

Lepprince înclină capul şi rămase nemişcat. Cortabanyes îl bătu pe umăr.

— Ah, tinerii, cît sînt de impulsivi ! declamă. Hai, sus fruntea, ne cheamă la masă. Asta o să ne priască. Vezi ca Pere Parells să ocupe un loc important la masă şi arată-te amabil Apoi îl iei deoparte, îi oferi un coniac şi un trabuc şi te împaci cu el. Dacă e nevoie, îi ceri iertare, dar nu trebuie să iasă din casa asta cu capul plin de nori negri. Ai înţeles ?

Lepprince făcu semn cu capul că da.

— Atunci, ridică-te, spală-te pe faţă şi să mergem în sufragerie. Nu poţi întîrzia la cină : e

petrecerea ta. Şi promite-mi că n-o să-ţi mai pierzi controlul.

— îţi promit, spuse Lepprince cu un firicel de voce.

Lui Nemesio Cabra Gomez îi era foame. Hoinărea pe străzile pustii de mai bine de o oră şi frigul îl pătrunsese pînă la oase. Trecu prin faţa unei cîrciumi şi se opri să privească prin ferestrele aburite ale uşii. Aproape că nu se vedea nimic în interior din cauza murdăriei şi a aburilor, dar se ghicea hărmălaia tipică sărbătorii. Era noaptea de Anul Nou. Numără banii care îi rămăseseră şi calculă că şi-ar fi putut plăti o cină modestă. Uşa se deschise lâsînd să treacă un bărbat burtos îmbrăcat în haine de sărbătoare care mergea cu pas nesigur ducînd de braţ o femeie tînără cu carnea tare şi din belşug, parfumată ameţitor. Nemesio Cabra Gomez se dădu la o parte şi se ascunse în umbră. Efort inutil, pentru că bărbatul nu l-ar fi văzut chiar dacă s-ar fi aruncat la picioarele lui, atît era de ocupat să se ţină pe picioare şi s-o pipăie pe femeie, care încerca să îndepărteze mîn- gîierile stîngace ale clientului fără a înceta să zîmbească şi să se prefacă veselă. Dar ceea ce Nemesio nu putu evita fu apariţia femeii care îl orbi şi îl ameţi cu parfumul ei senzual şi cu mirosul de peşte prăjit care ieşea din circiumă.

Acea ispită îi învinse nehotărîrea. împinse uşa şi intră. Circiuma era un adevărat balamuc. Toată lumea vorbea odată, beţivii cîntau, fiecare pe limba lui dar din toate forţele, cu pretenţia de a se face auzit şi cu tenacitatea proprie beţivilor. Nemesio contemplă spectacolul din uşă : nimeni nu păru să-i observe prezenţa, lucrurile se prezentau bine. Dar curînd faptele aveau să-i contrazică optimismul. Vocile se atenuară puţin cîte puţin, beţivii tăcură şi în cîteva secunde tăcerea cea mai deplină puse stăpînire pe local. Ba mai mult : clienţii care se înghesuiau în jurul tejghelei se aşezară de o parte şi de alta a

încăperii formînd o cărare flancată de figuri nerăbdătoare şi la ale cărei capete se aflau, de o parte, Nemesio şi, de cealaltă parte, un tip bărbos şi musculos, îmbrăcat cu un cojoc murdar şi cu o bască pe cap.

Nemesio Cabra Gomez nu avu nevoie de mai multe elemente pentru a ajunge la concluzia că situaţia lui nu era prea roză. Se învîrti pe călcîie, deschise uşa şi o

rupse la fugă. Bărbatul în cojoc şi cu bască pe cap ieşi după el.

— Nemesio ! urlă cu o voce care părea că iese din- tr-un tun. Nemesio, nu fugi !

Nemesio alerga pe străduţe ocolind trecătorii şi sărind peste obstacole, fără să întoarcă capul, convins că omul cu cojocul îl urmărea şi avea s-o facă pînă ce va pune mîna pe el. Grăbi pasul, primi în faţă o găleată cu apă murdară aruncată de la o fereastră, îşi pierdu un pantof. Puterile îl părăseau, plămînii îi ardeau. Auzi din nou vocea tunătoare :

— Nemesio ! Degeaba fugi, că tot te prind !

Mai făcu vreo şase paşi, i se întunecă vederea, se agăţă de o bancă şi alunecă încet pînă ce se aşeză pe pămînt. Namila cu cojocul ajunse lîngă el gîfîind, îl în- hăţă de umeri şi-1 ridică în picioare.

— Vroiai să fugi, da ?

De cîte ori îi dădea drumul, picioarele i se înmuiau şi cădea. Colosul cu basca se aşeză pe bancă şi aşteptă ca Nemesio să-şi revină. în timp ce aştepta îşi descheie cojocul ca să-şi scoată o batistă cu care îşi şterse sudoarea şi făcînd aceasta lăsă să se vadă un pistol mare şi negru.

— Eu n-am făcut nimic, jur pe Sfînta Treime, gîfîia Nemesio agăţat de bancă. N-am de ce să-mi fie ruşine.

— A, nu ? Şi atunci de ce fugeai ? întrebă omul cu cojocul.

Nemesio trase o gură de aer şi ridică din umeri.

— E multă rea-credinţă în zilele noastre.

— O să ne povesteşti mai tîrziu. Acum ridică-te şi vino cu mine. A, şi vezi să nu faci vreo prostie. Data viitoare cînd mai încerci să fugi scot pistolul. Te-am prevenit.

LEPPRINCE AVEA DREPTATE : PRIMA VAR A se anunţa umplînd aerul cu acea mireasmă care cuprinde în ea ceva din plăcuta ameţeală a nebuniei. Timp de două zile (acum, cînd îmi amintesc, cele mai frumoase din viaţa mea) m-am dus la hotelul din strada Princesa să o vizitez pe

Maria Coral. în prima zi i-am dus flpri. Rîd acum, cînd îmi aduc aminte cîte îndoieli, cîtă ne- hotărîre a trebuit să înving, cîtă îndrăzneală a trebuit să adun ca să cumpăr acel modest bucheţel şi cu cîtă emoţie i l-am dat, temîndu-mă să nu par sentimental şi caraghios, sau că florile nu sînt pe gustul ei, sau că îi vor trezi amintiri în defavoarea mea, sau că a primit deja un buchet mai mare (de la Lepprince, bineînţeles), iar darul meu n-ar face decît să-mi pună în evidenţă sărăcia, subordonarea. Şi mi se pune un nod în gît retrăind scena cînd i l-am înmînat, rememorînd gravitatea cu care l-a primit, fără ironie şi fără răutate, cu o recunoştinţă simplă care reieşea nu atît din cuvintele ei cit din ochii mari, luminoşi, şi din mîinile ei, care au luat buchetul, l-au apropiat de faţă şi apoi, punîndu-1 pe pat, mi-au luat mîinile şi le-au strîns scurt dar expresiv. Am vorbit puţin ; nimic sau prea multe ar fi trebuit să-i spun pentru a înlesni o conversaţie; am plecat şi m-am plimbat pînă foarte tîrziu. îmi amintesc că eram trist, că mi-am blestemat soarta, că eram fericit.

Am revenit a doua zi. Florile mele erau puse într-un vas de cristal pe o măsuţă. Maria Coral arăta bine şi era foarte vioaie. Mi-a povestit că îi interziseseră să ţină florile în cameră în timpul nopţii, pentru că, pe întuneric, ele consumă oxigenul din încăpere. Ştiam asta, dar am lăsat-o să povestească totul cu lux de amănunte. îi adusesem nişte bomboane. M-a certat că fac atîtea cheltuieli, a deschis cutia, mi-a oferit, am mîncat una. A venit doctorul Ramirez şi a înfulecat trei într-o clipită. Cu gura plină de ciocolată i-a luat pulsul bolnavei şi a zîmbit.

— Eşti mai sănătoasă ca mine, fetiţo.

I-a spus să se ridice şi să-şi descheie cămaşa ca s-o consulte. Am ieşit pe coridor şi am aşteptat medicul care mi -a confirmat pronosticul : Maria Coral era sănătoasă, putea să părăsească patul oricînd voia, să ducă o viaţă normală, să înceapă să muncească, dacă asta dorea. Acele cuvinte, departe de a mă bucura, s-au înfipt în mine ca nişte pumnale. Mi-am scurtat vizita şi m-am întors acasă, căci voiam să mă gîndesc, dar capul îmf vîjîia. Am făcut mii de proiecte absurde fără să abordez miezul chestiunii. Am dormit puţin, prost şi cu întreruperi. De dimineaţă pesimismul îmi întuneca minţile. Aşa cum se întîmplă cînd ai petrecut o noapte neliniştită. La birou m-am purtat ca un năuc : înţelegeam lucrurile pe dos, rătăceam hîrtiile, mă împiedicam de mobile. Cortabanyes eră singurul care părea că nu-şi dă seama de zăpăceala mea. Ceilalţi mă priveau plini de curiozitate, dar, preveniţi, tăceau şi-mi reparau greşelile. Imediat ce am terminat programul, am alergat la hotel. Bătrînul re- cepţioner m-a oprit în hol.

— Dacă aţi venit s-o vedeţi pe domnişoara bolnavă, nu urcaţi. A plecat la prînz.

— A plecat ? Sînteţi sigur ?

— Bineînţeles, domnule, exclamă recepţionerul pre- făcîndu-se că îndoiala mea îl jignea, cum aş putea să vă mint ?

— Şi nu a lăsat vreun bileţel pentru mine ? Mă numesc Miranda, Javier Miranda.

— Domnişoara n-a lăsat nici un mesaj pentru nimeni.

— Dar, spuneţi-mi, a plecat singură ? A venit cineva s-o ia ? A spus unde se duce ?

Recepţionerul făcu un gest de scuză.

— Iertaţi-mă, domnule, dar nu sînt autorizat să dezvălui nimic din ceea ce îi priveşte pe clienţii hotelului.

— Să vedeţi... este o situaţie deosebită, ar putea fi important, vă rog.

— îmi pare rău, domnule, v-am spus că domnişoara nu a lăsat nici un mesaj, repetă cu o încăpăţînare care mi s-a părut dubioasă. <

Am reflectat rapid, fără să ştiu foarte bine ce fac.

— Pot să dau un telefon ? am spus în sfîrşit.

— Bineînţeles, domnule, răspunse bătrînul cu condescendenţa celui care refuzînd ce e important se complace în a ceda la ce nu contează, poftiţi.

Recepţionerul se îndepărtă cîţiva paşi şi eu l-am chemat pe Cortabanyes ca să-i cer adresa sau telefonul lui Lepprince. Mă îndoiam că mi l-ar fi dat, dar eram dispus să-l oblig prin orice mijloace, cu toate că ignoram ce fel de presiuni aş fi putut eu exercita asupra avocatului. Intenţiile mele au fost zadarnice, pentru că n-a răspuns nimeni. Am închis, am salutat şi am ieşit în stradă. Primul gînd care mi-a venit în minte a fost să mă duc direct la cabaret. De ce ? Ce aveam de gînd să fac dacă aş fi găsit-o pe Maria Coral ? M-am gîndit, dar nu mi-am pierdut vremea căutînd răspunsul la o întrebare fără răspuns. Am făcut cîţiva paşi. Un automobil mergea pe lîngă mine şi o voce cunoscută mă chemă.

— Domnule, hei, domnule.

— M-am întors : era şoferul lui Lepprince şi-mi făcea semne de la fereastra automobilului. Perdelele limuzinei erau trase, şi am dedus că stăpînul lui se afia înăuntru. M-am oprit.

— Urcaţi, domnule.

Aşa am făcut şi m-am trezit aşezat într-o luxoasă cutie din piele grena, luminată de un beculeţ la a cărui lumină oscilantă am distins figura zîmbitoare şi ţinuta elegantă a lui Lepprince.

— Ce-i cu Marfa Coral ? am întrebat.

— Salut, Javier. Nu aşa se începe o conversaţie între prieteni, nu crezi ? mă certă francezul cu veşnicul lui zîmbet binevoitor.

Nemesio Cabra Gomez porni urmat de uriaşul cu bască, care nu-1 slăbea o clipă din ochi. Străbăteau străduţe întunecoase pe care Nemesio, obişnuit cu lumea interlopă, le recunoştea fără

dificultate. Asta îl nelinişti, pentru că însemna că paznicului său nu-i păsa că mai tîrziu Nemesio ar fi putut reface drumul şi găsi locul spre care era condus, şi asta putea avea o singură justificare : că nu avea de gînd să-i dea o astfel de ocazie.

Căută cu privirea un ceas : străzile pe care treceau nu erau populate, dar se auzea zgomot de petrecere în bodegi şi case. Dacă ar bate de douăsprezece, lumea ar năvăli pe stradă ca să se felicite, să bea şi să sărbătorească Anul Nou. Aceea ar putea fi o ipotetică posibilitate de fugă. Unde naiba o fi un ceas ? Trecură pe lîngă o biserică şi Nemesio ridică ochii : în turnul clopotniţei se vedea sfera albă cu cifre romane. Acele arătau unsprezece. Acest detaliu avea să-i servească mai tîrziu în deducţiile lui. Namila cu bască îi dădu un brînci.

— O să te rogi cînd o să vină vremea, îi spuse.

Nemesio făcea tot ce putea ca să cîştige timp, chiar cu riscul de a fi înghiontit, dar eforturile lui se dovediră inutile. Ajunşi în faţa unei clădiri cu uşa închisă, colosul ordonă :

— Bate : două bătăi, o pauză, alte trei bătăi.

— Ascultă, Julian, greşeşti. Este o neînţelegere. Eu nu sînt ceea ce credeţi.

— Bate.

— Să ştii c-o să-ţi încarci conştiinţa cu un păcat dacă nu mă asculţi. Vrei să fii un Caiafa ?

— Dacă nu baţi, o să bat eu cu capul tău.

— Nu vrei să mă asculţi ?

— Nu.

Nemesio Cabra Gomez bătu aşa cum îi ordonase paznicul său şi după puţin se ridică o perdea de muşama, o faţă posomorită cercetă identitatea celor doi şi uşa se deschise făcînd să sune un clopoţel care atîrna deasupra. Nemesio pătrunse în ceea ce părea atelierul unui fotograf. Într-un colţ se afla un aparat de fotografiat fixat pe un trepied. De aparat atîrna o manşetă neagră şi o pară suspendată de un cablu. De cealaltă parte a atelierului se aflau un fotoliu maiestuos, o coloană aurită, nişte porumbei disecaţi şi mai multe buchete de flori de hîrtie. De pereţi atîrnau portrete care nu se vedeau clar din cauza întunericului, dar care sugerau perechi de miri şi copii la prima comuniune. Cei trei bărbaţi tăceau.

Cel care deschisese uşa lăsă în jos perdeaua, aprinse o luminare şi-i conduse pe cei nou-veniţi la o scară îngustă ascunsă publicului de o mică tejghea. Coborîră pe scară, se stinse luminarea, continuară pe bîjbîite şi ajunseră într-o cameră care servea drept laborator fotografic, judecind după lighenele pline cu revelator şi alte ustensile. La o masă luminată de o lampă cu petrol se aflau doi bărbaţi, aceiaşi care cu zece zile înainte avuseseră cu Nemesio Cabra Gomez o misterioasă conversaţie în separeul unei taverne. Nemesio îi cunoştea şi ei îl cunoşteau pe el. Colosul cu bască, pe care toţi îl strigau Julian, îl împinse pe Nemesio lîngă masă şi se aşeză lîngă tovarăşii lui. Cel care le deschisese uşa se aşeză şi el pe un scaun. Cei pa'tru îl priveau pe prizonier şi nimeni nu scotea nici un cuvînt. Nemesio îşi pierdu sîngele rece.

— Nu mă priviţi aşa. Ştiu ce gîndiţi, dar nu trebuie să credeţi în aparenţe.

— Găina care cîntă e cea care a făcut oul, spuse unul dintre bărbaţi.

— Uitaţi-vă la mine, mă cunoaşteţi de mulţi ani, insistă Nemesio măsurînd cu ochii spaţiul care îl despărţea de scară (prea mare pentru a-1 salva fără să primească fnai înainte un glonte), sînt un muritor de foame, un coate-goale. Priviţi-mi coastele — îşi ridică zdrenţele şi arătă o piele flască şi oasele proeminente — mi se pot număra toate coastele, cum spun cărţile sfinte ale Domnului. Şi acum, spuneţi-mi, aş trăi cum trăiesc, aş îndura foamea pe care o îndur dacă aş fi turnătorul Patronilor ? La ce mi-ar servi să-mi cîştig duşmănia voastră, să-i trădez pe ai mei şi să-mi atrag răzbunarea ? Ce au făcut ei pentru mine ? Ce datorez eu poliţiei ?

— Taci odată, coţofană, îi spuse Julian. N-ai venit să declami ci să răspunzi la cîteva întrebări.

— Şi să răspunzi de faptele tale, adăugă unul dintre ei care, prin atitudinea lui, părea a fi şeful. '

O sudoare rece năpădi pielea scofîlcită a lui Nemesio. Reîncepu să măsoare distanţele, încercă

să reconstituie în minte aşezarea obiectelor împrăştiate prin cameră şi care, la momentul oportun, ar fi putut să-i împiedice fuga, încercă să-şi amintească dacă uşa de la intrare fusese încuiată cu cheia. Era prea riscant şi-şi spuse în sinea lui că nu avea şanse.

— Povesteşte-ne ce s-a întîmplat, îi spuseră, dar nu minţi şi nu ascunde nimic... că pe urmă ştii.

— Jur pe Cel de sus că ceea ce v-am spus era adevărat. Nu am nimic de adăugat în afară de ceea ce ştiţi : că l-au omorît.

Bărbatul cu faţa brăzdată de cicatrice bătu cu pumnul în masă făcînd să salte vasele şi ligheanele.

— Dar cine l-a omorît pe Pajarito de Soto ? spuse.

Nemesio Cabra Gomez schiţă un gest de scuze.

— Nu ştiu.

— De ce ai venit să întrebi de el ?

— Un domn cu o înfăţişare distinsă m-a căutat acum vreo două săptămîni. Nu-1 cunoşteam, dar el pe mine mă ştia. Nu mi-a spus cine e. M-a asigurat că nu aveam de ce mă teme, că nu era de la poliţie şi că nici nu avea vreo legătură cu ea, că era împotriva violenţei şi că încerca doar să evite un act odios şi să demaşte nişte răufăcători.

— Şi tu l-ai crezut ?

— Şi voi m-aţi crezut pe mine.

— Asta e adevărat, spuse cel cu cicatricea, care părea, la urma urmelor, cel mai înţelegător. Continuă.

— Domnul cel distins m-a întrebat dacă-1 cunoşteam pe Domingo Pajarito de Soto (Fie-i ţărîna uşoară !) şi eu i-am spus că nu, dar că nu era o problemă pentru mine să-i dau de urmă. „De asta sînt sigur", a spus distinsul domn, iar eu : „Pentru ce-1 căutaţi ?“ „Am motive temeinice să cred că e în pericol." „Dar ce-a făcut ?“ „Nu ştiu, spuse el, şi tocmai asta trebuie să afli tu.“ „De ce tocmai eu ? De ce nu poliţia ?“ „Eu sînt cel care pune întrebări, a zis el, dar am să-ţi Spun că nu am

motive suficiente ca să apelez la forţele de ordine şi, pe de altă parte..." „Ce ?“ îl întreb. „Nimic." Şi păstră o sumbră tăcere. Văzînd că nu mai continua, l-am întrebat : „Şi ce trebuie să fac dacă îl găsesc pe acest Pajarito de Soto ?“ „Nimic, repetă el. Urmăreşte-l peste tot şi ţine-mă la curent cu tot ce face." „Şi unde să vă găsesc ?“ „în ajunul Anului Nou, la şase şi jumătate, mă aştepţi în faţă la El Siglo. Ai tot timpul pînă atunci să dai de omul meu." „N-aveţi nici o grijă, domnule." Am căzut de acord asupra preţului, nu prea mare, trebuie să recunosc, şi ne-am despărţit.

— Cine era acest distins domn ? întrebă cel cu cicatricea.

— Nu ştiam nici atunci şi nici acum nu ştiu. Să chio- răsc dacă mint, se jură Nemesio.

— Şi tu care te lauzi că le ştii pe toate n-ai putut să faci cercetări ? întrebă flegmatic Julian.

— Doar ştiţi în ce mediu mă-nvîrt. Acest domn aparţine altei sfere, unde eu, bietul de mine, nu am şi nici n-o să am legături nici dacă aş trăi o mie de ani. Pot să mă aşez ? N-am mîncat nimic.

— Stai în picioare. O să te odihneşti curînd.

Un fior străbătu spinarea lui* Nemesio Cabra Gomez, dar o anume linişte punea stăpînire pe el dincolo de toate spaimele : conspiratorii aceia păreau mai înclinaţi spre dialog decît spre acţiune.

— Să continui ?

— Da.

— Nu auzisem în viaţa mea despre acest Pajarito de Soto aşa că m-am gîndit că o fi apărut de curînd pe meleagurile noastre. După ce am întrebat în dreapta şi-n stînga, am venit la voi şi mi-aţi dat dreptate.

— Pentru că ne-ai asigurat că vroiai să-l avertizezi de ceva rău.

— Şi aşa a fost.

— Dar cum ai dat de el, l-au omorît.

— Am ajuns tîrziu, după cum se pare.

— Mincinosule, strigă Julian.

— Tăceţi 1 porunci omul cu cicatricea. Iar lui

Nemesio : Şi tu, ascultă ! Pajarito de Soto era un imbecil care ne-a dat mare bătaie de cap. Dar era un om cinstit şi servea cauza. Nu putem lăsa nepedepsită moartea lui. Ne-ar fi foarte uşor să terminăm cu tine, dar nu ne-ar servi la nimic, pentru că cine l-a omorît s-ar prăpădi de rîs. Trebuie să ţintim mult mai sus, înţelegi ? Trebuie să ţintim spre cap, nu spre picioare. Trebuie să descoperim cine a pus să fie omorît, şi tu vei descoperi.

— Eu ?

— Da, spuse cel cu cicatricea, cu un calm mortal, tu. Ascultă şi nu mă întrerupe. Pînă azi ne-ai vîndut la bogătaşi pentru bani, dar acum s-a schimbat socoteala : de data asta ai să-i vinzi pe ei şi preţul e viaţa ta. Îţi dăm o săptămînă. Ascultă bine, o săptămînă. Nu da greş şi, mai ales, nu încerca să ne înşeli. Eşti mai şmecher decît pari, te descurci bine printre prostituate şi vagabonzi dar nu ne confunda şi nu-ţi face iluzii : noi nu sîntem de teapa lor. Peste şapte zile ne vom întîlni din nou şi ne vei spune cine a făcut-o şi- de ce, ce s-a întîmplat cu întreprinderea Savolta şi ce se pregăteşte în oala lor. Dacă faci ceea ce-ţi spunem, nu ţi se va întîmpla nimic, dar dacă nu, dacă încerci să ne înşeli, ştii ce te aşteaptă.

Parcă pecetluind cuvintele bărbatului cu cicatrice, toate ceasurile din oraş bătură ora douăsprezece. Acele bătăi aveau să răsune mulţi ani în capul lui Nemesio Cabra Gomez. Străzile se umplură de larmă ; se auzeau trompete, fluiere, buhaie, hîrîitori ; în depărtare, în cartierele rezidenţiale, se vedeau focuri de artificii.

— Poţi să pleci, spuse omul cu cicatricea.

Nemesio Cabra Gomez salută pe toată lumea şi părăsi încăperea.

— Aşadar curînd vom avea un micuţ Lepprince, gîn- guri doamna Parells.

Adunate în salonaşul de muzică, doamnele care preferau bîrfelile în locul dansului sorbeau limonadă sau Jerez dulce. Obrajii Măriei Rosa

Savolta treceau de la albul ca zăpada la roşul aprins. Din corul femeilor se auzea o avalanşă de comentarii, sfaturi şi urări.

— Cu părinţi atît de frumoşi, o să fie o splendoare !

— Trebuie să mănînci mult, fetiţa mea, eşti cam slăbuţă.

— Să vezi că dacă sînt gemeni...

— Mie puteţi să-mi spuneţi ce vreţi, dar acest copil va fi catalan pînă în măduva oaselor.

Mama Rosa Savolta, copleşită de glasuri şi sărutări, cerea linişte fără a înceta să zîmbească.

— Vorbiţi mai încet, vă implor ! O să afle soţul meu.

— Cum ? Nu i-ai spus încă nimic ?

— Vreau să-i fac surpriza, dar, pentru Dumnezeu, n-aş vrea să mi-o ia cineva înainte.

— Nu te teme, fetiţo, că de la noi n-o să afle, spuseră toate în cor.

Un bărbat se strecurase tainic în serai şi tăcea zîm- bind. Avocatul Cortabanyes avea obiceiul să frecventeze reuniunile feminine, pentru că ştia că prin perseverenţă şi dîrzenie puteai să afli multe lucruri. în noaptea aceea teoria lui se dovedi valabilă. Avocatul ronţăia crochete şi cîntărea consecinţele a ceea ce aflase. O doamnă acoperită de pene de struţ îl atinse cu evantaiul.

— Care va să zică ne spionezi, hoţomanule !

— Eu, doamnă, venisem să vă prezint omagiile mele.

— Atunci trebuie să ne dai cuvîntul că nu vei spune nimic din ce ai auzit aici.

— îl voi considera un secret profesional, spuse Cortabanyes şi, adresîndu-se Măriei Rosa Savolta : Permi- teţi-mi să fiu primul din sexul opus care să vă felicite, doamnă Lepprince.

Avocatul se înclină ca să sărute mîna viitoarei mame şi, dezechilibrîndu-se din cauza volumului său extraordinar, se prăbuşi pe sofa, strivind-o cu abdomenul lui pe Maria Rosa Savolta, care ţipă speriată şi înveselită. Doamnele săriră în ajutorul

amfitrioanei şi, trăgîndu-1 unele de braţe, altele de picioare şi altele de poalele fracului său jerpelit, reuşiră să-1 ridice pe Cortabanyes de pe sofa şi să-1 împingă spre pian, pe care căzu cu mîinile şi faţa făcînd să răsune toate clapele. Reîncepură manevrele, se repetă jocul şi astfel avocatul, docil şi rotofei ca un balon, trecu din mînă în mînă prin salon, spre deliciul doamnelor.

Limuzina străbătea străzile fără ca perdeluţele să-mi permită să văd traseul pe care îl urmam. Lepprince îmi oferi o ţigară şi am fumat, fără să ne spunem un cuvînt, bună parte din drum. La un moment dat, zgomotul motorului şi înclinarea maşinii mă făcură să presupun că urcam o pantă pronunţată.

— Unde sîntem ? am întrebat.

— Mai avem puţin, răspunse Lepprince, dar nu te teme, nu e un sechestru.

La o curbă am căzut peste Lepprince. Forţa de gravitate m-a readus în poziţia verticală pentru ca în clipa

următoare să mă arunce în cealaltă parte. Am ridicat perdeluţa şi nu am văzut decît noapte, tufe şi pini.

— Eşti mulţumit acum ? zise Lepprince. Atunci trage la loc perdeaua. îmi place să călătoresc incognito.

— Sîntem la ţară, am spus eu.

— Asta sare-n ochi, a zis el.

După puţină vreme şi nu fără ca mai înainte să fim supuşi unui adevărat potop de curbe şi frîne, automobilul s-a oprit şi Lepprince mi-a făcut semn că am ajuns. Şoferul a deschis uşa şi am auzit o muzică de viori care interpretau un vals. în mijlocul pădurii.

— Ce-i aici ? am întrebat.

■— Cazinoul. Coboară, a spus Lepprince.

Era stupid că nu mă gîndisem mai înainte. Adevărul este că nu fusesem niciodată — nici nu visam să merg vreodată — la Cazinoul de pe Tibidabo, dar, desigur, cunoşteam locul. Adeseori mă extaziasem contemplînd în depărtare, pe colină, cupolele lui senioriale, luminile lui ; imaginîndu-mi atmosfera, calculînd sumele jucate la ruletă, la mesele de poker şi baccara.

— Ai vreo obiecţie ?

— Oh, nu, nici vorbă, m-am grăbit să spun.

Am intrat în Cazinou. Personalul părea să-1 cunoască bine pe Lepprince iar el, la rîndul lui, îi saluta spunîndu-le pe numele mic. înconjuraţi de o puzderie de servitori am fost conduşi spre restaurant, unde ne aştepta o masă rezervată într-un colţ discret. Lepprince a ales meniul şi vinurile fără să mă consulte, aşa cum avea obiceiul şi, în timp ce aşteptam să ne servească, m-a întrebat despre mine, despre munca şi proiectele mele.

— Mi se spusese că te-ai întors la ai tăi, la Valladolid, aşa-i ? M-am temut că e adevărat şi că nu ne vom mai vedea. Din fericire, văd că te-ai răzgîndit. Ştii ceva ? Cred că Barcelona este un oraş vrăjit. Are ceva, cum să spun ? ceva magnetic. Cîteodată e incomod, neplăcut, ostil şi chiar

periculos, dar, ce să-i faci ? Nu-1 mai poţi părăsi. N-ai băgat de seamă ?

— Poate că aveţi dreptate. în ceea ce mă priveşte, m-am întors pentru că mi-am dat seama că acolo nu aveam nimic de făcut. Nu că aici aş avea prea mult, trebuie să recunosc, dar, cel puţin, îmi păstrez o oarecare libertate de acţiune.

— N-o spui prea bucuros, Javier. îţi merg prost treburile ?

M-am gîndit că se interesa de viaţa mea din pură amabilitate şi că nu acela era scopul întîlnirii noastre, dar interesul lui părea atît de sincer şi eu aveam o aşa de mare nevoie de un prieten căruia să-i încredinţez problemele mele, încît i-am povestit tot, toate cîte mi s-au întîmplat de la ultima noastră întîlnire, înainte de nunta lui, tot ce-am gîndit, ce-am dorit, ce-am sperat şi suferit în zadar. Povestea mea a durat tot timpul mesei şi am tăcut cînd au adus nota, pe care Lepprince a semnat-o fără s-o privească. Am trecut apoi într-un salon alăturat, unde am fost serviţi cu cafea şi coniac.

— Tot ce mi-ai povestit, Javier, mă întristează profund, spuse el reînnodînd firul rupt al povestirii : n-am avut nici cea mai mică idee că situaţia ta e atît de tristă. De ce n-ai venit la mine ? La ce sînt buni prietenii ?

— Am încercat; am fost acasă la dumneavoastră, dar portarul mi-a spus că v-aţi mutat şi n-a ştiut sau n-a vrut să-mi dea noua adresă. M-am gîndit să vă caut prin Cortabanyes sau să vă scriu la fabrică, dar mi-a fost teamă că vă deranjez. Dumneavoastră n-aţi dat nici un semn de viaţă şi am bănuit că vreţi să între- rupem relaţiile noastre...

— Cum poţi să spui una ca asta, Javier ? M-aş simţi jignit dacă aş crede că spui din suflet ceea ce spui ; făcu o pauză, savură coniacul, se lăsă în fotoliu şi închise ochii. Şi totuşi ai dreptate. Recunosc că m-am purtat urît. Cîteodată, fără să vrei, faci mici nedreptăţi ; vocea îi deveni şoaptă.

Iartă-mă.

— Vă rog...

— Da, ştiu ce spun. Te-am înlăturat fără să-mi dau seama, am fost neloial. Şi ăsta e un lucru rău, ţi-o spun **eu.** Lasă-mă cel puţin să-ţi dau o explicaţie. Nu, nu mă întrerupe, vreau să-ţi dau explicaţia asta, se opri ca să-şi aprindă un trabuc şi apoi continuă cu voce aproape şoptită. Ştii doar că prin căsătoria cu Maria Rosa Savolta am devenit titularul, nu de drept, ci de fapt, al acţiunilor întreprinderii pe care defunctul Savolta le lăsase moştenire fiicei lui. Aceste acţiuni, împreună cu cele pe care le deţineam eu, m-au transformat în virtualul proprietar al întreprinderii, luînd în considerare şi faptul că, la moartea lui, Claudedeu şi-a lăsat acţiunile soţiei sale, o femeie în vîrstă şi pe jumătate surdă, incapabilă să participe la afaceri. Toatea astea, care pe de o parte au avantajul pe care îl poţi presupune, implică, pe de altă parte, un volum de muncă şi o mulţime de responsabilităţi într-adevăr extraordinare. Şi nu numai asta. Mai există un motiv, mai puţin solid dar nu mai puţin real : căsătorindu-mă cu Maria Rosa, poziţia mea socială s-a schimbat, am intrat într-una dintre familiile cele mai renumite din oraş, am încetat să mai fiu un venetic, am devenit un om public cu toate implicaţiile sociale pe care această situaţie le implică şi care de multe ori, îţi mărturisesc, sînt o povară mai mare decît responsabilităţile întreprinderii.

Zîmbi, trase adînc din ţigară şi scoase fumul încet.

— Au fost nişte luni dificile, Javier, greu de îndurat. Dar apele reintră în matca lor. Mă simt obosit şi am nevoie de o pauză, vreau să-mi trăiesc din nou viaţa, vreau să-mi văd iar prietenii de odinioară, să ne reluăm discuţiile, cinele noastre, îţi aminteşti ?

Mi se puse un nod în gît şi nu am putut articula nici un sunet. Am dat afirmativ din cap.

— Şi voi începe prin a mă ocupa de tine, fii sigur. Dar mai înainte... — mă privi fix în ochi ; ştiam că aveam în sfîrşit să ajungem la scopul întîlnirii noastre şi mi-am ţinut respiraţia. Inima îmi bătea cu putere, aveam mîinile reci, umede de transpiraţie. Am băut o gură de coniac ca să-mi liniştesc nervii. Dar mai înainte vreau să-ţi cer un sfat. Cred că ştii la ce mă refer, nu-i aşa ?

— La Marîa Coral, presupun, am spus.

— într-adevăr, zise el. Tăcu o clipă şi cînd vorbi din nou am perceput în vocea lui un ton grandiloc-vent şi fals, acel ton care vibrează în vocile actorilor cînd se ridică cortina şi încep să-şi recite rolul. Să începem cu începutul, adăugă. Ţi-a spus Maria Coral povestea ei ? Nu ? E natural. O împiedica orgoliul. Biata nefericită ! Nici mie n-a vrut să-mi spună nimic, dar am descusut-o pînă am aflat tot. Cînd am lăsat-o eu... — făcu un gest cu palma, de parcă şi-ar fi alungat o amintire. Acum îmi dau seama că am procedat nedemn, dar ce să-i faci ? Eram foarte tînăr, cu toate că mă credeam bărbat, suspină şi continuă fără legătură : Maria Coral s-a reîntors la vechii ei parteneri, cei doi coloşi, îi ştii. Au continuat să dea reprezentaţii în diferite oraşe, în spectacole de joasă categorie, sau la sărbători mai importante, ce ştiu eu ! Pînă cînd cei doi ucigaşi au fost băgaţi la închisoare pentru vreo fărădelege săvîrşită : vreun furt sau vreo încăierare. Maria Coral- a trebuit să părăsească localitatea şi a continuat să apară singură. Cînd tovarăşii ei au ieşit din închisoare au hotărît să plece din ţară. Cred că îţi aminteşti că odinioară obişnuiau să se amestece în probleme cu caracter social, puţin cam dubioase. Se prea poate ca în timpul detenţiunii lor să fi ieşit la iveală ceva din toate astea şi ei, de frica de a se vedea amestecaţi într-un scandal, sau poate chiar incitaţi de poliţie, au hotărît să-şi ia tălpăşiţa. Nu i-au spus nimic Măriei Coral care, oricum, tot n-ar fi putut să-i însoţească, fiind minoră. Aşa că biata de ea a trebuit să-şi cîştige existenţa fără ajutorul sau

protecţia nimănui. în peregrinările ei a ajuns la Barcelona, unde ai întîlnit-o tu pe jumătate moartă de foame şi bolnavă. Şi aici se termniă această scurtă şi tristă istorie.

— Se termină ? am întrebat eu sigur că Lepprince va înţelege sensul întrebării mele.

— Despre asta trebuie să discutăm, spuse trecînd de la melancolie la terenul practic. Tu ştii că eu, într-un anume fel, am o datorie faţă de Maria Coral. Nu este o datorie formală, bineînţeles, dar ţi-am spus mai înainte că neloialitatea mi se pare odioasă. Vreau s-o ajut, dar nu ştiu cum.

— Ei bine, cu poziţia şi cu averea dumneavoastră nu cred să vă fie greu.

— Mai mult decît îţi poţi închipui. Desigur că nu- m-ar costa nimic să-i dau ceva bani şi s-o expediez, dar ce aş rezolva cu asta ? Banii se duc într-o clipă. După: cîteva luni[1] sau cel mult într-un an lucrurile ar redeveni cum sînt acum şi n-am cîştigat nimiq. Pe de altă parte, Maria Coral este o copilă ; nu numai de bani are nevoie, ci de protecţie. Eşti de acord ?

— Da, a fost singurul lucru pe care l-am putut, spune.

— Şi-atunci ? S-o întreţin, să-i aranjez un apartament, o prăvălioară ? Nu, imposibil. Toate se află cu vremea, şi cine ar crede că generozitatea mea e dezinteresată ? Sînt un bărbat căsătorit, o persoană publică. Nu mă pot lăsa amestecat în bîrfe. Gîndeşte-te la soţia mea, pe care o ador, ce-ar crede dacă ar afla că întreţin pe cheltuiala mea o minoră cu care numele meu a fost amestecat cînd nu eram însurat ? Nici vorbă !

— De ce nu-i căutaţi de lucru ? în felul acesta şi-ar putea cîştiga viaţa cinstit, am propus cu cea mai sinceră bună-credinţă.

— De lucru ? Măriei Coral ? Lepprince rîse pe-n- fundate. Gîndeşte-te, Javier, ce fel de lucru i-aş putea- găsi ? Ce ştie să facă Maria Coral în afară de piruete ? Nimic. Şi-atunci unde s-o bag ?

Servitoare ? într-o fabrică sau într-un atelier ? Ştii doar care sînt condiţiile de. muncă într-un loc de felul acesta. Aproape că ar fi mai bine să apară la cabaret.

Avea dreptate, nu mi-o puteam închipui pe Maria Coral supusă unui orar extenuant, unei discipline de fier, sau abuzurilor fiecărui şefuleţ. Mă revoltam doar gîndindu-mă, şi aşa i-am spus lui Lepprince, care s-a limitat să zîmbească, să fumeze în tăcere şi să mă privească cu afecţiune şi ironie. Cum eu rămăsesm tăcut, şi bănuindu-mi tulburarea, adăugă după o vreme :

— Se pare că ni se închid toate uşile, nu ? Şi eu am ghicit din tonul vocii lui că ajunsesem acolo unde vroia el să ajungă.

— De ce atîta mister ? am spus. Sînt sigur că aţi găsit deja soluţia.

Reîncepu să rîdă pe înfundate.

— Nu încerc să fiu misterios^ dragă Javier. Doream -doar să te fac să urmezi cursul gîndurilor mele. t)a, m-am gîndit la o soluţie, şi această soluţie, ca să ţi-o spun fără ocolişuri, eşti tu.

M-am înecat cu coniacul.

— Eu ? Ce pot să fac eu ?

Lepprince se apleacă spre mine, privindu-mă fix în «ochi, şi-şi puse mîna pe braţul meu :

— însoară-te cu ea.

Toată lumea ştie că între oamenii cinstiţi şi delinc- venţi există o singură legătură, şi că această legătură este poliţia. Nemesio Cabra Gomez nu era prost şi ştia că dacă cei de sus puteau face ca braţul lor să ajungă pînă la cei de jos prin intermediul poliţiei, acelaşi lucru îl puteau face şi cei de jos, străbătînd acelaşi drum în ■sens invers, dar cu mult mai mult efort şi o mare doză de tact. Aşadar, după multă chibzuinţă, ajunse la concluzia că putea da informaţia care i se cerea în schimbul vieţii lui doar dacă o obţinea de la poliţie. Planul pe care l-a urzit era foarte riscant, dar ceea ce se afla în joc nu admitea ezitări, astfel că, la

prima oră în dimineaţa următoare, pe ziua de întîi ianuarie, Nemesio Cabra Gomez s-a prezentat la Comisariat şi a cerut să-1 vadă pe comisar. Nemesio avea cunoştinţe la Comisariat. Cîpd nevoile sau ameninţările îl îndemnau, nu ezita să facă mici servicii autorităţilor, chiar dacă, pînă atunci, nu se amestecase în chestiuni politice, desfăşurîndu-şi prudent activitatea în domeniul măruntei delincvenţe de stradă care nu-1 angaja la nimic. Pînă acum lucrurile îi merseseră bine şi, chiar dacă nu-şi cîştigase respectul nimănui, reuşise cel puţin ca poliţiştii şi vagabonzii să-1 lase în pace.

— Bună dimineaţa şi la mulţi ani, domnule agent, spuse intrînd.

Agentul îl privi cu neîncredere. .

— Sînt Nemesio Cabra Gomez şi nu e prima oară că vin în acest lăcaş.

— Asta se vede, spuse agentul calm.

— Să nu mă înţelegeţi greşit. Vreau să spun că în cîteva ocazii am făcut *reale servicii forţelor de ordine, corectă Nemesio umil.

— Şi acum ce vrei ? Să faci alt serviciu ?

Nemesio dădu din cap că da.

— Bine, despre ce-i vorba ?

— Despre ceva important, domnule agent. Permite- ţi-mi, cu tot respectul, să-mi rezerv informaţia pentru cineva mai sus.

Agentul clătină din cap, miji ochii, înălţă sprînce- nele şi se trase de mustaţă.

— Ministrul de interne e la Madrid, fu răspunsul.

— Vreau să vorbesc cu comisarul-şef de la Brigada socială, spuse tăios Nemesio văzînd că era luat în rîs.

— Comisarul Văzquez ?

— Da.

Agentul, plictisit de flecăreală, ridică din umeri.

— Etajul doi. Presupun că nu ai arme.

— Controlaţi-mă, dacă vreţi. Sînt om paşnic.

Agentul îl percheziţionă, făcu un semn cu

degetul mare spre spate şi Nemesio se îndreptă spre etajul doi. Acolo întrebă de comisarul Văzquez. Secretarul îi spuse că n-a venit încă, dar îşi notă numele şi-1 rugă să aştepte pe coridor. După multă vreme apăru comisarul. Nu părea deloc vesel. A mai trecut o vreme şi în sfîr- şit secretarul îl invită să intre într-un birou mare dar dezordonat, căruia lumina zilei senine de iarnă îi dădea o opacitate oficială. Amănuntele întrevederii' comisarului Văzquez cu Nemesio Cabra Gomez au fost relatate în alt capitol al acestei povestiri.

— Să mă însor, am spus eu, să mă însor cu Maria Coral ?

— Nu ridica vocea ! Nu e nevoie să afle toată lumea, şopti Lepprince fără să-şi piardă zîmbetul.

Din ferjcire orchestra continua să cînte şi cuvintele mele s-au diluat în muzică. Nimeni nu părea să ne dea atenţie.

După reacţia mea atît de bruscă, am tăcut. Propunerea mi se părea complet absurdă şi, dacă n-ar fi venit de la Lepprince, aş fi respins-o fără să mă gîndesc. Dar Lepprince nu lua niciodată lucrurile în uşor şi dacă îmi vorbise în felul acesta era pentru că mai înainte chib- zuise bine totul pînă la ultimul detaliu. Cu această convingere, am preferat să nu desconsider problema, să-mi păstrez calmul şi să-1 las să-şi expună argumentele.

— De ce ar trebui să mă însor eu cu ea ? l-am întrebat.

— Pentru că o iubeşti, fu răspunsul.

Dacă cupola Cazinoului s-ar fi prăbuşit peste capul meu n-aş fi fost mai şocat şi mai stupefiat! Eram pregătit să ascult orice argument, orice sugestie, dar asta... asta depăşea limitele previzibilului. Prima mea reacţie a fost, cum am spus, de absolută stupoare. Apoi m-a copleşit o subită indignare şi, în sfîrşit, m-am cufundat din nou într-un fel de paralizie ; dar de data aceasta consternarea nu era motivată de insolitul

cuvintelor lui Lepprince, ci de ceea ce revelau ele. Să fie adevărat ? Să fie dragostea sentimentul covîrşitor care mă îndemnase să o caut pe Marfa Coral, impulsul irezistibil care m-a mînat spre cabaret, spre pensiune, spre lugubra ei cameră, împotriva oricărei logici, cu nechibzuinţa unei forţe a naturii ? Şi neliniştea din ultimele zile, îndoielile, timiditatea mea ridicolă, încăpăţînarea mea oarbă de a nu accepta un destin inexorabil, să fie oare... ? Nu, nu voiam să mă gîndesc. Mi se părea că o prăpastie se deschidea la picioarele mele şi că eu, îngrozit, mă clătinam pe buza ei. îmi lipsea curajul de a înfrunta o astfel de situaţie. Lepprince bineînţeles că avea curajul necesar pentru a aborda direct obstacolele vieţii. Cît invidiam, cît invidiez încă abilitatea lui în astfel de situaţii !

— Ai adormit, Javier ?

Vocea lui liniştită şi prietenoasă m-a făcut să-mi revin din rătăcirile mele.

— Iertaţi-mă. Dar sînt atît de... uimit.

Rîse din toată inima, ca şi cum tulburarea mea ar fi fost o copilărie.

— Să nu-mi spui că nu am dreptate, zise.

— Eu... de-abia o cunosc, ce vă face să credeţi că... ?

— Javier, mă întrerupse, nu sîntem liceeni. Sînt lucruri care sar în ochi. îţi înţeleg îndoielile, dar faptele sînt fapte. Sînt aici, tot atît de evidente ca această coloană. A le nega nu înseamnă a le rezolva, zic eu.

— Nu, nu, toate astea sînt o nebunie. Să nu ne mai gîndim.

— Bine, cum vrei tu, spuse Lepprince ridicîndu-se. Iartă-mă o clipă, mi-am amintit că trebuie să dau un telefon. Să nu fugi !

— N-aveţi grijă.

M-a lăsat singur în mod intenţionat, ca să descîlcesc păienjenişul pe care îl aveam în cap. Nu ştiu ce am reuşit să gîndesc în acele clipe, dar cînd s-a întors eram la fel de confuz ca la început, cu toate că mult mai senin.

— Scuză-mă că am întîrziat, despre ce vorbeam ? mă întrebă cu ironie afectuoasă.

— Domnule Lepprince, nu mă chinuiţi, că şi aşa parcă am un vîrtej în cap.

— Ţi-am spus doar să uităm povestea asta.

— Nu, acum e tîrziu. Aveţi dreptate : nu serveşte la nimic să negi faptele.

— A, deci recunoşti că o iubeşti pe Maria Coral.

— Nu e asta... nu. Vreau să spun că tocmai în asta constă confuzia mea. Nu reuşesc să-mi clarific sentimentele, mă înţelegeţi ? Nu neg că simt ceva pentru ea, un sentiment intens, e adevărat. Dar abia o cunosc. Este dragoste sau doar o emoţie trecătoare ? Pe de altă parte, una e dragostea şi alta e căsătoria. Dragostea este ca un abur, ceva eteric... Căsătoria, în schimb, este un lucru foarte serios. Nu poţi hotărî cu uşurinţă.

— Nu hotărî cu uşurinţă. Ai cît timp vrei ca să faci ce crezi tu că e mai bine. La urma urmelor, doar **nu** te însori cu mine, glumi, nu ai de ce să-mi dai atîtea explicaţii.

— Apelez la dumneavoastră ca prieten şi sfătuitor, am subliniat eu fără chef de glumă. În primul rînd, cine **e** Maria Coral ? Nu ştim aproape nimic despre ea, şi **atît** cît ştim nu prea e în favoarea acestei alegeri.

— E adevărat, are un trecut tulbure. Mi se pare, şi ţie la fel, că singura ei dorinţă este să uite acest trecut şi să ducă o viaţă decentă. Maria Coral are un suflet bun şi curat. În orice caz, acesta e un lucru pe care trebuie să-1 hotărăşti tu singur. Departe de mine gîndul de a-ţi da un sfat pentru care pe urmă să-mi reproşezi.

— Bine, să lăsăm asta şi să trecem la alt punct. Ce ii pot oferi eu ?

— Un nume demn şi o viaţă respectabilă, dar mai ales pe tine însuţi : o persoană onestă, sensibilă, inteligentă şi cultă.

— Vă mulţumesc pentru cuvintele astea, dar eu vorbeam de bani.

— Ah, banii... mereu banii...

Ne întrerupse venirea lui Cortabanyes, care străbă- tea sala tîrîndu-şi picioarele de parcă ar fi fost încălţat cu papuci. Cortabanyes contrasta cu ceilalţi prin hainele lui mtotolite şi pătate şi în general prin aspectul lui neglijent. Ca să completeze spectacolul, molfăia un chiştoc de trabuc stins.

— Bună seara, domnule Lepprince. Bună seara, Ja- vie, fiule, ne spuse în trecere. Lepprince se ridică în picioare şi-i strînse mîna şi pe mine mă şocă acest gest de respect pe care mai tîrziu aveam să mi-1 amintesc. Cum merge fabrica voastră de petarde ?

— In sus, tot mai sus, domnule Cortabanyes, răspunse Lepprince.

— Atunci o fi de rachete, nu de petarde.

Eu am roşit auzind acea glumă deplorabilă, dar atît Lepprince cît şi cîţiva ascultători indiscreţi izbucniră în hohote de rîs. Am presupus că rîdeau din simpatie pentru avocat.

— Şi biroul dumneavoastră, domnule Cortabanyes ? Cum merge ?

— Cît se poate de prost, domnule Lepprince. Dar nu vreau să vă deranjez. Sînteţi tineri şi poate vreţi să vorbiţi despre femei, cum e şi normal.

— Nu vreţi să luaţi parte la discuţia noastră ? îl invită Lepprince.

—■ Nu, mulţumesc. Cred că sînt aşteptat la o partidă de cărţi. Bineînţeles că nu pe bani.

— Pe boabe de năut, nu-i aşa, domnule Corta- banyes ?

— Exact, domnule. Uitaţi, am la mine un pumn de năut, după cum vedeţi.

Şi spunînd asta scoase un pumn de năut din buzunarul burduşit al hainei lui. Cîteva boabe se rostogoliră pe podea şi un servitor începu să le caute de-a buşilea.

— Rămîneţi dumneavoastră la taclale, că eu, în lipsă de ceva mai bun, mă duc să joc cărţi.

Plecă tîrîndu-şi picioarele pe covoare şi salutînd în stînga şi-n dreapta, în timp ce servitorul îl urma

cu boabele de năut recuperate.
. — Nu ştiam că domnul Cortabanyes frecventează Cazinoul, i-am spus lui Lepprince.

în marea sufragerie a casei se aşezase o masă în formă de potcoavă la care să încapă cei o sută de invitaţi. La lumina candelabrelor străluceau tacîmurile de argint, porţelanurile şi cristalurile. Un lung şir de vase pline cu flori dădeau viaţă şi culoare ansamblului. Invitaţii îşi căutau febril numele pe cartonaşe. Era un amestec de alergătură, confuzie, exclamaţii şi strîmbă- turi, susceptibilităţi rănite.

Maria Rosa Savolta îi tăie calea soţului ei cînd acesta se îndrepta spre sufragerie.

— Paul-Andre, vreau să vorbesc cu tine o clipă.

— Dragă, toată lumea e la masă, nu poţi amîna ? Maria Rosa Savolta roşi pînă în vîrful urechilor.

— Trebuie să-ţi spun acum. Vino.

Şi luîndu-şi soţul de mînă traversară salonul, în clipa aceea pustiu, în afara muzicanţilor care îşi băgau instrumentele în huse, îşi aranjau partiturile, îşi ştergeau sudoarea şi se pregăteau să se ducă la bucătărie ca să ia o gustare.

— Intră şi închide uşa, spuse Maria Rosa Savolta pă- trunzînd în bibliotecă. Soţul ei asculta fără să-şi ascundă un rictus de enervare.

— Ei bine, ce se întîmplă ?

— Aşază-te.

— Mii de draci ! Vrei să-mi spui odată ce e cu tine ? strigă Lepprince.

Maria Rosa Savolta începu să smiorcăie.

— Niciodată nu te-ai purtat aşa, gemu.

— Pentru Dumnezeu, nu plînge. Iartă-mă, dar m-ai enervat. Sînt sătul de mistere. Vreau ca totul să iasă bine şi toate încurcăturile astea mă înfurie. Uită-te la ceas : e tîrziu, invitatul de onoare poate sosi dintr-o clipă într-alta, şi trebuie să ne găsească la masă.

— Ai dreptate, Paul-Andre, te gîndeşti la toate.

Sînt o proastă.

— Hai, nu mai plînge. Ia batista. Ce vroiai să-mi spu: ?

Maria Rosa Savolta îşi şterse o lacrimă, întinse batista soţului ei şi-i reţinu mîna.

— Vom avea un copil, anunţă.

Faţa lui Lepprince reflectă o uimire fără margini.

— Ce spui ?

— Un copil, Paul-Andre, un copil.

— Eşti sigură ?

— Am fost la doctor săptămîna trecută cu mama şi azi-dimineaţă mi-a confirmat. Nu e nici o îndoială.

Lepprince dădu drumul mîinii soţiei sale, se aşează, îşi împreună vîrfurile degetelor şi lăsă să-i rătăcească privirea pe ţesătura covorului.

— Nu ştiu ce' să spun... e ceva atît de neaşteptat. Lucrurile astea, oricît ar fi de cunoscute, te surprind întotdeauna.

— Dar nu te bucuri ?

Lepprince îşi ridică privirea.

— Mă bucur mult, chiar foarte mult. Am dorit dintotdeauna să am un copil, şi-1 voi avea. Acum, adăugă cu voce răguşită, nimic nu mă va mai opri.

îşi scutură capul şi se ridică în picioare;

— Să mergem, vom anunţa vestea.

îşi sărută pe frunte soţia şi, ţinîndu-se de mijloc, se întoarseră în sufragerie. Comesenii, miraţi de întîrzierea amfitrionilor, începuseră să şuşotească pînă ce femeile care cunoşteau secretul, interpretînd fuga tinerei perechi, răspîndiră vestea care justifica dispariţia. Se făcu tăcere şi toate privirile se îndreptară spre uşă. Un zîm- bet complice se generaliză. Cînd perechea Lepprince îşi făcu apariţia, fu primită cu ovaţii pline de căldură.

Pe comisarul Văzquez nu-1 interesa cine îl omorîse pe Pajarito de Soto. Atentatul mortal săvîrşit împotriva lui Savolta îi acapara toată atenţia şi aproape toată energia. Nu era vorba de

un simplu asasinat, ci de ordinea publică, securitatea ţării. Comisarul Văzquez era un poliţist metodic, tenace şi nu prea înclinat spre cercetări imaginative. Dacă cineva clasase cazul Pajarito de Soto, aşa va rămîne. Pentru moment, altele erau preocupările lui. Pe de altă parte, Nemesio Cabra Gomez nu părea un individ demn de încredere. Se limită în a-1 trata cu o oarecare consideraţie şi a asculta doar de formă toate bazaconiile pe care le debita inoportunul vizitator.

Pentru Nemesio fu ca un duş rece. Nu se aştepta la o astfel de primire şi părăsi Comisariatul cu coada între picioare Faptul că asasinatul lui Savolta ar fi putut să se amestece treburile lui putea să-i fie fatal. „Savolta, Savolta , repeta în sinea lui. „Oare unde am auzit numele ăsta ?“ Frigul dimineţii îi lumină mintea, îşi aminti ultimele cuvinte pronunţate de omul cu cicatricea : „Peste şapte zile întoarce-te şi spune-ne cine a făcut-o şi de ce, ce se întîmplă cu întreprinderea Savolta şi ce se pregăteşte în oala lor“. Ce legătură exista între Savolta şi Pajarito de Soto ? Moartea celui dintîi să fie consecinţa asasinării celui din urmă ? Pierdut în aceste gînduri, ajunse în cartierul lui. Treceau căruţe care descărcau obiecte la magazinele de curînd deschise. Femeile se duceau sau se întorceau cu coşniţele de la piaţă. Circiuma era goală. Nemesio bătu cu palma în tejghea.

— Bună ziua ! Nu e nimeni aici ?

Trebui să aştepte puţin pînă ce apăru un slujitor înfăşurat într-un şorţ. Căra o bute grea.

— Ce doriţi ?

— Aş vrea să-1 văd pe stăpîn.

— Pe stăpîn ? Doarme ca un porc, replică băiatul cu şorţul.

— E o treabă importantă. Trezeşte-1.

— Treziţi-1 dumneavoastră, dacă nu vă e dragă viaţa, spuse slujitorul şi arătă spre o scăriţă îngustă şi umedă care ducea spre locuinţă.

— Aşa vă educă acum ? mormăi Nemesio Cabra Gomez începînd să urce. Un concert de zgomote de neconfundat îl conduse prin coridorul strimt la o uşă scundă care nu se prea pptrivea în ţîţîni. Bătu liniştit. Zgomotele nu încetară. împinse uşa şi intră.

Dormitorul cîrciumarului efa un pod întunecos, prost aerisit, fără alte mobile decît un scaun, un cuier şi un pat vechi pe care îl ocupau în clipa aceea el şi o femeie care răsufla greu. Nemesio, după ce se obişnui cu penumbra, distinse faţa bărboasă şi încruntată a bărbatului şi braţele lui herculeene şi păroase care îmbrăţişau femeia durdulie, cu piele roşcată şi sîni mari, care se vedeau deasupra cuverturii şi parcă îl urmăreau pe Nemesio ca doi purceluşi jucăuşi.

Intrusul înaintă pe dibuite, ocoli patul ca să ajungă pe partea cîrciumarului şi îl zgudui de umăr. Văzînd că mişcarea nu avea nici un efect, Nemesio îl strigă pe nume, îi dădu cîteva palme şi sfîrşi prin a arunca conţinutul unui vas pe care îl găsi pe podea (şi pe care îl crezu plin cu apă, dar se dovedi a fi vin) în faţa somnorosului.

Aşa cum se întîmplă de obicei cu aceia care au somnul profund, trezirea cîrciumarului a fost atît de bruscă, încît sărind în sus îl izbi pe Nemesio, proiectîndu-1 în perete.

— Ce e ? Cine e ? urlă cîrciumarul.

— Sînt eu, nu vă speriaţi, spuse Nemesio.

Ochii holbaţi ai cîrciumarului îl identificară pe intrus.

— Tu !

Femeia se trezise şi ea şi-şi acoperea cărnurile cum putea mai bine.

— Scuzaţi-mă de deranj, dar treaba care mă aduce e gravă. Altfel n-aş fi îndrăznit...

— Ieşi afară !! tună cîrciumarul.

Femeia, de spaimă, somn sau ruşine, începuse să plîngă.

— Don Segundino, pentru Dumnezeu, spuneţi-i

să plece ! implora.

Cîrciumarul căută sub pernă şi scoase un revolver. Nemesio se retrase spre uşă.

— Don Segundino, nu vă înfierbîntaţi, că e o chestiune de viaţă şi de moarte.

Cîrciumarul trase un glonţ în aer. Nemesio dărîmă scaunul pe care se aflau de-a valma pantaloni şi ju- poane, sări, ieşi în coridor şi coborî cît ai clipi scările.

— Doar v-am spus... bolborosi slujitorul cu şorţul şi butea. Dar Nemesio era de mult în stradă şi alerga printre femeile care-şi fereau trupurile şi coşniţele din calea acelei furtuni.

Am terminat al treilea pahar de coniac, am aprins a nu ştiu cita ţigară (nu mi-au plăcut niciodată trabucurile), am oftat, l-am privit pe Lepprince. Oboseala punea stăpînire pe mine ; aş fi adormit în acel fotoliu din Cazinou dacă nu aş fi făcut un efort de voinţă.

— Spuneai că problema ta sînt banii, zise Lepprince.

— Banii... ? Da, exact. Abia pot să mă întreţin pe mine, cum să mă gîndesc la însurătoare ?

— Dragă prietene, banii nu sînt niciodată o problemă. Mai vrei coniac ?

— Nu, vă rog. Şi-aşa am băut peste măsură.

— Te simţi rău ?

— Nu. Doar puţin obosit. Continuaţi.

— După cum vei vedea, m-am gîndit şi la aspectul economic al chestiunii. Nu ţi-am spus mai devreme, dar am să-ţi fac o propunere. N-aş vrea să mă înţelegi greşit. Nu e nici o legătură între una şi alta. Propunerea mea nu e condiţionată de căsătoria cu Marfa Coral... şi viceversa. Să nu te gîndeşti nici o clipă că te constrîng.

Am făcut un gest care putea însemna orice. Lepprince îşi stinse trabucul şi un chelner îi schimbă scrumiera cu alta curată. Lepprince se asigură că nu ne asculta nimeni.

— Ceea ce vreau să-ţi spun e strict confidenţial.

Să nu spui nimic, ştiu că pot avea încredere în tine, îmi întrerupse el cu un gest asigurările de discreţie. Ceea ce am să-ţi propun este doar o posibilitate şi vreau s-o iei ca atare, ca să eviţi eventualele dezamăgiri. Pe scurt, află că mi s-au făcut serioase propuneri din partea unor grupuri, pe care nu e momentul să le numesc, îndemnîndumă să intru în politică. La început au încercat să mă atragă spre partidele lor. Eu, bineînţeles, am refuzat. Apoi, la refuzul meu, au schimbat tactica. Ce s-o mai lungesc, vor să fiu viitorul primar al Barcelonei. Da, nu te mira, primar. Nu e nevoie să-ţi explic importanţa pe care o incumbă o astfel de funcţie. îţi dai seama. Ei bine, ei încă nu ştiu nimic, dar pot să-ţi spun că am intenţia să accept oferta şi prin urmare, să-mi prezint candidatura. Cred, lăsînd la o parte modestia, că pot să fac mari servicii oraşului şi, indirect, ţării. Sînt străin şi aproape un nou-venit. Acest lucru, care ar putea părea un obstacol este, în realitate, un avantaj. Lumea e sătulă de partide şi politicăraie. Eu sînt imparţial, nu sînt căsătorit cu o oarecare şi nici nu am mîinile legate, înţelegi ? în asta constă forţa mea.

Se întrerupse ca să cîntărească efectul cuvintelor lui asupra mea. Figura mea, ce-i drept, nu prea cred să fi reflectat vreo impresie, pentru că pe atunci lucrurile se petreceau la un nivel care depăşea cu mult înţelegerea mea. M-am gîndit că dacă o spunea Lepprince, trebuia să fie adevărat, dar m-am abţinut să fac comentarii.

— Toate astea ţi le povestesc ca preambul la ceea ce urmează acum Această posibilitate, şi notează că îţi vorbesc doar de posibilitate, cere din partea mea o pregătire intensivă şi, în măsura în care celelalte ocupaţii mi-o permit, ei îmi dedic mare parte din timp. Aşadar, am hotărît să creez un fel de birou... un secretariat, l-am putea numi, dedicat exclusiv activităţilor mele politice. Pentru organizarea şi conducerea acestui secretariat am nevoie de cineva de încredere şi, bineînţeles, nu e

nimeni mai indicat ca tine.

— Un moment, am spus eu încercînd să-mi îndepărtez somnolenţa. Dacă înţeleg bine, doriţi să intru în politică.

— în politică ? Nu, cel puţin nu în sensul pe care i-1 dai tu. Vreau să faci pentru mine ceea ce faci pentru Cortabanyes : o muncă eficace din umbră.

— Şi ar trebui să părăsesc biroul ?

— Bineînţeles, îţi pare rău ?

— Nu... Mă gîndeam la Cortabanyes. N-aş vrea să-1 supăr. La urma urmelor, îi datorez mult.

— îmi place să te aud spunînd asta. Dovedeşte că ai conştiinţă şi, mai ales, că te şi gîndeşti la propunerea mea în termeni afirmativi.

— N-am vrut să spun asta.

— Bine, bine, nu-ţi face griji cu Cortabanyes. Voi vorbi eu cu el.

Se ridică brusc, îşi destinse muşchii feţei, îşi întinse picioarele şi, lăsînd să se vadă o oboseală egală cu a mea, căscă.

— Pînă la urmă m-am molipsit şi eu de somnul tău. Să mergem. E de-ajuns pentru noaptea asta. O să mai vorbim. Reflectează şi nu te grăbi. Ah, era să uit, spuse scoţînd din buzunar un portofel şi din el o carte de vizită. Asta e adresa mea. O să-ţi notez şi numărul de la birou, ca să mă poţi găsi la orice oră din zi sau din noapte.

Limuzina ne conduse în oraş. Vorbisem mult şi nu concretizasem nimic.

IV

NE-AM CĂSĂTORIT ÎNTR-O DIMINEAŢA DE PRI-
măvară, la începutul lui aprilie.

De ce ? Ce m-a împins să iau o hotărîre atît de nebunească ? Nu ştiu. Chiar şi acum, după atîţia ani în care am avut timp să reflectez, propriile mele acţiuni îmi par nişte mistere. O iubeam pe Maria Coral ? Presupun că nu. Presupun că am confundat (viaţa mea este o nesfîrşită şi repetată confuzie de sentimente) pasiunea pe care acea tînără senzuală, misterioasă şi nefericilh mi-o insufla, cu dragostea. Probabil că au influenţat în mare măsură şi singurătatea, plictiseala, conştiinţa de a-mi fi irosit în mod lamentabil tinereţea. Acţiunile disperate şi diferitele forme si grade de sinucidere sînt caracteristice tinerilor trişti. înclina, în sfîrşit, acul balanţei, influenţa lui Lepprince, raţionamentele lui solide şi promisiunile convingătoare.

Lepprince nu era prost, detecta nefericirea în jurul său şi dorea să o îndrepte în măsura în care îi permiteau posibilităţile, care erau mari. Dar nu trebuie să exagerez : nu era un visător care spera să schimbe lumea şi nici nu se simţea vinovat de nenorocirile celorlalţi. Am spus că simţea în sinea lui un fel de respon- sabalitate, nu de culpabilitate. De aceea s-a hotărît să ne întindă o mînă Măriei Coral şi mie. Şi soluţia pe care a găsit-o a fost următoarea : Maria Coral avea să se căsătorească cu mine (bineînţeles cu consimţămîntul amîndurora), şi în felul acesta problemele ţigăncii se rezolvau definitiv fără ca numele lui Lepprince să fie compromis. Eu, pe de altă parte, urma să plec de la Cortabanyes şi să încep să lucrez pentru Lepprince, cu un salariu pe măsura viitoarelor mele necesităţi. în acest fel Lepprince ne ajuta fără să pară că face o operă de caritate : eu îmi cîştigam mijloacele de existenţă pentru mine şi pentru Maria Coral. Favoarea venea din partea lui

Lepprince, dar nu şi banii. Era cel mai bine pentru toţi şi destul de demn. Avantajele pe care le obţinea Maria Coral din acest aranjament sînt prea evidente ca să le mai enumăr. în ce mă priveşte, ce-aş putea spune ? Sînt sigur că fără intervenţia lui Lepprince, n-aş fi făcut niciodată un astfel de pas, dar, dacă stau să mă gîndesc, ce pierdeam eu ? La ce putea aspira un om ca mine ? Cel mult la o muncă extenuantă şi prost plătită, la o femeie ca Teresa (pe care să o fac nefericită, cum a făcut-o Pajarito de Soto, săracul, pe nevasta lui) sau la o fluşturatecă *soubrette* ca cele pe care Perico Serramadriles şi cu mine le urmăream pe străzi sau la dans (şi să mă dezumanizez ajungînd pînă la a-i suporta compania indiferentă şi flecară, fără să ajung la crimă). Leafa mea era mizerabilă, abia dacă îmi permitea să trăiesc; o familie e costisitoare ; perspectiva singurătăţii permanente mă îngrozea (şi chiar şi azi, cînd scriu aceste rînduri, mă îngrozeşte...).

— Adevărul e, băiete, că nu ştiu ce să-ţi spun. Aşa cum pui problema, la rece...

— Nu e nevoie să descoperi mari adevăruri, Perico, ci doar să-mi spui părerea ta.

Perico Serramadriles bău o înghiţitură de bere şi-şi şterse spuma de pe mustăcioara pe care abia şi-o lăsase.

— E greu să-ţi dai părerea într-o situaţie atît de neobişnuită. Am fost întotdeauna convins de cît de importantă e căsătoria şi că nu se poate face aşa, dintr-o dată. Şi acum vii tu şi-mi spui că nu eşti sigur dacă eşti îndrăgostit de fata asta.

— Şi ce e dragostea, Perico ? Ai cunoscut tu adevărata dragoste ? Pe măsură ce trece vremea mă conving că dragostea este pură teorie. Un lucru care există doar în romane şi-n filme.

— Faptul că n-am întîlnit-o noi nu înseamnă că nu există.

— Nici nu spun asta. Ceea ce-ţi spun este că dragostea, în mod abstract, este un produs al

minţilor leneşe. Dragostea nu există dacă nu se materializează în ceva corporal. O femeie, vreau să spun.

— Asta e evident, admise Perico.

— Dragostea nu există, există doar o femeie de care un bărbat, în anumite împrejurări şi pe o perioadă de timp limitată, se îndrăgosteşte.

— Ei. asta-i, dacă pui problema în felul acesta...

— Atunci, spune-mi tu, cîte femei am întîlnit noi de care să ne ptftem îndrăgosti ? Nici una. Cel mult călcătorese, croitorese, fete de funcţionari săraci ca mine şi ca tine, viitoare potenţiale Doloretas.

— Nu văd de ce trebuie să fie aşa. Mai sînt şi altele.

— Da, ştiu. Mai sînt prinţese, *miss* univers, stele de film, femei rafinate, culte, dezinvolte... Dar astea, Pe- rico, nu sînt nici pentru tine, nici pentru mine.

— în cazul ăsta, fă ca mine : nu te însura, rosti el foarte retoric.

— Fanfaronadă, Perico ! Azi spui aşa şi te simţi un erou. Dar vor trece anii în mod steril şi te vei simţi singur şi obosit şi te va devora prima femeie care îţi va ieşi în cale. Veţi avea o duzină de copii, ea va deveni grasă şi <bătrînă cît ai clipi din ochi şi tu vei munci pe rupte ca să dai de mîncare la copii, să-i duci la doctor, să-i îmbraci, să le plăteşti şcoli, ca să faci din ei nişte bieţi funcţionăraşi cinstiţi ca noi, ca să perpetueze specia sărăntocilor.

— Mă băiete, nu ştiu... descrii totul atît de negru. Tu crezi că toate sînt la fel ?

Am tăcut pentru că îmi trecuse prin faţa ochilor amintirea, acum îngropată, a Teresei. Dar imaginea ei nu-mi schimba argumentele. Am evocat-o pe Teresa şi, pentru prima dată, m-am întrebat ce. reprezentase Teresa în viaţa mea. Nimic. Un mic animal speriat şi lipsit de apărare care a trezit în mine o duioşie nevinovată ca o floare anemică de seră. Teresa a fost nefericită cu

Pajarito de Soto şi la fel a fost şi cu mine. A primit de la viaţă doar suferinţe şi deziluzii; a vrut să inspire dragoste şi a avut parte de trădări. Nu a fost vina ei, nici a lui Pajarito de Soto şi nici ,a mea. Ce au făcut din noi, Teresa ? Ce vrăjitoare ne-a vegheat destinul ?

După ce s-au terminat, rînd pe rînd, mezelurile, an- treurile, peştele, fripturile de pasăre, fructele şi deserturile, invitaţii se sculară de la masă. Bărbaţii gîfîiau şi-şi mîngîiau burţile cu veselă resemnare. Doamnele îşi luau adio în gînd de la felurile refuzate cu greu, as- cunzîndu-şi lăcomia sub o expresie de silă. Orchestra îşi ocupase deja locul pe podium şi intona primele note ale unei mazurci fără ca nimeni să danseze. Conversaţia, îndelung întreruptă, redeveni generală.

Lepprince îl căută pe Pere Parells printre oaspeţi, în timpul cinei îl observase cu atenţie : bătrînul industriaş, taciturn şi îmbufnat, abia dacă se atingea de mîn- cărurile care i se ofereau şi răspundea monosilabic la întrebările pe care i le puneau vecinii de masă. Lepprince deveni nervos şi-1 întrebă pe Cortabanyes din priviri. Din celălalt capăt al mesei avocatul îi răspunse cu un gest de indiferenţă, fără să dea importanţă problemei. Îndată după terminarea mesei, se duse la Lep-prince.

— Du-te, du-te acum, spuse avocatul.

— N-ar fi mai bine să aşteptăm altă ocazie ? Poate în privat, insinuă Lepprince.

— Nu, acum. Se află în casa ta şi nu va îndrăzni să se dea în spectacol în faţa tuturor. în plus, a mîncat puţin şi a băut mai mult decît îi e obiceiul. Vei afla ce ştie, şi asta ne convine. Du-te.

Lepprince îl localiză pe Pere Parells lîngă orchestră, singur şi cufundat în gînduri. Bătrînul industriaş era palid, îi tremurau uşor buzele decolorate. Lepprince nu ştiu dacă să atribuie acele simptome iritării sau tulburărilor digestive proprii vîrstei

— Pere, ai putea să-mi acorzi cîteva minute ? spuse francezul cu umilinţă.

Bătrînul nu făcu nici un efort să-şi ascundă supărarea şi tăcu, în loc de răspuns.

— Pere, îmi pare rău că am fost puţin cam dur cu tine. Eram nervos. Doar ştii cum merg treburile în ultimul timp.

Pere Parells spuse fără să-şi privească interlocutorul :

— Ştiu, într-adevăr ? Spune-mi, cum merg lucrurile ?

— Nu te încăpăţîna, Pere. Tu ştii mai bine ca mine.

— A, da ? repetă bătrînul industriaş fără să renunţe la sarcasm.

— De cînd s-a terminat războiul ne aflăm în impas. Nu ştiu cum o să rezolvăm problemele, dar sînt convins că le vom rezolva. Războaie sînt întotdeauna. Nu cred că există motive de nelinişte dacă toţi rămînem uniţi şi colaborăm la restructurarea întreprinderii.

— Vrei să spui dacă o să colaborăm cu tine, bineînţeles.

— Pere, insistă Lepprince cu răbdare, tu ştii că acum, mai mult ca oricînd, am nevoie de ajutorul tău, de experienţa ta... Nu e drept să-mi atribui doar mie responsabilitatea pentru ceea ce s-ar putea întîmplă. La urma urmelor, ce vină am eu că americanii au cîş- tigat războiul ? Tu erai pentru aliaţi...

— Uite ce, Lepprince, tăie Pere Parells fără să-şi schimbe atitudinea şi fără să-1 privească în ochi pe tî- nărul său asociat, eu am făcut să crească întreprinderea asta din nimic. Savolta, Claudedeu şi cu mine, prin munca noastră, fără o clipă de odihnă, dormind pe apucate, dispreţuind oboseala, am făcut din întreprindere ceea ce a fost pînă de curînd. întreprinderea e un lucru foarte important pentru mine. E toată viaţa mea. Am văzyt-o crescînd şi dînd primele roade. Nu ştiu dacă înţelegi ce înseamnă asta, pentru că tu ai găsit

totul gata, dar nu are importanţă. Ştiu că împrejurările sînt potrivnice, ştiu că efortul nostru e pe cale să se ducă de rîpă. Savolta şi Claudedeu au murit, eu mă simt bătrîn şi obosit, dar nu sînt atît de prost — schimbă tonul vocii —. nu sînt atît de prost să nu ştiu că astfel de lucruri se pot întîmplă. Am văzut multe eşecuri în viaţa mea ca să mă mai sperie propriul meu eşec. Ba mai mult, chiar dacă aş şti că mergem spre faliment, fără speranţă, chiar dacă m-aş simţi epuizat, cum mă simt, n-aş ezita să iau totul de la început, să-mi dedic tot timpul şi toată energia întreprinderii.

Făcu o pauză. Lepprince aştepta să continue.

— Dar, ascultă bine ce-ţi spun, continuă bătrînul industriaş calm, aş distruge eu însumi ceea ce reprezintă atît de mult pentru mine, decît să permit să se în- tîmple anumite lucruri.

Lepprince coborî glasul pînă ce deveni o şoaptă.

— Ce vrei să spui ?

— Tu ştii mai bine ca mine.

Lepprince privi împrejur. Cîţiva oaspeţi îi observaseră şi îi priveau cu o curiozitate impudică. Trecînd peste sfaturile lui Cortabanyes, care îi recomandase să poarte discuţia în public, propuse bătrînului financiar să meargă în bibliotecă. Refractar la început dar hotărîn- du-se brusc, acesta acceptă. Acea greşeală tactică avea să grăbească tragedia.

— Explică-te, spuse Lepprince imediat ce se aflară la adăpost de indiscreţii.

— Explică-te tu ! strigă Pere Parells renunţînd la sobrietatea pe care o afişase pînă atunci. Explică-mi ce se întîmplă şi ce s-a întîmplat în anii din urmă. Explică-mi ceea ce mi-ai ascuns pînă azi şi poate doar atunci putem începe să discutăm.

Lepprince roşi de furie. Ochii îi străluceau şi strîn- gea din dinţi.

— Pere, dacă gîndeşti că mistific socotelile, putem merge chiar acum la birou să vedem împreună registrele.

Pere Parells îl privi pe Lepprince în ochi prima

rdată în noaptea aceea. Privirile sfidătoare ale celor doi aso- ciaţi se înrilniră. .

— Nu mă refer numai la contabilitate, Lepprince.

Pere Parells ştia că vorbeşte mai mult decît trebuie, dar nu se putea controla. Băutura, mînia multă vreme reprimată îl făceau să spună ceea ce gîndea şi ascultă propriile lui cuvinte de parcă le-ar fi rostit altcineva. Dar ceea ce auzea nu i se părea rău.

— Nu mă refer numai la contabilitate, repetă. De multă vreme am început să observ şi alte serioase anomalii. Am început să fac singur cercetări.

— Şi ?

— Prefer să nu spun ce-am descoperit. Vei afla la momentul potrivit.

Lepprince explodă :

— Ascultă, Pere, eu am venit să clarific ceea ce credeam o simplă neînţelegere, dar acum văd că lucrurile iau o întorsătură pe care nu sînt dispus s-o tolerez. Aluziile tale sînt o insultă, şi cei- imediat explicaţii. în ceea ce priveşte temerile tale in legătură cu viitorul întreprinderii, poţi abandona nava oricînd doreşti. Sînt dispus să-ţi cumpăr acţiunile fără să discut preţul. Dar nu vreau să te mai văd pe la birou, înţelegi ? Nu vreau să te mai văd. Eşti bătrîn, ramolit, capul nu te mai ajută. Eşti o vechitură inutilă şi pînă acum ţi-am tolerat intervenţiile absurde din respect pentru ce ai fost, şi în memoria socrului meu.

Pere Parells se făcu alb, apoi cenuşiu. Păru că se sufocă şi-şi duse mîna la inimă. O sclipire sălbatică inundă ochii lui Lepprince. Bătrînul industriaş îşi revenea încet.

— Te voi distruge, Lepprince, îngînă cu glasul gîtuit. îţi jur că te voi distruge. Am probe cîte vrei.

«

„Roşită Idealista" se întorcea de la piaţă bodogănind şi blestemînd de una singură şi cu voce tare de cît e de scumpă viaţa. în coşul pe care

îl ducea se vedeau nişte verze şi o pîine. Se opri să cumpere lapte de capră şi brînză. Apoi îşi reluă drumul ocolind băltoacele. „Străzile săracilor sînt întotdeauna ude“, gîndea. Pe pavaj venea şuvoi o apă neagră, unsuroasă şi stătută care se vărsa în canal cu un gîlgîit lugubru. Scuipă şi înjură. Aşezat pe un scăunel mic, cu o farfurioară de metal dinaintea picioarelor, un orb zdrăngănea o melodie tristă la chitară.

— Ce mers frumos, ai, Rosita, spuse orbul cu un glas ca un croncănit de corb.

— Cum m-ai recunoscut ? întrebă Rosita apropiin- du-se de orb.

— După voce.

— Şi de unde ştii cum e mersul meu ? întrebă ea punîndu-şi în şold mîna liberă.

— Aşa spune lumea, răspunse orbul întinzînd o mînă şi bîjbîind în gol. Mă laşi ?

Rosita dădu din cap că nu, ca şi cum orbul ar fi putut-o vedea.

— Azi nu, moş Basilio, că n-am chef.

— Doar puţin, Rosa, Dumnezeu o să te răsplătească.

Rosita făcu un pas înapoi ca să se pună la adăpost de degetele lui moş Basilio.

— Am spus că nu, şi nu rămîne.

— Eşti îngrijorată pentru Julian, nu-i aşa, Rosa ? zise orbul cu un zîmbet tîmp.

— Ce-ţi pasă ? bombăni ea.

— Spune-i să fie atent, comisarul Văzquez îl caută.

— Pentru afacerea Savolta ? N-a fost el.

— Trebuie s-o creadă şi Văzquez, spuse orbul.

— Nu-1 va găsi. E ascuns bine.

Orbul reîncepu să cînte la chitară. Rosita Idealista îşi reluă drumul, se opri, se întoarse din drum şi-i dădu o bucată de brînză lui moş Basilio.

— Uite, ia-o. E brînză proaspătă, acum am cumpărat-o.

Orbul luă brînză din mîinile Rositei, o sărută şi o băgă în buzunarul hainei.

— Mulţumesc, Rosa.

Orbul şi femeia păstrară o clipă de tăcere. Apoi orbul spuse pe un ton indiferent :

— Ai o vizită, Rosa.

— Poliţia ? întrebă femeia tresărind.

— Nu. Turnătorul ăla... ştii tu. Curtezanul tău.

— Nemesio ?

— Eu nu ştiu nume, Rosa. Eu nu ştiu nume.

— Nu mi-ai fi spus dacă nu ţi-aş fi dat brînză, moş Basilio.

Orbul adoptă o atitudine umilă.

— Pe moment nu mi-am amintit, Rosa. Nu fi bănuitoare.

Rosita Idealista pătrunse în întunecosul portal al casei sale, se uită prin toate colţurile şi, nevăzînd pe nimeni, urcă cu greu scara abruptă. Ajunse la etajul trei gîfîind. Pe palier distinse o umbră ghemuită.

— Nemesio, ieşi de-acolo. Nu trebuie să te ascunzi.

— Eşti singură, Rosita ? susură Nemesio Cabra Gomez.

— Bineînţeles, nu vezi ?

— Lasă-mă să te ajut.

— Ia-ţi mîinile de pe coş, porcule !

Rosita puse jos coşul, scotoci printre pliurile fustei şi scoase o cheie cu care descuie uşa. Luă coşul. Nemesio Cabra Gomez o urmă şi închise uşa în urma, lui. Locuinţa consta din două camere separate de o perdea. Perdeaua ascundea un pat metalic. în partea care se vedea de la intrare se aflau o masă, patru scaune, o ladă şi o sobă cu petrol. Rosita aprinse lumina.

— Ce vrei, Nemesio ?

— Vreau să vorbesc cu Julian, Rosita. Spune-mi un- de-1 pot găsi.

Rosita făcu un gest urît.

— Nu l-am mai văzut de cîteva luni pe Julian. Acum e cu alta.

Nemesio clătină trist din cap, fără să-şi ridice ochii din pămînt.

— Nu mă minţi ! V-am văzut intrînd chiar aici în casă duminica trecută.

— Aha, deci ne spionezi, nu ? Şi cine te-a pus, dacă se poate şti ? întrebă Rosita în timp ce golea coşul, amestecînd în glasul ei indiferenţa cu dispreţul.

— Nu m-a pus nimeni, Rosita, îţi jur. Doar ştii că tu, pentru mine...

— Bine, bine, i-o tăie, poţi pleca.

— Spune-mi unde e Julian. E important.

— Nu ştiu.

— Spune-mi femeie, e spre binele lui. Unu, Savolta, a fost omorît, Rosita. Nu ştiu cine e, dar e cineva. Bănuiesc că Julian e amestecat în treaba asta. Nu spun că a făcut-o el, dar ştiu că are legătură cu Savolta. Văzquez se ocupă de caz. Trebuie să-l avertizez pe Julian, nu înţelegi ? E spre binele lui. Mie, prea puţin îmi pasă.

— Ba cred că-ţi pasă, după cît insişti. Dar eu nu ştiu nimic. Du-te şi lasă-mă-n pace. Sînt obosită şi mai am multe de făcut.

Nemesio cercetă figura Rositei cu un amestec de milă şi respect.

— Da, arăţi cam prost. Eşti obosită dis-de-dimineaţă şi asta nu e bine. Viaţa asta nu-i de tine, Rosita.

— Şi ce vrei să fac, nenorocitule ? Să vînd braşoave la poliţie ?

Nemesio părăsi casa cu presimţirea că ceva rău se apropia.

Lepprince îşi asumă obligaţia să vorbească cu Maria Coral. Eu nu mă simţeam în stare s-o fac şi i-am fost recunoscător pentru mijlocire. Mi-a dat răspunsul abia după trei zile, dar glasul îi era sărbătoresc cînd mi-a comunicat că ţiganca era fericită să se căsătorească cu mine. Aproape în acelaşi timp cu începerea pregătirilor de nuntă, a început slujba mea la Lepprince. Mai întîi, am părăsit biroul lui Cortabanyes. Doloretas a vărsat cîteva lacrimi la despărţire şi Perico Serramadriles

m-a bătut pe umăr cu afectată camaraderie. Cu toţii îmi urară noroc. Cortabanyes a fost puţin cam rece, poate gelos că îl părăseam pentru altcineva (un sentiment pe care mulţi şefi şi-1 permit cu funcţionarii lor, asupra cărora cred că au un oarecare drept de proprietate). La început munca pe care Lepprince mi-a încredinţat-o m-a ameţit. Apoi, cu timpul şi cum se întîmplă de obicei cu toate muncile, am sfirşit prin a mă cufunda într-o rutină molatecă şi cenuşie în care contau mai mult numărul şi formatul unui document decît conţinutul lui. Pe de altă parte, şi atîta timp cît nu se materializau proiectele politice ale lui Lepprince, munca mea se limita la o simplă selecţie şi clasificare a unor articole din ziare, scrisori, pamflete, rapoarte şi texte de diferite feluri. Dar altele erau lucrurile care mă absorbeau cu mai mare intensitate. îndată ce Maria Coral şi-a dat consimţămîn- tul să se căsătorească cu mine, am început opera de transformare a ei într-o demnă soţie a unui tînăr şi promiţător secretai' de primar. Am colindat cele mai bune magazine din Barcelona şi i-am cumpărat ultimele modele de îmbrăcăminte şi încălţăminte venite de la Paris, Viena şi New York. Am început, urmînd şi instrucţiunile lui Lepprince, o muncă de educare, căci manierele Măriei lăsau mult de dorit. Vocabularul ei era vulgar şi gesturile necontrolate. Am învăţat-o să se poarte cu eleganţă, să mănînce cum trebuie şi să converseze decent. Beneficia acum de o instrucţie superficială, dar îndestulătoare. La toată această muncă, a răspuns cu un interes care m-a mişcat. Era cit se poate de uimită. Trăia ca într-un basm. Făcea progrese considerabile, pentru că avea o inteligenţă vie şi o voinţă de fier, aşa cum se intîmplă cu cei care au dus o existenţă agitată şi au frecventat nivelele cele mai de jos ale societăţii. Viaţa de vagabond e o şcoală bună.

Lunile care au precedat căsătoria noastră au fost pentru mine un vîrtej de activităţi. în afară de educaţia Măriei Coral, aranjarea locuinţei îmi lua

multe ore de muncă plăcută. Am decorat casa noastră în cel mai modern stil; nu lipsea nimic, de la lucrurile absolut necesare şi pînă la tot felul de fleacuri : aveam chiâr şi telefon. Toate le-am cumpărat şi le-am ales eu singur. Frenezia pregătirilor mă împiedica să gîndesc şi eram aproape fericit. Mi-am reînnoit îmbrăcămintea, am transportat cărţile şi ce lucruri mai aveam din vechea locuinţă în cea nouă, m-am certat cu zidarii, zugravii, tîm- plarii, cu decoratorii şi tapiţerii. Timpul trecu în zbor şi ajunul nunţii mă luă prin surprindere. Adevărul e că în zilele acelea o vedeam des pe Maria Coral, dar d intr-un motiv inexplicabil dar previzibil menţinusem relaţia noastră la un nivel formal, ca dintre elevă şi profesorul ei. Cu toate că iminenţa apropiatei noastre intimităţi plutea în aer, amîndoi ne prefăceam c-o ignorăm şi ne comportam ca şi cum, odată terminată sarcina mea educativă, ar fi trebuit să ne separăm pentru totdeauna. Eu mă arătam eficient şi amabil; ea, supusă şi respectuoasă. Niciodată o logodnă n-a fost mai pură şi mai corectă. Fără familii, tutele şi piedici, morale sau sociale (eu eram un dezrădăcinat; Maria Coral, o caba- retistă) ne comportam în mod paradoxal cu mai multă circumspecţie decît dacă ne-ar fi înconjurat un cerc de mame sfioase, slugi timide şi supraveghetori severi.

Ne-am căsătorit într-o dimineaţă de aprilie. La ceremonie n-a asistat nimeni în afară de Serramadriles şi cîţiva necunoscuţi, funcţionari ai lui Lepprince, care au semnat ca matori. Lepprince n-a venit la biserică, dar ne aştepta la ieşire. Mi-a întins mîna şi a făcut la fel cu Maria Coral. M-a luat deoparte şi m-a întrebat dacă totul a mers bine. I-am spus că da. Mi-a mărturisit că se temea ca ţiganca să nu se răzgîndească în ultima clipă. Intr-adevăr, Maria Coral ezitase înainte de a zice da, şi glasul abia de i se auzea tremurător, dar binecuvîntarea sacerdotală a întărit consimţămîntul ei.

Şi ne-am început luna de miere. A fost opera lui Lepprince, care a organizat totul fără ştirea mea. Cînd mi-a dat biletele de tren şi rezervarea de hotel, n-am vrut să accept toată acea aiureală, dar a insistat cu atîta hotă- rîre, încît n-am putut refuza. După o călătorie obosi-' toare am ajuns la destinaţie. în tren nu ne-am spus nici un cuvînt. Probabil cei din jur observaseră că sîntem proaspăt căsătoriţi, pentru că ne aruncau priviri ironice şi, cu prima ocazie, părăseau compartimentul, lăsîndu-ne singuri.

Locul ales de Lepprince era o localitate balneară din provincia Gerona, unde se ajungea cu o diligenţâ prăpădită, trasă de patru gloabe muribunde. Staţiunea era formată dintr-un hotel senioriał şi cîteva case împrejurul lui. Hotelul avea o grădină mare, 'bine îngrijită, în stil franţuzesc, cu statui şi chiparoşi. Se termina cu o pădurice străbătută de o cărăruie pe unde se ajungea la izvorul termal. Priveliştea era splendidă, rustică, şi aerul foarte pur.

Am fost primiţi cu o cordialitate nemăsurată. Era ora ceaiului şi în grădină se aflau mese din fier forjat şi marmoră, acoperite de umbrele colorate, la care stăteau grupuri şi familii care-şi luau gustarea. Se respira o linişte care mîngîia sufletul.

Camerele noastre se aflau la etajul întîi şi, judecind după cele pe care le-am văzut mai apoi, erau cele mai somptuoase şi mai scumpe. Apartamentul era alcătuit din dormitor, baie şi salon. Cele două încăperi aveau ferestre mari care dădeau spre o terasă unde în vase de ceramică albastră înfloreau trandafiri. Mobilele erau frumoase şi patul, mai mult larg decît lung, era acoperit de un baldachin de care atîrna o apărătoare de ţînţari. în fiecare cameră se afla un ventilator electric care împrospăta aerul şi agita fîşii de hîrtie, alungind insectele ce veneau din parc.

Maria Coral a rămas să desfacă bagajele, iar eu am ieşit să fac o plimbare pe-afară. Trecînd pe

lîngă mese, domnii se ridicau şi mă salutau, doamnele înclinau capetele iar tinerele priveau cu timiditate în ceştile cu ceai aburind, ca şi cum ar fi desluşit în fundul lor un viitor romantic. Răspundeam foarte amuzat la ceremonioasele saluturi, ridicîndu-mi de fiecare dată pălăria.

Soţia lui Pere Parells şi celelalte doamne arătau spre invitaţii care nimereau în cîmpul lor vizual şi şuşoteau însoţindu-şi flecăreala cu rîsete maliţioase sau gesturi severe de repulsie, după felul comentariilor. Apariţia bătrînului industriaş le făcu să tacă.

— Să mergem ! spuse Pere Parells soţiei sale.

— Cum aşa, exclamară doamnele, plecaţi ?

— Da, spuse soţia lui Pere Parells ridicîndu-se. Anii o învăţaseră să nu întrebe şi să nu contrazică. Menajul ei era fericit. în vestibul îşi întrebă soţul dacă se în- tîmplase ceva.

— O să-ţi spun. Acum să mergem. Unde ţi-e haina ?

O slujnicuţă aduse mai multe haine pînă ce le identificară pe-ale lor. Se scuză pentru nepricepere, dar era de curînd în slujbă, adăugă. Pere Parells acceptă pretextul nepotrivit şi ceru o trăsură. Slujnicuţă nu ştia ce să facă. Pere Parells îi sugeră să-1 caute pe majordom. Nici majordomul nu ştia ce să facă. în zona aceea nu treceau trăsuri. Poate că aveau să găsească în piaţă.

— Şi nu s-ar putea duce cineva să caute una ?

— Iertaţi-mă, domnule, dar toţi slujitorii sînt ocupaţi cu oaspeţii. M-aş duce eu însumi, cu mare plăcere, dar mi s-a interzis cu desăvîrşire să părăsesc casa. îmi pare rău, domnule.

Pere Parells deschise uşa şi ieşi în grădină. Noaptea era înstelată şi briza se potolise.

— O să facem o plimbare. Noapte bună.

Străbătură grădina. Un individ făcea de pază lîngă gard. Bătrînul industriaş şi soţia lui aşteptară ca individul să le deschidă poarta, dar acesta nu se mişca. Pere Parells încercă s-o facă el însuşi, şi

constată că nu poate.

— E închisă cu cheia, spuse individul. Nu părea un slujitor, judecind după purtare, cu toate că era îmbrăcat ca atare.

— Asta văd şi eu. Deschideţi.

— Nu pot. Aşa e ordinul.

— Ordinul cui ? Au înnebunit cu toţii ? strigă bătrî- nul industriaş.

Individul scoase o legitimaţie din buzunarul hainei în dungi.

— Poliţia, spuse arătînd legitimaţia.

— Ce vreţi să spuneţi cu asta ? Sîntem arestaţi ?

— Nu, domnule, dar casa este păzită. Nimeni nu poate intra sau ieşi fără autorizaţie, răspunse poliţistul, punîndu-şi la loc legitimaţia.

— Autorizaţia cui ?

— A inspectorului-şef.

— Şi unde e inspectorul-şef ? urlă Pere Parells.

— înăuntru, la petrecere. Dar nu pot să mâr duc să-1 caut, pentru că e incognito. Va trebui să aşteptaţi. Ordin, lămuri individul, ordin. Aveţi o ţigară ?

— Nu. Şi vă rog să deschideţi imediat poarta asta, altfel o să vă amintiţi de mine. Sînt Pere Parells ! Asta e ridicol, înţelegeţi ? Ridicol ! La ce atîtea precauţii ? Le e frică că ie furăm linguriţele de argint ?

— Pere, spuse calm soţia lui, să ne întoarcem în casă.

— Nu vreau ! Nu-mi miroase a bine ! Vom rămîne aici pînă vor deschide poarta !

— Dacă tot staţi puţin, o să dau o fugă pînă la closet, spuse poliţistul deghizat în servitor. Fac pe mine.

Bătrînul financiar şi soţia lui se întoarseră în vestibul, vorbiră cu majordomul şi acesta cu Lepprince. în sfîrşit, un invitat care rătăcea prin saloane cu aer solitar şi circumspect, veni spre ei.

— Soţia mea nu se simte bine şi vrem să plecăm acasă. Presupun că nu este un delict. Sînt Pere Parells, spuse Pere Parells pe un ton tăios. Fiţi

amabil şi daţi ordin să ne deschidă.

— Cum să nu, spuse inspectorul-şef. Permiteţi-mi să vă însoţesc şi iertaţi-ne pentru neplăcerea pe care v-am pricinuit-o. Aşteptăm jsosirea unor persoane a căror prezenţă ne obligă să luăm aceste precauţii incomode. Credeţi-mă că e la fel de neplăcut pentru noi, ca şi pentru dumneavoastră.

Poliţistul de la poartă se urina lîngă un arbust cînd perechea Parells sosi însoţită de inspectorul-şef.

— Cuadrado, deschide poarta ! ordonă superiorul. Cuadrado îşi încheie pantalonii şi alergă să execute ordinul. Ajuns in stradă, pe bătrînul Pere Parells îl trecu un fior de indignare.

— Ce ruşine ! spuse.

Pe trotuare stăteau poliţişti, iar la încrucişare se vedeau călăreţi cu capă, spadă şi tricorn. La trecerea perechii, poliţiştii îi priviră bănuitori. Lîngă piaţă auziră un zgomot surd şi pămîntul începu să trepideze. Se lipiră de zidul unei vile. Pe pantă urcau cai şi trăsuri. Poliţiştii postaţi pe trotuare îşi duseră mîna la centură, pregătiţi pentru orice intervenţie. Călăreţii care făceau de gardă la colţuri scoaseră săbiile şi prezentară arma. Grupul se apropia, răsunau copitele cailor pe pavaj. Sunau goarne. Cîţiva vecini, speriaţi de acea neaşteptată paradă, ieşeau în stradă, dar erau împinşi cu violenţă în casele lor. Pînă şi printre crengile pomilor se aflau oameni înarmaţi. Ceaţa dădea un aspect fantasmagoric cortegiului.

Pere Parells şi soţia lui, speriaţi şi ghemuiţi lîngă gard, văzură trecînd prin faţa lor un regiment de cuira- sieri şi mai multe trăsuri flancate de husari ale căror lănci retezau frunze din crengile mai joase ale copacilor. Unele trăsuri aveau perdelele trase ; altele nu. într-una din acestea din urmă Pere Parells zări o figură cunoscută. Cortegiul, învăluit într-un nor de praf, lăsă în Urmă uimita pereche. Pere Parells îşi reveni din stupoare şi spuse Cu jumătate de voce ;

— Asta-i culmea !

— Cine era ? întrebă soţia lui cu un uşor tremur în glas.

— Regele. Să mergem.

— Domnule comisar Vazquez, trebuie să mă ascultaţi. Lăsaţi-mă să vă spun ce ştiu şi n-o să vă pară rău. O crimă e totuşi o crimă.

Comisarul Văzquez aruncă pe masă hîrtiile pe care le citea şi-l fulgeră cu privirea pe zdrenţărosul turnător care îşi răsucea mîinile şi se bălăbănea de pe un picior pe altul, într-o disperată încercare de a-i atrage atenţia.

— Cine naiba l-a lăsat pe omul ăsta să intre în biroul meu ? tună comisarul adresîndu-se tavanului scorojit al biroului.

— Nu era nimeni şi mi-am luat libertatea... explică turnătorul înaintînd spre masa acoperită cu ziare, dosare şi fotografii.

— Pe cuiele lui Isus Cristos ! Pe veşnica salvare a...! începu comisarul, dar se opri observînd că folosea aceeaşi terminologie ca pisălogul lui interlocutor. N-ai de gînd să mă laşi nici o clipă în pace ? Cară-te !

— Domnule comisar, de cinci zile încerc să vorbesc cu dumneavoastră.

Mai lipseau două zile pînă la expirarea termenului pe care conspiratorii i-1 dăduseră lui Nemesio Cabra Gomez, şi acesta nu reuşise să obţină nici un indiciu asupra morţii lui Pajarito de Soto. Asasinarea lui Savolta i se aşezase de-a curmezişul în drum şi poliţia era concentrată să clarifice această întîmplare, excluzînd complet alte probleme. La fel şi eforturile lui pentru a-i localiza pe conspiratori şi a-i preveni de cercetările pe care le începuse comisarul Văzquez în legătură cu cazul Savolta se izbiseră de un zid de refuzuri din partea tuturor acelora pe care Nemesio îi întrebase în toate cele cinci zile nenorocite.

— Cinci zile ? spuse comisarul. Mie mi s-au părut cinci ani ! Iţi dau un sfat, omule, şterge-o şi nu te mai întoarce. Data viitoare, cînd te-oi mai

vedea dînd tîr- coale clădirii, pun să te-nchidă. Te-am avertizat. Dispari din faţa mea !

Nemesio ieşi din birou şi coborî scările cufundat în negre presimţiri. Dar brusc gîndurile aveau să i se risipească în faţa unui fapt neaşteptat. Ajuns la capătul scărilor, Nemesio observă o agitaţie neobişnuită : se auzeau strigăte, oameni alergau în toate părţile. „Se în- tîmplă ceva, îşi spuse, e mai bine să dispar cît mai degrabă." Şi tocmai cînd încerca s-o facă, un poliţist în uniformă îl înşfăcă de-un braţ şi—1 îmbrinci într-un colţ.

— Dă-te la o parte, ordonă poliţistul.

— Ce se întîmplă ? întrebă Nemesio.

— Sînt aduşi nişte arestaţi periculoşi, îi contesă acesta.

Nemesio aşteptă ţinîndu-şi răsuflarea. Din colţul lui vedea uşa de la intrare şi, oprită în faţa ei, o maşină cu caroserie metalică fără geamuri. De la maşină pînă la intrarea în clădire, un şir dublu de agenţi înarmaţi formau un coridor viu. Din maşină fură scoşi deţinuţii. Nemesio voia să fugă dar poliţistul îl ţinea strîns de braţ. Domnea o tăcere întreruptă doar de zornăitul lanţurilor. Cei patru deţinuţi îşi făcură apariţia. Cel mai tînăr plîngea ; Julian îşi pierduse basca, avea un ochi vînăt şi pete de sînge pe haină, ţinea o mînă lipită strîns de coaste şi genunchii i se îndoiau cînd mergea ; omul cu cicatricea părea liniştit, cu toate că cearcăne adînci îi înconjurau ochii. Nemesio crezu că moare.

— Ce-au făcut ? şopti la ureche poliţistului care îl păzea.

— Se pare că l-au omorît pe Savolta, fu răspunsul.

— Păi Savolta a murit la miezul nopţii Anului Nou.

— Tacă-ţi gura !

Nu îndrăzni să spună că el se afla cu deţinuţii la acea oră în studioul fotografic unde Juliân îl dusese cu forţa. Se temu să se vadă implicat în acel caz şi se conformă tăcînd. Dar a fost inutil, pentru că

bărbatul cu cicatricea îl văzuse. îl atinse cu cotul pe Julian care ridică ochii din .podea şi-1 privi pe Nemesio.

— Ne-ai vîndut pînă la urmă, fiu de căţea 1 urlă Julian cu o voce care părea că-i iese din inimă.

Poliţistul care-1 păzea îi dădu o lovitură cu patul puştii, şi Julian căzu pe podea.

— Luaţi-i ! ordonă un individ în civil.

Tristul convoi trecu pe lîngă Nemesio. Doi poliţişti îl tîrau de subsuori pe Julian, care lăsa o dîră de sînge în urma lui. Omul cu cicatricea se opri lîngă turnător şi-i adresă un zîmbet rece şi dispreţuitor.

— Trebuia să te fi omorît, Nemesio. Dar n-am crezut niciodată că ai să faci asta.

Poliţiştii îi obligară să-şi c'ontinuie drumul. Nemesio întîrzie cîteva clipe pînă să-şi revină. Se smulse violent din mîinile poliţistului care-1 ţinea şi alergă pe scări în sus. Pe coridor se întîlni cu comisarul Vâzquez.

— Domnule comisar, n-au fost ei ! Vă pot asigura. Nu ei l-au omorît pe Savolta.

Comisarul îl privi de parcă ar fi văzut un gîndac plimbîndu-se prin pat.

— Cum, n-ai plecat încă ? spuse roşindu-se.

— Domnule comisar, de data asta trebuie să mă ascultaţi fie ce-o fi. N-au fost oamenii ăştia, oamenii ăştia...

— Luaţi-1 de aici ! ţipă comisarul împingîndu-1 pe Nemesio şi continuîndu-şi drumul.

— Domnule comisar ! imploră Nemesio în timp ce doi poliţişti îl duceau mai mult pe sus spre uşă. Domnule comisar ! Eu eram cu ei, eu eram cu ei cînd a fost omorît Savolta. Domnule comisar !!

Cortabanyes se întîlni cu Lepprince în bibliotecă. Acesta se plimba nervos, cu chipul grav şi gesturi bruşte. Celălalt, chinuit de indigestie, asculta explicaţiile cufundat într-un fotoliu, atent la fiecare cuvînt, cu buza atîrnînd şi ochii întredeschişi. Cînd Lepprince termină, avocatul îşi

frecă ochii cu pumnii şi întîrzie să vorbească.

— Ştie mai mult decît spune sau spune mai mult decît ştie ? întrebă.

Lepprince se opri la mijlocul încăperii şi-1 privi intens pe Cortabanyes.

— Nu ştiu. Dar nu e momentul să ne jucăm cu vorbele, Cortabanyes. Indiferent ce ştie, e periculos.

— Dacă nu are nimic concret la mînă, nu. E bătrîn şi singur, ţi-am mai spus. Mă îndoiesc că în situaţia asta ar porni într-o aventură care nu i-ar aduce nimic bun. Dacă doar bănuieşte, va iăcea. Azi °ra excitat, dar mîine va privi altfel lucrurile. îi convine să nu facă scandal, îl vom convinge să se pensioneze şi să se mulţumească cu plăcuta ocupaţie de a-şi număra acţiunile.

— Şi dacă nu sînt doar bănuieli ceea ce-i umblă lui prin cap ?

Cortabanyes îşi trecu mîna prin părul rar.

— Ce-ar putea şti ?

Lepprince îşi reluă plimbarea Calmul avocatului îi reda încrederea, dar îl şi scotea din sărite.

— Ce dracul mă întrebi pe mine ! Crezi c-o să ne spună ? Rămase nemişcat, cu gura deschisă, privirea fixă şi o mînă ridicată. Aşteaptă ! îţi aminteşti...? îţi aminteşti de faimoasa scrisoare a lui Pajarito de Soto ?

— Da, crezi că ar putea-o avea Pere Parells ?

— Nu, e puţin probabil. E mult de-atunci. De ce să fi tăcut Parells timp de trei ani şi, deodată...? Pentru că acum treburile merg prost, îşi răspunse singur aşa cum avea obiceiul. E o ipoteză. Cu toate că mă îndoiesc. Mai întîi, şi asta am mai discutat-o de o mie de ori, nu e sigur că a existat o astfel de scrisoare. Avem doar mărturisirea făcută comisarului Văzquez de către nebunul acela.

— Văzquez l-a crezut..

— Da, dar Văzquez e foarte departe.

Lepprince nu adăugă nimic şi cei doi oameni tăcură pînă ce Cortabanyes spuse :

— Ce ai de gînd să faci ?

— încă nu m-am hotărît.
— Eu te-aş sfătui...
— Ştiu : să fiu calm.
— Da, şi, mai ales, să nu...

Se auzi mare agitaţie în salon. Orchestra tăcuse, răsunau trompete şi tropote de cai în grădină.

— Au sosit, spuse Lepprince. Să mergem la ceilalţi, o să vorbim pe urmă.

— Ascultă, rosti avocatul înairite ca Lepprince să ajungă la uşa bibliotecii.

— Ce vrei ? întrebă Lepprince nerăbdător.

— E neapărat necesar să-1 ţii tot timpul pe Max lîngă tine ?

Lepprince zîmbi, deschise uşa şi se amestecă printre invitaţi. Vocea majordomului impuse o tăcere plină de nerăbdare, în care răsună pomposul anunţ :

— Maiestatea-sa Regele !

Am cinat în restaurantul hotelului şi, după masă, am făcut o plimbare prin saloane. într-unul se dansa în acordurile unei orchestre care interpreta valsuri, dar cum clienţii hotelului veniseră în staţiune să-şi trateze bolile şi nu să se distreze, dansatorii erau puţini şi greoi. în alt salon, în care ardea focul într-un şemineu, pălăvrăgeau doamne cu pieptănături complicate şi guşi disproporţionate. Un al treilea salon era destinat jocurilor. Reîntorşi în apartamentul nostru, nefirescul situaţiei a devenit şi mai evident, mişcările ne erau împiedicate şi ne învîrteam prin salon fără nici un rost. în sfîrşit, Maria Coral rupse tăcerea cu nişte cuvinte simple şi logice care, pronunţate în acele împrejurări, sunau a declaraţie de principii :

— Mi-e somn. Mă duc să mă culc.

Era o iniţiativă şi am urmat-o fără să protestez. Mi-am luat din dulap pijamaua şi halatul şi am intrat în baie. M-am schimbat încet, ca să-i dau timp Măriei Coral să facă la fel. După ce am terminat pregătirile, mi-am aprins o ţigară şi am

fumat-o crezînd că mă va ajuta să meditez, dar n-a fost aşa : s-a consumat lă- sîndu-mi capul la fel de gol cum fusese în ultimile două săptămîni. In baie era frig ; îmi simţeam extremităţile anchilozate şi un fior în măduva oaselor. Era imprudent să mai stau aşa, aşezat pe marginea căzii, fugind de nimic nicăieri. Am hotărît să înfrunt evenimentele şi să improvizez o atitudine demnă, am deschis uşa şi am ieşit, în dormitor era întuneric. Lumina care pătrundea din baie mi-a permis să disting conturul patului. Am stins lumina şi am înaintat pe bîjbîite.A trebuit să înconjur patul pipăindu-i marginile pentru că Maria Coral ocupa partea dinspre baie şi nu se cuvenea să trec peste ea. Respiraţia îi era regulată şi profundă, şi am dedus că dormea. Mi-am spus că aşa era mai bine, mi-am scos halatul şi papucii şi m-am strecurat în aşternut, am închis ochii şi am încercat să dorm. A fost destul de greu ; înainte de a cădea răpus de somn, am avut timp să mă gîndesc la o mulţime de banalităţi : că nu întorsesem ceasul, că nu ştiam dacă Lepprince plătise hotelul, că nu aveam idee ce bacşişuri trebuia să dau personalului, că nu-mi dădusem lucrurile la spălat. Nu ştiu cît a durat somnul acela, dar fără îndoială a fost scurt şi uşor, pentru că m-am trezit brusc, cu capul limpede şi nervii încordaţi. Lîngă mine simţeam prezenţa unui corp cald, degetele mele ţineau pliurile unei cămăşi mătăsoase. Un fel sau altul de acţiune se impunea, dar Dumnezeu şi diavolul păreau că dezertaseră de pe cîmpul de luptă. Există clipe în viaţă în care ştii că totul depinde de intuiţia, de îndemînarea de moment, şi astfel de clipă trăiam eu acum, dar în loc de idei n-aveam nimic altceva în cap. Am auzit bătăile unui orologiu îndepărtat : două. M-am simţit la fel de părăsit ca un excursionist pierdut în desişul pădurii şi care, la limita puterilor, vede cum se lasă noaptea şi recunoaşte că a mai trecut prin acel loc. Pînă la urmă, am reuşit să adorm.

în ciuda oricărui pronostic, cînd m-am trezit m-am simţit bine dispus. Era o dimineaţă

strălucitoare ; razele de lumină intrau prin crăpăturile perdelei formînd cercuri pe podea, ca un decor liliputan. Am sărit din pat, am trecut în baie, m-am bărbierit, m-am spălat şi m-am îmbrăcat, alegînd cu grijă hainele cele mai potrivite pentru această zi solemnă de primăvară. Cînd am terminat m-am întors în dormitor. Maria Coral dormea încă. Avea un fel neobişnuit de a dormi, întinsă cu faţa în sus şi acoperită pînă la bărbie, cu mîinile scoase pe deasupra cuverturii. Mi-am amintit poziţia cîinilor care se răstoarnă cu picioarele în sus ca să fie mîngîiaţi pe burtă de stăpînii lor. Să fie asta ocazia aşteptată ? Am ezitat, şi în situaţiile astea, cum se ştie, o ezitare echivalează cu renunţarea. Sau cu înfrîngerea. Am tras perdelele şi soarele a năvălit în cameră fără să ierte nici un colţişor. Maria Coral întredeschise ochii şi scoase nişte sunete scîncite, jumătate geamăt, jumătate căscat.

— Scoală-te ; priveşte ce zi minunată, exclamai.

— Cine te-a pus să mă trezeşti ? fu răspunsul.

— Am crezut că ţi-ar plăcea să te bucuri de soare.

— Ai crezut prost. Spune să ne aducă micul dejun şi trage perdelele.

— De tras, trag perdelele, dar n-o să comand micul dejun. Eu cobor chiar acum, să mănînc în grădină. Dacă vrei, mă ajungi din urmă, dacă nu, te priveşte.

Am tras perdelele, mi-am luat bastonul şi pălăria şi am coborît în restaurant. Uşile erau larg deschise şi cîteva persoane ocupau mesele de pe terasă. Doar cîţiva bătrînei preferau să stea la soare în interior, la adăpost de aerul care părea dureros de rece din cauza incredibilei lui purităţi. O briză intermitentă legăna copăceii din parc.

— Domnvl doreşte să ia micul dejun ? mă întrebă un chelner.

— Da, rog

— Ciocolată, cafea sau ceai ?

— Cafea cu lapte, dacă aveţi cafea bună.

— Excelentă, domnule. Domnul doreşte *croissants,* pîine prăjită sau fursecuri ?

— Din toate cîte puţin.

— Domnul mănîncă singur, sau servesc micul dejun şi pentru doamna ?

— Singur... Nu, aşteptaţi, aduceţi la fel şi pentru doamna.

în timp ce alegeam felurile, o văzusem apărînd pe Maria Coral, încă somnoroasă şi prost dispusă. Dar aspectul eimu mă păcălea : coborîse să mănînce cu mine. M-am ridicat, i-am apropiat scaunul ca să se aşeze, i-am spus ce comandasem şi m-am cufundat în lectura ziarului. Situaţia penibilă din timpul nopţii fusese depăşită ; cu toate acestea, plutea în aer o încărcătură electrică ce prevestea noi nelinişti. Am hotărît să grăbesc evenimentele. După ce am mîncat i-am propus Măriei să urcăm în apartament pentru o mică siestă. Ea m-a privit fix.

— Ştiu ce vrei, a răspuhs. Hai să ne plimbăm şi-o să discutăm despre asta.

Am mers în tăcere prin grădină şi, ajungînd la marginea ei, ne-am aşezat pe o bancă de piatră. Piatra era rece, frunzele copacilor foşneau, ciripea o pasăre ; n-am să uit niciodată acea scenă. Maria Coral mi-a spus că a meditat îndelung şi că în situaţia noastră trebuia pus punctul pe i. Declară că s-a căsătorit cu mine din interes, fără ca în

hotărîrea ei să existe vreun sentiment. Avea conştiinţa împăcată pentru că presupunea că nu eram victima unei înşelăciuni şi că şi eu mă căsătorisem cu ea ca să obţin un avantaj oarecare ; de asemenea, ceea ce putea fi reprobabil în această căsătorie era compensat de faptul că, acceptînd-o, evitasem ca zbuciumatele evenimente pe care ea le trăise s-o împingă la hotărîri de o mie de ori mai nefericite.

— Am început invers, adăugă. Oamenii mai întîi se cunosc şi după aceea se căsătoresc. Noi ne-am căsătorit fără măcar să ne cunoaştem.

Pornind de la această realitate şi trecînd peste formalismul legăturii noastre, trebuia să ne comportăm ca nişte persoane înţelepte. O intimitate improvizată putea să ne conducă la tensiune şi neîncredere ; ar fi fost un teren bun pentru ură şi ranchiună. Pe de altă parte, ea se considera o femeie decentă (a spus-o cu umilinţă, plecînd ochii, şi o uşoară roşeaţă trecu peste obrajii ei puri). Dacă mi s-ar fi dat, i s-ar fi părut un fel de prostituţie.

— Ştiu că viaţa mea nu mă autorizează să pretind respect. E adevărat că am lucrat ca acrobată în cele mai dezgustătoare localuri, dar, dincolo de munca mea, am fost întotdeauna demnă.

în ochii ei strălucea dorinţa de a fi crezută. O lacrimă se ivise pe obrajii ei ca un oaspete neaşteptat, ca prima briză a primăverii, ca primele zăpezi, ca prima floare care răsare din pămînt.

— Dacă am fost cu Lepprince, am făcut-o din dragoste. Eram un copil, şi personalitatea şi bogăţia lui m-au orbit. N-am ştiut să fiu la înălţime. îmi dădeam sufletul să-i fiu pe plac, dar îi vedeam iritarea din gesturi, din cuvinte, din priviri. Cînd m-a alungat, am acceptat faptul ca pe ceva drept. A fost primul bărbat din viaţa mea... şi ultimul, pînă azi. Te voi respecta întotdeauna, dacă şi tu mă respecţi. Dacă vrei trupul meu, nu te voi refuza, dar fii sigur că mă vei înjosi îngrozitor'; şi e foarte posibil să te părăsesc. în felul acesta, tu vei fi

răspunzător de ce se va întîmpla mai apoi. Hotărăşte tu ! Tu eşti bărbatul şi e logic să comanzi tu. Dar bagă de seamă că ce vei hotărî acum va trebui să respecţi.

— Accept condiţiile tale, am exclamat.

S-a înclinat şi mi-a sărutat mîna. Astfel s-au scurs zilele în acea staţiune. Atunci le-am considerat plăcute ; acum consider că au fost fericite. Mai bine aşa. Există evenimente fericite atunci cînd se petrec şi pe care le păstrezi amare în amintire, şi altele, insipide în fond, care, cu timpul, capătă o nuanţă nostalgică de fericire. Primele durează cît o suflare ; cele din urmă umplu o viaţă întreagă şi o luminează la necaz. Eu, personal, le prefer pe cele din urmă. Pactul făcut între Maria Coral şi mine a fost respectat întocmai. Relaţiile noastre erau de o concreţiune geometrică, cu toate că din partea mea, cel puţin, respectarea clauzelor s-a făcut fără efort sau violenţă. Maria Coral era o companie tăcută, discretă, cu care abia de schimbam cîteva vorbe întîmplătoare pe zi. Obişnuiam să ne plimbăm separat şi, dacă ne întîlneam în labirintul grădinii, ne opream, schimbam cîteva vorbe şi ne reluam călătoria, fiecare singur. Cuvintele pe care le schimbam erau însă cordiale. Mîn- cam împreună ca să respectăm convenienţele sociale şi pentru că Maria Coral prefera să aleg eu meniul : numele franţuzeşti de pe listă o puneau în încurcătură.

— Mă întreb dacă pînă acum ai mai mîncat şi altceva decît cîrnaţi, i-am spus într-o zi.

— Se prea poate, dar cel puţin nu las să se creadă că am mîncat numai caviar şi langustă, am primit replica ei.

Rîdeam de ieşirile ei bruşte, pentru că în acele clipe Maria Coral arăta ce e mai bun în ea, adevărata ei personalitate, de copil sărac şi speriat. Avea atunci nouăsprezece ani. Nu-şi dădea seama, dar nimeni pînă atunci n-o înţelesese aşa cum o înţelegeam eu. Şi, în sinea mea, cu toate că nu vroiam s-o mărturisesc, nutream speranţa că duioşia pe care o simţeam pentru ea avea să-şi

primească, într-o zi nu prea îndepărtată, răsplata. Atmosfera din staţiune, atît de tihnită, era propice unor astfel de vise. Calmul domnea cu atotputernicie : Maria Coral şi cu mine eram singurii oameni tineri printre acei bătrîni bolnavi. Mulţi clienţi, după cum am aflat de la un chelner, nu-şi părăseau deloc camerele; alţii, nici chiar patul, aşteptîndu-şi sfîrşitul. Şi în afară de noi

doi, nimeni nu ajungea, plimbîndu-se, pînă la marginea grădinii, decît doar în căruţ cu rotile sau la braţul unui servitor amabil. Printre acele fiinţe şubrede, m-am împrietenit cu un bătrîn matematician care s-a declarat inventatorul mai multor maşinării ignorate într-un mod de neînţeles de către guvern. Divaga despre mişcarea continuă şi aplicarea ei la extragerea apei din straturile freatice prin propriul impuls al acesteia. Incoerenţa argumentelor şi o uşoară bîlbîială dădeau acestor termeni o dimensiune îndepărtată şi poetică, de basm infantil. Am descoperit, de asemenea, un prăfuit politician radical, care se străduia să mă facă să-i admir scandaloasele aventuri sentimentale care fără îndoială erau produsul imaginaţiei lui, urmare a îndelungatei şederi în staţiune şi a singurătăţii. într-o după-amiază, puţin înainte de apusul soarelui, ne aflam pe terasă bătrînul politician şi cu mine, pe jumătate adormiţi. Grădina părea pustie. Deodată, dintre chiparoşii tăiaţi în formă de arc, apăru Maria Coral care se plimba singură, purtînd pe chip un aer hotărît. Politicianul îşi puse ochelarii, îşi mîngîie barba şi-mi dădu un cot :

— Tinere, ai văzut bobocelul ăsta ?

— Această doamnă este soţia mea, domnule, i-am răspuns.

SE CRAPA DE ZIUA ŞI CERUL SENIN, FARA nori, răspîndea o lumină palidă şi concretă pe străzile pustii. Automobilul se opri şi doi bărbaţi îmbrăcaţi în pardesie ieşiră în umezeala dimineţii privindu-şi în aceeaşi clipă ceasurile. Fără să pronunţe un cuvînt, cei doi bărbaţi se îndreptară spre un poliţist în uniformă care făcea de gardă în faţa portalului unei case. Poliţistul luă poziţie de drepţi în faţa celor doi. Unul dintre ei scoase o tabacheră şi oferi tutun şi foiţă celorlalţi. Poliţistul acceptă şi-şi răsuciră -fiecare cîte o ţigară.

— Voi l-aţi văzut ? întrebă cel care oferise tutun poliţistului.

— Nu, domnule inspector. Am auzit explozia şi am alergat.

— Vreun martor ?

— Pînă acum, nu, domnule inspector.

De după ferestrele caselor vecine, priviri curioase iscodeau printre brizbizuri şi jaluzele. Paznicul îşi făcu apariţia cu mers nesigur. Era obez şi bătrîn şi-şi tîra bastonul de parcă ar fi fost o parte separată a corpului său. Avea mustăţile pleoştite, triste, pătate de nicotină, ochii buhăiţi şi speriaţi, nasul roşu.

— Ai catadicsit şi dumneata să vii, spuse bărbatul care oferise tutun.

Paznicul tăcea şi-şi ascundea faţa în gulerul hainei.

— Dă-mi numele şi numărul dumitale. O s-o cam păţeşti.

— Am adormit puţintel, domnule. La vîrsta mea... ştiţi doar, se scuză paznicul.

— Adormit ? Beat, poate vrei să spui ! Duhneşti de la o poştă, omule.

în timp ce inspectorul îşi nota datele funcţionarului vinovat, îşi făcu apariţia zgomotoasă o ambulanţă din[1] care coborîră doi infirmieri somnoroşi. Deschiseră uşa din spate a maşinii şi

scoaseră o targă pe care începură s-o monteze pe trotuar cu gesturi obosite. După ce terminară, apucară targa de minere şi se îndreptară spre ceilalţi, tîrîndu-şi picioarele.

— Aici e ?

— Da. Cine v-a anunţat ? vru să ştie inspectorul.

— Un servitor, spuse poliţistul.

— E cineva rănit ? întrebă unul dintre infirmieri scărpinîndu-şi barba nerasă.

— Nu.

— Atunci de ce ne-au chemat ?

— E un mort. Urmaţi-ne, spuse inspectorul intrîrid în vestibul.

Reîntoarcerea în Barcelona ne-a pus în faţa unei realităţi uitate. Abia coborît din tren, sensibilizat de lunga absenţă, am perceput imediat o anume tensiune, datorită crizei economice. Gara era ticsită de cerşetori şi de şomeri care îşi ofereau serviciile călătorilor. Copii zdrenţăroşi alergau pe peroane întinzînd mîinile, vîn- zători ambulanţi îşi strigau mărfurile, garda civilă controla în vagoane şi aduna în grupuri imigranţii. Femei de caritate, urmate de slugi care purtau coşurile, îm- părţeau gogoşi celor nevoiaşi. Pe pereţi şi pe garduri se citeau tot felul de inscripţii, dintre care majoritatea incitau- la violenţă şi la revoltă. în drumul spre casă am întîlnit o mică manifestaţie de muncitori care cereau mărirea salariilor. Aruncau cu pietre intr-un automobil din care cobora o doamnă cu faţa plină de sînge, ţipînd isteric, şi refugiindu-se într-un gang.

Şederea mea în staţiune fusese un interludiu ; acum, din nou în Barcelona, tragedia se relua cu aceeaşi violenţă şi cu aceeaşi ură, fără speranţă şi fără scop. După ani şi ani de luptă continuă şi crudă, toţi luptătorii (muncitori şi patroni, politicieni, terorişti şi conspiratori) 'îşi pierduseră simţul proporţiei, uitînd scopul şi renun- |ţînd la victorie. Mai uniţi de antagonisme şi de suferinţe decît separaţi de deosebiri ideologice, noi, spanio-

lii, coboram într-o gloată confuză o scară a lui Iacob inversată, ale cărei trepte erau răzbunări după răzbunări şi al cărei schelet era un amestec confuz de alianţe, denunţuri, represalii şi trădări care duceau la iadul intransigenţei bazată pe teama şi pe crima născută din disperare.

De cum am pus piciorul în noua locuinţă, Maria Coral s-a străduit să facă aranjamentele necesare ca să dea convieţuirii noastre libertatea şi siguranţa pe care ea le dorea. Nu fără supărare din partea mea -— căci aranjamentele ei distrugeau distribuirea logică a mobilelor — trecu la mutarea patului meu (de ce nu al ei ?) din dormitorul comun, într-o cămăruţă întunecoasă. îmi cedă generoasă jumătate dintr-un dulap de două corpuri şi-mi permise să iau un mic fotoliu, două scaune şi o lampă cu picior. M-a iritat dispreţul ei pentru unitatea armonioasă a casei, dar reflectînd am ajuns la concluzia că aşa era mai bine. Relaţiile noastre au continuat să fie liniştite. Acum ne vedeam mai puţin ; aproape deloc, ca să fiu drept, dar prezenţa ei în casă era pregnantă, în ciuda eforturilor pe care ea. le făcea : un sunet, un parfum, o lumină strecurată prin crăpătura uşii, un cîntec ce străbătea prin perete, un oftat, o tuse.

Mi-am reluat munca la micul birou pe care Lep-prince îl instalase într-un apartament în Ensanche, nu prea departe de biroul lui Cortabanyes. Munca era monotonă, metodică, şi de multe ori plictisitoare. Aveam drept companie o dactilografă fată bătrînă, care bătea la maşină într-o timidă tăcere fişele pe care i le dădeam eu scrise de mînă, şi un băietan care cutreiera oraşul aducînd pe înserate ziare, reviste, pamflete şi foi volante, pe care le obţinea Dumnezeu ştie pe unde.

Astfel se scurgeau orele de lucru. Celelalte, la fel ca înainte, cu mici variaţii. într-o seară am ajuns acasă şi am auzit-o pe Maria Coral strigîndu-mă din camera ei. Am cerut voie să intru şi vocea ei plîngăreaţă m-a poftit înăuntru.

Era în pat, transpirată şi tremura. Se îmbolnăvise şi aspectul ei mi-a amintit de noaptea

în care am întîl—' nit-o pe jumătate moartă. |

— Ce ai ?

— Nu ştiu, mă simt prost. Din cauza căldurii cred că am dormit dezvelită şi am răcit.

— O să chem un doctor.

— Nu, nu chema. Du-te şi cumpără nişte ierburi şi fă-mi o infuzie.

— Ce fel de ierburi ?

— Orice fel. Toate sînt bune. Dar nu chema doctorul. Nu vreau să aud de doctori.

— Nu fi ignorantă. Ierburile şi leacurile nu sînt bune de nimic.

Maria Coral închise ochii şi strînse pumnii.

— Dacă vrei să-mi faci serviciul pe care ţi-1 cer, mi-1 faci, spuse printre dinţi, dar dacă îmi vii cu insulte şi sfaturi, poţi să te duci învîrtindu-te.

— Bine, nu te-aprinde 1 O să-ţi aduc ierburile tale.

M-am dus la un magazin de plante medicinale, am cerut patroanei o infuzie eficace pentru răceli şi mi-a dat o grămăjoară de frunzuliţe tocate şi uscate care miroseau bine, dar care nu-mi inspirau nici o încredere. La întoarcere, le-am pus să fiarbă şi i-am dat infuzia Măriei Coral care, după ce a terminat de băut, a căzut într-un somn agitat şi a început să transpire atît de tare, încît m-am temut că se topeşte. Am acoperit-o cu două pături şi am rămas lîngă patul ei, citind, pînă ce şi-a recăpătat respiraţia normală şi un somn liniştit. Către miezul nopţii s-a trezit printr-o mişcare bruscă, care a făcut să-mi sară cartea din mînă şi era cît pe ce să cad. A început să geamă şi să dea din mîini şi cu toate că avea ochii larg deschişi nu vedea nimic, după cum am putut constata agitînd o mînă prin faţa pupilelor ei dilatate. M-am aşezat pe marginea patului şi am ţinut-o de umeri. Maria Coral şi-a lăsat capul pe umărul meu şi a început să plîngă. A plîns îndelung, apoi s-a liniştit şi a adormit din nou. I-am vegheat somnul pînă în zori, cînd am adormit şi eu. Cînd m-am trezit, am văzut că Maria Coral nu era în pat. Am căutat-o în toată casa şi am găsit-o în bucătărie. Aşezată pe o băncuţă, mînca o felie de

pîine cu o bucată de brînză.

— Ce faci aici ? am întrebat-o foarte surprins.

— Mi-era foame cînd m-am trezit şi am venit să ciugulesc ceva. Dormeai ca un sfînt, în fotoliu. Ai stat acolo toată noaptea ?

Am încuviinţat.

—r Ai fost foarte amabil, mulţumesc. Acum mă simt bine.

— Poate, dar ar fi mai bine să te întorci în pat şi să te înveleşti. Chiar nu vrei să chem un doctor ?

— Nu. Du-te la treaba ta, o să mă îngrijesc singură.

Am plecat la birou. Cînd m-am întors, Maria Coral nu era acasă. A venit tîrziu, m-a salutat rece şî s-a închis în camera ei fără să-mi dea nici o explicaţie. N-am vrut să o întreb nimic. La urma urmelor, oricum nu mi-ar fi putut răspunde la ceea ce mă intriga pe mine : motivul plînsului ei. Un coşmar ? O descărcare naturală provocată de infuzie ? Am preferat să uit incidentul; cu toate acestea, multă vreme după aceea, mi-am amintit imaginea Măriei Coral plîngînd pe umărul meu.

Nemesio Cabra Gomez părăsi cărarea şi se adînci printre arbuşti şi mărăcini. Locul nu era prea plăcut, dar noaptea îi conferea un plus de mister şi de grandoare, pe care lumina zilei îl banaliza. Nemesio cădea şi se ridica lăsînd fîşii din şi aşa destul de zdrenţuitele lui haine, printre crengi şi tufişuri. Terenul urca o coastă pronunţată şi improvizatul căţărător începu să gîfîie şi să tuşească, dar nu se opri. Noaptea, foarte rece şi umedă, acoperea complet luna. Cu ajutorul mîinilor şi a genunchilor, Nemesio se căţără pe pantă şi ajunse la o esplanadă unde se opri. Se ghemui printre tufe şi aşteptă astfel, tremurînd de frig şi de teamă, pînă ce ochii lui înroşiţi percepură la orizont o lumină neclară. Atunci se ridică, străbătu esplanada şi se lipi de peretele de piatră roşiatică fără să fie văzut de sentinele. Cetatea dormea. Se lumina repede. Lipindu-se de peretele exterior, ajunse la o poartă secretă, încuiată şi străjuită de

creneluri, în care siluetele a doi bărbaţi încotoşmănaţi în mantale începeau să se profileze în cenuşiul dimineţii. Traversă tîrîş spaţiul deschis şi se ridică abia cînd ajunse la adăpostul zidului. La cîţiva metri depărtare se aflau groaznicele şanţuri de la Montjuîc. Pe cărarea care ducea la poarta secretă a cetăţii înainta un capelan călărind femeieşte pe un măgar. Se legitimă şi sentinelele îi deschiseră poarta. Nemesio, din ascunzătoarea lui, văzu venind două trăsuri cu cai : una transporta civili ; cealaltă, militari. Se luminase bine şi Nemesio putu vedea oraşul. în faţa lui erau cheiurile portului, la dreapta se întindea cartierul industrial Hospi- talet, înecat în fumul coşurilor ; la stînga, Ramblas, cartierul chinezesc, zona veche şi, mai sus, aproape în spatele lui, cartierul Ensanche, burghez şi seniorial. în interior, cetatea se anima : se auzeau ordine răstite, sunet de goarne şi răpăit de tobe, alergătură, zornăit de zăvoare, de lacăte, de lanţuri, de zăbrele. O uşiţă laterală se deschise şi cortegiul îşi făcu apariţia. în faţă defila trupa ; urmau, în şir, condamnaţii, şi la sfîrşit mergeau capelanul şi autorităţile. Bărbatul cu cicatrice înainta cu aer grav, cu ochii în pămînt, adîncit în gîn- durile lui. Julian îl urma, foarte palid, cu ochii înfundaţi şi mersul nesigur, de parcă gardienii lui, cunoscîn- du-i apropiatul şi inexorabilul sfîrşit, nu i-ar mai fi îngrijit rana. Tinerelul pe care Nemesio îl văzuse plîn- gînd la comisariat acum nu mai plîngea : s-ar fi putut spune că nu mai era un om în carne şi oase : mergea ca un robot şi ochii lui, ieşiţi din orbite, păreau că sorb aerul albastru al dimineţii. Nemesio nu se putu stăpîni, se ridică în picioare părăsindu-şi ascunzătoarea şi răcni. Nimeni nu-i dădu atenţie şi ţipătul lui fu înghiţit de sumbrul răpăit de tobe. îi legară pe condamnaţi la ochi, capelanul trecu pe lîngă ei bolborosind o rugăciune, plutonul se formă. Un ofiţer dădu ordinele de rigoare, se auzi o descărcătură seacă şi Nemesio leşină.

Cînd îşi veni în fire, soarele era foarte sus. Printre mărăcini, fără să le simtă înţepăturile,

ajunse la cărare. Se aşează pe o piatră. Aşa îl găsi noaptea, un căruţaş care urca provizii pentru garnizoana din cetate. Văzîndu-l pe jumătate dezbrăcat şi plin de sînge, cu privirea pierdută în gol şi gura atîrnîndu-i, îl crezu bolnav. Anunţă la garnizoană şi un pichet veni să-l caute. Medicul diagnostică demenţă şi Nemesio Cabra Gomez fu condus, fără să fi putut scoate un singur cuvînt inteligibil, **la** Sanatoriul San Baudilio din Llobregat. Avea să petreacă acolo mai bine de un an, ros de remuşcări şi de imaginile la care asistase. Avea să treacă mai bine de un an pînă ce comisarul Văzquez, revizuind dosarul cazului Savolta şi stabilind ciudate legături, care aveau să-l ducă mai apoi la exil, să-şi amintească de acel bizar personaj şi să se ducă să-l viziteze.

Maria Rosa Savolta scoase un ţipăt şi scăpă ceaşca de cafea pe covor. Fără să se tulbure, Lepprince apăsă pe buton de mai multe ori. Curînd apăru majordomul îmbrăcat într-un halat şi luptînd să-şi scoată apărătoarea de mustăţi care i se încurcase după urechi.

— Domnul m-a chemat ?

— Adună asta, spuse Lepprince prefăcîndu-se că nu vede apărătoarea de mustăţi.

Majordomul strînse ceaşca, linguriţa şi farfurioara şi acoperi cu un şervеţel pata fumegîndă şi întunecoasă. Ieşi şi reveni cu un nou serviciu de cafea, făcu o reverenţă şi ieşi din nou

— Iartă-mă, cît sînt de neîndemînatecă ! Nu ştiu ce e cu mine, cîteodată îmi pierd capul. Sînt dezolată.

— Nu ai de ce să te scuzi, draga mea, o întrerupse Lepprince. Aşa ceva i se poate întîmpla oricui.

Spunînd asta, îmi aruncă o privire furişă şi eu, amin- tindu-mi cuvintele lui, am deviat conversaţia. Ne aflam în splendidul palat pe care Lepprince îl cumpărase la o margine din Tibidabo. Invitaţia ne-a sosit într-o seară prin poştă şi ne-a produs, Măriei Coral şi mie, o explicabilă surpriză. Dar nu era nici

o îndoială : domnul şi doamna Lepprince aveau onoarea de a invita pe domnul şi doamna Miranda, miercurea viitoare, să cineze împreună în casa lor etc. Maria Coral a declarat că nu va merge.

— Nu sînt dispusă să joc comedia asta. Bună seara, doamnă, ce minunată cină, doamnă, îngînă plimbîndu-se prin săliţă şi dînd exagerat şi vulgar din şolduri. Dracul să-i ia !

— De ce te înfurii aşa ? Nu are nici un rost. Lepprince vrea să ne vadă şi ne invită, nimic mai mult. Nu mal ştie de noi de-un secol. Dacă ne gîndim bine, ne-am purtat cam urît cu el; la urma urmelor, îi datorăm mult, nu crezi ?

— Nu începe sa te tîrăşţi ca un vierme. îţi cîştigi leafa cinstit.

— Prostii, am replicat fără să ridic vocea, încercînd Să fiu convingător. Prin propriile mele merite n-aş fi

\. ajuns niciodată în poziţia în care ne aflăm acum. în plus, nu e vorba de cine ştie ce lucru important, ci de a accepta o invitaţie, de a petrece o seară foarte liniştită, şi asta-i tot.

— Eu nu merg, conchise Maria Coral.

Bineînţeles, ne-am dus la ora indicată. Eram puţin cam nervos şi mă temeam de vreo ieşire din partea Măriei Coral. Cu toate acestea, temerile mele s-au dovedit neîntemeiate, pentru că nu s-a întîmplat nimic. Lepprince ne-a primit cu prietenie şi Maria Rosa Savolta s-a arătat cordială şi simplă. A sărutat-o pe Maria Coral pe amîndoi obrajii şi mi-a spus în faţa tuturor că am ştiut să-mi aleg o soţie „încîntătoare, foarte frumoasă şi foarte distinsă". Am privit terorizat spre Maria Coral crezînd că va

profita de compliment pentru a profera vreo injurie, dar nu a fost aşa. Ţigăncuşa a roşit, şi-a plecat umil ochii şi a fost absentă şi timidă toată seara. Lepprince m-a luat deoparte şi mi-a oferit o cupă de Jerez sec.

— Povesteşte-mi... sînt curios să aflu despre viaţa voastră.

Ne aflam într-o încăpere de proporţii reduse, în care Lepprince îşi instalase biroul. Pe unul din pereţi se află un tablou pe care l-am recunoscut imediat : era reproducerea aceea liniştitoare care odinioară împodobise şe- mineul din apartamentul de pe Rambla de Cataluna. Acelaşi pod peste acelaşi rîu, şi aceeaşi pace.

— Acum, cînd lucrezi pentru mine, continuă Lepprince, te văd mai puţin ca înainte, cînd lucrai pentru Cortabanyes.

— Vedeţi, am spus eu, toate îşi urmează cursul, ca acest rîu. Am arătat către tablou. Viaţa curge liniştită prin albia ei.

— Nu pari prea entuziast.

— Ba da, sînt. Nu mă pot plînge de nimic. Şi toate datorită dumneavoastră.

— Nu spune prostii.

— Nu sînt prostii. Nu voi uita niciodată cît vă datorăm, Maria Coral şi cu mine.

— Nici nu vreau să aud de aşa ceva. Şi apoi, dacă îmi datoraţi ceva, aveţi acum ocazia să-mi plătiţi cu vîrf şi-ndesat.

— Putem face ceva pentru dumneavoastră ? Contaţi pe noi.

Era vorba, pe scurt, despre soţia lui. Maria Rosa Savolta, cu toate că avea o căsnicie fericită, nu putea uita necazurile recente : moartea dramatică a tatălui ei şi pericolele prin care trecuse Lepprince lăsaseră urme în sufletul ei fraged. Suferea, din cînd în cînd, de depresiuni care o cufundau într-o stare de apatie ; coşmarurile îi tulburau odihna şi temeri nejustificate o asaltau în orice clipă. Problema, pentru moment, nu era prea gravă, dar Lepprince, care veghea

întotdeauna la fericirea soţiei sale, se temea că dacă continua în acea stare de agitaţie, simptomele se vor agrava şi o vor duce pe Maria Rosa în pragul nebuniei.

— Cerule ! exclamai auzind acest cuvînt.

— Nu trebuie să ne alarmăm prematur. Poate fi ceva trecător, provocat de o acumulare de împrejurări nefericite.

— Sper din toată inima. Ce-a spus medicul ?

— N-am vrut s-o vadă, pentru moment. Ar fi pentru ea un supliciu să fie supusă unei analize reci din partea unui doctor. în orice caz, nu prea am încredere în terapeutica modernă : să-i spui bolnavului de ce suferă, ce cruzime ! Nu e de-o mie de ori mai uman să-i ascunzi adevărul şi să laşi ca blîndeţea şi liniştea să producă efectul lor binefăcător ?

Am convenit că aşa era.

— Dar, am adăugat, ce rol avem noi în asta ?

— Un rol de importanţă vitală. Sînteţi tineri, proaspăt căsătoriţi, o pereche care inspiră doar veselie şi dragoste de viaţă. In plus, aparţineţi unui cerc îndepărtat de întreprindere, de toţi Savolta şi de înalta societate barceloneză care a fost scenariul suferinţelor ei. Sînteţi un aer proaspăt, purificator. De aceea cred în voi ca în cel mai bun medicament. Pot conta pe tine ?

— Contaţi pe amîndoi în orice situaţie.

— Mulţumesc, eram convins. Ah, o ultimă rugă-minte : ea nu trebuie să observe nimic, nici măcar să bănuiască că tu eşti la curent cu tot ce ţi-am spus. Nu-i spune nimic Măriei Coral; ştii doar cum sînt femeile : incapabile să păstreze un secret. Atitudinea voastră trebuie să fie întotdeauna afectuoasă, dar niciodată com- pasivă.

Majordomul ne chemă la masă. Maria Rosa şi Maria Coral ajunseră în sufragerie mult după noi. Maria Rosa Savolta se scuză :

— I-am arătat invitatei noastre casa. Aşa sîntem noi, femeile.

— E o casă foarte frumoasă, spuse Maria Coral, şi e aranjată cu un gust extraordinar.

„La naiba, mi-am zis, de unde-o fi scos copila asta maniere atît de alese ?“ Şi rîdeam în sinea mea, imagi- nîndu-mi figura pe care ar fi făcut-o Maria Rosa Savolta dacă ar fi asistat la scena pe care a provocat-o invitaţia ei. Dar astea sînt amănunte nesemnificative.

Lepprince îşi recăpătase înfăţişarea obişnuită, voioasă, glumea şi purta cu uşurinţă greul conversaţiei. După cină, expedie servitorii şi, într-un salonaş alăturat, ne servi chiar el caifeaua cu o neîndemînare puţin cam exagerată, ca să provoace hazul celor prezenţi. Soţia lui insista să-1 ajute, dar el refuza cu prefăcută demnitate, îmî făcea cu ochiul, rîdea pe sub mustaţă şi dădea frîu liber veseliei pe care obligaţiile lui profesionale îl obligau să şi-o înfrîneze. După ce îşi termină obligaţia de amfitrion, îşi aprinse un trabuc, scoase o exclamaţie de mulţumire şi reluă conversaţia, voind să afle cîteva detalii din activitatea mea. I-am explicat, şi el a spus :

— Să nu crezi că faci o muncă inutilă, Javier. în noiembrie, după cum ştii, vor fi alegeri municipale, şi e foarte probabil să candidez.

— Vai, asta ar fi extraordinar ! am exclamat.

— S-ar putea chiar să trebuiască să facem o călătorie la Paris, tu şi cu mine, ca să adunăm nişte hîrtii în legătură cu obîrşia mea.

Am crezut să leşin. La Paris 1 Femeile protestară în ifaţa unei astfel de discriminări şi Lepprince, prins între două focuri, pînă la urmă rise şi ceru îndurare. Nu • îl lăsară în pace pînă ce nu promise să studieze posibilita- tea de a face călătoria toţi patru. Amîndouă femeile aplaudară entuziasmate.

Se făcuse tîrziu. Maria Rosa Savolta dădu semne de oboseală, scăpă din mînă ceaşca de cafea, se sperie, ne rugă să-o iertăm şi după ce-şi luă rămas bun prieteneşte de la mine o sărută din nou pe Maria Coral, apoi se retrase în camera ei însoţită de grijuliul soţ. Rămaşi singuri, i-am spus Măriei Coral :

— Sînt o pereche încîntătoare, nu ţi se pare ?

— Ei aş, replică ea.

— Ce-i cu tine ? Am crezut că-ţi făcea plăcere conversaţia.

— Omul ăsta îmi crispează nervii. Cine crede că e ? Ştie tot, contestă tot. Nu e decît un ţăran, crede-mă. Un ţăran plin de bani care vrea să impresioneze. Iar nevastă-sa, să fim serioşi, n-o să-mi spui că nu e insuportabilă. Atît de vulgară...

— Maria Coral ! Nu vorbi aşa...

întoarcerea lui Lepprince întrerupse disputa noastră. Venea zîmbind şi ceru iertare în numele soţiei lui pentru acea plecare bruscă.

— Maria Rosa e cam plăpîndă şi trebuie să se odihnească. Vă roagă s-o scuzaţi şi m-a rugat să vă saluf în numele ei.

Am schimbat politeţuri şi Lepprince ne-a însoţit în coridor. în grădină ne aştepta limuzina neagră cu şoferul adormit la volan. Pe drumul spre casă, i-am spus Măriei Coral :

— Ciudat, nu l-am văzut pe Max toată seara. L-o fi concediat ?

Poate a fost doar o impresie falsă, dar mi s-a părut că şoferul acordă o atenţie ironică vorbelor mele.

Pe palier întîlniră alt poliţist care luă poziţie la fel ca cel ce stătea de strajă pe stradă. Dintre cele două uşi de pe palier, una era închisă, cealaltă larg deschisă. Inspectorul porni spre uşa deschisă şi adulmecă un miros acru pe care îl identifică îndată. Reveni pe palier şi-şi consultă din nou ceasul.

— La ce oră s-a întîmplat ? îl întrebă pe poliţist.

— Nu ştiu exact, domnule inspector. Pe moment nu ne-a venit ideea să ne uităm. Eram de patrulă cînd ni s-a părut că auzim o explozie. Am fugit încoace şi am văzut ieşind fum pe fereastră şi am auzit strigăte, nişte strigăte îngrozitoare. Am chemat paznicul să ne deschidă poarta, dar cum acesta nu apărea, am folosit patul puştii ca să spargem zăvorul. Am urcat şi am găsit asta. Era un mort. V-am chemat pe dumneavoastră şi am anunţat ambulanţa. Nu am idee de cîtă vreme să fi

trecut," dar nu cred să fie mai mult de douăzeci sau treizeci de minute cu totul.

— De unde veneau strigătele ?

— Din casă, domnule inspector, din aceeaşi casă. Locuiesc doi bătrîni cu o servitoare. Servitoarea lipseşte. Bătrîna e teafără şi urlă.

— Femeia mai e acolo ?

— Nu, domnule. S-a dus la nişte vecini, arătă spre uşa închisă. Am zis c-o putem lăsa pentru că părea foarte speriată. Vreţi s-o aduc ?

— Nu, nu acum. S-a întors slujnica ?

— Nu, domnule inspector. Nu se întoarce decît peste cîteva zile. Se pare că s-a dus în satul ei încă de sîm- bătă, la nu ştiu ce sărbătoare. La tăierea porcului, mi se pare.

— Bine. Rămîi de pază. Să intrăm.

în afară de mirosul lăsat de praful de puşcă, camera nu prezenta nici o urmă de violenţă. Vasele şi celelalte podoabe care se aflau în salonaş şi în hol erau intacte.

— A fost, fără îndoială, o bombă nu prea puternică, spuse bărbatul care îl însoţea pe inspector, altfel suflul ar fi spart porţelanurile.

Inspectorul încuviinţă. Ajunseră în faţa unei uşi solide, la capătul coridorului.

— Aici e ?

— Da, aşa cred.

— Uşa e de stejar. A rezistat, spuse însoţitorul comisarului, pipăind balamalele cu admiraţie. Treabă sănătoasă. Nu se mai fac astfel de lucruri.

Inspectorul deschise uşa şi cei doi bărbaţi intrară. Brancardierii rămaseră pe coridor. încăperea, care trebuie să fi fost biroul, avea un aspect jalnic. Mobilele fusese răsturnate, tablourile căzuseră, covorul, ars la mijloc, avea marginile înnegrite ; tapetul de pe pereţi, smuls de explozie şi de mitralieră, atîrna în fîşii lăsînd descoperite limbi de zid. Sub masa de mahon, aproape acoperit de hîrtii, se afla corpul neînsufleţit al unui bărbat. Inspectorul se aplecă deasupra lui.

— Nu are sînge pe faţă şi nici pe haine.

Bărbatul care îl însoţea, şi care părea să fie

expert în explozibile, făcea măsurători cu un metru.

— Precis a văzut bomba şi s-a lăsat pe spate. Bomba a explodat pe podea, aici unde covorul aproape c-a dispărut. Unda de şoc a dărîmat masa şi corpul a rămas dedesubt, protejat de tăblie.

— în condiţiile astea ar fi putut scăpa, nu ?

— După părerea mea, da. înclin să cred că n-a murit din cauza bombei. Un atac de inimă mi se pare mai verosimil. Bomba nu era foarte mare. Uitaţi-vă la tavan : nici ornamentele şi nici lampa nu au nimic.

Se auzi un glas pe coridor care întreba :

— Se poate ?

Doi bărbaţi îşi făcură intrarea fără să aştepte răspunsul : unul era de vîrstă mijlocie ; celălalt, bătrîn. Bătrînul, cu o barbă albă şi încîlcită şi cu ochelari groşi de baga, ducea o geantă de medic. Cel de vîrstă mijlocie era îmbrăcat în negru. Acesta era procurorul, celălalt medicul legist.

— Bună ziua, domnilor, ce s-a întîmplat ? spuse procurorul, care era probabil nou în Barcelona.

Medicul legist îngenunche lîngă cadavru şi—1 pipăi. Apoi întrebă unde se afla o chiuvetă.

— N-a fost chip <ă-l găsim pe ofiţerul de la judecătorie, comentă procurorul. A ieşit acum două ore să bea o cafea şi încă nu se întorsese cînd am pornit încoace, în ţara asta nu-i nici o disciplină !

— Doctore, de ce a murit ? îl întrebă inspectorul pe medic, cînd acesta se întoarse ştergîndu-şi mîinile cu o batistă.

— Ce ştiu eu ? De-o bombă, presupun.

— Dar nu sînt urme de violenţă pe corp.

— A, nu ?

— Nu a venit fotograful ? In Anglia se fac întotdeauna fotografii la locul faptei, spunea procurorul.

— Nu, domnule, nu avem fotograf. Nu sîntem la nuntă.

— Ia, vă rog, aici eu hotărăsc ce-i de făcut. Sînt procurorul.

Unul dintre brancardieri băgă capul pe uşă.

— Ne putem lua salamul sau aşteptăm să intre în putrefacţie ?

— Domnule, mai mult respect ! îl certă procurorul.

— în ce mă priveşte, e gata, spuse medicul legist.

— Cel puţin faceţi un desen, un crochiu, zise procurorul.

— Eu nu mă pricep, spuse inspectorul. Dar dumneata ? îl întrebă pe expertul în explozibile. .

— Nu, nu, răspunse el distrat. Scosese nişte tuburi din buzunar şi le umplea cu praf de puşcă şi schije cu ajutorul unei spatule mici.

— Nu se poate atinge nimic pînă nu vine ofiţerul, protesta procurorul văzînd că brancardierii apucaseră cadavrul de braţe.

— Doar n-o să stăm aici toată dimineaţa, replicară brancardierii.

— Dacă spun eu, da, porunci procurorul. Trebuie să se întocmească un proces verbal.

Orchestra atacă „Marşul regal" şi Majestatea sa don Alfonso XIII îşi făcu intrarea în salon însoţit de dona Victoria Eugenia, soţia sa, de suită şi de escortă. Regele era îmbrăcat în uniforma de cavalerie şi lumina făcea să-i scînteieze galoanele. Invitaţii, în picioare, îl în- tîmpinară cu prelungite şi calde aplauze. Lepprince se desprinse din mulţime şi alergă să-şi aducă omagiul. Regele, cu un zîmbet prietenos, îi strînse mîna şi îl bătu pe umăr.

— Majestate...

— Ce casă frumoasă ai, băiatule, spuse don Alfonso XIII. Lepprince îi sărută mîna donei Victoria Eugenia. Maria Rosa Savolta, paralizată de o bruscă timiditate, nu reuşi să se desprindă dintre ceilalţi invitaţi pînă ce soţul ei nu-i făcu semne poruncitoare. Tînăra timorată înaintă şi făcu reverenţe în faţa augustelor persoane. După care, cortegiul rupse rîndurile şi regii cu însoţitorii lor se amestecară printre meseni.

— Vizita dumneavoastră în casa mea e o mare onoare spuse Lepprince adresîndu-se regelui cu acest familiar „dumneavoastră", care i se păru mai

puţin umflat decît „înălţimea voastră", într-o conversaţie privată.

— Iubite prieten ! răspunse monarhul luîndu-1 de braţ, să nu crezi că nu ştiu că prin prezenţa mea te fac să cîştigi voturi la alegerile municipale din noiembrie. Dar şi pe mine mă interesează influenţa ta, ca să-i atrag pe catalani. Nu ştiu cît e de mare popularitatea mea pe meleagurile astea — şi amîndoi rîseră cu poftă.

— Sînteţi căsătoriţi de multă vreme ? întrebă dona Victoria Eugenia pe Maria Rosa Savolta. Nu aveţi nici un copilaş ?

— Voi avea în curînd, Majestate, răspuse Maria Rosa Savolta sfioasă, şi tocmai vroiam să vă rog să fiţi naşii fiului nostru.

— Cum să nu ! exclamă regina. Voi vorbi cu Alfonso, dar poţi să contezi de pe acum. Eu am doi copii.

— Ştiu, Majestate. Am văzut în reviste.

— Ah, desigur.

Se îndesiseră în vremea aceea vizitele noastre în casa Lepprince. Primăvara era în toi, dar căldurile verii nu începuseră încă. Eu mă simţeam fericit în compania lui Lepprince şi a celor două femei atît de deosebite între ele şi atît de frumoase. Cred că nu aş fi schimbat situaţia mea cu nimeni dacă mi-ar fi stat în puteri. Printre amintirile plăcute din acea perioadă, amalgamate acum într-o singură clipă fericită, există una care mi-a rămas întipărită cu o deosebită claritate. Lepprince, întotdeauna neliniştit, mereu în căutare de noi emoţii şi de noi peisaje, n^ propusese într-o duminică să ieşim la cîmp. Urma să mergem, cum se spunea pe atunci, la un picnic.

— Stăm prea multă vreme închişi între patru pereţi, argumentă pentru a învinge obiecţiunile soţiei sale, avem nevoie de aer curat, de contact cu natura şi de puţină mişcare.

Şi aşa a rămas stabilit. Ei aveau să aducă mîncare şi aveau să treacă să ne ia de acasă Ia ora zece dimineaţa.

La ora convenită limuzina se afla în faţa casei noastre, iar în ea, Lepprince şi soţia lui. Ne-am îmbarcat şi automobilul a pornit. Puţin după ce am părăsit oraşul am început să urcăm şi iar să urcăm pante abrupte care făceau să scrîşnească roţile maşinii, dar nu îi alterau ritmul. Stăteam pe o banchetă rabatabilă, cu spatele la direcţia de mers, şi am văzut, prin geamul din spate al maşinii, că alt automobil ne urmărea. La început nu i-am dat nici o importanţă, şi nici n-am spus nimic celorlalţi. Dar după o oră, în ciuda drumului complicat pe care l-am străbătut, urmăritorul nu renunţase la misiunea lui. Destul de alarmat, i-am spus lui Lepprince.

— Da, ştiu că ne urmăreşte o maşină. N-aveţi nici un motiv să vă îngrijoraţi, dar vă rog să-mi permiteţi să nu vă spun despre ce este vorba, pentru că este o surpriză pe care v-am pregătit-o.

N-am mai spus nimic şi am privit peisajul. Străbă- team o pădure de pini şi de stejari foarte deasă, iar printre frunzele copacilor abia pătrundeau razele soarelui. Cînd pădurea se mai rărea se putea vedea o vale întinsă, de un verde intens, străjuită de alţi munţi şi alte păduri. Am început coborîşul şi am ajuns în vale. Am tot mers pînă am găsit o poieniţă acoperită cu iarbă, tufe şi trifoi. Priveliştea ei ne-a încîntat : era lină întinsă, şi, dintr-o parte, izvora un pîrîiaş cu apă ca gheaţa, limpede şi gustoasă. Alergarăm să ne umplem căniţele de metal şi să gustăm apa aceea care părea medicinală, în acest moment ne-a surprins maşina urmăritoare, şi am înţeles la ce surpriză se referea Lepprince, pentru că misteriosul automobil nu era altul decît vechea cabrioletă roşie a lui Lepprince.

— Ah, deci asta era, am strigat entuziasmat, salutînd automobilul de parcă ar fi fost un vechi prieten. Şi cine-i în el ?

— Nu ghiceşti ? spuse Lepprince.

Max.

Cele două automobile se odihneau la marginea poieniţei. La cîţiva metri distanţă, şoferul întinsese o faţă de masă şi punea pe ea farfurii, tacîmuri,

pahare, sticle şi platouri. Max, aşezat sub un pin, cu pălăria acoperindu-i faţa, trăgea un pui de somn. Ceilalţi ne plimbam prin poiană, căutînd trifoi cu patru foi, urmărind zborul păsărilor, descoperind tot felul de curiozităţi : o omidă, un cărăbuş. Qnta un greier printre frunze şi pîrîiaşul şopo- tea ; desişul, legănat de vîntul blind, producea un murmur de simfonie sfîntă şi îndepărtată. Maria Rosa Savolta spuse că era obosită şi se aşează pe iarbă, nu înainte ca soţul ei să fi întins o batistă care s-o ferească de murdărie, de umezeală şi de gîze.

— Ce tihnă ! exclamă Lepprince, în picioare lîngă soţia lui, deschizînd larg braţele de parcă ar fi vrut să cuprindă cu ele acel miracol. Maria Rosa Savolta, de sub umbreluţa de soare, ridică privirea ca să-şi contemple soţul. Lumina diafană cernută prin filtrul ierbii dădea chipului ei un aer de extaz mistic.

— Adevărat, am afirmat. Cei care trăim la oraş am pierdut sensul plenitudinii pe care îl dă natura.

Dar Lepprince era schimbător şi nu se oprea multă vreme asupra aceluiaşi lucru. îşi scutură capul, plescăi din limbă şi strigă :

— Ei, Javier, gata cu extazul. Nu ţi-am spus că am o suroriză pentru tine ?

Spunînd asta, făcu un semn dinainte stabilit către şoferul ce terminase pregătirile de masă şi care, acum, se urcă în maşina roşie, o porni şi înaintă încet spre noi.

— Urcă, spuse Lepprince după ce şoferul a oprit maşina şi s-a dat jos.

— Unde mergem ? l-am întrebat.

— Nicăieri. Surpriza e că vei conduce tu.

Am văzut o sclipire ghiduşă în ochii lui, amestec de afecţiune şi provocare insolentă. O expresie ce-i era caracteristică.

— Glumiţi, am spus.

— Nu fi fricos ; în viaţă trebuie să le încerci pe toate, în special emoţiile tari.

Niciodată n-am putut refuza ce-mi cerea Lepprince. M-am aşezat pe locul şoferului şi am

aşteptat instrucţi- unile. Maria Rosa Savolta, care ne urmărea mişcările cu blîndă înţelegere, păru că realizează atunci natura intenţiilor noastre.

— Ei ! Ce-aveţi de gînd să faceţi ?

— Nu te .speria, draga mea, strigă soţul ei, vreau să-1 învăţ pe Javier să conducă maşinăria asta.

— Dar n-a mai făcut-o niciodată !

Am scos de unde-am putut un zîmbet de resemnare şi am ridicat din umeri, lăsînd să se înţeleagă că nu acţionam conform voinţei mele.

— Să vedeţi ce-o să ne distrăm ! spuse Lepprince.

— O să vă omorîţi ! Asta o să faceţi ! şi se întoarse spre Maria Coral în- căutare de ajutor. Spune-le ceva, poate pe tine te ascultă. Sînt nişte încăpăţînaţi.

— Lăsaţi-i, sînt destul de mari ca să gîndească singuri, răspunse Maria Coral, care părea excitată de perspectiva acelui improvizat spectacol de circ.

Între timp, Lepprince îmi dădea indicaţii, la fel şi şoferul, contrazicîndu-se şi convinşi că eu înţelegeam limbajul lor ciudat. Văzînd că nu-şi poate convinge soţul să renunţe, Maria Savolta hotărî să adopte o altă atitudine.

— Cel puţin, draga mea, îi spuse Măriei Coral, să ne rugăm ca Dumnezeu să-i ocrotească pe nebunii ăştia doi.

— Dumneavoastră, doamnă, rugaţi-vă, dacă vreţi. Eu însă mă duc cu soţul meu, fu răspunsul ei.

Din doi paşi ajunse lîngă maşină, se cuibări pe scaunul din spate şi rămase acolo, ghemuită, pentru că acel loc era mai indicat pentru pus valize decît pentru călători. Lepprince, foarte vesel, învîrtea manivela de pornire, iar eu ţineam volanul cu amîndouă mîinile. Ne scosesem hainele şi la prima scuturătură a maşinii canotiera mea se rostogoli pe pămînt. Lepprince strigă „Urra !“, îşi azvîrli în sus pălăria englezească şi se agăţă de scară în clipa în care automobilul începu să meargă. Şoferul îmi strigă ceva din urmă, dar n-am reuşit să înţeleg ce spunea. Lepprince căzu în cap

în interiorul maşinii şi începu să dea din picioare cerînd ajutor, printre hohote de rîs. Eu mă străduiam să menţin direcţia, dar maşina se învîrtea roată. îi vedeam cînd pe Marla Rosa Savolta, aşezată pe batista ei, cu mîinile împreunate şi ochii plecaţi, cînd pe şofer, gesticulînd şi dîndu-mi sfaturi. Lepprince îşi reluase între timp poziţia normală, maşina începu să meargă în zig-zag, urmărindu-1 pe şofer, de parcă ar fi avut o inteligenţă proprie şi, într-una din piruetele ei, trecu peste canotiera mea. Apoi, fără intervenţia cuiva, scoase un oftat astmatic şi se opri. Lepprince sări jos şi o porni din nou. îi tot spuneam :

— Vai, nu ! Vai, nu 1 Ajunge pentru azi...

Dar el răspundea :

— Lasă, lasă, încă puţin...

Apoi maşina icni şi se puse în mişcare, la început încet, apoi din ce în ce mai repede, cu Maria Coral şi cu mine ca unici ocupanţi.

— Fă ceva, Javier, cu rabla asta ■ îmi striga Maria Coral ghemuită pe locul din spate.

— Asta aş vrea şi eu ! îi răspundeam, şi încercam să nu mă duc în direcţia copacilor, sperînd ca maşina să se oprească de la sine. Lepprince şi şoferul alergau cînd în spatele maşinii, cînd înaintea ei, împiedicîndu-se unul pe celălalt şi strigînd în acelaşi timp. Doar Max, sub un pin, întins pe iarba fragedă, părea că dormitează, străin de tragedia care se desfăşura în poieniţă.

în sfîrşit, spre marea mea surpriză, am reuşit să fac ca vehicolul să urmeze itinerariul pe care eu, cît de cît, i-1 fixam. Cînd s-a oprit, am sărit bucuros pe pămînt şi am ajutat-o pe Maria Coral să coboare. Lepprince ne ajunse gîfîind.

— Am reuşit ! i-am spus. încercam să-mi ascund tremurul nervos.

El rise.

— Ai început bine. Nici eu n-am fost mai grozav prima dată. Acum e doar chestiune de practică, şi pe parcurs dispare şi frica.

Am relatat cu lux de amănunte acest incident, în

aparenţă neînsemnat, pentru că a avut mai tîrziu o deosebită importanţă.

în timpul mesei şi tot drumul de întoarcere fapta mea vitejească a constituit singura temă de conversaţie. Lepprince era foarte bine dispus, Măriei Rosa Savolta îi trecuse spaima şi Maria Coral, după cum am observat privind-o pe furiş, mă admira. De-a lungul acelor luni de primăvară, în desele noastre ieşiri la iarbă verde, am continuat să mă exersez în conducerea automobilului, pînă ce am ajuns să stăpînesc, dacă mi se permite lipsa de modestie, tainele şoferitului.

O bombă cu ceas ? întrebă procurorul.

Expertul emise un fluierat şi-şi frecă mîinile.

— Nu, asta Hu. E prea devreme să tragem concluzii, dar înclin să cred că a,fost o bombă Orsini, ştiţi : nişte sfere cu detonator care explodează cînd se izbesc de un corp solid. Se mînuiesc foarte uşor, fără fitil şi fără mecanism ; orice amator le poate folosi. Sînt cele mai obişnuite. Nu dau niciodată greş, termină pe un ton propagandistic.

, Inspectorul ieşi pe balcon. Pe stradă nu se vedea nici o suflare în afară de poliţistul care făcea de gardă în faţa intrării. în depărtare se auzea glasul unui negustor de haine vechi.

— S-o fi aruncat din stradă ? Victima avea balconul deschis.

— De ce să-1 fi avut ? E foarte frig dimineaţa, observă procurorul.

Inspectorul ridică din umeri şi făcu loc procurorului care măsura distanţa dintre balcon şi stradă.

— E cam mare distanţa, nu credeţi ?

— Da, e adevărat, admise inspectorul. Doar dacă nu s-au folosit de o scară, lucru puţin probabil.

— Sau au aruncat-o urcaţi pe capota unei trăsuri, interveni expertul. O trăsură sau mai degrabă un automobil.

— De ce mai degrabă un automobil ? întrebă

procurorul.

— Pentru că o trăsură nu e sigură. Caii s-ar putea mişca şi omul şi-ar putea pierde echilibrul, cu marele risc de a cădea cu bomba în mînă.

— E adevărat, bine zis, recunoscu procurorul cu entuziasm. Va trebui să reconstituim faptele. în ce priveşte motivele, ce părere aveţi, domnule inspector ?

Inspectorul îl privi pe procuror pieziş.

— Naiba ştie ! Duşmanii lui, moştenitorii, râzvrătiţii... Sînt mii de posibilităţi, fir-ar să fie...

Ofiţerul de la judecătorie care venise între timp făcea o schiţă. Expertul îşi considera opera cu un zîmbet de superioritate. Brancardierii luaseră cadavrul victimei. Medicul legist îşi luă rămas bun promiţînd să întocmească raportul în cît mai scurt timp. După terminarea schiţei, procurorul şi ofiţerul se retraseră. Inspectorul şi expertul rămaseră singuri.

— Ce zici de-o cafeluţă ? propuse inspectorul.

— A'ntîia.

Ajunşi în stradă, dădură peste doi indivizi care se certau cu poliţistul de gardă.

— Aceşti doi domni insistă să urce în casă, domnule inspector. Spun că sînt prieteni cu mortul.

Inspectorul îi studie pe cei doi. Unul era tînăr, elegant şi sigur de el. Celălalt, un om matur, gras şi neîngrijit, tremura şi se crucea întruna.

— Sînt avocatul Cortabanyes, spuse acesta din urmă, şi acest domn este Paul-Andre Lepprince. Sîntem prieteni cu domnul Parells.

— Cum aţi aflat de cele întîmplate ?

— Tocmai ne-a telefonat văduva lui şi am venit în grabă. Vă rugăm să ne scuzaţi comportamentul şi faptul că ne amestecăm în treburile dumneavoastră, dar vă puteţi închipui cît de tare ne-a afectat această veste neaşteptată. Bietul Pere ! Abia cu cîteva ore în urmă am vorbit cu el.

— Cîteva ore ?

— Domnul Parells a luat parte la o recepţie acasă la mine, zise domnul Lepprince.

— Şi nu v-a spus ceva sau nu aţi observat nimic deosebit în comportamentul lui ?

— Nu ştim, n-am şti să vă spunem, gemu Cortabanyes. Sîntem atît de consternaţi...

— Putem urca s-o vedem pe văduvă ? întrebă domnul Lepprince, care nu părea deloc consternat.

Inspectorul reflectă.

— Bine, urcaţi s-o vedeţi pe văduvă, dar nu intraţi în locuinţă. Văduva se află în apartamentul din faţă. E acolo un poliţist care vă va arăta. Eu lipsesc cîteva minute. La întoarcere, vom sta de vorbă. Aşteptaţi-mă.

Poliţistul care făcea de gardă pe palier protestă cînd îi văzu apărînd pe Lepprince şi pe Cortabanyes. Avea instrucţiuni să nu lase pe nimeni fără autorizaţie specială din partea superiorilor lui, şi le spuse acest lucru celor doi. Aceştia îi spuseră că fuseseră chemaţi de către inspector pentru a fi interogaţi. Erau ultimile persoane cu care vorbise victima. Văzînd nehotărîrea poliţistului, îl dădură la o parte cu amabilitate, şi se stre- curară în apartamentul victimei. Ajunşi în biroul bă- 1 rinului industriaş, Cortabanyes începu să tremure.

.— Nu pot, nu pot, izbucni în plîns. E peste puterile mele.

— Potoleşte-te, Cortabanyes, îmi dau seama, dar nu putem să nu profităm de o ocazie ca asta. Ajută-mă să îndrept masa. Uite, nu sînt pete de sînge şi nici altceva asemănător. împinge, omule, că singur nu pot.

împinseră tăblia mesei şi aceasta îşi recăpătă poziţia normală. Sertarele nu erau încuiate şi Lepprince începu să le răvăşească în timp ce avocatul îl privea ca paralizat, cu gura întredeschisă.

Bietul Parells ! Cine s-ar fi putut gîndi că aseară cînd ne-am luat rămas bun a fost pentru totdeauna ! Din motive pe care aveam să le înţeleg mult mai tîrziu, nu m-a simpatizat niciodată, dar asta nu m-a împiedicat să-1 stimez foarte mult, nu

numai pentru inteligenţa lui, ci şi pentru personalitatea distinsă, comportamentul amabil, cultura lui... Nu mai există acum oameni ca el.

Ne-am întîlnit pentru ultima dată la petrecerea pe care a dat-o Lepprince, acea petrecere memorabilă la care a asistat regele. Marfa Coral şi cu mine fuseserăm invitaţi. Cînd am ajuns, intimidaţi, timoraţi şi nerăbdători, nu ştiam că acel eveniment avea să marcheze sfîr- şitul unei etape din viaţa noastră. După petrecere, nimic n-a meii fost ca înainte. Dar acolo, în luxoasele saloane ale casei, între parfumuri, mătăsuri şi bijuterii, figuri cunoscute, industriaşi şi bancheri, sordida realitate părea foarte îndepărtată şi pericolele ei înlăturate.

— La Deauville ? Sînteţi foarte amabil, domnule, dar va trebui să vorbiţi cu soţul meu.

— Pentru Dumnezeu, Maria Coral, am certat-o în- tr-una din clipele cînd ne-am văzut părăsiţi de pisălogi, vrei să încetezi să te porţi ca o cocotă ?

— O cocotă ? repetă ea, care îşi suplinea ignoranţa printr-o deosebită perspicacitate. Vrei să spui o tîrfuliţă fină ?

Am încuviinţat fără să-mi descreţesc sprâncenele.

— Dar, Javier, doar asta şi sînt! răspunse vesel, răspunzînd cu un zîmbet ocheadei unui general bătrîn şi cam crai.

Frumuseţea exotică a soţiei mele n-a întîrziat să producă efect îndată ce am pus piciorul în casă. Chiar şi cei mai bătrîni şi decenţi bărbaţi maimuţăreau în prezenţa ei, cu ridicolă extravaganţă, gesturile dezinvolte ale crailor de operetă. Simţeam un amestec de vanitate şi de gelozie, şi asta mă scotea din sărite.

— Cum o mai duci, fiule ? Te văd foarte solicitat, spuse Cortabanyes care venea spre mine cu un client de care nu putea să scape.

— După cum vedeţi, am spus eu arătînd spre Maria Coral, care în clipa aceea vorbea cu un prelat, îmi pierd timpul şi demnitatea.

— Ei, cine poate să piardă înseamnă că are ce ! recită avocatul. Şi cu slujba cum îţi merge ?

— Lent dar inexorabil, răspunsei pe ton de glumă.

— E momentul să accelerezi, fiule. In noaptea asta se prevăd evenimente transcendentale.

— Cum adică ?

— Vei vedea în curînd, spuse coborînd vocea şi du- cîndu-şi un deget la buze.

— Şi ce părere aveţi, interveni clientul care nu era dispus să-şi întrerupă peroraţia, de războiul din Maroc ?

Cortabanyes îmi făcu un semn şi am intervenit ca să-1 scap de povara care îi căzuse pe cap.

— Urîtă treabă, într-adevăr.

— Mie-mi spuneţi, zise clientul agăţîndu-se de noul interlocutor precum înecatul de scîndură. E intolerabil ! Patru negrotei să bată măr o ţară care cu ani în urmă a cucerit America.

— Vremurile s-au schimbat, domnul meu.

— Nu vremurile, protestă pisălogul cu o vehemenţă care contrasta cu indiferenţa generală, ci oamenii. Nu mai există politicieni ca cei de pe vremuri. Ce s-a ales cu Sagasta şi cu Cănovas del Castillo ?

Sosirea regelui ne-a întrerupt conversaţia. Invitaţii alergară să îngenuncheze la picioarele iluştrilor vizitatori şi Cortabanyes profită de ocazie pentru a veni lîngă noi.

— Ii vezi ? Ca găinile cînd le arunci grăunţe, dădu din cap cu un aer dezolat. Aşa n-o să ajungem nicăieri, îţi aminteşti cînd voiau să-1 linşeze pe Cambo ?

I-am spus că da, îmi aminteam. Acum Cambo era ministru de finanţe în guvernul Maura.

Regele saluta cu amabilitate şi asculta laude şi petiţii c.u plictiseală şi indiferenţă, plimbîndu-se prin salon cu pasul grav, umerii uşor plecaţi, îmbrătrînit în plină tinereţe, şi cu o uşoară umbră de melancolie în zîmbetul lui blind.

— Sînt nişte hîrtii pe jos. Uită-te la ele, nu-ţi pierde vremea. O să ai ocazia să te smiorcăi la funeralii.

Cortabanyes îngenunche şi începu să cerceteze hîr- tiile împrăştiate peste tot.

— Bietul Pere ! Ne cunoşteam de mai bine de treizeci de ani. Era un om bun, integru, incapabil de necredinţă. îmi amintesc şi acum de ziua în care a murit fiul lui. Mateo îl chema... Ce familie nefericită ! Pere vroia ca băiatul lui să fie un cavaler perfect şi l-a trimis să studieze la Oxford. Economiseau şi ultimul bănuţ ca să facă faţă cheltuielilor pentru studiile lui Mateo. La Oxford s-a îmbolnăvit de pneumonie şi asta l-a răpus. S-a întors să moară aici, în casa asta.

— La ce bun acum istoria aste lacrimogenă ? mormăi Lepprince.

— Uite, spuse Cortabanyes arătînd ca să se justifice hîrtiile împrăştiate pe jos. Asta citea bietul Pere cînd a fost omorît.

Lepprince luă ceea ce îi întindea avocatul : o foaie îngălbenită de ani şi de uzură, şi începu să citească :

„Iubiţi părinţi, primesc cu bucurie vestea că sînteţi sănătoşi. Nici eu nu mă pot plînge, cu toate că asprimea iernii, care pare că nu se mai termină, mă împiedică să mă vindec de guturaiul ăsta care mă supără foarte tare. Da, aici, ca în romane, plouă mereu...“

Scrisoarea purta data de 15 martie 1889. Lepprince o lăsă pe podea şi citi începutul următoarei :

„Iubite tată, nu lăsa ca scrisoarea asta să ajungă în mîinile mamei, dar boala mea s-a înrăutăţit şi de o săp- tămînă am febră mare. Medicii spun că nu sînt motive de alarmare, că e din cauza climei foarte aspre. Din fericire, mai am puţin pînă la examene şi în curind voi fi lîngă voi. Nici nu vă închipuiţi cît îmi e de dor. Singur şi bolnav în această ţară admirabilă, dar străină, nu fac decît să mă gîndesc la Barcelona../[4]

— La naiba ! exclamă Lepprince. Ajută-mă să pun masa cum era.

Răsturnară masa încercind să nu facă zgomot. Cortabanyes plîngea în hohote.

— Să mergem, spuse Lepprince. Nu e aici. Bănuiesc că n-a existat niciodată blestemata aia de scrisoare.

VI

TRECU PRIMĂVARA ŞI VARA ORBITOARE, plumburie şi umedă, copleşi oraşul şi sufletul locuitorilor lui. Clima avu repercusiuni asupra constituţiei fragile a Măriei Rosa Savolta, a cărei avansată stare de graviditate o făcea mai sensibilă la căldurile verii. Zdruncinarea sănătăţii ei îi agrava hipertensiunea. încetarăm să-i mai vizităm acasă şi ne întîlneam doar în excursiile duminicale. Curînd se terminară şi acestea şi pierdurăm legătura cu Lepprince. Marfa Rosa Savolta nu ieşea deloc din casă şi arareori din camera ei. Din cînd în cînd speria servitorii cu apariţia ei spectrală, tăcută, îndurerată, cu figura inexpresivă şi ochii ficşi, stupefiaţi. Stră- bătea casa tîrîndu-şi picioarele, înfăşurată într-un capod lung, despletită şi palidă, cu fatalismul unui peşte care înoată lingă pereţii acvariului. Noi, Maria Coral şi cu mine, departe de Lepprince, ne-am trezit desprinşi de societate, închişi în lumea noastră strimtă de relaţii amabile şi legături intangibile şi ambigue. Astfel s-a născut în mine o ciudă clocotitoare împotriva situaţiei în care mă aflam, ciudă care pe atunci nu o puteam justifica şi care acum, cu perspectiva şi seninătatea pe care le dau anii parcurşi, a devenit clară : era rezultatul multor sentimente înăbuşite şi a multor iluzii uitate prea curînd. Zi cu zi exasperarea mea creştea. începusem să devin grosolan cu Marfa Coral şi de o ironie pe cît de dură pe atît de tăioasă. La început Maria Coral se prefăcea că mă ignoră ; apoi izbucni. Era ingenioasă şi replicile îi ţîşneau fără efort. Ne certam din nimic şi ne insultam pînă la extenuare. într-o noapte de iunie, la sărbătoarea sfîntului Ion, evenimentele se precipitară.

Ne certam şi i-am aruncat în faţă toate reproşurile care mi-au venit în minte. Eram foarte excitat şi bătălia dialectică se înclina în favoarea

mea : Maria Coral suspina, avea ochii umezi şi umerii plecaţi. Părea un boxer bătrin. în sfirşit, cu vocea frîntă, mă imploră să tac, să n-o mai chinui. Eu cred că aveam mintea înceţoşată, pentru că am reînceput cu şi mai mult elan. Maria Coral se ridică de pe scaun şi ieşi din salonaş. Am urmat-o pe coridoare, a intrat în camera ei, a închis uşa şi a tras zăvorul. Eram stăpînit de diavol : mi-am făcut vînt şi am izbit uşa cu umărul. Uşa cedă, săriră aşchii şi balamalele se desprinseră. Maria Coral era în picioare, lîngă pat, dînd evidente semne de frică. Am luat-o în braţe, am mîngîiat-o şi am sărutat-o. Cu intenţia de a o umili ? Cine ştie ! Ea nu se împotrivi, nu făcu nici o mişcare, de parcă era absentă sau moartă. Am îngenuncheat la picioarele ei şi i-am îmbrăţişat mijlocul. Atunci mă lovi cu un genunchi de mă aruncă la podea. Dintr-un salt am fost din nou în picioare. Maria Coral se întinsese în pat, cu ochii închişi, respiraţia agitată. Dacă eu aş fi avut un minimum de luciditate aş fi plecat liniştit din cameră, pentru că toate atuurile erau în mîna mea, dar nu acţionam cu inteligenţă. M-am apropiat de pat, m-am aplecat şi am pus mîna pe trupul dorit. Maria Coral nu se mişca

— Ţi-am spus că dacă ai să încerci n-o să mă opun, rosti printre dinţi, dar ştii ce urmează după aceea.

Mi-am retras mîna şi am privit-o fix.

— Cum poţi să spui asta ? Oare nimic nu s-a schimbat din seara aceea ? Toate lunile astea de convieţuire nu au clintit cu nimic hotărîrea ta ?

— Eu nu m-am schimbat. Tu, da, după cît se pare. Hotărăşte deci.

— Cum se poate atîta egoism ? Crezi că nu-mi datorezi nimic ?

— încerci să-mi prezinţi factura ?

— Nu. Vreau doar să vezi cît de nedrept te porţi cu mine. Eu m-am însurat cu tine, ţi-am acceptat condiţiile şi le-am respectat; cînd ai fost bolnavă, te-am îngrijit ca un soţ devotat; trăieşti din leafa mea. Nu e suficient ?

Maria Coral se ridică, îşi strînse picioarele şi se sprijini în mîini.

— Aşa crezi tu ? Cum poate fi cineva atît de idiot ? Tot mai crezi că eşti plătit pentru munca ta şi că eşti ajutat din prietenie ? Nu ţi-ai dat încă seama de adevăr ?

— De ce adevăr ? Ce insinuezi ?

Maria Coral îşi ascunse faţa pe genunchi şi începu să plîngă cum n-o mai văzusem de cînd fusese bolnavă.

— Ce prost şi ce orb şi ce vulnerabil eşti, măiculiţă !

Apoi spuse cele ce urmează :

— Totul a început în hotelul din strada Princesa, unde eu mă refăceam după boala aceea care nu m-a costat viaţa datorită intervenţiei tale. Medicul mă declarase vindecată şi era chestiune de ore ca eu să părăsesc hotelul şi să-mi reiau activitatea la cabaret. Lepprince a apărut în cameră singur, împotriva obiceiului lui, şi după o lungă introducere mi-a povestit o istorie stupidă despre singurătate, neînţelegere şi eşec în legătură cu soţia .'ui. O ura. S-a căsătorit cu ea pentru bani, pentru a conduce întreprinderea, ce credeai ? Apoi au urmat propunerile : să reluăm ce-a fost, să mă instaleze într-un apartament, să-mi dea o rentă. N-am acceptat la început. Ultimii ani au fost grei şi am învăţat să mă tocmesc. Oferta era generoasă dar nesigură : Lepprince este volubil şi, pe cît sînt de nesigure vremurile, cine mă asigura că nu aveau să-1 lichideze într-o lună sau un an ? De aceea am pus clauzele mele în contract : nu vroiam bani, nici apartament şi nici măcar un mic magazin sau un pachet de acţiuni. Vciam un soţ bine situat, decent şi muncitor. Lepprince rîsese mult şi spusese : „Dacă e doar asta, poţi conta pe el“. Cînd a pronunţat cuvintele astea cred că se gîndea deja la tine. Nu i-a ieşit rău socoteala : tu lucrezi pentru el şi mă întreţii pe mine, şi în felul ăsta mă are aproape pe gratis. Cînd te-ai prezentat ca viitorul meu soţ am simţit o

adevărată curiozitate. Ce soi de om e cel ce acceptă o afacere atît de ruşinoasă ? Prin cap mi-au trecut trei alternative : un cinic, un prost desăvîrşit sau un disperat, încolţit de datorii. Ceea ce nici nu mi-a trecut prin minte era că eşti un idealist care crede în dragoste. Cînd mi-am dat seama de adevăr, mi-a fost milă de tine, ba chiar te-am respectat, şi te mai respect şi azi. în aceste condiţii, cum vei înţelege foarte bine, nu puteam fi niciodată a ta. în toate lunile astea am încercat să nu-ţi amărăsc existenţa şi să-ţi ascund adevărul. Acum nu mai are rost, pentru că ştii cum sînt. Lista bărbaţilor care au trecut prin viaţa mea este fără sfîrşit. A trebuit să plec din satul meu natal ca să nu fiu lapidată. Am dat peste namilele de la circ. Pentru mîncarea pe care mi-o dădeau trebuia să muncesc şi să le fac pe voie la amîndoi. De multe ori veneau beţi, adesea mă băteau. Apoi a urmat Lepprince şi mulţi alţii. Cu unul singur, între toţi, relaţiile mele nu au fost murdare : cu tine. De aceea am stabilit condiţiile pe care le cunoşti şi de aceea am plîns în grădina hotelului. Viaţa mea este un infern. Cînd ieşi din casă spre slujbă iei cu tine liniştea mea. La cîteva minute vine Lepprince însoţit de Max. Cîteodată rămîne doar o oră ; altă dată mai multe : vorbeşte despre el, despre afacerile lui, despre aspiraţiile lui politice şi, în ultimul timp, despre fiul lui, pentru care îşi face multe vise. în aceste zile, obişnuieşte să mă- nînce aici, îşi face siesta şi citeşte sau scrie scrisori. îşi aduce pînă şi un secretar. Dacă se face tîrziu şi se teme că vii, îşi cheamă oamenii şi îi pune să-ţi dea treburi suplimentare. Vezi ce simple sînt toate cînd ai bani şi putere. Cred că dacă, în ciuda tuturor acestor precauţii, ai fi apărut pe neaşteptate, Max te-ar fi lichidat dintr-un singur foc. Oameni ca ei nu au inimă.

— Şi tu, am întrebat, tu ai inimă ?

— Nu ştiu. Mă simţ confuză.

M-am ridicat fără să spun un cuvînt şi am ieşit din încăpere. Am deschis uşa şi am ieşit în stradă.

în faţa casei ardea un foc de sărbătoare. Se auzeau explozii şi pe cer străluceau artificiile ; cîntau fanfare, în toate părţile se vedeau oameni îmbrăcaţi de sărbătoare, cîţiva purtau măşti. Complet stupefiat am străbătut oraşul în hărmălaia generală şi m-am trezit pe Ramblas, care părea o sală de bal, un circ sau un ospiciu. Peste tot vedeai grupuri gălăgioase de cetăţeni, înarmaţi cu tot felul de instrumente zornăitoare, o mulţime de soldaţi care dansau, puzderie de capete acoperite cu pălăriuţe de carton. Pînă şi poliţiştii de serviciu cîntau şi lansau petarde la trecerea femeilor uşoare. Mergeam privind acel spectacol vesel al oraşului, năucit şi furios, cînd o mînă se lăsă pe umărul meu cu atîta forţă, că mi se în- doiră genunchii.

— Javier, tu pe-aici ! mi se strigă, pentru că gălăgia era asurzitoare.

La început nu l-am recunoscut pe individul care mă strivise sub apăsarea mîinii, pentru că se ascundea sub **un** grotesc nas de carton. Apoi l-am identificat.

— Perico Serramadriles !

— Care va să zică, sărbătorim ! avea ochii roşii şi sticloşi şi respiraţia îi duhnea a vin.

— Ei, băiatule, dacă ţi-aş povesti...

— Ce-i cu tine ? Ai o faţă de-nmormîntare. Povesteşte-mi.

— Nu vreau să-ţi întrerup petrecerea. Eşti însoţit ?

— Da ; nişte modiste cu care sper să iasă ceva, ca să fiu sincer.

Arătă spre un grup de tineri care se îmbrînceau şi ţipau. Fetele, foarte vesele, cu aspect sănătos, durdulii, imitau un comic can-can, ridicîndu-şi fustele pînă la genunchi şi strîmbîndu-şi buzele într-un gest vulgar şi provocator.

— Du-te cu prietenii tăi, Perico, nu vreau să-ţi stric petrecerea.

— Aş, lasă-i, îi găsesc eu mai tîrziu. Aşteaptă să le spun şi mă întorc într-o clipă.

Discută cu cel mai treaz dintre dansatori, aruncă o bezea tuturor fetelor şi se întoarse la mine.

— Acum povesteşte-mi tot, Javier. Am fost întotdeauna prieteni, cu toate că în ultimul timp m-ai cam lăsat deoparte.

— E adevărat, dar să nu vorbim în stradă. Să mergem într-un loc mai liniştit, vrei ? Te invit la un păhărel.

Căutarăm un local mai puţin gălăgios şi am găsit o tavernă tristă şi pe jumătate goală, unde doar doi beţivi, îmbrăcaţi în ponositele uniforme din vremea războiului, vorbeau încet, strîns îmbrăţişaţi ca să nu cadă, bălăngă- nindu-se printre mese. Ne-am aşezat într-un colţ şi am cerut 6 sticlă cu vin şi două pahare. Prima înghiţitură mi-a produs ameţeală, pentru că nu mîncasem nimic de la prînz, dar încet-încet vinul s-a aşezat în stomac şi am început să mă simt mai bine, mai sigur de mine şi mai hotărît să înfrunt viaţa.

— Vai, Perico, azi, am început, mi s-a întîmplat ceva îngrozitor.

— Ce anume ?

— Am aflat că nevasta mea e încurcată cu altul.

— Nevasta ta ? Vrei să spui Maria Coral ?

— Bineînţeles.

— Lasă, omule, din cauza asta eşti aşa de trist ?

— Ţi se pare puţin ?

Mă privi de parcă ar fi văzut o fantomă.

— Nu, omule, dar... eu credeam că ştiai.

— Că ştiam ce ?

— Asta... de nevastă-ta şi de Lepprince.

— La naiba ! Tu ştiai ?

— Asta-i bună, Javier, ştie toată Barcelona.

— Toată Barcelona ? Şi de ce nu mi-ai spus ?

— Credeam că ştiai de cînd te-ai însurat. Vrei să spui că n-ai aflat decît azi ? Vorbeşti serios ?

— îţi jur pe maică-mea, Perico.

— Asta, zău, că-i bună ! Cîrciumar, mai adu vin. Cîrciumarul aduse încă o sticlă. Am băut amîndoi

pe nerăsuflate.

— Şi nu ştii nici povestea de la Cazino ? A apărut pînă şi-n ziare. Fără nume, bineînţeles, dar cu aluzii foarte directe. Presa de stînga, desigur.

— De la Cazinou ?

— Deci nu ştii. Lepprince şi-a pălmuit ama... ţi-a pălmuit soţia la Cazinoul Tibidabo. Ea a încercat să-i împlînte un pumnal pe care-1 avea ascuns în geantă. Poliţia era cît pe ce s-o aresteze, dar a intervenit Cortabanyes.

— Cînd s-a întîmplat asta ? Dumnezeule ! Şi de ce-a pălmuit-o Lepprince ? Ce făcuse ?

— Nu ştiu. Probabil din gelozie.

— Adică mai e şi altul ?

— Aşa cred... Că doar n-o fi gelos pe tine, iartă-mă.

— Lasă, poţi să spui orice, ce-mi mai pasă dacă tot sînt batjocura tuturor..

— Nici chiar aşa, Javier. Majoritatea te consideră un ticălos şi nimeni nu bănuieşte că nu ştiai adevărul.

— Cu-atît mai bine.

De o bună bucată de vreme cei doi beţivi sforăiau ghemuiţi pe podea. Afară, pe stradă, hărmălaia continua. Perico mă apucă de braţ.

— Te-am judecat greşit, Javier. Iartă-mă.

— N-ai de ce să te scuzi. La urma urmelor, îmi făceaţi cu toţii o favoare : aş prefera să fiu un ticălos fără demnitate decît un prost desăvîrşit

— Nu fi trist. Toate se rezolvă pînă la urmă.

— Se prea poate, dar nu văd cum se poate rezolva problema asta.

— O să te gîndeşti mîine. Ştii ce-o să facem în noaptea asta ? O s-o facem lată. De-acord ?

— Da, mi se pare soluţia cea mai bună.

— Gata cu discuţia. Plăteşte şi hai să ne distrăm. Mergem la prietenii mei. Să vezi tu ce bandă fenomenală... şi ce puicuţe grozave.

Am plătit şi am ieşit în stradă. Ne-am făcut loc cu coatele prin mulţime. Urmîndu-1 pe Perico Serramadri- les, care din cînd în cînd se întorcea

şi-mi făcea semne automate să merg mai repede, am ajuns în faţa unei case întunecoase la Arco de Santa Eulalia. Uşa de la stradă era deschisă şi Perico a intrat, iar eu după el. Am aprins un chibrit şi am început să urcăm pe o scară cu trepte înalte, înguste şi roase. Nu ştiu de cîte ori ne-am învîrtit, nici cît timp a durat, nici cîte chibrituri am consumat pînă am ajuns la o mansardă slab luminată, probabil cu lampioane japoneze, şi împodobită cu ghirlande de hîrtie şi în care se aflau prietenii lui Serramadriles. Erau vreo şapte bărbaţi şi patru femei ; treisprezece în total, socotindu-ne şi pe noi doi. Bărbaţii treceau prin faza somnolentă a beţiei dar femeile, în schimb, atinseseră punctul culminant al euforiei, aşa că se năpustiră asupra noastră de cum ne văzură apărînd în mansardă şi începură să ne tragă de mîini şi de haine ca să dansăm cu ele.

— Fetelor, fetelor, spunea Perico printre hohote de rîs, cum o să dansăm dacă nu e muzică ?

— Cîntăm noi, ziceau fetele, şi începură să cînte din tot sufletul, fiecare pe legea ei, sărind şi alergînd şi în- vîrtindu-1 pe Serramadriles ca pe axa unei roţi. Una dintre fete mă luă de mijloc şi se lipi de mine, apro- piindu-şi gura de barba mea şi privindu-mă în ochi cu o fixitate dementă.

Tu cine eşti ? mă întreabă.

— Sînt cel mai mare încornorat din Barcelona.

— Ui, ce glumeţ ! Cum te cheamă ?

— Javier, dar pe tine ?

— Graciela.

Graciela era foarte mămoasă : îmi dădea să beau cum se dă biberonul unui bebeluş şi după fiecare înghiţitură mă cufunda între sînii ei generoşi. Unul dintre beţivii somnoroşi se tîrî pînă la noi şi-şi băgă mîna pe sub fusta Gracielei, care mişcă din şolduri de parcă ar fi alungat muştele cu coada. Nu încetă nici o clipă să rîdă şi mă molipsii şi eu de veselia ei. M-am întins spre beţiv şi i-am scos masca sub care se ascundea : apăru un tip de

patruzeci de ani, bolnăvicios şi mizer, care îşi strîmbă gura ştirbă într-un zîmbet forţat.

— Ce pulpe pietroase, nu ? i-am spus ca să zic ceva.

— Şi-ncă cum !

— Mă numesc Andres Puig, spuse beţivul.

— Iar eu Javier, i-am răspuns. Sînt cel mai mare încornorat din Barcelona.

— Oh, ce interesant !

— Nevastă-mea e un caz rar, ştiţi ? Cu mine, nimic... înţelegeţi ? Nimic.

— Nimic, repetă beţivul.

— în schimb cu ceilalţi.. Ştiţi ce face cu ceilalţi ?

— Nimic.

— Tot.

— Ce noroc ! Prezentaţi-mi-o şi mie 1

— Cum să nu ! Chiar acum !

— N-aş putea. Sînt atît de beat că n-aş putea...

— Lasă, omule, lasă ! Nevastă-mea e din alea care învie şi morţii,

— Adevărat ? Spune, spune !

— Să-ţi spun cum am cunoscut-o : ea lucra într-un cabaret. Cel mai nenorocit cabaret din lume. Apărea goală, acoperită cu mari pene colorate. Două matahale o aruncau în aer şi o prindeau şi la fiecare zbor i se desprindea cite o pană. La sfîrşitul numărului era complet goală.

— Complet goală ?

— Nu ţi-am spus ? Complet.

— Măiculiţa mea ! Ce puicuţă grozavă !

— Păi eu ce-ţi spun...

Din noaptea aceea îmi amintesc că m-am încăierat cu Andres Puig, beţivanul, pentru drepturi exclusive asupra nurilor Gracielei, şi că am învins. îmi amintesc de ezitările fetei la rugăminţile şi la asalturile mele („Pentru Dumnezeu, nu aici“) urmate de o uimitoare hotărîre (Vino la mine acasă ; părinţii mei dorm“), la care, în mod ciudat, n-am dat nici o atenţie. îmi amintesc că am băut tot ce mai rămăsese pe

fundul sticlelor, că am vorbit întruna, după care m-am liniştit.

Se lumina cînd am ajuns acasă. Cînd plecasem avusesem intenţia să nu mă mai întorc niciodată, dar paşii m-au purtat inconştient spre casă. Eram foarte mulţumit, fluieram un cîntecel, cînd, deschizînd uşa, un miros îngrozitor mă făcu să dau înapoi pînă la celălalt capăt al cortdoriului. Mai tîrziu am înţeles că doar faptul **că** aveam încă pe faţă masca din carton m-a salvat de la o moarte sigură prin intoxicaţie. Am coborît scările ca un disperat, dar dintr-o dată s-a făcut lumină în creierul meu, am urcat din nou, am inspirat profund şi am pătruns în casă. Am crezut că leşin. Mobilele abia se vedeau, atît de deasă era ceaţa. Nu mai aveam aer. Am ajuns la fereastră şi am spart geamul cu pumnul. Nu era de-ajuns : am alergat la cealaltă extremitate a coridorului şi am spart încă un geam ca să se facă curent. Apoi am închis gazul şi m-am năpustit în camera Măriei Coral. Zăcea în pat, cu părul ei lung răvăşit pe pernă. Avea aceeaşi cămaşă pe care o purtase în prima noapte în care am dormit împreună, la hotelul din staţiunea balneară, noapte atît de îndepărtată şi atît de dureroasă amintirii mele.

Dar nu era momentul să meditez. Am învelit-o pe Maria Coral într-o pătură şi am luat-o în braţele mele slăbite de beţie şi, cu un efort supraomenesc, am coborît scările şi am ieşit în stradă. Aerul proaspăt al dimineţii m-a înviorat. Am căutat o trăsură dar fără succes. Străzile erau pustii. La colţul străzii fumega jăratecul focului stins. Acolo străpungînd ceaţa dimineţii care şerpuia dinspre port spre munte, apăru o trăsură trasă de doi cai albi. I-am ieşit în întîmpinare şi s-a oprit. Am vorbit cu

vizitiul şi i-am cerut să ne ducă cît mai repede la spital. E o chestiune de viaţă şi de moarte, i-am spus spe- rînd că Maria Coral mai trăia încă. Vizitiul mi-a spus să urc. înăuntru se afla un bărbat cu capă şi joben, prăvălit pe canapea.

— Urcaţi-vă liniştit, nici n-o să bage de seamă, spuse omul de pe capră, arătînd cu biciuşca spre stăpînul lui.

Am urcat şi am aşezat-o pe Maria Coral pe canapeaua din faţă, iar eu m-am aşezat lîngă domnul adormit, pe care l-am împins fără prea multe menajamente : situaţia impunea hotărîre. îndată ce m-am urcat, vizitiul dădu bice cailor şi trăsura porni ca vîntul. Domnul deschise ochii şi-mi văzu nasul de carton.

— Zaiafet pe cinste, eh ?

Eu am arătat spre corpul Măriei Coral învelit - în pătură. Domnul cu capă şi joben se uită îndelung spre ea, îşi crispă faţa buhăită într-o expresie de înţelegere şi-mi dădu un cot.

— Bună bucăţică ! exclamă înainte de a adormi din nou.

VII

NU TRECUSERĂ NICI DOUA ORE DE CÎND MA despărţisem de Perico Serramadriles şi iată că ne reîn- tîlnirăm la fel de întîmplător ca prima dată, dar mult mai şocant : eu aşteptam pe culoarele spitalului diagnosticul medicului, pe care îl prevedeam fatal, iar el îşi spărsese capul căzînd pe o scară, în stare de ebrietate. Avea capul bandajat şi faţa de nerecunoscut din cauza vînătăilor. Tovărăşia lui a fost pentru mine o alinare. Ne-am aşezat pe o bancă, am fumat ultimele ţigări care îi mai rămăseseră şi am văzut prin ferestrele spitalului cum răsărea soarele şi cum treceau orele şi cum pe coridoarele spitalului se perindau toate formele pe care le îmbracă suferinţa umană.

— într-o anumită măsură, te invidiez, Javier. **Tu ai** reuşit să ajungi la acea intensitate emoţională care face ca viaţa să nu fie un lucru monoton şi dezgustător.

— Intensitatea asta emoţională, cum o numeşti tu, nu mi-a adus decît neplăceri. Sincer vorbind, nu **cred** că sînt un personaj de invidiat.

— Cu toate astea, cu cîte ştiu eu despre tine, cred că aş fi bucuros să mă aflu în locul tău. Chiar dacă e o prostie, pentru că lucrurile sînt cum sînt şi nimeni nu **e** mulţumit cu propria-i viaţă...

— Da, dar e singura pe care o poate trăi.

Trecu un medic tînăr, cu un halat alb plin de pete de singe

— Dumneavoastră ce faceţi aici ? ne întrebă.

— Mi-am spart capul, spuse Perico Serramadriles.

— Şi aţi fost îngrijit, nu ?

— Da, după cum vedeţi.

— Atunci plecaţi acasă. Aici nu-i la cazinou.

— Bine, plec, spuse rănitul.

— Şi dumneavoastră ce v-aţi rupt ?

— Nimic. Soţia mea a suferit un accident şi

aştept rezultatul intervenţiei.

— Bine, rămîneţi, dar nu împiedicaţi trecerea tărgi- lor. Halal noapte 1

Şi se depărta înjurînd şi gesticulînd.

— Trebuie să plec, zise Perico Serramadriles. O să te sun mai tîrziu acasă ca să-mi spui cum a mers. Curaj!

— Nici nu ştii cit îţi sînt de recunoscător că mi-ai ţinut companie.

— Lasă asta şi vino într-o zi să ne vezi la birou.

— Iţi dau cuvîntul meu. Ce mai face Cortabanyes ?

— Ca întotdeauna.

— Şi Doloretas ?

— Ah, nu ştii ? E foarte bolnavă.

— Ce are ?

— Nu ştiu. O îngrijeşte un medic centenar, care dacă o nimereşte cu vreun medicament, e din pură întîmplare.

— Mă întreb din ce trăieşte acum.

— Cortabanyes îi dă cîţiva bănuţi din cînd în cînd. De ce nu-i faci o vizită ? I-ai face o mare bucurie. Ştii că ţinea la tine ca la copilul ei.

— O să mă duc precis.

— La revedere, Javier, şi mult noroc. Ştii unde mă găseşti dacă ai nevoie.

— Mulţumesc, Perico. N-am să uit niciodată ce ai făcut pentru mine.

După plecarea lui Perico Serramadriles, timpul trecu mai incet. în sfîrşit, apăru un medic care mă invită într-un birou în care domnea dezordinea.

— Cum se simte, doctore ?

— A scăpat ca prin minune, dar este într-o stare extrem de gravă. Are nevoie de îngrijiri şi de multă dragoste. Ştiţi că există boli a căror vindecare depinde mai mult de voinţa pacientului decît de ajutorul ştiinţei. Acesta este un astfel de caz.

— Da, îmi dau seama.

— Spuneţi-mi adevărul, sînteţj sigur că e vorba despre un accident ?

— Absolut sigur.

— Viaţa ei sentimentală este., absolut normală ?

Nu există divergenţe între dumneavoastră ?

— O, nu, doctore. Nu sîntem căsătoriţi decît de un an.

— Cu toate astea, mi se pare că dumneavoastră pe- treceaţi în timp ce ea era singură, nu-i aşa ?

— O durea capul şi eu trebuia să merg la o petrecere din obligaţie. Ne-am despărţit cu greu, dar fără ceartă. Vă repet că a fost un accident. De neînţeles, trebuie să recunosc, dar aşa sînt **toate accidentele.**

Doctorul fu chemat, pentru că valul de victime nu contenea Pe la prînz apăru Max.

— Domnul Lepprince întreabă : cum se simte doamna ?

— Spune-i domnului Lepprince că soţia mea se simte bine.

I-am fost recunoscător lui Lepprince pentru delicateţea de a nu fi venit personal la spital, dar m-am gîndit că ar fi fost mai indicat să trimită alt mesager.

— Domnul Lepprince comunică : el suportă cheltuielile.

— Spune-i domnului Lepprince că pentru moment nu doresc să discutăm această chestiune... Altceva ?

— Nimic.

— Atunci pleacă, te rog, şi spune-i domnului Lepprince că dacă va interveni ceva nou, îl voi informa.

— înţeleg.

în zilele următoare n-am mai ştiut nimic de Lep- prince nici de oamenii lui, în afara unei scurte vizite a domnului Follater, care a adus o cutie de bomboane, ne-a povestit despre boala de care suferise cu ani în urmă soţia lui şi a declarat că toată întreprinderea se ruga pentru grabnica însănătoşire a soţiei mele. Dar toate astea s-au întîmplat mai tîrziu. în dimineaţa aceea, cînd soarele se înălţase bine pe cer, medicul m-a chemat din nou şi m-a întrebat dacă doream s-o văd pe Maria Coral. Am spus că da. Doctorul a adăugat că nu trebuia să-i vorbesc nici s-o ating şi

m-a condus într-o sală prin ale cărei ferestre intrau razele de soare. Sala avea tavanul foarte înalt, era lungă şi îngustă ca un vagon de tren şi în ea se aflau două rînduri de paturi. în fiecare pat se afla un bolnav. Domnea o tăcere aparentă, pe care gemetele, ofurile şi vaietele o accentuau. Am înaintat printre cele două şiruri de paturi şi doctorul mi-a indicat unul dintre ele. M-am apropiat şi am văzut-o pe Maria Coral : pielea îi era galbenă, aproape verzuie ; mîinile care apăreau deasupra păturii semănau cu picioruşele unei vrăbiuţe moarte ; respiraţia îi era rară şi neregulată. Am simţit un nod în gît şi am făcut semn doctorului că doream să ies. Ajunşi pe coridor, mi-a spus :

— Ar fi mai bine să vă duceţi acasă şi să încercaţi să dormiţi. Convalescenţa va fi lungă şi veţi avea nevoie de toate forţele.

— Aş dori să rămîn aici. N-o să deranjez.

— Vă înţeleg neliniştea, dar trebuie să urmaţi sfatul meu. Faceţi-o pentru ea.

— Bine. Vă las telefonul meu. Chemaţi-mă oricînd.

— N-aveţi nici o grijă.

— Şi vă mulţumesc pentru tot, doctore.

— Nu mi-am făcut decît datoria.

In viaţa mea atît de plină de trădări şi minciuni, acel om mărinimos a fost ca un far pe o mare întunecoasă.

Mi s-a strîns inima cînd am ajuns în casa pustie. Am străbătut camerele, am mîngîiat mobilele şi mi-am îriti- părit în minte, unul cîte unul, minuscule obiecte care dădeau o notă aparte apartamentului nostru, asociindu-i fiecăruia cîte o amintire. Mă întrebam ce avea să se în- tîmple acum, ce cotitură neaşteptată aveau să capete vieţile noastre. Şi căutam cu durere cauzele care ar fi putut-o împinge pe Maria Coral la sinucidere. Curînd toate aveau să se clarifice. Chiar în după-amiaza aceea, după un somn scurt şi neliniştit, m-am spălat, m-am bărbierit şi m-am dus din nou la spital. Atmosfera nu mai era aceeaşi ; coridoarele

erau pustii, medicii discutau calm, din cînd în cînd cîte o călugăriţă se prelingea în penumbra culoarelor ducînd o tavă cu eprubete şi instrumente. Spitalul îşi pierduse aspectul de piaţă şi revenise la atmosfera academică şi gravă a normalităţii. L-am întîlnit pe doctor în cabinetul lui. M-a informat despre starea satisfăcătoare a Măriei Coral, şi mi-a permis s-o vizitez rugîndu-mă să fiu prudent şi să încerc, cu orice preţ, să-i insuflu puţin optimism. Am intrat singur în salon şi cu pas temător m-am apropiat de patul soţiei mele. Maria Coral avea ochii închişi, dar nu dormea. Am chemat-o pe nume, m-a privit şi a schiţat un zîmbet.

— Cum te simţi ? am întrebat foarte încet.

— Obosită şi mă doare stomacul, răspunse.

— Medicul spune că în curînd te vei face bine.

— Ştiu. Şi tu, ce faci ?

— Bine. încă puţin speriat.

— Cred că a fost un şoc pentru tine, nu-i aşa ?

Am plecat capul ca să nu vadă lacrimile care îmi curgeau încontinuu. Mi-am amintit că trebuia să-i dau curaj şi m-am gîndit la o glumă.

— Luna asta o să ne coste o grămadă gazele.

— Nu-mi pomeni de gaz, pentru Dumnezeu ! Cum poţi fi atît de brutal ?

— Iartă-mă, am vrut doar să fac o glumă.

— Ai şi găsit momentul să faci glume !

— Medicul a spus...

— Lasă-i să spună. Habar n-au de nimic. Avem lucruri mai importante de discutat.

— A, da ?

Maria Coral recăzu într-o stare de leşin care mă sperie. Dar dură numai cîteva secunde. Mă privi cu fixitatea proprie muribunzilor.

— Javier, tu mă iubeşti ?

Spre marea mea uimire, căci credeam că mi-am păstrat intacte îndoielile de odinioară, acele îndoieli care îl scandalizaseră atît de mult pe Perico Serramadriles cind îl anunţasem despre nunta mea, cuvintele îmi ieşiră singure.

— Da, am spus, te-am iubit mereu. Te-am iubit

în prima clipă în care te-am văzut, acum te iubesc mai mult decît oricînd şi te voi iubi întotdeauna, indiferent de cum te vei purta, pînă în ziua morţii mele.

— Şi eu te iubesc, Javier.

Uşa salonului se deschise şi medicul se apropia de noi cu vizibila intenţie de a mă avertiza că trebuia să plec. M-am grăbit să-mi iau rămas bun de la Maria Coral.

— La revedere. Vin mîine la prima oră. Vrei să-ţi aduc ceva ?

— Nu, am tot ce-mi trebuie. Pleci aşa repede ?

— Trebuie. Uite că vine doctorul.

Ajunsese lîngă noi şi ne întrerupse despărţirea, lucru de care m-am bucurat, pentru că mă simţeam ca un vulcan.

— Bolnăvioara noastră are nevoie de odihnă, domnule Miranda. Şi mîine e zi. Fiţi bun şi plecaţi.

— Nu vă faceţi griji pentru mine, domnule doctor, spuse Maria Coral ridicînd glasul. Acum ştiu că mă voi însănătoşi complet.

Ajuns în stradă am respirat adînc. Mărturisisem adevărul şi asta îmi producea o mare uşurare, dar şi o teribilă nelinişte.

În zilele care urmară funestei sărbători, sănătatea Măriei Coral s-a îmbunătăţit vizibil. Starea ei sufletească era excelentă şi curînd i se permise să se dea jos din pat şi să se plimbe prin grădina spitalului. Vremea era caldă şi cerul de un albastru strălucitor, fără o umbră de nor. In timpul acelor plimbări liniştite, vorbeam despre lucruri neînsemnate, încercînd să nu atingem probleme intime, nici să facem aluzii la trecut sau la situaţia noastră. De la vizita lui Max nu mai ştiam nimic despre Lepprince. Perico Serramadriles suna din cînd în cînd acasă şi se interesa de noi. Intr-o zi, cînd tocmai ne începeam plimbarea, apăru medicul care ne spuse că starea Măriei Coral era satisfăcătoare şi că a doua zi avea să i se dea drumul din spital.

— Bucuraţi-vă, doamnă, spuse doctorul cu cea mai bună intenţie. Mîine vă veţi întoarce acasă şi

vă veţi relua viaţa *de mai înainte*.

După ce am rămas singuri, Maria Coral a început să se simtă prost şi faţa i se întunecă.

— Ce ne facem acum, Javier ? îmi spunea.

— Nu ştiu. Vedem noi. Ai încredere în mine, îi răspundeam ca s-o liniştesc, cu toate că împărtăşeam temerile ei. De la sfîntul Ion nu mai pusesem piciorul pe la birou, se apropia ziua de salariu şi nu mai aveam nici un ban. Ce era de făcut ? Am mers în tăcere pe aleile străjuite de gard viu şi de flori. Bolnavii, în scaunele lor cu rotile, ne salutau cu blîndeţe. Brusc, Maria Coral se opri în faţa mea.

— Am o idee !

— S-auzim !

— Să emigrăm în Statele Unite.

— Să emigrăm ?

— Da, exact; ne adunăm lucrurile şi mergem să trăim in Statele Unite

— Şi de ce în Statele Unite ?

— Am auzit minuni despre Statele Unite. întotdeauna am visat să merg acolo. Este o ţară plină de posibilităţi. Se cîştigă bani mulţi, poţi face ce-ţi pofteşte inima şi nimeni nu te întrebă cine eşti, ce gîndeşti sau de unde vii.

— Dar, draga mea, acolo se vorbeşte engleza şi noi nu ştim nici un cuvînt...

— Prostii ! E plin cu emigranţi din toate ţările. Doar n-o să ţinem conferinţe şi, pe urmă, orice limbă se învaţă, nu ?

— Da, bineînţeles, dar ce să lucrez eu dacă nu ştiu să vorbesc ?

— Orice. Poţi paşte vitele.

— Ce nebunie ! Vitele ?

— Bine, există şi alte posibilităţi în afară de vite. Să vezi ce idee mi-a venit : tu ai putea învăţa engleza şi pînă ce vei fi în stare să te descurci, eu aş putea lucra pentru amîndoi. Mi-aş putea relua numărul de circ.

— Asta în nici un caz !

— Ei, nu fi ridicol ! l?ii atent ce idee nemaipomenită: am putea merge la Hollywood

unde aş putea primi de lucru ca acrobată în filmele cu lupte şi călăreţi. Şi tu ai putea lucra în cinematografie. Pentru asta nu-i nevoie să vorbeşti vreo limbă.

Nu mi-am putut stăpîni rîsul imaginîndu-mă transformat în artist, călărind prin deşert cu un sombrero cu boruri foarte mari.

— Sînt prea urît, am argumentat.

— Şi Tom Mix e urît, mi-o tăie Maria Coral foarte serioasă.

Am văzut cît era de entuziasmată şi n-am vrut s-o dezamăgesc. în noaptea aceea, singur în casă, m-am gîn- dit, - am calculat, am făcut socoteli pînă ce zorii zilei m-au surprins fără să fi găsit vreo soluţie. După-amiază m-am dus după Maria Coral şi am adus-o acasă într-o trăsură. Umplusem camera cu flori, dar povara amintirilor i-a produs un efect depresiv. S-a băgat în pat şi, după ce a luat un sedativ recomandat de medic, s-a cufundat într-un somn odihnitor din care s-a trezit cînd ziua era pe sfîrşite.

Pe seară a venit Perico Serramadriles în vizită. Adusese un bucheţel de garoafe şi încercă prin orice mijloc să se arate natural şi dezinvolt, dar conversaţia aluneca pe roţi pătrate. Ştiam la ce se gîndea în clipele acelea prietenul meu şi n-am făcut nimic ca să uşurez situaţia,, considerînd că orice efort în sensul acesta era inutil. Mi-am amintit de impresia pe care mi-a produs-o Maria Coral cînd am văzut-o prima dată, la cabaret : aureola nemuritoare şi misterioasă care o învăluia făceau din nefericita de ea o fiinţă considerată obiect de plăcere pentru bogătaşi şi cutezători. Perico Serramadriles, prea simplu, lipsit de cinismul pe care îl conferă experienţa, nu îndrăzni să rupă bariera aparenţelor şi timiditatea lui naturală se accentua în faţa unei legende materializate. Vizita a fost scurtă şi apăsătoare. Cînd rie-am despărţit, am ştiut că n-o să ne mai vedem nicodată. In- torcîndu-mă lîngă Maria Coral, încă sub influenţa impresiei lăsate de Perico, am privit-o ca pe un fruct oprit pentru un biet asistent

de avocat, ca pe o mîncare rezervată banchetelor lui Lepprince. Eram nervos, iar Ma- ria Coral iritată

— Ce-i cu prietenul tău ? De ce mă privea ca pe un animal ciudat ? spuse ea.

— E timid, răspunsei ca să n-o rănesc.

— Ştii bine că e altceva, urmă Maria Coral. îi este frică de mine.

Am vrut să răspund : „Şi mie“, dar n-am făcut-o. în clipele acelea mă simţeam ca îmblînzitorul care pătrunde în cuşca leilor, ştiind că nimeni nu vrea să intre cu el şi conştient că într-o bună zi leii l-ar putea sfîşia într-o clipă. Zarurile fuseseră aruncate, cum ar spune Cortabanyes, dar oare cîtă vreme putea dura acea aşteptare ?

Cîteva zile după vizita lui Perico Serramadriles, sătul de atîta stat în casă, am hotărît să-i fac o vizită lui Doioretas. I-am spus Măriei Coral şi ea nu avu nimic împotrivă.

— Eu am să rămîn acasă, dacă nu te deranjează. Sînt încă puţin slăbită. Să nu stai mult.

Doioretas locuia într-o casă tristă şi întunecoasă pe strada Cambios Nuevos. Scara era îngustă şi tenebroasă, pereţii cojiţi, balustrada ruginită, şi întreaga clădire mirosea îngrozitor a tot felul de mîncăruri. Am bătut în uşă, am văzut că se deschidea vizorul şi o voce ascuţită întrebă :

— Cine e ?

— Un prieten al lui Doioretas, Javier Miranda.

— O, vă deschid îndată.

Uşa fu deschisă şi am pătruns într-un hol mohorît şi nemobilat. Cea care mă poftise era o femeie tînără şi obeză. Ţinea cu o mînă şorţul în care avea cîţiva pumni de mazăre.

— Iertaţi-mă că vă primesc astfel, dar tocmai curăţăm nişte mazăre.

—- Nu vă scuzaţi, doamnă, îmi dau perfect de bine seama.

—• Sînt o vecină a doamnei Doioretas, şi din cînd în cînd îi ţin de urît; şi-i şi gătesc.

în timp ce vorbea, mă conducea printr-un

coridor îngust la capătul căruia se afla o cameră pătrată, în mijlocul căreia se afla o masă şi un fotoliu. Pe masă se aflau un castron plin cu mazăre şi un ziar desfăcut, pe care se aflau păstăile. Dioretas zăcea în fotoliu, acoperită cu o pătură, cu toate că era foarte cald. Văzîn- du-mă, ochii ei stinşi îşi recăpătară lumina.

— Vai, domnule Javier, ce drăguţ că v-aţi amintit de mine.

Vorbea cu greutate, pentru că partea dreaptă a feţei era paralizată.

— Ce mai faci, Dioretas ?

— Rău, fiule, sînt bolnavă. După cum se vede.

— Nu te descuraja ; curînd te vei război din nou cu liîrţoagele de la birou.

— Vai, domnule Javier, ştiu că vreţi să mă încurajaţi. Dar n-o să mă mai întorc niciodată la birou. Vedeţi cît sînt de bolnavă. N-am ştiut ce să răspund pen

tru că, sincer vorbind, aspectul ei era cît se poate de rău. — Eu mă rog la Dumnezeu de un singur lucru : „Doamne, dă-mi multă sănătate... Dă-mi multă, pentru că altceva nu mi-ai dat.“ Dar se vede că Dumnezeu a vrut să mă mai pună la o încercare.

— Asta nu e drept, Doloretas. O să te faci bine, nu dispera.

— Nu, nu. întotdeauna am avut ghinion. Ştiţi, eu am rămas fără părinţi de mică şi am trecut prin toate nenorocirile...

Vecina curăţa maşinal mazărea, legănîndu-şi corpul imens. Se întuneca şi, aşa cum se întîmplă în oraşele de pe coastă, vara, odată cu crepusculul, creştea presiunea atmosferică şi se făcea o zăpuşeală insuportabilă. Mazărea producea un zornăit uşor şi îndepărtat, ca un bîzîit de insecte.

— Apoi totul păru că se aranjează : l-am cunoscut pe Andreu, care era cel mai bun dintre oameni şi foarte muncitor, Dumnezeu să-1 odihnească. Ne-am căsătorit şi cum amîndoi eram tineri şi frumoşi, toată lumea ne privea... iertaţi-mă că vă povestesc lucrurile astea, o să credeţi că sînt o bătrînă ramolită... Andreu, ştiţi ? nu era de aici, din Barcelona. A venit să-şi facă studiile şi după ce m-a cunoscut şi ne-am căsătorit a rămas să trăiască aici. Nu se speria de muncă, dar nu avea relaţii. Atunci s-a împrietenit cu unul de-i zicea Pep Puntxet. Andreu era foarte entuziasmat de prietenul lui şi amîndoi s-au apucat să muncească ca animalele. Pep Puntxet avea multe cunoştinţe şi, ba cu una, ba cu alta cîş- tigau bani buni. Mie nu-mi plăcea omul ăla şi-i spuneam soţului meu : „Fii cu băgare de seamă, Andreu, fii cu băgare de seamă, că mie nu-mi place omul ăsta“. Andreu, săracul, vroia doar să muncească şi să cîştige bani ca să nu-mi lipsească nimic. Pînă la urmă, Pep Puntxet s-a dovedit un ticălos că l-a înşelat pe Andreu, l-a băgat în afaceri murdare şi a fugit cu banii cîştigaţi astfel. Andreu a rămas singur cu o grămadă de duşmani care îl urmăreau. „Fii cu băgare de seamă, Andreu, fii cu băgare de seamă.“ Nu-ţi face griji, femeie, o să plătim datoriile şi-o s-o

luăm de la capăt.“ Andreu era cît se poate de bun, nici urmă de răutate. într-o noapte... într-o noapte îi pregătisem mîncarea lui preferată, pentru că ştiam că vine înfometat. Dar au trecut ceasurile şi mîncarea s-a răcit. Apoi au venit nişte domni care erau de la poliţie. Mi-au pus întrebări şi mi-au spus : „Veniţi cu noi, doamnă, soţul dumneavoastră e la spital[1]*. Cînd am ajuns, bietul Andreu murise. Mi-au spus că avusese un accident, dar eu ştiu foarte bine că îl omorîseră duşmanii lui Pep Puntxet.

Plîngea. Vecina îi şterse lacrimile.

— Nu vă mai gîndiţi, doamnă Doloretas, toate astea s-au întîmplat demult, tare demult.

Doloretas nu se oprea din plîns.

— Vai, măiculiţa Domnului ! Viaţa are aşa de multe suferinţe şi aşa de puţine bucurii. Bucuriile trec imediat. Suferinţele durează'., spuse vecina.

— Ştiu, zise Doloretas, ştiu că v-aţi căsătorit, domnule Javier, cu o domnişoară foarte bună şi foarte distinsă. Rugaţi-vă la Dumnezeu să vă dea sănătate şi viaţă lungă, pentru ca soţia dumneavoastră să nu treacă prin ce-am trecut eu.

Cînd am ieşit din. casă eram abătut şi pînă şi întunericul mă apăsa. M-am oprit la o berărie şi am băut un coniac în timp ce meditam la cuvintele lui Doloretas. Povestea ei era povestea femeiloi' din Barcelona.

Cînd am intrat în casă, Maria Coral m-a privit de parcă aş fi mers în mîini.

— Ce-i cu tine, Javier ? Ai văzut o fantomă ?

— Da.

— Povesteşte-mi.

— O fantomă foarte deosebită : un spectru al viitorului. Propria noastră fantomă.

— Hai, termină ! Nu începe cu şmecheriile tale avocăţeşti şi vorbeşte clar.

— Nu sînt şmecherii avocăţeşti, Marfa Coral. Sînt tulburat şi simt nevoia să reflectez.

Am lăsat-o la jumătatea conversaţiei şi m-am închis în camera mea (din cauza convalescenţei ei continuam să dormim separat), din care n-am ieşit pînă la ora cinei. Maria Coral era îmbufnată din

cauza purtării mele nedelicate. I-am vorbit clar : trăiam pe o frînghie subţire, într-o lume de fiare, nu ne puteam încrede în propriile noastre forţe pentru a supravieţui. Criza era palpabilă ; împrejurările, critice ; locurile de muncă lipseau. Nu ne puteam aventura, nu ne puteam avînta îni larg agăţaţi de trunchiul alunecos al bunelor noastre intenţii. Trebuia să gîndim cu capul, să ne învingem pornirile romantice, să nu facem un pas greşit. Siguranţa,. Maria Coral, siguranţa era totul. O spuneam mai mult gîndindu-mă la ea decît la mine, trebuia să mă creadă. Eu ştiam despre viaţă lucruri pe care ea, fiind atît de tînără, nici nu şi le putea imagina..

Nu mă lăsă să-mi termin peroraţia. Aruncă în aer farfuriile şi tacîmurile, sări în picioare dărîmînd scaunul, cu faţa roşie de indignare şi corpul tremurînd. Nici chiar în noaptea de sfîntul Ion, cînd ne certaserăm, nu se înfuriase atît.

— Acum ştiu ce vrei să-mi spui, nu e nevoie să mai continui ! De ce-am crezut în tine ? De ce, o dată în viaţă, am crezut ce-mi spune un bărbat ?

începu să plîngă şi dădu să iasă din sufragerie. Am apucat-o de un braţ.

— Stai liniştită, femeie, lasă-mă să termin.

— Nu-i nevoie, nu-i nevoie... înţeleg ce n-ai curajul să spui — şfichiuia cuvintele şi mă privea cu ură. Eşti la fel ca Lepprince... eşti la fel ca Leppprince, cu deosebirea că el are bani şi tu eşti un biet coate-goale.

Se smulse din mîna mea, părăsi încăperea şi trînti uşa de parcă explodase un obuz. Se închise în camera mea (uşa de la camera ei tot mai era stricată) şi refuză să iasă în ciuda rugăminţilor mele.

A doua zi am plecat spre birou. Speram că explozia de furie a Măriei Coral avea să se calmeze cu timpul, şi mă tot gîndeam cum să soluţionăm definitiv problemele noastre, cînd am văzut că din faţă venea limuzina lui Lepprince. M-am întors şi am urmărit cu privirea drumul ei : oprise la poarta

casei noastre şi din ea coborau două siluete pe care le-am recunoscut imediat, în ciuda depărtării. Erau Lepprince şi Max. Limuzina s-a întors, condusă de şofer, şi a trecut pe lîngă mine. Deci problemele noastre nu mai existau, pentru că o problemă încetează de a mai fi ca atare dacă nu are soluţie. în cazul de faţă, nu mai era o problemă ci o- realitate ireversibilă. Cu inima sfîşiată, mi-am continuat drumul spre întreprindere.

Seara, cînd m-am întors, Maria Coral nu era. M-am întins în pat fără să cinez, fumînd ţigară după ţigară, pînă ce am auzit paşi în vestibul. Maria Coral se lovea de mobile şi mersul ei nesigur precum şi cîte-un sughiţ sporadic demonstrau că băuse peste măsură. Cu toate acestea, cu firava speranţă de a recupera fragmentele fericirii pierdute, m-am ridicat şi m-am dus în camera ei. Dar cineva reparase uşa şi zăvorul rezistă asalturilor mele. Am chemat-o cu blîndeţe :

— Maria Coral, eşti aici ? Sînt eu, Javier.

— Nu încerca să intri, iubitule, îmi răspunse pe un ton glumeţ amestecat cu rîsete, nu sînt singură.

M-am îngălbenit. Să fi fost adevărat sau era doar o fanfaronadă puerilă ? M-am aplecat şi m-am uitat prin gaura cheii. în loc să-mi ating scopul, am simţit un pumn în spate. M-am întors şi l-am văzut pe Max zîmbitor, înfipt în mijlocul coridorului, aţintindu-mă cu pistolul lui.

— Nu place copii curioşi, spuse cu o ironie înţepătoare.

M-am întors în camera mea şi am aşteptat. Ore în şir am auzit paşii lui Max pe coridor, rîsete şi jocuri în camera Măriei Coral, protestele vecinilor decenţi. Apoi un zgomot confuz de oameni care ieşeau. Mi-am imaginat-o pe soţia mea, goală, despărţindu-se de amantul ei pe palier... Am adormit, în sfîrşit, şi am visat că eram în Valladolid şi tatăl meu mă ducea pentru prima dată la şcoală.

Începînd de a doua zi, viaţa noastră a redevenit ceea: ce fusese înainte de sfîntul Ion, cu deosebirea că acum trăiam ca într-un teatru fără

scenă şi ne comportam ca nişte actori fără public, simţindu-ne ridicoli de a interpreta unul în faţa celuilalt un rol a cărui falsitate era atît de evidentă. Ruşinoasele scene se repetară cu o anumită frecvenţă în primele săptămîni, cu toate că nu m-am mai ciocnit de Max. Atît ei cit şi eu eram extrem de prudenţi în acest sens. Apoi chefurile au scăzut în frecvenţă, timp şi intensitate : doar o dată pe săptămînă ; Lepprince îmbătrînea. Eu o vizitam aproape în fiecare zi pe Doloretas şi obişnuiam să rămîn cu ea pînă tîrziu, în parte pentru a fugi de caricatura tragică în care se transformase căminul meu, şi în parte pentru că şirul nesfîrşit de nenorociri pe care mi le povestea mă consolau, prin contrast, de nefericirea mea. Situaţia s-a prelungit pe parcursul întregii veri, pînă într-o zi, pe la jumătatea lui septembrie, cînd totul s-a răsturnat.

Mă întorceam într-o noapte acasă cu presimţirea că mă aştepta o noutate, şi aşa era. Uşa nu era încuiată cu cheia. Am presupus că Maria Coral se întorsese mai devreme ca de obicei şi am strigat-o din prag. N-a răspuns nimeni. în sufragerie era lumină şi am pornit-o intr-acolo. Surpriza mea a fost imensă, pentru că nu am găsit-o pe Maria Coral ci pe Lepprince. Părea obosit, chiar bolnav. Riduri adînci îi brăzdau faţa şi cearcăne îi înconjurau ochii.

■— Intră, îmi spuse.

— O aşteptaţi pe Maria Coral ?

Lepprince zîmbi cu amărăciune şi mă privi cu acea privire profundă, încărcată de ironie şi duioşie. Aceeaşi privire pe care mi-o adresase cu trei ani în urmă, cînd, toarte tînăr fiind şi aproape fără să-1 cunosc, l-am întrebat fără ocolişuri : „Domnule Lepprince, cine l-a omorît pe Pajarito de Soto ?“

— Doar nu crezi că sînt atît de lipsit de tact, Javier, tu răspunsul lui.

— Atunci cărui fapt datorez prezenţa dumneavoastră în această casă ?

— îţi poţi închipui că nu aş fi venit dacă nu era

vorba de ceva grav.

M-am temut de ce-i mai rău şi m-am schimbat la ţaţă. Lepprince, băgînd asta de seamă, făcu un gest leneş.

— Nu-i ce crezi, linişteşte-te.

— Ce s-a întîmplat ?

— Maria Coral a fugit.

Am tăcut, confuz, încercînd să înţeleg enormitatea ştirii.

— Şi de ce-mi spuneţi mie toate astea ? am răspuns, dar răspunsul nu suna sincer ; un tremur al vocii mă trăda. O dată în plus, Lepprince alesese bine ţinta focurilor lui şi nu irosise glonţul.

— Ce doriţi de la mine ?

îşi scoase tabachera de argint şi îmi oferi o ţigară dintr-o marcă pe care nu o cunoşteam. Fumarăm în tăcere pînă ce vorbi din nou :

— Trebuie s-o găseşti şi s-o aduci înapoi.

îşi stinse ţigara abia începută, îşi împreună degetele şi privi în podea.

— Cum vreţi s-o aduc dacă nu ştiu unde e ?

— Eu ştiu.

— Atunci de ce apelaţi la mine ?

— Eu n-o pot opri.

— Şi-atunci ?

— A fugit cu Max.

Am rămas trăsnit.

— De necrezut !

— Nu e momentul pentru explicaţii. Ascultă cu atenţie ce-am să-ţi spun şi să nu pierdem vremea.

Ridică de pe podea servieta, o deschise şi scoase un revolver, o cutie de gloanţe şi o hîrtie împăturită. Puse revolverul şi cutia de gloanţe pe un colţ al mesei şi apoi despături hîrtia, netezind-o cu latul palmei.

— Adu o lampă, hîrtie şi creion.

M-am dus în camera mea şi am adus în sufragerie lampadarul cu picior pe care îl foloseam la lecturile mele nocturne. Era cald. Lepprince îşi scoase haina şi eu făcui la fel. Ne-am apropiat capetele sub lampă. Lepprince arăta un punct pe hartă.

— Asta e Barcelona, vezi ? Aici e Valencia şi aici,, de cealaltă parte, Franţa. în direcţia asta e Madridul, înţelegi ? Nu, stai să întorc harta. Sau, şi mai bine, vino aici, lîngă mine, să nu ne încurcăm.

VIII

ZGOMOTUL MOTORULUI ÎNCETA BRUSC LA- sîndu-mă cu un fel de gol în cap. îl auzisem toată noaptea, de cînd plecasem din Barcelona, ca o fantomă în căutarea fugarilor. După calculele lui Lepprince, trebuia să-i ajung din urmă chiar în dimineaţa aceea. Maria Coral şi Max călătoreau fără mijloace de locomoţie proprii. Au plecat ori cu trenul, ori eu trăsura, de aceea era imposibil să fi coborît Cervera. Eu, în schimb, conduceam cabrioleta cu al cărui mecanism mă obişnuisem în excursiile din duminicile de primăvară.

„Cînd vei pătrunde în Cervera vei vedea un han din cărămidă roşie, al cărui nume nu mi-1 amintesc. Max va trece pe-acolo. Dacă nu au ajuns încă, aşteaptă-i.“

Cum de era atît de sigur Lepprince de itinerariul şi de etapele lui ? De multe ori l-am întrebat, şi tot de atitea ori mi-a răspuns :

-— Nu e momentul pentru explicaţii : notează şi taci.

Am consultat pentru a nu ştiu cîta oară carneţelul : să opresc hi han şi să aştept. Prudenţă.

Am luat pistolul pe care mi-1 dăduse Lepprince şi l-am băgat la centură, încercînd să-i acopăr scandaloasa prezenţă cu haina. Am pornit către hanul cărămiziu. Primii zori au făcut să apară înaintea mea enorma masă a oraşului săpat în piatră. Locul era liniştit iar cerul senin anunţa o zi călduroasă. Ajuns lingă han, m-am oprit, lipit de zid, şi am privit printr-o ferestruică aburită de rouă. Se zărea o încăpere de mari proporţii, cu o tejghea lungă în fund. Scaunele erau puse cu picioarele în sus pe mese. La tejghea se vedea o siluetă ale cărei dimensiuni şi mişcări arătau că era imposibil să fie Max. Am împins uşa şi am intrat.

— Bună ziua, domnule. V-aţi sculat devreme, spuse omul de la tejghea.

— Nu m-am sculat; nici nu m-am culcat încă, i-am răspuns.

Omul îşi continuă treburile : aranja pe tejghea două rînduri de farfurioare. Pe fiecare farfurioară punea cîte o ceaşcă şi o linguriţă.

— Să vă servesc cina sau micul dejun ?

—• O gustare de orice fel şi o cafea cu lapte.

— Va trebui să aşteptaţi. Cafeaua nu e gata. Aşeza- ţi-vă şi odihniţi-vă, păreţi obosit, spuse bărbatul de la tejghea.

M-am aşezat lîngă fereastră. De-acolo vedeam întreaga sală, iar pe fereastră drumul care şerpuia printre pomii fructiferi de pe Montserrat. Traversarea povîrni- şurilor, noaptea, însemnase o adevărată vitejie, şi nervii mei se resimţeau. Acum, relaxat, obiectele începură să danseze în jurul meu.

— Domnule... domnule ! Gustarea şi cafeaua dumneavoastră.

M-am trezit speriat şi am dus mîna la pistol. Omul de la tejghea punea în faţa mea o farfurie şi o ceaşcă aburind. Adormisem prăbuşit pe masă.

— îmi pare rău că v-am speriat.

— Am adormit.

— Am văzut.

— Am dormit mult ?

— Cam un sfert de ceas. De ce nu urcaţi într-o cameră de la etaj să vă odihniţi ? Abia vă ţineţi pe picioare.

— Imposibil. Trebuie să-mi continui drumul.

— Iertaţi-mă că mă amestec în treburile dumneavoastră, dar consider că-i o imprudenţă. Călătoriţi cu maşina, nu-i asa ?

— Da.

— Nu trebuie să conduceţi în condiţiile astea.

Am băut cîteva înghiţituri de cafea cu lapte. Lichidul fierbinte mă animă oarecum.

— Trebuie să merg mai departe.

Omul de la tejghea mă privi cu ironie.

— Vă avertizez că Max şi fata au trecut pe-aici acum mai bine de trei ore.

— Ce-aţi spus ?

— Că Max şi fata sînt de-acum departe. Aveţi de făcut cale lungă. Dormiţi şi-o să-i ajungeţi mîine.

Se întoarse cu spatele şi porni spre tejghea bodogănind încet

— La ce atîta osteneală ? spunea.

— Auziţi 1 De unde ştiţi de Max şi de fată ?

— Sînteţi trimisul domnului Lepprince, nu ?

— Şi dumneavoastră cine sînteţi ?

— Un prieten al domnului Lepprince. Nu-i nevoie ■să scoateţi pistolul ; dacă aş fi vrut să vă fac vreun rău, mi-ar fi prisosit ocaziile.

Avea dreptate şi, în plus, nu era momentul să dezleg mistere.

— încotro au plecat ?

— Cum încotro au plecat ? N-aveţi un carneţel cu traseul ?

—Ba da.

— Atunci de ce întrebaţi ? Terminaţi de mîncat şi-o să vă pregătesc patul.

Mi se închideau ochii.

— Maşina... am şoptit.

■— O voi pune eu la punct şi-i voi umple rezervorul. Cînd vă veţi trezi, veţi putea reîncepe vînătoarea, e bine aşa ?

— E bine... şi mulţumesc.

— Nu-mi mulţumiţi. Amîndoi lucrăm pentru acelaşi patron. Spuneţi-i cînd vă întoarceţi că m-am purtat bine.

— Fiţi fără grijă.

Tîrîndu-mă, m-am urcat la primul etaj unde aveau paturi disponibile pentru călători. într-una din încăperi am adormit adînc şi am dormit cum nu o mai făcusem de luni de zile, pînă ce m-a trezit omul de la tejghea. M-am spălat, am plătit şi am ieşit în drum. Soarele era spre apus. Automobilul strălucea în faţa hanului. Am urcat, mi-am luat rămas bun de la omul de la tejghea şi am pornit motorul. Am mers toată noaptea şi am ajuns la Balaguer cînd soarele era sus pe cer.

„în Balaguer vei întreba de moş Burillas, la staţia de trăsuri."

Staţia de trăsuri era o piaţă acoperită cu bălegar, iar la o extremitate a ei se afla o clădire din chirpici. Intr-acolo mi-am îndreptat paşii. Soarele lumina din plin piaţa iar eu constituiam probabil o ţintă uşoară pentru orice trăgător fără pretenţii, aşa că am mărit cît am putut pasul. Casa, care servea drept birou, staul şi sală de aşteptare pentru călători, era închisă. Pe un carton scria : ÎNCHIS. Am auzit sforăind un cal şi am înconjurat casa. în staul cineva potcovea un cal. Afară se afla o trăsură fără cai, legată cu un lanţ de un belciug fixat în perete. M-am apropiat de fierar, un bătrîn voinic şi posac, care n-a catadicsit nici măcar să mă privească. Am aşteptat să-şi termine treaba.

— Moş Burillas ?

Bătrînul duse calul în staul şi închise uşa. Ţinea în mînă ciocanul pe care îl folosise la potcovit.

— Pe cine căutaţi ?

— Pe mos Burillas. Dumneavoastră sînteti ?

— Nu. '

— Unde îl pot găsi ?

— Du-te dracului. Nu ştiu.

Porni spre birou. L-am urmat la o distanţă mărişoară, încercînd să rămîn în afara bătăii ciocanului.

— Aţi văzut venind trăsura de la Cervera ? am insistat.

— Nu mai sînt trăsuri, e tîrziu, arătă spre anunţ. Nu ştii să citeşti ? închis.

— Ştiu că nu mai sînt trăsuri. Eu întrebam de cea care vine de la Cervera.

— Nu există trăsuri, nu există cai. Nu-nţelegi ?

Intră în birou şi închise uşa. Anunţul se bălăngăni în faţa ochilor mei. Am părăsit locul acela şi am început să colind străzile din Balaguer temîndu-mă de o capcană a lui Max. După cîtva timp de căutări infructuoase am văzut venind spre mine un şir de copii în frunte cu un educator. Părea om serios şi m-am adresat lui.

— Iertaţi-mă, nu-1 cunoaşteţi cumva pe mos Burillas ?

Educatorul mă privi cu evidentă antipatie.

— N-am auzit niciodată un astfel de nume, domnule, spuse.

Pomi mai departe iar după el cîrdul de copii. Un copil se desprinse rapid din grup.

— întrebaţi la taverna lui Jordi.

Am găsit taverna şi l-am întrebat pe stăpîn. Acesta strigă :

— Joan, un domn întreabă de tine !

Un bărbat mărunţel dar voinic, cu o bonetă catalană pe cap se ridică de la o masă şi abandonă o zgomotoasă partidă de domino pe care o disputa cu alţi trei jucători.

—- Ce doriţi ?

— M-a trimis Lepprince.

Bărbatul cu boneta se scărpina în barbă, mă privi .îndelung, apoi privi în podea, se uită din nou la mine şi întrebă :

— Cine ?

— Domnul Lepprince.

— Lepprince ?

— Da, Lepprince. Dumneavoastră sînteţi moş Buril- las, fiu ?

— Bineînţeles, cine altul să fiu ?

— Şi nu-1 cunoaşteţi pe domnul Lepprince ?

— Ba da, lucrez pentru el.

— Atunci de ce mai întrebaţi ?

Repetă jocul cu privirile şi izbucni în rîs, dîndu-şi ochii peste cap.

— Veniţi, domnule Lepprince, să ieşim în stradă.

L-am urmat. Ajuns în stradă mă privi iar cu neîncredere.

— Cum merge treaba cu cumnatul meu ? întrebă în sfîrşit.

— Merge bine am răspuns ca să nu mai lungesc discuţia.

— De şase ani merge bine, rise din nou. Nu ştiu ce s-ar întîmpla dacă-ar merge rău, să fiu al dracului.

— Lucrurile astea merg încet, dar voi încerca să le grăbesc la întoarcere. N-aveţi nimic să-mi

comunicaţi ?

Deveni foarte serios. Apoi rise din nou o bucată de vreme pînă ce îşi recăpătă seriozitatea.

— Au fost aici, Max şi fata aia. Au pierdut cîteva ore căutînd un mijloc de transport. Voiau să închirieze o trăsură, dar n-au reuşit cu nici un chip.

— Deci mai sînt încă aici ?

— Nu, au plecat.

Rîsul ba îl apuca, ba îl lăsa, şi cum vorbea sau asculta numai cînd era serios, discuţia părea că avea să dureze ore în şir.

— Cu ce-au plecat ?

— Cu o maşină.

— O maşină ?

— Da.

— A cui ?

— A lui Productora.

— Cine e ?

— Nimeni. Nu e o persoană, rise iar. E o întreprindere, cea de electricitate. Au plecat cu maşina inginerilor. S-or fi dus spre centrale.

— Spre Tremp ? am întrebat amintindu-mi indicaţia lui Lepprince.

— Şi mai departe. Poate pînă la Viella. Maşina e mare, neagră. Fiţi atent dacă vreţi să mergeţi într-acolo, domnule Lepprince, drumul e foarte periculos şi daca vă prăbuşiţi în prăpastie, muriţi.

— Mulţumesc, o să fiu prudent.

— Faceţi ce vreţi, dar amintiţi-vă de cumnatul meu.

— La ce oră au plecat ?

— Devreme, devreme.

— Seara sau dimineaţa ?

— Nu ştiu.

Am plecat ca să nu mă apuce o criză de nervi. După cîteva minute, mă aflam iar pe şosea. Curînd, cum mă avertizase moş Burillas, drumul deveni îngust şi se adînci în jgheaburi săpate de rîu în stîncă. Drumul mergea pe o cornişă, la mare înălţime deasupra apelor negre şi învolburate, descriind curbe neregulate, foarte periculoase, într-adevăr. După ora prînzului, obosit, înfometat şi

amortit, am zărit mlaştina de la Tremp. Era cald. Am lăsat maşina la umbra unor copaci, m-am dezbrăcat şi m-am scăldat în apa rece ca gheaţa. Maşina dăduse semne de încălzire, aşa că am hotărît să-i acord cîteva ore de odihnă de care să profit şi eu. M-am întins la umbra unei sălcii şi am adormit. Cînd m-am trezit, soarele apusese. M-am îndreptat spre centrala electrică. Nişte muncitori mă informară că trecuse pe acolo o maşină a companiei, dar că nu se oprise. Presupuneau că destinaţia ei era La Pobla de Segur, Sort sau poate Viella.

Am cinat şi am pornit din nou. Noaptea era întunecoasă şi era frig. Cînd pe cer a apărut luna am zărit zăpadă pe culmi. Cu toate că dîrdîiam, am preferat **să** nu mă opresc, pentru că din cauza frigului motorul nu s-ar mai fi încălzit. Maşina era în agonie : îi căzuseră aripile. din faţă şi roata de schimb, care se rostogolise pentru vecie în prăpastie ; claxonul i se mai ţinea doar într-un şurub şi izbea în parbriz ; frîna abia de răspundea presiunii exercitate asupra ei şi maşina lăsa în urma ei o dîră negricioasă.

Dimineaţa am ajuns într-un sătuc necunoscut. La intrare se înălţa o casă destul de mare, din piatră gri, înconjurată de un gard. Pe gard se afla o placă iar pe ea scria : P.F.M. Am dedus că era abrevierea numelui întreprinderii de electricitate de care aparţineau inginerii de care-mi vorbise moş Burillas. Am oprit, am coborît şi am intrat în curte. Un bărbat uda florile din grădină. L-am întrebat, dacă a trecut pe acolo o maşină neagră a companiei. Mi-a spus că maşina se oprise aici şi că inginerii se odihneau. Am cerut să-i văd. Fu trezit unul dintre ingineri care veni în întîmpinarea mea. M-am prezentat, am amintit de Lepprince şi am pus întrebările de rigoare.

— Da, am adus cu noi un neamţ cu soţia lui pînă în satul acesta. O pereche îneîntătoare. Cum ? Nu, n-am sosit de prea multă vreme ; două ore, cel mult. Trebuie să mai fie încă pe-aici, sigur. Nu, nu cred să plece imediat. De aici nu există alt mijloc

de transport decît o diligenţă care trece din an în paşte sau posibilitatea de a închiria nişte măgari. De aceea nu cred să-şi continue drumul, pentru moment. Da, asta-i tot ce vă pot spune. Vă repet că am vorbit puţin cu ei. Vai, pentru puţin, n-a fost nici un deranj. Vă stau oricînd la dispoziţie.

Am ascuns maşina pentru ca Max să nu o poată vedea şi am intrat pe jos în sat ca să nu fiu observat. Sătucul era mic şi pitoresc. Situat într-o vale mică, cu vegetaţie puţină din cauza aridităţii solului, şi înconjurat de munţi foarte înalţi, în parte stîncoşi, în parte împăduriţi, acoperiţi de zăpezi veşnice pe piscurile cele mai înalte.

Satul nu depăşea o sută de locuitori, cu toate că emigrarea continuă spre oraş îngreuna recensămîntul. Casele nu aveau etaj şi erau cenuşii şi cu ziduri groase, **cu** ferestre înguste şi neregulate ca nişte crăpături. Pe coşuri ieşea fum.

Intenţia mea de a trece neobservat s-a dovedit în curînd deşartă. M-am trezit brusc înconjurat de curioşi care leneveau la soare. M-am adresat lor dornic de noutăţi. Mi-au spus că perechea de străini se afla la unchiul Virolet, care avea camere libere pentru că fiii lui plecaseră la Barcelona.

— Toţi pleacă să lucreze pentru Companie. Rămîn **în** sat doar bătrînii. Compania plăteşte bine şi tinerilor satul li se pare prea mic.

Am insistat să-mi vorbească despre perechea de străini.

— Doamna părea foarte bolnavă, fură cu toţii de acord, de aceea au fost nevoiţi să rămînă. Domnul blond vroia să plece cu orice preţ, dar ea a refuzat categoric şi cei care am văzut-o i-am dat dreptate şi i-am sfătuit să se odihnească măcar două zile. Clima de aici e foarte **sănătoasă.**

Am întrebat dacă mai exista cineva în sat care să închirieze camere. M-au dus la doamna Clara, o bătrînă care creştea găini in sufrageria casei. Doamna Clara mi-a închiriat la un preţ derizoriu o cameră cu tavanul înclinat în care aduse o sofa. Am cerut să mă spăl şi mi-a adus un lighean, un

ulcior cu apă şi o oglindă spartă. Privind.u-mă în oglindă am văzut că aveam obrajii traşi, bărbia ascuţită, barba crescută şi cearcăne vineţii. Mă trecu un frison violent si am simţit că am febră. M - am. culcat şi mi-am petrecut după-amiaza şi noaptea sub .un maldăr de pături. Doamna Clara mi-a adus supă, ouă proaspete, biscuiţi şi păhărele cu vin. Somnul mi-a fost tulburat de coşmaruri. M-am trezit refăcut, dar întristat de viziunile care mă asaltaseră continuu şi care profetizau moarte violentă.

Aventurile drumului şi consecinţele lui asupra sănătăţii mele mă împiedicaseră să-mi schiţez un plan de acţiune sau să-mi închipui cum avea să se desfăşoare în- tîlnirea noastră. Cum nu doream să improvizez în legătură cu mersul evenimentelor, mi-am petrecut dimineaţa dedîndu-mă celor mai năstruşnice cabale, conştient, chiar dacă nu recunoşteam, că în clipa adevărului: elucubraţiile mele s-ar fi prăbuşit şi n-aş fi ştiut nici ce să fac, nici ce să spun. Puţin după ora prînzului sosi un băietan zdrenţăros şi întrebă de mine. Fu lăsat să intre. Aducea un mesaj : doamna străină dorea să mă vadă.. Am înţeles că mă ascunsesem nu de frica de a da ochii cu Max ci cu Maria Coral. M-am îmbrăcat, am verificat că aveam încă pistolul asupra mea şi că erau gloanţe în încărcător, m-am asigurat că îmi aminteam cum funcţiona arma şi am pornit spre casa unchiului Virolet, condus de flăcăiandru şi urmat de tot satul, care încă de pe atunci era probabil la curent cu problema şi aştepta cu nerăbdare un conflict spectaculos şi sîngeros.

Casa unchiului Virolet se afla pe o străduţă îngustă şi întunecoasă care pornea dintr-o piaţă în care se aflau biserica, primăria şi cazarma Gărzii Civile. Curioşii se opriră în pieţisoară şi eu am înaintat singur pe strada pustie. Mergeam repede, lipit de pereţi, aplecîndu-mă. de cîte ori treceam pe sub o fereastră. Am ajuns astfel la destinaţie fără ca nimic sâ tulbure liniştea satului. M-am întors şi

am privit înapoi în ultima clipă, ispitit să cer ajutor sau s-o rup la fugă. Dar nu era posibil : problema trebuia rezolvată şi trebuia să o fac eu singur, în felul meu şi cu posibilităţile mele. Pe de altă parte, curioşii nu păreau prea dispuşi să intervină cu-adevărat : se aşezaseră sub galeriile din piaţă, îşi răsuceau ţigări şi trăgeau cîte o duşcă dintr-o butelcă imensă.

Uşa casei unchiului Virolet era deschisă; am împins-o şi am văzut un coridor lung şi întunecos. M-am lipit de perete şi am aşteptat, ţinîndu-mi cîteva secunde respiraţia. Nu s-a întîmplat nimic. M-am uitat cu atenţie : coridorul era în continuare pustiu. In fund am zărit o rază de lumină. Am pătruns în casă şi am străbătut distanţa care mă despărţea de lumină cu extrem de mare grijă. încă o uşă deschisă. Am împins-o şi pe aceasta. M-am dat de o parte. Tăcere absolută. Am privit şi n-am văzut altceva decît o cameră luminată şi aparent goală.

. — E cineva aici ? am întrebat.

— Javier, tu eşti ?

Am recunoscut vocea Măriei Coral.

— Da, eu sînt. Max e cu tine ?

— Nu, a ieşit şi se va întoarce tîrziu. Intră fără teamă.

Am intrat. Primul lucru pe care l-am simţit a fost xin pistol lipit de tîmpla mea. Apoi o mînă mi-a smuls pistolul. Maria Coral plîngea îrttr-un colţ cu faţa, ascunsă în mîini.

— Bietul Javier... oh, bietul Javier, am auzit-o spu- nînd printre suspine.

Maria Coral ne lăsase singuri. Max se aşează la masă şi mă invită să mă aşez pe celălalt scaun. Am făcut ce-mi poruncea şi pistolarul îşi puse armele la brîu, •aşezînd pistolul meu pe masă, departe de mine. Apoi îşi scoase pălăria, îşi lărgi cravata şi-mi ceru permisiunea să rămînă în cămaşă. *„II fait chaud, n'est-ce pas ?“* [1] I-am spus că da, că era foarte cald. în timp ce-şi scotea haina l-am privit cu atenţie : faţa lui spînă şi pielea rozalie nu trădau, spre deosebire de chipul meu, nici cea mai mică

urmă de oboseală. Părea curat şi odihnit, de parcă abia ieşise dintr-o baie cu săruri. îmi surprinse privirea şi zîmbi.

— *Etes-vous fatigue, monsieur Miranda ?* [XV XVI]

I-am mărturisit că da ; zîmbi din nou şi arătă spre munţii care se zăreau prin fereastră.

— *Qu-il fait du bient, le plein air !* [XVII] exclamă.

Apoi se lăsă o tăcere grea şi, în sfîrşit, începu să vorbească astfel :

— Mă veţi ierta, domnule Miranda că am recurs la acest mijloc prea puţin sportiv, dar care îşi are justificarea în ceea ce am să vă povestesc. în primul rînd, nu trebuie să-i reproşaţi Măriei Coral ruşinoasa dumneavoastră capturare. A făcut-o ca să evite situaţii mai rele. Cum veţi înţelege, eu nu aveam motive să recurg la această... hm... şmecherie ruşinoasă. Aş fi putut să vă omor, dacă aş fi vrut, pe la spate sau faţă în faţă, în orice clipă. Aş fi putut s-o fac imediat ce-am fost informat, în Cervera, că dumneavoastră aţi plecat în... *comme on dit ? poursuite* ?[1] Exact, da, în urmărirea noastră. De ce n-am făcut-o ? Veţi afla îndată. înainte de toate, eu nu sînt ceea ce credeţi dumneavoastră. Observaţi, de exemplu, că spaniola mea este corectă, lucru pe care pînă în prezent m-am forţat să-1 ascund. Nu sînt clasicul *tueur ă pages*[XVIII XIX]. Am o oarecare cultură, gîndesc cu propriul meu cap şi cu destulă înţelepciune şi sînt un om de omenie, de fapt. împrejurări străine de voinţa mea m-au condus la exercitarea acestei triste profesii, lucru pe care îl regret, cu toate că recunosc că n-o fac rău. Cu toate acestea, în nici o clipă nu m-am simţit identificat cu misiunea de a ucide şi în ceea ce vă priveşte, domnule Miranda, nu am nutrit pentru dumneavoastră nici un fel de animozitate, ba chiar am avut o oarecare simpatie. Asta în ce mă priveşte pe mine. Cît despre Maria

---

XV E cald, nu-i aşa ? (în fr. în orig.).
XVI Sînteţi obosit, domnule Miranda ? (în fr. în orig.).
XVII Face bine aerul curat (în fr. în orig.).
XVIII Cum se zice, urmărire (în franc. în orig.).
XIX Ucigaş plătit (în fr. în orig.).

Coral, credeţi-mă, nu este decît o victimă nevinovată căreia dumneavoastră nu aţi ştiut să-i faceţi dreptate. Iertaţi-mă dacă mă amestec în *affaires du coeur* străine, lucru pe care nu am obiceiul să-1 fac şi promit să nu se mai repete pe parcursul conversaţiei noastre. Şi întorcîndu-ne la fapte am să vă spun că fuga noastră nu se datorează unor cauze emoţionale, cum dumneavoastră fără îndoială aţi presupus, ci unor motive mai reci, dar în acelaşi timp mai de înţeles.

Se întrerupse, îşi pieptănă cu degetele părul blond şi moale şi închise ochii ca şi cum şi-ar fi adunat firul invizibil al gîndurilor.

— Să ştiţi, în primul rînd, că Lepprince nu v-a spus adevărul. Cel puţin nu v-a spus tot adevărul. Şi acest aspect pe care a avut prudenţa să vi-1 ascundă am să vi-1 dezvălui eu acum : Lepprince este... *en faillite,* cum se spune în spaniolă ? Faliment ? Da, acesta este cuvîntul : faliment. Nu, nu e încă ceva oficial, dar se ştie în toate cercurile financiare. Fabrică nu produce, mărfurile ruginesc în magazii, creditorii asaltează din toate părţile şi băncile i-au întors spatele. Mai curînd sau mai tîrziu situaţia va deveni publică şi atunci Leppi'ince va fi pierdut. Fără bani, fără relaţii şi, de ce să nu recunoaştem, fără mine, zilele îi sînt numărate. Cine l-a urît în tăcere ani întregi, nu va pierde prilejul să se arunce asupra rămăşiţelor lui. Şi sînt mulţi cei care stau la pîndă, fiţi sigur. N-am să spun că îi admir, dar, într-o anumită măsură, îi înţeleg. Lui Lepprince i-a plăcut să se joace cu cei slabi şi a făcut mult rău. E drept ca acum să plătească. Dar să nu ne îndepărtăm de la subiect.

Făcu iar o pauză. Afară, în piaţă, răsunară clopotele bisericii. Un cîine lătră în depărtare. Cerul devenise roşiatic şi munţii se profilau ameninţători.

— în împrejurările amintite, *monsieur,* era logic ca atît Maria Coral cît şi eu să încercăm să ne punem la adăpost, dat fiind că amîndoi eram, şi mai sîntem încă, cele două persoane cel mai *etroitcment*[1] legate de Lepprince. Această

atitudine care, considerată obiectiv, ar putea fi calificată neloială nu" este, dacă ţinem seama de factorul esenţial al legăturii noastre, *c'est â dire,* banul. Odată acesta lichidat, rezultă logic ca Lepprince să se descurce de unul singur (vorbesc de cazul meu) şi să-şi caute fericirea la soţia lui legitimă (vorbesc pentru Maria Coral). Marfa Coral, şi nu-mi consideraţi cuvintele ca o judecată de valoare ci ca pe simplă constatare a unui fapt, nu se poate baza pe dumneavoastră. Fără Lepprince, după lichidarea întreprinderii, dumneavoastră rămîneţi în aer ; aşa stau lucrurile. De aceea am hotărît să fugim. Dacă n-ar fi fost brusca noutate, că Maria Coral e însărcinată, în clipa asta am fi trecut frontiera şi dumneavoastră nu ne-aţi mai fi ajuns. Acum lucrurile s-au schimbat : ea nu-şi poate continua drumul călărind un cal. De aceea am recurs la soluţia de a vă atrage într-o discuţie. Nu ca să ne înfruntăm, ceea ce ar produce doar vărsare de sînge, ci pentru a obţine colaborarea dumneavoastră, dat fiind că duşmănia, acum, *n'a pas du sens* [XX XXI]

Termină de vorbit şi tăcerea domni îndelung. Mă străduiam să înţeleg ce se întîmplă, cîntărind motivele pe care mi le expusese pistolarul. Ceea ce la început fusese o turbulentă aventură sentimentală, sfîrşea ca **o** tranzacţie rece, în jurul unei mese.

— Ce fel de colaborare aşteptaţi de la mine ? am întrebat.

— Să ne daţi automobilul dumneavoastră.

— Nu v-ar fi mai comod să mi-1 luaţi cu forţa ?

— Presupun că aţi opune rezistenţă şi, poate... lucrurile s-ar termina prost.

— Să nu-mi spuneţi că acum vă mai faceţi şi scrupule.

— O, nu, nu interpretaţi greşit. E vorba de o chestiune de înţelegere. Fiţi sigur că n-o să vă omor. Şi fiţi sigur că Lepprince v-a trimis să ne

XX Strîns (în fr. în orig.).

XXI **Nu are sens (în fr. în orig.).**

[1] **Dacă o mai iubiţi şi acum (în fr. în orig.).**

căutaţi cu certitudinea că eu vă voi omorî. Dar nu e cel mai potrivit moment pentru explicaţii. Ne cedaţi sau nu automobilul ?

— Şi de ce-aş face-o ? am întrebat.

— Pentru ea, răspunse Max, *si vous l'aimez encore* L

Cînd zgomotul automobilului se pierdu în depărtare şi tăcerea puse din nou stăpînire peste sat, m-am ridicat şi am ieşit din casa unchiului Virolet. Era aproape noapte. In mica piaţă mai rămăseseră doar cîţiva curioşi, pentru că plictiseala îi împrăştiase pe ceilalţi. Cei ce rezistaseră mă priviră trecînd, cu o linişte bovină, amestec de reproş pentru spectacolul ratat şi milă pentru eşecul aventurii mele, pe care o intuiau.

Am ajuns la gazda mea, doamna Clara, şi am petrecut multă vreme întins pe sofa, fumînd şi gîndindu-mă la existenţa mea şi la toate cotiturile pe care le făcuse pentru ca să se întoarcă iar de unde a pornit, dar cu mai mulţi ani, cu mai puţine iluzii şi cu nici o perspectivă. Mi-am amintit de cuvintele lui Cortabanyes : „Viaţa e un carusel care se învîrte pînă te ameţeşte şi apoi te lasă în acelaşi loc în care te-ai urcat".

în aceste gînduri eram cufundat cînd mi-am dat seama că pe stradă se petrece ceva. în clipa următoare apăru flăcăiandrul zdrenţăros care cu cîteva ore mai devreme îmi adusese mesajul de la Maria Coral. Venea foarte agitat şi după el se înghesuiau localnicii.

— Domnule, domnule, veniţi 1

— Ce s-a întîmplat ?

— Garda Civilă vă aduce automobilul ! Veniţi !

Am alergat afară. Tot satul se adunase în drum, pur- tînd felinare. O umbră fără contur se apropia. Cînd a ajuns lîngă primele felinare, am văzut că erau două gărzi civile, cu tricornurile lor, cu mantalele şi cu puştile în bandulieră, care ba împingeau ba frînau, după înclinaţia drumului, maşina lui Lepprince. M-am apropiat : aşezat la volan se afla Max, cu figura lividă, trăsăturile

descompuse, braţele atîrnînd, cămaşa plină de sînge ; era mort.

— Garda l-a omorît pe străin, am auzit pe cineva.

Am însoţit grupul la garnizoană. Acolo, după o scurtă aşteptare, şeful, un bărbat matur şi uscăţiv, cu mustăţi răsucite, îmi relată ce se întîmplase.

— Cei doi gardieni patrulau prin vale cînd au văzut venind automobilul acesta de afară — arătă spre uşa deschisă care dădea înspre strada întunecoasă ca o gură de lup şi în acelaşi timp pustie. I-au făcut semn şi maşina a oprit. Cînd s-au apropiat au văzut că înăuntru se aflau două persoane : decedatul aci de faţă şi o femeie.

— Ce s-a întîmplat cu femeia ? l-am întrerupt.

— Lăsaţi-mă să termin. Aceasta este o depoziţie. Cum spuneam, li s-au cerut documentele, în conformitate cu dispoziţiile legale, şi care nu le fu mirarea vă- zînd că defunctul (ca să-i spunem astfel) scotea un revolver de la brîu, cu intenţia de a trage asupra celor două gărzi. Desigur, aceştia au răspuns agresiunii cu puştile lor. Şi l-au doborît.

îşi scoase tricornul şi-şi şterse sudoarea cu o batistă. Un soldat îşi făcu apariţia, respectuos.

— Codul penal pe care mi l-aţi cerut.

Şeful puse tricornul pe masă şi scoase din buzunar nişte ochelari cu ramă de metal.

— Lasă-1 aici, Jimenez. Domnul acesta este proprietarul automobilului. Ii iau declaraţia de rigoare. Apoi o să vă chem pe voi.

Soldatul îşi duse mîna la tricorn şi se retrase cu spatele. Şeful îşi puse ochelarii şi răsfoia Codul.

— Vedeţi, dumneavoastră, domnule Miranda, aici spune clar : Atentat şi rezistenţă în faţa Autorităţii. Aţi văzut la fel de bine ca mine, de-acord ? Nu vreau încurcături.

— Da, îmi dau seama. Ceea ce nu-mi explic este cum de soldaţii dumneavoastră au scăpat nevătămaţi din agresiune.

Şeful închise Codul şi-1 folosi ca însoţitor al gesturilor sale.

— Să vedeţi, străinul avea pistoale de calibru mic. A trebuit să ridice mult braţele ca să tragă *pe deasupra* uşii automobilului — ridică un deget peste Codul Penal. Agenţii, în schimb, care umblă cu carabine, au tras de aproape *prin* caroserie. Asta le-a permis să tragă cu mai mare rapiditate şi precizie — pusre cărţulia lîngă tricorn şi sfîrşi. Acest străin era probabil un biet pistolar de oraş.

— Şi femeia care îl însoţea ? am insistat.

— Asta e partea cea mai şocantă a întîmplării. Uitaţi, drumul are de o parte muntele şi de cealaltă prăpastia, vedeţi ? — Codul penal se transformase într-un drum. Ei bine, cînd agenţii şi-au încărcat armele, femeia a sărit din scaunul maşinii şi s-a aruncat în gol.

— Cerule !

— Aşteptaţi, că acum vine partea bună. Agenţii s-au aplecat să vadă dacă se zdrobise, dar n-au văzut nici urmă de femeie. Se volatilizase.

— Slavă Domnului, am exclamat. Şi am adăugat ca să-1 lămuresc pe şef. E acrobată de circ.

— Da, cred că a sărit pe stînci ca o capră. Oricum, a fost un gest inutil. Curînd se va întoarce, dacă mai e în viaţă.

— De unde ştiţi ?

— Era îmbrăcată subţire, pentru că e cald cît e soare, dar noaptea se face foarte frig. In plus, îşi scosese pantofii cînd a sărit, pentru că i-am găsit pe scaunul din spate al maşinii. Vedeţi şi dumneavoastră ce frig s-a făcut.

Am privit prin fereastra cu zăbrele a cazărmii. Bătea un vînt îngheţat şi am crezut că aud dinspre pădure urletul unui lup.

— Sînt lupi prin părţile astea ?

— Aşa spun localnicii. Eu n-am văzut niciodată, răspunse şeful cu indiferenţă. Acum, dacă nu aveţi nimic împotrivă, să trecem la întocmirea declaraţiei.

M-am arătat cît mai evaziv cu putinţă. Ca să fiu sincer, n-a trebuit să exagerez prea mult răspunsurile mele ca să-1 depistez pe şef. Nu cunoştea numele lui Max, nici virsta, nici locul

naşterii, de fapt nici una din datele personale ale pistolarului. Am minţit în legătură cu Maria Coral. M-am prefăcut că nu ştiam cine era ca să nu trebuiască să dau date despre ea şi astfel s-o transform într-o ţintă clară. Nici şeful nu s-a arătat prea insistent, am profitat de ocazie şi i-am spus :

— Dacă o găsiţi pe femeie, purtaţi-vă blînd cu ea. E minoră.

Şeful mă bătu uşor pe umăr.

— Dumneavoastră, cei din Barcelona, nu vă privaţi niciodată de nimic.

Mi-am petrecut noaptea în aşteptarea Măriei Coral, aşezat în poarta casei, dar se iviră zorile şi ea nu apăruse. Am hotărît să telefonez la Barcelona şi să am o discuţie cu Lepprince. Aşa cum presupusesem, nici o casă din sat nu avea telefon şi am pornit spre birourile Companiei, unde speram să obţin ajutorul inginerilor.

Din păcate, intenţiile mele erau sortite eşecului. Pe cărarea care ducea de la drum la clădirea Companiei, am întîlnit un grup de muncitori care îmi tăiară calea.

— Unde mergeţi ? mă întrebă un muncitor.

— La birouri, să dau un telefan.

— Nu se poate. Birourile sînt închise.

— Închise ? Azi ? De ce ?

— E grevă.

— Dar e o problemă de viaţă şi de moarte

— Ne pare rău. Greva e grevă.

— Lăsaţi-mă cel puţin să încerc.

— Bine, treceţi.

îmi eliberară drumul, dar a fost inutil. în faţa gardului de fier se aflau pichete de oameni înarmaţi cu bare de fier, unelte şi obiecte ascuţite. Cu toate acestea, atmosfera era calmă. Am aşteptat pînă ce nimeni nu m-a mai băgat în seamă. După un timp vreo doisprezece oameni ieşiră din clădire. Cel puţin doi dintre ei aveau puşti, şi cu toţii purtau basmale roşii la gît. Cei de afară deschiseră porţile de fier. După puţin am vă-

zut apărînd automobilul negru al inginerilor. Era plin cu oameni ca un tramvai. Ieşi pe poartă şi se îndepărtă în direcţia Barcelona. Muncitorii intrară atunci în clădire şi închiseră uşile. Am alergat cîtva timp după maşină, făcîndu-i semn să oprească. Bineînţeles că nu mi-au dat nici o atenţie.

M-am întors în sat şi m-am dus la garnizoana Gărzii Civile. Şeful nu era. Am cerut să mi se permită să telegrafiez.

— Telegraful nu funcţionează. Greviştii au întrerupt curentul electric, îmi spuse soldatul.

— Aţi aflat ceva despre fata dispărută ?

— Nu.

— Veţi pleca în urmărirea ei, presupun.

— Nici gînd. O să ne dea destulă bătaie de cap greva asta. Pînă acum par liniştiţi, dar o să vedeţi ce-o să se întîmple peste cîteva ore. Cînd s-or termina toate astea poate o să dăm o raită prin munţi, să vedem.

— Şi cît poate dura greva ?

Soldatul ridică din umeri.

— Nu se ştie niciodată. Dacă n-o fi chiar revoluţia.

La prînz l-am îngropat pe Max. Profitînd de dezinteresul autorităţilor locale pentru tot ce nu avea legătură cu greva, am reuşit să fie îngropat cu armele lui. M-am gîndit că oriunde ar fi să ajungă morţii, Max trebuia să-şi aibă pistoalele. Cînd începuseră să acopere groapa, apărură mai mulţi grevişti cu un steag roşu şi prezentară onorul lui Max. I-am întrebat de ce o făceau şi mi-au spus că nu ştiau cine era, dar că fusese ucis de Garda Civilă şi asta le era de-ajuns.

IX

" TRECUSERĂ CINCI ZILE DE LA MOARTEA LUI Max şi Maria Coral nu apărea. Pierzîndu-mi speranţa de a obţine colaborarea Gărzii Civile (preocupată de criza socială de moment) mi-am

asigurat ajutorul interesat al unui localnic căpăţînos şi mojic şi împreună am colindat munţii. Pentru serviciile lui de ghid mi-a cerut „ceva aur“ şi eu i-am dat ceasul meu. Ca să fiu sincer, a fost un schimb de escrocherii, pentru că ceasul era de tablă aurită iar ţăranul, dinspre partea lui, m-a făcut să mă învîrtesc în jurul satului, profitînd de dezorientarea mea, fără să se aventureze prin locuri mai sălbatice şi mai periculoase. Intre timp, fierarul satului repara automobilul. A făcut o cîrpăceală oribilă pentru care mi-a luat o sumă absurdă, pentru că „din cauza grevei putea să lucreze doar noaptea şi punîndu-şi în pericol viaţa“. Aşa că l-am plătit şi în calitatea lui de spărgător de grevă şi pentru că reuşise să distrugă ceea ce fusese deja distrus.

Greva se făcea simţită prin detalii marginale, dat fiind că în afară de Companie, nu se mai desfăşura în sat nici o activitate care ar fi putut fi paralizată. Pe clădirea Companiei fluturau steaguri şi în piaţa satului fuseseră lipite afişe.

Muncitorii se întruneau zilnic şi-şi petreceau vremea stînd la soare în uşa cîrciumii, filozofînd şi transmiţînd zvonuri despre evenimente revoluţionare petrecute în alte localităţi. La căderea serii se organizau mitinguri în care socialiştii şi anarhiştii se insultau reciproc. La sfirşitul mitingurilor, oratorii şi ascultătorii lor se adunau în- faţa bisericii şi-1 apostrofau pe preot, acuzîndu-1 că e cămătar, corupător de minori şi turnător. Garda Civilă nu apărea în astfel de ocazii. După cum am constatat, urmărea evoluţia grevei de la fereastra casei-cazarmă, luînd notă de persoane, discursuri şi tendinţe şi întocmind un voluminos proces-verbal pe care îl dicta şeful şi îl scriau soldaţii cu greşeli, ştersături şi pete.

Despre toate aceste evenimente care fascinau populaţia, eu aflam seara, cînd mă întorceam din hălăduielile mele pe munte, sătul de mers, îngheţat de frig, cu hainele şi pielea sfîşiate de mărăcini şi gîtul uscat de atîta ce strigasem numele Măriei Coral, nereuşind decît să sperii iepurii. în sfîrşit,

sătul să tot caut acul în carul cu fîn, şi profitînd că fierarul obosise să maltrateze automobilul, am hdtărît să mă întorc la Barcelona, gîn- dind să revin în sat mai tîrziu, cînd lucrurile ar fi revenit la normal şi o cercetare coerentă şi organizată ar fi putut fi realizată cu garanţii de succes.

Am părăsit satul dimineaţa, convins că voi ajunge la destinaţie în mai puţin de patruzeci şi opt de ore. Am ajuns după o săptămînă

In prima zi am străbătut o bună bucată fără incidente, dar ajungînd în vîrful unui deal, automobilul s-a oprit, a nechezat, s-a cutremurat şi a început să scoată nişte flăcări roşii. Am mai avut timp să sar şi să mă ascund după o stîncă înainte ca maşina să facă explozie. Am abandonat resturile carbonizate ale maşinii şi am mers mai departe pe jos, pînă ce am ajuns la o localitate al cărui nume nu m-am străduit niciodată să-1 aflu.

Satul părea în mare sărbătoare. în realitate, era tot grevă. Cum de reuşeau acele localităţi ancestrale să-şi sincronizeze declanşarea conflictului, este un mister. Cu toate acestea, după cum am aflat mai tîrziu din ziare sau după cum aveam să constat în peregrinările mele, întreaga Catalonie era cuprinsă de greva generală. Asta nu făcea decît să-mi îngreuieze planurile, pentru că mijloacele de transport, şi aşa destul de rare, încetaseră să funcţioneze cu desăvîrşire. N-am putut folosi nici telefonul, nici telegraful, nici vreun alt mijloc de comunicaţie. Cînd m-am întors în Barcelona, trecuseră şaisprezece zile de la plecare şi în tot acest timp izolarea mea fusese absolută.

Dar revenind la fapte, am ajuns la satul în sărbătoare şi am pătruns în el fără să trezesc curiozitatea cuiva. Nu mai dădeau nici o atenţie străinilor. Toţi locuitorii se adunaseră în piaţa mare, în jurul chioşcului fanfarei şi repetau în cor *Internaţionala.* Cînd se termină repetiţia, se împrăştiară. Am mers din grup în grup întrebînd cum se putea ajunge la Barcelona. Cei mai mulţi îmi arătau drumul şi mă sfătuiau s-o pornesc pe

jos. în sfîrşit, un bărbat mărunţel, care nu era de acord cu greva „pentru că dacă nu lucrezi o singură zi faci tuberculoză", îmi închirie o bicicletă. I-am plătit anticipat chiria pe două săptămîni şi am semnat o hîr- tie în care juram „pe onoarea mea de domn" că-i voi înapoia bicicleta.

Nu mai urcasem pe o bicicletă din copilărie şi am plecat din sat mergînd în zigzag. Cu toate acestea, curînd mi-am recăpătat abilitatea de odinioară. Acest lucru mi-a ridicat moralul şi m-a făcut să sper că în curînd se vor sfîrşi rătăcirile mele. Dar nu era aşa. Satul în care am închiriat bicicleta se afla într-un podiş, astfel că prima parte a călătoriei mele s-a desfăşurat pe un drum cu pante line. Dar curînd începu să urce şi după cîţiva kilometri panta deveni abruptă. Se terminase cu piruetele şi începuse chinul. Picioarele nu mă mai ascultau, mi se tăia răsuflarea, transpiram din creştet pînă în tălpi şi credeam că-mi dau duhul. Pînă la urmă, vă- zînd că nu am încotro, a trebuit să abandonez bicicleta şi să-mi continui drumul pe jos. Am mers fără să mă opresc pînă am ajuns pe culme. De-acolo am văzut o vale dezolantă şi întunecată şi, mai departe, alţi munţi şi alte văi.

M-am odihnit cît să-mi revin, dar partea cea mai rea urma de-abia de acum înainte : nu mă puteam mişca, mă durea tot corpul, chiar şi să mă ţin în picioare devenise un chin. Am mers vreo sută de metri şi m-am prăbuşit. Mi-a fost teamă că nu va trece nimeni (camioanele erau practic blocate din pricina grevei) şi că voi muri de inaniţie şi de frig. Se înseră şi din pădurea apropiată ajungeau nişte zgomote ameninţătoare. M-am ghemuit şi am aşteptat, resemnat la gîndul că mă aştepta aceeaşi soartă pe care probabil o avusese Maria Coral.

începusem să simt primele simptome (poate imaginare) ale paraliziei, cînd am perceput din depărtare zgomotul inconfundabil al unui motor. M-am ridicat dintr-un salt şi m-am aşezat în mijlocul drumului, ho- tărît să opresc pe oricine ar fi fost posesorul automobilului, indiferent dacă era diavolul în persoană.

Chiar dacă din cauza denivelării drumului nu-l *vedeam,* vehicolul se apropia. Mi-am ţinut respiraţia şi cred că şi inima mi-a stat pe loc. în sfîrşit, l-am văzut apărînd pe culme : era o maşină bătrînă şi rablagită, care înainta trosnind din toate încheieturile, printre nori de fum şi pocnituri. Cu silueta conturată de soarele în apus, mi s-a părut enormă, cu toate că nu putea fi decît un automobil sau un camion din acelea care pe atunci se foloseau la transportul de mărfuri mici pe distanţe scurte. Avea două locuri acoperite pentru şofer şi un însoţitor şi, în spate, o ladă cu pereţi verticali de care se putea lega o pînză cauciucată cu care să se protejeze mărfurile de intemperii.

Cînd camionul a ajuns destul de aproape, am observat că avea pe laturi nişte pancarte pe care scria : TRAlASCA AMORUL LIBER. în camion se aflau şapte femei, dintre care una foarte tînără, alta în vîrstă iar celelalte aveau între douăzeci şi cinci şi treizeci şi cinci de ani. în afară de cea care conducea, celelalte se aşezaseră în remorcă, jucau cărţi, mîncau, beau şi fumau ţigări ieftine de foi. Erau îmbrăcate ţărăneşte şi nu se fereau să-şi arate pulpele. Erau foarte vopsite şi parfumate şi purtau băsmăluţe roşii pe cap, la gît sau la brîu. îmi amintesc că pe cea mai mică o chema Estrella şi pe cea mai mare, Democracia.

Camionul se opri şi mă invitară să mă urc în remorcă. M-am instalat cît am putut de bine pentru că nu prea era loc şi camionul îşi reluă mersul poticnit. Am mulţumit femeilor pentru ospitalitatea lor şi mi-a răspuns cea mai în vîrstă, în numele tuturor, că nu trebuia să mulţumesc nici să mă umilesc în faţa nimănui, că sosise clipa eliberării, că toate lucrurile aparţineau tuturor şi că toţi oamenii erau fraţi şi orcine rege.

— Dacă ţi-e foame sau sete, spune-ne şi te vom ajuta pe măsura posibilităţilor noastre. Şi-apoi, dacă vrei, alege pe cea care-ţi place dintre noi şi potoleşte-ţi focul.

Eu, trebuie să recunosc, eram puţin deconcertat. Am acceptat oricum o bucată de

cîrnat şi o înghiţitură de vin dar am refuzat a doua parte a invitaţiei sub pretextul, real, că mă aflam la limita forţelor.

— Să nu mi-o luaţi în nume de rău, vă rog, am adăugat, dar trebuie să vă spun că tocmai am pierdut o fiinţă foarte dragă.

Toate m-au compătimit şi cea pe care o chema Demo- cracia se aventură chiar să spună că ele ar fi reuşit să-mi aline suferinţa. în faţa refuzului meu categoric, n-au mai insistat şi m-au lăsat în pace.

în timpul acesta, camionul mergea fără încetare, stră- bătînd cîmpii sălbatice şi ripe pline de mărăcini. Noaptea se năpusti asupra noastră şi femeile care jucau cărţi işi întrerupseră jocul şi începură să cînte. Cea mai în vîrstă şi cea mai tînără (care nu putea avea mai mult de cincisprezece ani, după cum bănuiam) m-au pus la curent cu activităţile lor. Nu am fost prea lămurit cu explicaţiile lor, dar am înţeles că au pornit la drum îndată după începerea grevei generale, cu scopul de a propaga amorul liber cu vorba şi cu fapta. Străbătuseră o bună parte din regiune şi-şi făcuseră un mare număr de prozeliţi. îmi dădură o foaie grosolan tipărită în care se vedea o femeie goală, imitînd poziţia unei statui greceşti. Pe verso se putea citi :

„Omul sărac şi muncitor este oprimat de cel bogat şi care nu munceşte ; dar acestui biet om îi rămîne consolarea, desigur tristă, de a oprima la rîndul lui pe femeia care i-a fost sortită ; acestei femei nu-i rămîne nici un mijloc de uşurare şi trebuie să se resemneze suferind foamea, frigul şi mizeria pe care le generează exploatarea burgheză şi, ca şi cum asta nu ar fi destul, se resemnează să sufere dominaţia bestială, nesăbuită şi violentă a bărbatului. Şi acestea sînt cele mai fericite, privilegiatele, fiicele alintate ale “Naturii mame, pentru că există cam treizeci sau patruzeci la sută dintre femei care sînt încă şi mai nefericite, căci

organizarea noastră socială *le interzice pînă şi dreptul la sex, la a fi femei, sau, ceea ce e acelaşi lucru, la a o demonstra că sînt.*

VAI, FEMEIA ! Iată adevărata victimă a infamiilor sociale; iată adevăratul ţel al misiunii apostolilor generoşi."

— Este un text frumos şi nobil, îmi spuse dulcea Estrella privindu-mă fix cu ochii ei profunzi şi limpezi.

— Vrem să demonstrăm bărbaţilor prin atitudinea noastră că sîntem capabile şi demne de înţelegere, egale în drepturi, declamă o alta.

Eu nu mai înţelegeam nimic. La început le-am luat drept nişte femei uşoare care au hotărît să-şi adapteze profesia la spiritul vremurilor. Mai tîrziu am putut constata că nu erau plătite pentru exercitarea apostolatului lor, chiar dacă acceptau mîncare, vin, tutun şi vreun cadou fără valoare (o basma, un bucheţel de flori de pădure). De-a lungul drumului le-am catalogat pe rînd drept nebune, escroace, trăsnite şi sfinte, în felul lor.

Cele şase zile cît a durat drumul pînă la Barcelona au avut un conţinut pe care aş îndrăzni să-1 numesc bucolic. Călătoream în timpul zilei iar nopţile dormeam în grajdurile caselor ai căror stăpîni ne primeau cu frăţească ospitalitate. Ne culcam în paie, ne acopeream cu pături pe care ni le împrumutau şi încercam să dormim, lucru care nu întotdeauna era simplu, pentru că flăcăii aflaseră de morala vizitatoarelor şi nu pregetau să viziteze dormitorul comun. O dată am fost trezit de nişte miini tremurătoare şi am fost salutat, astfel :

— Ei drăcie, ăsta-i bărbat !

Cu toate acestea, misionarele amorului liber se arătau neobosite. Dimineaţa, după ce mîncam o minunată bucată de slănină sau alte mezeluri şi beam lapte abia muls cu pîine proaspătă, o porneam la drum. De obicei conduceam eu, ca răsplată pentru atenţiile lor, căci îm- părţeau mîncarea şi adăpostul cu mine fără ca eu să particip la activităţile lor. Dacă întîlneam vreun grup de grevişti purtînd lozinci, îmi porunceau să

apăs pe frînă şi ocupantele camionului coborau, stăteau de vorbă, distribuiau textul cu femeia proletară şi dispăreau printre copaci, lăsîndu-mă singur sau în compania celor mai bătrîni. în felul acesta am făcut multe prietenii şi am primit o bună doză de îndoctrinare filozofică. Contrar supoziţiilor mele iniţiale, prozelitismul realizat printre bărbaţi (atît căsătoriţi cît şi burlaci) era sincer şi cele şapte propagandiste ale amorului liber au fost întotdeauna tratate cu maximum de respect şi deferenţă.

Astfel, am ajuns la Barcelona. Impresia pe care mi-a produs-o a fost dramatică. Ceea ce la ţară era eliberare şi bucurie, la oraş era violenţă şi teamă. întreruperea curentului electric cufundase conglomeratul urban într-un labirint tenebros unde orice trădare era acoperită şi orice ură se putea exprima nepedepsită. Dacă ziua, pe lumină, străzile erau stăpînite de predicatorii egalităţii şi frăţiei, nopţile se transformau în domeniul incontestabil al vagabonzilor, al hoţilor şi al bandiţilor, închiderea magazinelor şi lipsa de alimente care proveneau din zonele rurale făcuseră ca escrocii să-şi impună legile abuzive într-o bursă neagră unde cumpărarea unei pîini căpăta caracterul tragic al degradării.

La vederea acelui infern, le-am sfătuit pe predicatoarele amorului liber să renunţe la misiunea lor şi să se întoarcă la ţară.

— Locul nostru este alături de popor, spuseră.

— Acesta nu e popor, am replicat, e gloata, şi nu ştiţi de ce e în stare.

După o discuţie aprinsă am reuşit să le conving să-şi petreacă noaptea la mine acasă. Cu toate acestea, ajun- gînd sub portal şi văzînd aerul senioral al casei, se lipiră una de alta şi refuzară să doarmă într-o casă burgheză. Le-am rugat (cu toate că ştiam la ce bîrfeli mă expuneam) să-mi permită să am grijă măcar de mezina Estrella, dar a fost absolut imposibil să le conving. Mă lăsară singur pe trotuar şi dispărură în bezna străzilor fără lumină, în camionul lor, cu pancartele şi visele

lor. N-am mai aflat niciodată ceva despre ele.

Am petrecut două zile închis în casă, mîncînd ce s-au milostivit să-mi dea vecinii. In sfîrşit, a treia zi după înapoierea mea şi a nouăsprezecea de la plecare, s-a dat drumul la curentul electric şi oraşul a intrat în nor- malitate. Pe pereţi se mai vedeau încă afişe satirice pe care primele ploi ale toamnei nu le dezlipiseră încă. Pe străzi se îngrămădeau manifeste măturate de vînt, amestecate cu frunze uscate de platani care se desfunzeau şi lăsau să se vadă un cer întunecat străbătut de fulgere. Trăsurile străluceau ca lăcuite de ploaie; felinarele cu gaz se reflectau pe pavaj, ferestrele se acopereau cu perdele groase, din coşuri ieşea fum, drumeţii îşi grăbeau pasul molcom din timpul verii, înfăşuraţi în pelerine. Copiii se întorceau posomoriţi la şcoală. Maura era şef de guvern, şi Cambo, ministru de finanţe.

Am aflat din ziare despre moartea lui Lepprince.

Un incendiu distrusese în întregime fabrica Savolta. Din cauza grevei, întreg personalul lipsea din fabrică şi nu mai fusese altă victimă în afară de francez. De aici încolo, versiunile diferitelor ziare erau contradictorii. Unele afirmau că Lepprince se afla în fabrică cînd s-a declarat incendiul şi nu s-a mai putut salva ; altele, că încercase să stingă flăcările cu ajutorul cîtorva voluntari şi că l-a strivit o bîmă sau un zid ; şi o a treia variantă îi atribuia moartea exploziei pulberei negre din magazii. Adevărul e că nici unul nu insista prea tare cu explicaţiile şi cu toţii evitau întrebarea cheie, adică : ce făcea Lepprince *singur* în fabrică ? A fost din propria lui voinţă sau era o crimă *inteligent* camuflată în accident ? Şi în cazul acesta, Lepprince a fost dus cu forţa la fabrică şi închis acolo ? Sau poate era deja mort cînd s-a declanşat incendiul ? *De ce* nu deschisese poliţia o anchetă ? Toate aceste întrebări nu şi-au găsit niciodată răspunsul.

În schimb, întreaga presă era unanimă în a reliefa „figura singulară a marelui financiar[1]*.

Trecură sub tăcere faptul că întreprinderea era în pragul falimentului şi scriseseră hiperbolice elogii în memoria dispărutului. „Oraşele sînt făcute din locuitorii lor dar străinii le dau grandoare" *(La Vanguardia);* „era francez, dar a trăit şi a murit ca un catalan" *(El Brusi);* „a fost unul din creatorii marii industrii catalane, simbolul unei epoci, farul şi busola timpurilor moderne" *(El Mundo Grăfico).* În rezumat, adevărate formule stereotipe. Doar *Glasul Justiţiei* îndrăzni să răscolească vechile vrajbe şi-şi intitula astfel un violent articol : „Cîinele a murit, dar turbarea continuă".

Chiar în după-amiaza acelei zile m-am dus la reşedinţa familiei Lepprince. Era o zi tristă de toamnă, rece şi ploioasă. Casa era cufundată în letargie; ferestrele erau închise ; grădina, mocirloasă ; copăceii se plecau sub bătaia vîntului. Am sunat şi uşa s-a deschis cîţiva centimetri prin care apăru figura ascuţită a unei bătrîne ■ servitoare.

— Ce doriţi ?

— Bună ziua. Sînt Javier Miranda şi aş dori s-o văd pe doamna, dacă e acasă.

— Este, dar nu primeşte pe nimeni.

— Sînt un vechi prieten al familiei. Mă mir că nu m-aţi mai văzut pe-aici. Sînteţi angajată de curînd ?

— Nu, domnule. Sînt de mai bine de treizeci de ani în serviciul doamnei Savolta şi am fost doica Măriei Rosa.

— înţeleg, am spus ca să-i cîştig simpatia, dumneavoastră lucraţi în casa părinţilor doamnei, în vila din Sarriă, nu-i aşa ?

Bătrîna servitoare mă privi cu neîncredere.

— Sînteţi ziarist ?

— Nu. V-am spus cine sînt : un prieten al familiei. Vreţi să-1 chemaţi pe majordom ? El mă va recunoaşte.

— Majordomul nu mai este. Au plecat cu toţii cînd a murit domnişorul Paul-Andre.

O rafală de vînt ne aruncă stropii de ploaie în

faţă. Aveam picioarele ude şi doream să terminăm mai repede acea discuţie.

— Spuneţi-i doamnei că Javier Miranda doreşte s-o vadă, fiţi bună.

Ezită cîteva clipe. Apoi închise uşa şi i-am auzit paşii din ce în ce mai slab, pînă se pierdură în interiorul vestibulului. Am aşteptat în ploaie un timp care mi s-a părut foarte lung. în sfîrşit, se auziră din nou paşii bălrînei servitoare şi uşa se deschise.

— Domnişoara Maria Rosa spune că puteţi intra.

Vestibulul era în penumbră şi cu toate acestea am observat că praful şi dezordinea puseseră stăpînire pe casă. Pe jumătate bîjbîind am ajuns în micul birou al lui Lepprince. Rafturile bibliotecii erau goale, un scaun era răsturnat şi pe perete se vedea un'dreptunghi decolorat care indica locul ocupat odinioară de tabloul lui Monet, pentru care Lepprince avea atîta admiraţie. Cînd mi-am aprins o ţigară, am observat că nu mai erau nici scrumiere. Mica uşă dintre birou şi salon se deschise şi apăru din nou bătrîna servitoare.

— Poftiţi, domnişorule, spuse şoptind abia perceptibil.

Am intrat în salonul în care de atîtea ori băusem cafea Maria Coral, Maria Rosa, Lepprince şi cu mine. Aici dezordinea era impresionantă. Pe mese erau îngrămădite ceşti de cafea, multe dintre ele cu zaţul gelatinos pe fund. Podeaua era plină de chiştoace, beţe de chibrituri şi scrum. Aerul era greu. Obloanele ferestrelor, aşa cum se putea vedea din afară, erau bine închise şi doar o slabă lumină artificială lumina încăperea. Pe sofa stătea întinsă Maria Rosa Savolta, acoperită cu o pătură, şi lingă ea se balansa un legănaş în care dormea un copil abia născut. Am observat că Maria Rosa Savolta îşi recăpătase aspectul normal şi am dedus că acel copil nu era altul decît fiul lui Lepprince.

— îmi pare rău că v-am deranjat, doamnă, am spus apropiindu-mă de sofa.

— Nu *te scuza, Javier, răspunse Maria Rosa

Savolta fără să mă privească. Ia loc şi iartă dezordinea asta. A venit foarte multă lume la funeralii, ştii ?

Mi-am amintit că funeraliile avuseseră loc cu mai bine de o săptămînă în urmă, dar nu am făcut nici un comentariu.

— A venit toată lumea la funeralii, după cum mi-au povestit, continuă văduva lui Lepprince. Eu nu am putut asista, pentru că năşteam în casa mamei mele. Mi-au ascuns totul de teama de a nu pierde copilul. Abia acum două zile am aflat despre Paul-Andre. Mi-a părut foarte rău că nu am putut asista la funeralii. Mi-au spus că era mai multă lume decît la tatăl meu. Tu ai fost, Javier ?

Vorbea maşinal, ca oamenii aflaţi în stare hipnotică.

— Am lipsit din Barcelona şi n-am aflat despre nenorocire din cauza grevei, am spus, şi am adăugat, fără tranziţie, ca să evit subiectul funeraliilor : slujnica mi-a spus că e de peste treizeci de ani în serviciul dumneavoastră.

— Serafina ? Da, slujea în casa părinţilor mei cînd m-am născut eu. Mi-a împrumutat-o mama... servitorii noştri au plecat fără să ne anunţe. Cred că au luat* şi obiecte de valoare.

— De ce nu aţi rămas la mama dumneavoastră ?

— Am preferat să vin, provizoriu. Nu ştiam în ce stare se găsea casa. Am pus-o în vînzare pe cea din Sar- ria, înţelegi ? Da, au şi apărut cîţiva cumpărători, dar asta presupune o agitaţie pe care nu m-am simţit în stare s-o suport : vizite, tocmeli, îţi închipui. Acum, că ne ştiu la ananghie, toţi încearcă să profite şi să pună mîna pe lucrurile noastre pentru cîţiva bănuţi. Aici, în schimb, nu vine nimeni. Casa are trei ipoteci şi pină" ce vor cădea de acord să o vîndă la licitaţie, nu mă vor deranja. Cortabanyes zice că asta ar putea dura un an şi mai bine. N-a mai rămas nimic de furat, ai văzut cum au curăţat totul ?

în vocea ei nu era nici urmă de tristeţe. Parcă era un bătrîn hoinar care îşi depăna aventurile

îmbrăcîn- du-le într-o confuză indiferenţă nivelatoare.

— Ziceau că au venit pentru funeralii, dar minţeau. Ştiu eu bine pentru ce au venit : să care tot. Ah, dacă ar trăi tata ! Ar fi avut el grijă, şi încă cum ! Şi nici ei n-ar fi îndrăznit, nemernicii ! Dar ce puteam face noi, două femei singure ? Cortabanyes a încercat să salveze cîte ceva, cel puţin aşa spune, dar după cît se vede n-a prea reuşit.

Tăcu şi se cufundă într-o stare cataîeptică, cu privirea fixă în tavan.

— în fond, e mai bine că Paul-Andre a murit. A evitat astfel spectacolul ingratitudinii. Doamne, să je- fuieşti casa unui mort... Şi mai ales a unui om căruia îi datorezi pînă şi hainele de pe tine. Cînd tata a preluat întreprinderea, majoritatea dintre ei erau nişte muritori de foame : furnizori pe la ateliere de reparaţii sau altele de felul acesta. Tata şi Paul-Andre i-au făcut să cîştige bani cu grămada... şi acum cred că au dreptul să fure şi să păteze memoria celor morţi, pentru că ştiu eu că acum umblă peste tot şi-1 bîrfesc pe soţul meu : ba că a fost un administrator nepriceput, ba că n-a ştiut să se adapteze timpurilor noi sau mai ştiu eu ce. Mi-ar plăcea să văd ce s-ar fi ales de ei dacă Paul-Andre nu le-ar fi întins de atîtea ori mîna. Veneau ca într-o procesiune în casa asta şi-i cereau cu lacrimi în ochi şi aproape în genunchi vreun împrumut sau vreo favoare ; cum făcuseră mai înainte şi cu tata. Iar acum ei sînt aceia care ar vrea să pună mîna pe casa din Sarriă, pe un preţ de nimic. Amîndoi, şi tata şi Paul-Andre, au fost prea buni : dădeau tot ce aveau cu amîndouă mîinile. Cîteodată chiar şi ce nu aveau, chiar şi asta dădeau, doar ca să facă o favoare unui prieten ; din plăcerea de a ajuta, fără să ceară dobînzi şi nici garanţii, fără presiuni nici documente, crezînd în cuvîntul de onoare, aşa cum fac ade- văraţii cavaleri. Şi ei plecau mergînd de-a-ndoaselea, cu spinările încovoiate, zîmbitori, servili... In schimb, acum, cînd nu mai avem în jurul nostru nici un

bărbat care să ne apere, priveşte ce au făcut : au furat. Acesta-i cuvîntul, furat. Ah, Doamne, cît sînt de singură. Dacă cel puţin ar fi trăit unchiul Nicolâs, sau bietul Pere Parells... Ei n-ar fi îngăduit; ne iubeau cu-adevăral, erau ca din familie. Dar pe rînd s-au dus cu toţii, fie-le ţă- rîna uşoară.

Pentru prima dată ochii ei se fixară într-ai mei şi am perceput o uşoară sclipire, străină de ură, de dispreţ şi de amărăciune, o sclipire care mă înspăimîntă, pentru că mi s-a părut că recunosc în ea semne de dezechilibru mintal. Am făcut o nouă încercare de a devia conversaţia.

— Şi băiatul ce face ? Pare voinic.

— Nu e băiat. E fată. Nici cu asta nu am avut noroc. Dacă ar fi fost băiat, viaţa mea ar fi avut alt scop : să-1 educ şi să-1 pregătesc să fie demn de memoria tatălui său şi a bunicului său. Dar această nefericită, ce poate ea spera altceva decît să se resemneze să sufere ce am suferit mama şi cu mine ?

Fetiţa începu să plîngă de parcă ar fi auzit cuvintele mamei sale şi le-ar fi captat amarul înţeles profetic. Apăru Serafina, bătrîna servitoare, şi luă fetiţa în braţe, legănînd-o blînd şi îngînîndu-i un cîntecel monoton.

— Mă duc să-i dau biberonul, că e vremea, nu-i aşa, domnişoară Maria Rosa ?

— Foarte bine, Serafina, răspunse Maria Rosa fără pic de interes.

— Dumneavoastră nu vreţi să mîncaţi nimic, domnişoară ? Doctorul v-a recomandat insistent să vă alimentaţi bine.

— Ştiu, Serafina, nu mă plictisi.

— Domnişorule, spuneţi-i să se îngrijească, mă rugă bătrîna servitoare.

— Aşa e, am spus eu fără mare încredere în eficacitatea intervenţiei mele.

— Dacă n-o faceţi pentru dumneavoastră, domnişoară, faceţi-o cel puţin pentru acest îngeraş, care are nevoie de dumneavoastră mai mult decît

orice pe lume.

— Destul, Serafina ; du-te şi lasă-ne în pace.

După plecarea Serafinei, Maria Rosa Savolta făcu un efort să se ridice, dar căzu la loc, epuizată.

— Sînteţi slăbită, nu vă mişcaţi, am spus eu.

— Vrei să-mi faci un serviciu ? Pe bufetul acela e o cutie din piele. înăuntru sînt ţigări, serveşte-te şi dă-mi şi mie una.

— Credeam că nu fumaţi.

— Nu fumam, dar acum fumez. Aprinde-o tu, fii bun.

Am găsit cutia şi am aprins o ţigară, în care am recunoscut, după forma ovală şi culorile pestriţe, pe cele fumate de Lepprince, din care avea o bună provizie pentru că erau o marcă greu de procurat.

— Nu cred că vă face bine.

— Oh, mai lăsaţi-mă cu toţii în Dace să fac ce vreau eu. La ce bun să mă îngrijesc ? Aspiră fumul cu aviditate şi lipsă de experienţă, cu aere de femeie fatală, imitînd filmele melodramatice. Hai, spune-mi la ce bun să mă îngrijesc. Paul-Andre îmi repeta toată ziulica : ai grijă, nu face asta, nu face aia. Şi uite-1 acum, la ce i-ar fi folosit dacă n-ar fi fumat toată viaţa ?' Ah, Doamne, ce nenorocire !

Tutunul părea să aibă un efect calmant asupra ei, pentru că faţa i se relaxase şi lacrimi mari i se rostogoleau pe obraji. Tuşi şi aruncă ţigara pe podea, plină de dezgust.

— Lasă-mă singură, Javier. îţi mulţumesc mult pentru vizită, dar acum aş prefera să mă odihnesc, dacă nu te superi.

— Vă înţeleg foarte bine. Dacă vă pot fi în vreun fel de folos, nu aveţi decît să mă chemaţi. Ştiţi şi adresa şi telefonul meu.

— Mulţumesc. Apropo, ce mai face soţia ta ? Acum că mă gîndesc, e ciudat că n a venit cu tine.

— E puţin răcită... stă în casă... dar curînd se va face bine şi va veni, fără îndoială, vă asigur.

Nu părea să asculte ceea ce spuneam. Făcu un gest uşor de salut şi eu am pornit spre uşă

încercînd să nu mă împiedic de obiectele împrăştiate peste tot.

Bătrîna slujnică mă însoţi în vestibul ţinînd în braţe fetiţa care părea să doarmă. Am întrebat-o pe bătrînă dacă mai era cineva în casă.

— Nu, domnule. Domnişoara Maria Rosa, fetiţa, eu... şi dumneavoastră, bineînţeles.

— Mi s-a părut că merge cineva deasupra.

— Isuse ! exclamă slujnica în şoaptă.

Tăcurăm şi auzirăm zgomotul inconfundabil al unor paşi discreţi deasupra capetelor noastre. Serafina începu să tremure şi să se roage în şoaptă.

— Mă duc să văd ce este, am spus.

— Nu urcaţi, domnule ! Ar putea fi un hoţ sau un răufăcător sau un grevist care se ascunde. Ar fi mai bine să chemăm poliţia. Telefonul e în bibliotecă.

Era un sfat foarte înţelept, dar eu aveam anumite bănuieli care mă îndemnau să verific singur identitatea misteriosului vizitator. Fără să ştiu cine putea fi, aveam convingerea că nu era un necunoscut şi nici un hoţ de rînd. Pe de altă parte, situaţiile riscante îmi deveniseră în ultimul timp foarte familiare.

— Nu vă mişcaţi de-aici. Dacă în zece minute nu am coborît, chemaţi poliţia. Şi, mai ales, nu-i spuneţi nimic doamnei.

A promis că aşa va face, am lăsat-o blestemînd şi am urcat scările în vîrful picioarelor. Pe coridor era întuneric pentru că ferestrele şi balcoanele erau ermetic închise. M-am aventurat pe orbecăite. Nu cunoşteam aranjamentul încăperilor nici al mobilelor, aşa că mergeam cu mare grijă ca să nu mă împiedic şi să fac vreun zgomot. La capătul coridorului am văzut o lumină slabă. Am bănuit că era o lanternă şi am pornit-o într-acolo. Zgomotele încetaseră. Ajungînd la uşa camerei din care provenea lumina, m-am oprit. Am zărit o siluetă care răvăşea nişte hîrtii la un birou, cu ajutorul unei mici lanterne.

— Ce faceţi dumneavoastră aici, m-am adresat

bărbatului care cerceta biroul.

Silueta se întoarse şi îndreptă spre mine conul de lumină al lanternei. Aproape în aceeaşi clipă un al doilea personaj, la care eu nu mă aşteptasem, se năpusti asupra mea şi începu să mă lovească cu pumnii. M-am retras apărîndu-mă cu braţele şi încercînd să resping atacul. Omul cu lanterna începu să rîdă şi spuse :

— Lasă-1, sergent, e vechiul nostru prieten Miranda. Loviturile încetară şi cel care vorbise aprinse lumina.

— E inutil să ne mai ascundem, dacă acum ne-a descoperit, exclamă, stingînd lanterna şi punînd-o în buzunarul hainei.

într-adevăr, nu era un necunoscut, ci comisarul Vazquez, a cărui prezenţă în Barcelona mă umplu de uimire.

— Credeaţi că e altcineva, nu-i aşa ? spuse fără a înceta să rîdă pe-nfundate. Nu vă faceţi iluzii, prietene Miranda. Lepprince e mort de-a binelea.

După ce am liniştit-o pe bătrîna servitoare, am părăsit casa, comisarul Văzquez, ajutorul lui, pe care Văzquez l-a prezentat ca sergent Totorno — un tip şters, ursuz şi necioplit, ciung de mîna dreaptă în urma unui glonţ primit cu ani în urmă în atentatul pus la cale de Lucas Chiorul împotriva lui Lepprince într-un teatru, şi care s-a scuzat, mormăind, pentru purtarea lui exagerată, adăugind că „era mai bine să te scuzi decît să te trezeşti cu un pumnal în spate" —, şi cu mine. Mai ploua încă şi de aceea Văzquez m-a invitat în maşina lui. Am pornit spre centru şi pe drum comisarul mi-a povestit că se afla de mai mult de o lună în Barcelona, rechemat pe vechiul lui post în urma ultimelor schim- Dări din minister, care îi permiseseră să facă apel la Madrid şi să obţină revizuirea cazului său. De cum a pus piciorul în oraş, şi în ciuda faptului că dosarul Savolta fusese clasat, comisarul Văzquez şi-a dedicat timpul cercetării acestuia cu aceeaşi perseverenţă de odi-

nioară. Percheziţia din casa lui Lepprince făcea parte din investigaţiile lui.

— Bineînţeles că nu am şi nici n-aş fi putut obţine un ordin judecătoresc, aşa că am hotărît să acţionez din proprie iniţiativă şi pe riscul meu. E vorba, fără îndoială de o ilegalitate, dar sper că dumneavoastră nu ne veţi denunţa, spuse pe un ton camaraderesc.

L-am liniştit în această privinţă şi m-a invitat la o cafea cu lapte.

— Ştiu că a fost o vreme cînd noi doi nu ne înţelegeam prea bine, adăugă, dar asta e de domeniul istoriei. Acceptaţi invitaţia mea şi să uităm trecutul.

Nu puteam refuza şi, pe de altă parte, ştiam cît de dornic era comisarul să-şi destăinuie descoperirile lui. De aceea am acceptat cu plăcere şi am oprit în faţa unei ceainării. Sergentul Totorno, care în mod vizibil nu mă simpatiza — desigur pentru că fusese obligat să-şi ceară scuze pentru ceva ce el considera perfect normal —, ne salută şi-şi continuă, drumul spre Comisariat. Comisarul şi cu mine am intrat în ceainărie, am cerut două cafele cu lapte şi am rămas multă vreme tăcuţi, privind prin ferestre cum se cernea ploaia.

— Ştiaţi, prietene Miranda, începu să spună comisarul Vazquez după ce a sorbit din cafeaua cu lapte şi şi-a aprins o ţigară, că multă vreme v-am considerat pe dumneavoastră principalul suspect ? Nu, nu vă aprindeţi ; acum nu mai cred. Ba mai mult, cred că nici măcar nu eraţi la curent cu ceea ce se întîmpla. Dar trebuie să-mi iertaţi suspiciunea : toate pistele duceau spre dumneavoastră. Asta m-a derutat, dar în acelaşi timp mi-a şi dat cheia misterului. Vă amintiţi noaptea în care v-am luat cu asalt casa ? V-aţi înfuriat şi acest lucru, atît de obişnuit, m-a făcut să văd limpede. Purtarea dumneavoastră nu era tipică pentru cineva care se simte vino- vat. Eu căutam o destăinuire sau o prefăcătorie calculată, un alibi, în

sfîrşit, care, dacă ar fi fost amănunţit pregătit, mi-ar fi confirmat bănuielile. Dar atitudinea dumneavoastră, atît de naivă, vecină cu temeritatea, m-a dezarmat. Apoi, după ce am meditat, am înţeles ce se întîmplase de fapt. Dumneavoastră nu aveaţi alibi pentru că dumneavoastră eraţi alibiul. Al lui Lepprince, veţi întreba ? Da, desigur, al cui altcuiva ? Ei, la naiba, văd că *nu ştiţi nimic. Bine, o s-o iau de la început dacă aveţi la dispoziţie cîteva ore şi dacă mă invitaţi să fumez. Mi s-au terminat ţigările.

Nu aveam nimic de făcut şi, cum e uşor de presupus, ardeam de dorinţa de a afla destăinuirile comisarului Vazquez. I-am spus asta şi el adoptă obişnuita lui afectare, ceea ce îmi aminti fugar de discuţiile din casa lui Lepprince, cînd el şi cu mine primeam vizita comisarului şi ascultam, jumătate în glumă, jumătate în serios, lungile lui dizertaţii. Dar cum am spus, n-a fost decît o rememorare fugară, pentru că imediat cuvintele poliţistului îmi captară atenţia.

— Aţi auzit vreodată vorbindu-se, spuse, despre un tip numit Nemesio Cabra Gomez ? Nu, bineînţeles. Şi cu toate acestea deţine un rol esenţial în ceea ce am să vă povestesc. Pentru că, dintre toţi cei care au luat parte la această afacere, cu excepţia protagoniştilor, a fost primul şi multă vreme singurul care a intuit adevărul — comisarul schiţă un zîmbet adresat memoriei lui. Un tip ascuţit la minte, bietul Nemesio, şi încă cum. Cu toate că, dacă mă gîndesc bine, nici chiar el însuşi nu-şi dădea seama de ceea ce ştia. în orice caz, faptele, atît cît le cunosc eu, s-au petrecut astfel.

Istoria pe care mi-a povestit-o comisarul Văzquez începuse cu treizeci şi ceva de ani mai înainte, cînd extravagantul şi multimilionarul olandez Hugo Van der Vich venise în Spania, invitat de cîţiva aristocraţi catalani, ca să ia parte la o partidă de vînătoare în pădurea Cădi. Din grup făcea parte un tînăr avocat numit Cortabanyes care, în cursul unei discuţii avute într-o pauză, şi în care, aşa cum se obişnuieşte, s-a vorbit despre ti-

puri şi mărci de puşti, l-a convins pe olandez de avantajele înfiinţării unei fabrici de arme de vînătoare în Barcelona. Poate că proiectul includea fabricarea unui exemplar mai sofisticat decît cele existente la acea dată pe piaţă ; poate alte consideraţii — de tip fiscal, de exemplu — l-au îndemnat pe Van der Vich să pună în practică o idee atît de extraordinară. în orice caz, tînărul Cortabanyes s-a dovedit deosebit de persuasiv. Era un avocat începător, de origină umilă, mijloace de trai modeste şi fără relaţii, care lupta să-şi croiască drumul fără alte mijloace decît inteligenţa, energia şi propria putere de convingere. Nu doar dorinţa de cîştig şi de prestigiu îl făceau să prospere : tînărul Cortabanyes vroia să se căsătorească cu o frumoasă fată dintr-o cunoscută familie barceloneză ai cărei părinţi se opuneau la o căsătorie atît de puţin convenabilă. Oricum, Van der Vich se lăsă acaparat de cuvintele ambiţiosului avocat şi proiectul deveni realitate. Atunci Cortabanyes începu să-şi pună în aplicare planul : adună de pe ultimile trepte ale bursei pe un necioplit negustor, încăpăţînat şi lacom, pe nume Eric Savolta, şi-1 prezentă olandezului ca pe un abil financiar catalan. Apoi făcu acelaşi lucru şi cu alţi indivizi de origini obscure, proveniţi din diverse ramuri ale industriei : Nicolás Claudedeu, Pere Parells şi alţii, care nu au legătură cu acest caz. Van der Vich avea încredere în Cortabanyes şi avu şi în Savolta. Probabil că niciodată nu şi-a dat seama de înşelăciunea care îl înconjura, pentru că puţin după aceea se întoarse în ţara lui. nu se mai interesă de fabrica de arme de vî- nătoare şi începu să-şi piardă minţile concomitent şi în acelaşi ritm în care ariviştii îi sustrăgeau acţiunile, astfel încît atunci cînd Van der Vich muri în împrejurări dramatice, Cortabanyes şi Savolta îşi băgaseră în propriile buzunare aproape toate acţiunile şi erau stăpînii incontestabili ai întreprinderii. încetară să mai fabrice elegante puşti de vînătoare şi începură să producă armament de război, cîştigară bani şi tînărul avocat putu în sfîrşit să se căsătorească cu

frumoasa fată de familie bună. Totul părea că merge ca pe roate, cînd o întîmplare neprevăzută interveni în viaţa lui Cortabanyes : soţia lui, la împlinirea unui an de la nuntă, muri la naştere. Fu o lovitură îngrozitoare pentru omul care se simţea sigur, fericit şi îndrăgostit. Cortabanyes se cufundă într-o stare depresivă din care nu mai ieşea, vîndu lui Savolta pachetul lui de acţiuni şi-şi deschise un cabinet, umil, hotărît să vegeteze' şi să-şi uite visurile de grandoare.

— Aici există un punct obscur în povestire, spuse Vazquez făcînd o pauză ca să-şi aprindă o ţigară. Eu am în această privinţă propria mea teorie, dar dumneavoastră sînteţi liber s-o consideraţi greşită. Mă refer, desigur, la fiul lui Cortabanyes : ce s-a întîmplat cu el ? A murit şi el la naştere ? Sau a trăit, iar tatăl lui, conside- rindu-1 vinovat de moartea mamei, l-a îndepărtat de el ? Nu se ştie nimic, iar Cortabanyes nu pare dispus să clarifice problema. Oricum ar fi, dacă a existat un fiu, acesta a dispărut.

După retragerea lui Cortabanyes, întreprinderea Savolta îşi continuă drumul ascendent. Trecură treizeci de ani fără să se fi petrecut vreo schimbare ; Savolta, Parells şi Claudedeu îmbătrîniră ; izbucni războiul în Europa şi întreprinderea stabili un acord exclusiv de aprovizionare cu. guvernul francez. Cam în vremea aceea îşi făcu apariţia în Barcolena un tînăr *dandy* provenind din Paris — de unde fugise, după cum îi plăcea lui să spună, pentru a evita neplăcerile conflagraţiei —, care spuse că se numea Paul-Andre Lepprince. Acest Lepprince se instală în cel mai bun hotel din oraş şi începu să ducă o viaţă opulentă, ca a omului care nu ştie ce să mai facă cu banii. Cine era în realitate acest misterios personaj ? Poliţia franceză, cu care Vâzquez intrase în contact, negă că l-ar cunoaşte ba, mai mult, averea de care făcea el paradă se dovedi a fi inexistentă. Era vorba deci de un escroc de rînd, de un aventurier internaţional, de un trişor, de un vînător de zestre ? Comisarul Vazquez, aşa cum

spusese, avea propria lui ipoteză. în orice caz, reconstituind paşii francezului, se află că acesta luase legătura cu Cortabanyes îndată ce sosise în Barcelona şi, prin intermediul avocatului, cu Savolta. Tot în zona ipotezelor, se pare că avocatul nu ignora personalitatea frauduloasă a individului şi că s-a folosit de tot prestigiul lui şi de vechea camaraderie pentru a risipi rezervele pe care fără îndoială le avea Savolta. Dar oare ce l-a putut îndemna pe avocat, bătrîn şi obosit în vremea aceea, să se scuture de marasmul celor treizeci de ani şi să se îmbarce într-o aventură care nu putea fi calificată decît ca nesăbuită ? Enigmă.

Lepprince era inteligent şi mai ales abil : curînd cîş- tigă încrederea lui Savolta, a cărui sănătate se înrăutăţea cu paşi repezi. Probabil că magnatul se lăsă impresionat, fără să-şi dea seama, de eleganţa, de manierele, de înfăţişarea plăcută a francezului în care vedea, poate, un succesor pe potriva imperiului său comercial şi al stirpei lui, căci, aşa cum e ştiut, Savolta avea o fiică la vlrsta măritişului. în felul acesta, Lepprince se transformă în favoritul lui Savolta şi obţinu o putere nelimitată asupra tuturor sectoarelor întreprinderii. Dacă s-ar fi mulţumit să urmeze cursul evenimentelor, Lepprince s-ar fi căsătorit cu fiica lui Savolta şi la momentul potrivit ar fi moştenit de la socrul lui întreprinderea. Dar Lepprince nu putea aştepta : amibiţia lui era nemăsurată, şi, timpul, duşmanul lui; trebuia să acţioneze rapid şi nu vroia ca din întîmplare să se descopere înşelătoria cu falsa lui personalitate, şi astfel să i se întrerupă ascensiunea. Războiul din Europa i-a oferit ocazia pe care o căuta. Intră în legătură cu un spion neamţ, pe nume Victor Pratz, şi contractă cu Imperiile Centrale furnizarea regulată de armament cu plata direct la el, prin intermediul lui Pratz. Nici Savolta şi nici alt membru al întreprinderii nu trebuiau să afle despre această afacere, armele urmînd să fie scoase clandestin din magazii şi transportate pe rute fixe printr-un lanţ de contrabandişti angajaţi

cu grijă. Poziţia privilegiată a lui Lepprince în cadrul întreprinderii îi permitea să realizeze aceste sustrageri cu minimum de risc. Desigur, Lepprince intenţiona să pună deoparte o mică avere pentru cazul în care adevărata lui personalitate va fi descoperită şi de proiectele lui de viitor s-ar fi ales praful.

Afacerile mergeau ca pe roate, dar apăreau probleme la tot pasul. Muncitorii erau nemulţumiţi : erau' obligaţi să muncească în condiţii extrem de proaste un număr mare de ore pentru a produce imensa cantitate de arme pe care o cereau acordurile secrete ale lui Lepprince, fără ea salariile lor să crească în mod corespunzător. Pe scurt : voiau ori să lucreze mai puţin ori să cîştige mai mult. Au avut loc tentative de greve care, în împrejurări normale, nu ar fi avut prea mare importanţă, pentru că Nicolâs Claudedeu, care îndeplinea funcţia de şef de personal cu o energie ce-1 făcuse să merite porecla de „Omul cu Mîna de Fier“, ştia cum să rezolve astfel de situaţii. Dar Lepprince nu putea permite ca Nicolâs Claudedeu să intervină, pentru că o cercetare ar fi scos la lumină activităţile lui secrete. Sfătuindu-se cu Cortabanyes şi cu Victor Pratz, a hotărît s-o ia înaintea „Omului cu Mîna de Fier“ şi a angajat doi bătăuşi care au semănat teroarea printre liderii muncitorilor.

Dar o acţiune de acest fel nu era lipsită de riscuri şi Lepprince nu era dispus să le accepte, spuse comisarul Văzquez privindu-mă fix în ochi. Trebuia să găsească pe cineva de încredere, străin de escrocheriile lui Lepprince şi ale lui Victor Pratz asupra căruia să arunce vina în cazul în care lucrurile ar fi mers prost. Un ţap ispăşitor, mă înţelegeţi. Un intermediar.

— Vă referiţi la mine ? am întrebat ghicind restul povestirii.

— Exact, spuse comisarul Văzquez.

Cu toate acestea, Lepprince a săvîrşit o eroare

care avea să-1 coste scump : s-a îndrăgostit de Maria Coral. O femeie nu-i putea împiedica planurile, dar a fost slab şi a căzut în ispită. A făcut-o pe ţigancă să-şi părăsească tovarăşii şi a instalat-o în hotelul din strada Princesa unde cu trei ani mai tîrziu Maria Coral şi-a petrecut convalescenţa şi din care am scos-o eu pentru a 0 transforma în soţia mea.

Pericolul fusese înlăturat, dar numai provizoriu. Trebuia să găsească o sluţie definitivă şi norocul i-a surîs lui Lepprince : într-o seară, cînd se întorcea pe jos acasă, absorbit de cabalele lui, un vagabond i-a vîndut un jurnal. L-a cumpărat automat şi l-a citit din plictiseală. Era *Glasul Justiţiei* şi în el apărea un articol al lui Domingo Pajarito de Soto despre întreprinderea Savolta. Ideile veniră una după alta. în mai puţin de o oră totul fusese programat şi hotărît. Lepprince se consultă cu Victor Pratz şi acesta consideră planul bun. Mai trebuia doar executat fără nici o eroare.

în mare, planul consta în următoarele : Pajarito de Soto era un om naiv şi incoruptibil, fără nici un fel de afiliere la vreun partid. Era de aceea lipsit de proptele şi deci uşor de controlat. I s-au creat facilităţi pentru a cerceta, şi asta a şi făcut. Nu trebuia decît să fie urmărit pentru a i se folosi rezultatele pe măsură ce le obţinea. Cercetările, orientate în mod just, aveau un dublu scop, în primul rînd, să-i compromită pe muncitori ; în al doilea rînd, escrocheriile săvîrşite de Lepprince. Dacă Pajarito de Soto ar fi descoperit ceva, ar fi consemnat în raport, raportul ar fi ajuns direct în mîinile lui Lepprince şi acesta ar fi avut prilejul să intervină.

— Prima parte a sarcinei lui, Pajarito de Soto şi-a îndeplinit-o cum nu se putea mai bine. Urmărindu-1, au dat de urmele instigatorilor şi conducătorilor muncitorilor, şi au acţionat în consecinţă. în ce priveşte a doua parte... ei bine, Pajarito de Soto era mai puţin naiv decît părea. Descoperi escrocheria dar tăcu ca un peşte. Poate urmărea să-1 şantajeze pe Lepprince în viitor,

poate dorea să se răzbune pentru că fusese folosit. Gravă eroare care avea să-l coste viaţa pe el şi pe mulţi alţii, suspină comisarul Văzquez.

Disperat de insuccesul acţiunii lui mediatoare în conflictul social şi conştient de faptul că fusese folosit ca să aţîţe prada, nefericitul jurnalist se apucă de băut şi începu să vorbească mai mult decît trebuia. Un agent al lui Lepprince, căci era urmărit pas cu pas, îl auzi refe- rindu-se la „un anume domn pe care l-ar fi putut pune în mare încurcătură dacă ar fi avut chef". Lepprince îl condamnă şi Victor Pratz îl omorî într-o noapte de decembrie, pe cînd se întorcea acasă.

Dar Lepprince nu era singurul care îl urmărea pe Pajarito de Soto. Pere Parells începuse să aibă bănuieli în legătură cu Lepprince încă din zilele în care îşi făcuse spectaculoasa apariţie. Pere Parells era un om inteligent şi cu mult bun-simţ. Nu avea încredere în venetici şi respingea succesele facile. Convins că neaşteptatul amestec al francezului în problemele de personal ale întreprinderii camuflau alte scopuri, hotărî să-l urmărească şi să-l deascoasă pe Pajarito de Soto. în acest scop, angajă un neînsemnat şi pitoresc turnător folosit de poliţie, un adevărat reziduu social, pe nume Nemesio Cabra Gomez. Nemesio îşi îndeplini sarcina, dar ajunse tîrziu : abia apucă să-l cunoască pe Pajarito de Soto, că acesta muri de mîna lui Pratz. Cu toate acestea, înainte de a muri şi prevăzîndu-şi iminentul sfîrşit, Pajarito de Soto- scrisese o scrisoare în care, după cît se pare, explica tot ce descoperise în întreprinderea Savolta. Nemesio Cabra Gomez văzu scrisoarea, dar nu şi destinatarul. 11 informă de existenţa ei pe Pere Parells şi apoi pe comisarul Văzquez. Fie din inaiscreţia lui Nemesio sau poate chiar a lui Parells, fie prin intermediul agenţilor lui, Lepprince află şi el despre scrisoare şi înnebuni cău- tînd-o. Au fost clipe de coşmar pentru francez ; zilele treceau şi scrisoarea nu apărea. Lepprince vedea pendu- lind deasupra capului său

sabia lui Damocles. Văzînd că lucrurile nu se rezolvau în nici un fel se hotărî să joace ultima carte şi să-1 omoare pe Savolta. Dacă scrisoarea era în posesia lui, atunci pericolul era înlăturat; dacă nu, atunci Lepprince urma să ocupe funcţia cea rrvii înaltă în întreprindere — nunta cu Maria Rosa Savolta era pregătită în cele mai mici amănunte — şi în felul acesta se punea la adăpost de orice acuzaţie sau, cel puţin, putea para prima lovitură.

Pratz şi oamenii lui îl lichidară pe Savolta în noaptea de Anul Nou, dar scrisoarea nu apăru. Pentru asasinarea lui Savolta au fost acuzaţi muncitorii şi apoi executaţi.

— Da, ştiu că a fost vina mea, spuse comisarul Văzquez, dar nu îmi fac prea multe reproşuri. Indivizii aceia meritau plutonul de execuţie pentru mult mai multe motive.

Muncitorii, la rîndul lor, au crezut că Nemesio Cabra Gdmez trădase şi că îl vînduse pe Pajarito de Soto şi-i cerură trădătorului să le destăinuie adevărul în schimbul vieţii lui. Nemesio alergă la Văzquez, dar comisarul nu-1 ascultă, pentru că pe atunci nu-şi dăduse încă seama că moartea ziaristului şi cea a magnatului aveau legături mult mai profunde decît în aparenţă. Incapabil să su-- porte responasibilitatea atîtor morţi — lumea îl considera vinovat de execuţia teroriştilor —, Nemesio Cabra Gomez îşi pierdu şi puţina judecată pe care o avea şi sfîrşi la ospiciu. Apoi, fu asasinat Claudedeu. Fără Clau- dedeu, Pere Parells se trezi singur în faţa unui Lep* prince atotputernic şi, fie din frică, fie din alte motive, chiar dacă ştia ceva, tăcu. Siguri de poziţia lor, Lepprince şi Pratz ieşiră din umbră : primul, instalîndu-se pe tronul lui Savolta, iar neamţul, cu pseudonimul de Max, făcînd pe gorila francezului. Cu atentatul eşuat al lui Lucas Chiorul, primul act al tragediei luă sfîrşit.

— Şi cine era destinatarul scrisorii ? întrebai.

Comisarul Văzquez oftă. Aşteptase tot timpul întrebarea mea şi era mulţumit că putea să-mi

răspundă. Din buzunarul interior al hainei scoase un plic mototolit şi rni-1 întinse. Era scrisoarea lui Pajarito de Soto şi îmi era adresată.

— Dumneavoastră, da, dar nu pe adresa de acasă. Priviţi, o recunoaşteţi ? Sigur, e chiar adresa lui Pajarito de Soto. Nefericitul nu era chiar atît de bleg cum îl credeam cu toţii. Dorea ca descoperirile lui compromiţătoare să ajungă în mîinile dumneavoastră, dar numai în cazul în care el ar fi murit. Probabil că în noaptea aceea şi-a presimţit apropiatul sfîrşit şi a scris scrisoarea. Dacă ar fi murit, dumneavoastră v-aţi fi dus la el acasă (i-a cerut lui Nemesio Cabra Gomez să vă găsească, lucru pe care acesta nu l-a făcut pentru că lucra pentru Parells şi acesta îi interzisese) ; iar dacă trăia, şi-ar fi putut recupera scrisoarea delatoare şi ar fi continuat să deţină monopolul descoperirilor lui. Bine gîndit, nu-i aşa ?

Zimbetul lui Văzquez deveni maliţios.

Ceea ce nu ştia Pajarito de Soto, continuă, era că dumneavoastră şi Teresa, nevasta lui, îi puneaţi coarne. Să nu vă miraţi' că ştiu, prietene Miranda. Teresa în persoană mi-a povestit totul. Da/am descoperit unde locuieşte acum. Nu, n-o să vă spun. M-a rugat să n-o fac, iar eu, credeţi-mă sînt un cavaler. De la Teresa am aflat despre aventura dumneavoastră şi despre scrisoare. Citiţi-o : vă este adresată, la urma urmelor. Eu, bineînţeles, am deschis-o. Sînt obligat să vă cer din nou scuze. Dar ştiţi, profesiunea...

Am deschis plicul şi am citit scrisoarea. Era foarte scurtă, doar cîteva note grăbite, scrise cu litere tremurate :

„Javier, Lepprince este vinovat de moartea mea. El şi un spion pe nume Pratz vînd arme nemţilor fără ştiinţa lui Savolta. Ai grijă de Teresa şi nu avea încredere în Cortabanyes."

Am împăturit hîrtia, am pus-o din nou în plic şi i l-am înapoiat lui Văzquez.

— Remuşcările provocate de adulter au făcut ca dumneavoastră şi Teresa să hotărîţi să nu vă mai vedeţi. Teresa a fugit din Barcelona cu băiatul ei şi a luat cu ea scrisoarea. Şi în timp ce scrisoarea călătorea prin Spania printre scutece, aici oamenii se ucideau pentru a infPa în posesia ei. Vedeţi şi dumneavoastră cît e de complicată viaţa, dragă Miranda, reflectă comisarul.

Cel de-al doilea act al tragediei începu cînd comisarul Văzquez, nemulţumit de întorsătura pe care o luaseră evenimentele, hotărî să redeschidă cazul şi începu să facă legături între întîmplări izolate. îşi aminti de Nemesio Cabra Gomez şi hotărî să se ducă să-1 vadă la ospiciu unde se afla de mai bine de un an, şi să-1 interogheze dacă starea lui i-ar fi permis-o. Nemesio îi pomeni din nou despre scrisoarea lui Pajarito de Soto şi din nou menţionă numele meu. Văzquez crezu că înţelege şi alergă la mine acasă, dar stîngăcia mea mă salvă de bănuielile lui. Excluzîndu-mă pe mine, rămînea doar Lepprince. Acesta, care pusese să-1 urmărească pe comisar, nu-şi pierdu vremea. Poziţia lui îi procurase prieteni influenţi şi obţinu exilul comisarului.

— Poate s-a gîndit chiar să mă omoare, spuse Văzquez, dar nu e uşor să omori un comisar de brigadă socială.

Eliberat de Vazquez, Lepprince putu în sfîrşit să respire, dar un fapt neprevăzut îi schimbă viaţa. Maria Coral, pe care Lepprince continua s-o iubească, se întoarse în Barcelona. Pratz o descoperi — stăpîna localului îmi spusese, cînd m-am dus să aflu adresa ţigăncii, că alt bărbat mi-o luase înainte cu aceeaşi intenţie — şi, fără să-1 înştiinţeze pe Lepprince, hotărîse s-o omoare. E aproape sigur c-a otrăvit-o. Maria Coral ar fi murit fără providenţiala mea indiscreţie. Mai mult ca sigur că Lepprince şi Pratz s-au certat. Neamţul insista să se debaraseze de un martor atît de periculos, dar Lepprince a reuşit să-1 convingă de contrariul. O căsători pe Maria Coral cu mine şi-şi

reluă legătura amoroasă cu ţiganca.

— Şi acum urmează morala povestirii, spuse comisarul. Lepprince ucisese, furase şi trădase pentru a pune stăpînire pe întreprinderea Savolta, dar atunci cînd o avu în mînă, întreprinderea era ruinată.

Sfîrşitul războiului pusese capăt afacerilor fabricii de arme. Lepprince nu era un comerciant abil cum fuseseră Parells şi Savolta şi n-a ştiut să se adapteze împrejurărilor, să acapareze noi pieţe, să reducă cheltuielile... S-a afundat într-o mare de credite, garanţii, ipoteci, înţelegeri. Cortabanyes îl sfătui să se debarasese de acţiuni şi Lepprince făcu unele tentative în acest sens. Pere Parells află despre intenţiile francezului, îşi pierdu răbdarea şi provocă un scandal. Cam prin vremea aceea Lepprince încerca să pătrundă în viaţa politică pentru ca în eventualitatea că se va produce cataclismul, el să fie apărat. Intervenţia furioasă a lui Parells nu putea fi mai inoportună şi, pe de altă parte, dezgropa vechea problemă a scrisorii lui Pajarito de Soto — pe atunci Lepprince credea că ea se afla la Parells —, aşa că îşi puse oamenii să-l înlăture pe Parells. A fost o hotărîre inutilă : bătrînul bancher nu avea scrisoarea, iar moartea lui nu a putut opri un proces ireversibil. Publicitatea care s-a făcut curînd relaţiilor dintre Lepprince şi Maria Coral şi tentativa de sinucidere a ţigăncii — de care limbile rele îl făceau vinovat pe francez — a pus capat carierei sale politice. Lepprince era la pămînt. Victor Pratz hotărî să fugă şi o luă cu el şi pe Maria Coral. Fără bani, fără prieteni, părăsit de Pratz şi de iubita lui, Lepprince vedea cum i se deschide pămîntul sub picioare, dar nu era omul care să se predea fără luptă, aşa că alergă la mine şi mă puse pe urmele fugarilor. Ştia ruta pe care aceştia urmau să o străbată, adică ruta pe care odinioară o urmau convoaiele de arme ce treceau frontiera — Vitor Pratz, căutat de poliţia franceză, nu avea altă alternativă — şi se baza pe faptul că eu aveam să-i ajung din urmă datorită avantajului unei maşini.

Francezul socotea că în. această înfruntare eu aveam să-mi las pielea, iar el scăpa de un martor şi o recăpăta pe Maria Coral, de a cărei afecţiune pentru mine îşi dăduse seama, şi conta că astfel avea să-1 părăsească pe Pratz. Dacă printr-o ironie a soartei eu aveam să-1 lichidez pe Pratz, Lepprince nu se îndoia că aveam să mă întorc cu Maria Coral la Barcelona. Oricum, n-a ajuns niciodată să afle rezultatul manipulaţiilor lui, pentru că a murit.

— Cum a murit Lepprince ? am vrut să ştiu.

Comisarul Văzquez se arătă evaziv.

— Nu cred că vom şti vreodată. Ar putea să fie vorba de o sinucidere sau de un accident.

Făcu o pauză, în care părea că lupta cu ispita de a mai adăuga ceva, iar apoi, coborînd vocea, spuse grăbit :

— Domnule Miranda, eu întotdeauna am gîndit că Lepprince nu era decît pionul cuiva... — arătă spre tavan — de foarte sus, cred că mă înţelegeţi. Eu cred că i-au făcut să dispară, dar asta e doar o supoziţie. Să nu spuneţi nimănui că v-am spus-o eu.

Chemă chelnerul şi plăti. Faţa îi redevenise sumbră, ca şi cum cuvintele lui ar fi fost o prevestire sigură a propriei lui morţi care a avut loc în împrejurări misterioase acum cîteva zile. Cînd am ieşit în stradă ploaia se mai domolise. Ne-am despărţit cu prietenie şi nu ne-am mai văzut niciodată.

în dimineaţa următoare m-am dus la Cortabanyes la birou cu speranţa nemărturisită de a clarifica anumite îndoieli. Ploua şi oraşul era plin de noroi. Am găsit cu greu o maşină şi am ajuns ud şi prost dispus. Mi-a deschis un tînăr cu înfăţişare de ţăran, pe care nu-1 cunoşteam.

— Ce doreşte domnul ? mă întrebă el, timid.

— Vreau să-1 văd pe domnul avocat Cortabanyes.

— Pe cine să anunţ ?

— Pe domnul Miranda.

— Fiţi bun şi aşteptaţi o clipă.

Dispăru în birou şi după puţin ieşi dîndu-se într-o parte. Cortabanyes apăru gîfîind şi veni în întîmpinarea mea şi mă îmbrăţişă plin de afecţiune şi de respect. Tinerelul ne privea uimit. Cortabanyes şi cu mine intrarăm în birou şi avocatul închise uşa în urma lui.

— Ce vînt te-aduce, Javier ?

— Avem de vorbit despre foarte multe lucruri, domnule Cortabanyes.

— Te ascult, fiule. Sper că nu e nimic, rău... Dacă vii să-mi ceri bani...

Nu părea prea afectat de moartea lui Lepprince. M-am gîndit că Văzquez se lăsase purtat de imaginaţie făcînd anumite insinuări. Cu toate că era posibil ca avocatul să fie speriat şi să se prefacă. Am hotărît să nu abordez chestiunea direct.

— Mi se pare că nu l-am văzut pe Serramadriles, am spus.

— A plecat acum vreo două luni, nu ştiai ? Şi-a deschis un birou pe cont propriu. Eu îi plasez probleme... ■destul de mărunte, din cele care dau multă bătaie de cap, dar aduc puţini bani. In felul acesta, îşi formează o clientelă pentru ziua de mîine şi se călește puţin pe drumul acesta atît de alunecos şi de abrupt. Cred că intenţionează să se căsătorească curînd, dar nu mi-a prezentat-o încă pe logodnica lui. Cu-atît mai bine, nu-i aşa ? O să economisesc banii pentru cadoul de nuntă, ha, ha, ha...

— Şi Doloretas ?

— Cum ştii, biata femeie. Nu cred să-şi mai revină vreodată. După cum vezi, în atît de scurtă vreme mi-am pierdut toţi trei colaboratorii. Acum îl am pe băiatul ăsta. Cred că e bun, dar abia a venit la Barcelona şi e puţin cam năucit. O să se dezgheţe el, ba bine că nu ! Ca toţi ceilalţi. Ba o să facă tot ce poate să mă smulgă din scaunul meu ca să-şi aşeze el fundul. Ca toţi ceilalţi, fiule, aşa-i viaţa.

Cotcodăcea întruna, subliniindu-şi fiecare frază. Am considerat că a sosit momentul să abordez subiectul Lepprince.

— O, fiule, eu nu ştiu nimic. Doar ce scriu ziarele, şi nici pe-astea nu le-am citit prea bine. îmi pierd vederea pe zi ce trece. Pe urmă mai sînt şi bîrfele, bineînţeles. Cum ar fi putut lipsi ! Că era în prag de faliment şi toate astea. Părerea mea personală e că într-adevăr lucrurile nu îi mergeau prea bine. Dar chiar de faliment nu cred să fi fost vorba. Am aflat că a umblat pe la bănci cu cerşitul, dar i-au închis uşile în nas. E logic. Războaiele s-au terminat, cum se vorbeşte acum la Paris şi la Berlin şi prin toate părţile ; conflictele le va rezolva această binecuvîntată Societate a Naţiunilor şi armele vor servi numai pentru defilări, muzee şi vînă- toare. Măcar de-ar fi aşa, cu toate că mă cam îndoiesc. Cum ? Ah, da, revenind la subiect, nu cred că Lepprince şi-ar fi incendiat propria fabrică doar ca să evite sechestrul şi licitaţia. Lucrurile astea nu se fac. Da, bineînţeles că există posibilitatea, dar eu îţi spun că nu cred. Nu, nu ştiu să fi avut vreo asigurare, în afară de cele obişnuite, ştii tu : incendiu, furt şi altele de felul acesta. Bineînţeles că asigurarea pentru incendiu se va încasa, dar nu cred să acopere nici a zecea parte din datorii. Desigur că nimeni nu are intenţia să repună fabrica pe roate. Nu, acţiunile nu mai sînt cotate la bursă de cînd a murit Savolta. De fapt, cînd Lepprince a luat în primire fabrica, aceasta era deja moartă. Am vrut să-1 avertizez, dar era imposibil să-1 faci să înţeleagă. Da, avea idei fantastice şi nu asculta de nimeni, ăsta era păcatul lui. Sinucidere ? Nici nu vreau să mă gîndesc, ferească Dumnezeu. Asasinat... s-ar putea. Nu văd mobilul, dar ca să fiu sincer, mobilul nu-1 văd aproape în nimic. Acţiunile oamenilor mă surprind... poate pentru că sînt bătrîn, aşa cred.

Cind tăcu m-am ridicat, i-am • mulţumit pentru tot şi mă pregăteam să plec. Cortabanyes mă reţinu.

— Ce intenţionezi să faci acum ?

— Nu ştiu. Să-mi caut de lucru, şi cît mai repede.

— Aici găseşti oricînd un loc, cu toate că leafa nu e grozavă...

— Vă mulţumesc. Prefer să încep în altă parte.

— Te înţeleg, te înţeleg. Ah, era să uit! Sfîntă Fecioară, cum poate fi cineva atît de năuc ? Cu două zile înainte de a muri, Lepprince a venit să mă vadă. A lăsat ceva pentru tine.

— Ceva pentru mine ?

Cortabanyes probabil că a interpretat greşit exclamaţia mea, pentru că se grăbi să adauge :

— Nu-ţi face iluzii. E un plic care conţine hîrtii... manuscrise. Nu l-am deschis, îţi dau cuvîntul meu de onoare. L-am privit în lumină, astă da ; iartă-mi curiozitatea. Bătrînii şi copiii ne bucurăm de anumite privilegii, nu-i aşa ? Ca să compensăm dezavantajele, zic eu. Dezavantajele...

Scotoci prin sertare şi scoase un plic de mărime normală. Era sigilat, ceea ce explica de ce Cortabanyes nu îndrăznise să-1 deschidă. Am recunoscut scrisul lui Lepprince. Era a doua scrisoare de pe lumea cealaltă pe care o primeam în mai puţin de douăzeci şi patru de ore.

— Dacă scrie ceva interesant o să-mi spui, nu ? mă rugă Cortabanyes făcînd eforturi pentru a-şi ascunde emoţia.

Mă însoţi pînă la uşă. Tînărul ţăran se ridică în picioare cînd trecurăm pe lîngă el.

Afară continua să plouă. Am oprit o trăsură şi am pornit spre casă: îndată ce am intrat, am desfăcut plicul. Conţinea o scrisoare şi un document. în scrisoare Lepprince îmi spunea că fusese informat despre moartea lui Max şi a Măriei Coral. „Acum, dragă Javier, nu-mi rămîne decît să-mi aştept sfîrşitul : am pierdut tot.“ Ştia de întoarcerea comisarului Văzquez şi comenta : „Vulpoiul ăsta bătrîn e pus să se răzbune şi nu se va opri pînă nu mă vede mort“. Era o acuzaţie indirectă ? Lepprince nu insista asupra acestui punct. îmi cerea iertare şi mărturisea că nutrise pentru mine o afecţiune sinceră. Scrisoarea nu

conţinea, în general, nici o revelaţie, şi sfîrşea astfel :

„Acum cîteva luni, prevăzînd catastrofa care se apropia, arn încheiat o poliţă de asigurări cu o companie americană. Nimeni nu ştie de existenţa ei şi toate documentele se află în custodia firmei Hinder, Maldjusted &, Mangle, din New York, avocaţii mei. Trebuie să păstrezi secretul şi să nu încerci să încasezi imediat asigurarea,

pentru că toţi creditorii s-ar năpusti asupra banilor şi n-ai' mai lăsa o centimă. Aşteaptă cîţiva ani, cît consideri tu suficient pentru ca apele să se liniştească. Atunci ia legătura cu avocaţii din New York şi încasează asigurarea. Tu figurezi ca beneficiar, pentru a înlătura orice bănuială. După ce ai luat banii, caută-i pe soţia şi pe fiul meu şi dă-le aceşti bani. îi aşteaptă vremuri grele şi această sumă le va fi de ajutor cînd copilul va merge la şcoală. Dacă îi vei mai vedea în acea perioadă, fă Lot ce-ţi stă în putinţă pentru ca băiatul să nu afle adevărul despre tatăl lui şi, dacă se poate, să nu se facă avocat. Şi acum, Javier, adio. Dacă ai ajuns la sfîrşitul acestei scrisori, voi şti că murind am avut un prieten. Al tău, cu afecţiune,

Paul-Andre Lepprince."

CINCISPREZECE ZILE ÎN ŞIR MI-AM CAUT AT de lucru dar fără nici un rezultat. Faptul că avusesem legături cu Lepprince îmi închidea toate uşile. Puţinele economii pe care le făcusem se terminară şi începui să-mi vînd lucrurile la preţuri de nimic. Mă gîndeam chiar să mă întorc la Valladolid şi să apelez la vechile cunoştinţe ale tatălui meu, cu toate că-mi dădeam seama că asta însemna să mă îngrop de viu. Adevărul este că îmi lipsea curajul de a lua vreo hotărîre şi aş fi ajuns să cerşesc dacă cerul nu s-ar fi milostivit de mine. S-a în- i tîmplat singurul lucru care m-ar mai fi putut scoate din marasmul în care mă cufundasem.

Intr-o noapte în care mi-a trebuit mai mult de o ■ oră pentru a mă decide să mă duc la culcare fără să fi cinat, am auzit nişte bătăi uşoare în uşă. M-am dus să deschid fără nici o speranţă, doar din curiozitate : nu prea aveam vizitatori. în prag stătea o mogîldeaţă într-o manta veche. Am crezut că leşin cînd am recunoscut în acea mogîldeaţă pe Maria Coral. Am lăsat-o să intre şi, ajunsă la capătul puterilor, a căzut în braţele mele. Pe scurt, iată ce se întîmplase : a reuşit să se salveze de frigul şi de lupii din munţi şi a găsit adăpost în casa unor ciobani. Era foarte bolnavă,* pentru că din cauza chinurilor prin care trecuse, pierduse copilul pe care îl aştepta. Multe zile s-a zbătut între viaţă şi moarte. Pînă la urmă, natura ei a învins şi încet-încet a început să se refacă. A stat la ciobani (doi bătrîni şi un flăcăiandru) ajutîndu-i la treburile casnice, pînă cînd s-a simţit în stare să înfrunte drumul spre Barcelona. Călătoria a fost lungă şi plină de mici- incidente. Nu avea nici bani, nici mîncare şi a supravieţuit din mila, nu întotdeauna dezinteresată, a oamenilor. S-a hotărît cu greu să apară în faţa mea, de teama de a nu fi primită cu dispreţ. Nu ştia de moartea lui Lepprince şi de ceea ce urmase.

Prezenţa ei mi-a dat aripi, pentru că o iubeam şi chiar şi azi (cînd scriu aceste rînduri) continui s-o iubesc. Am făcut să apară bani din te miri ce, e drept că nu erau mulţi, dar suficienţi pentru a face faţă convalescenţei ei. Cînd i-au revenit culorile în obraji şi veselia în suflet, am început să ne gîndim la viitor.

— Nu-ţi mai aminteşti de planurile noastre ? Hotă- rîsem să mergem la Hollywood, Javier, ce mai aşeptăm ?

Şi astfel am plecat din Barcelona fără să ne mai întoarcem vreodată. Banii de drum ni i-a împrumutat Cortabanyes, într-un neaşteptat impuls de generozitate, sau poate pentru a scăpa de cineva care ştia atîtea despre el.

Nu am ajuns la Hollywood. Am rămas la New York unde lucrurile nu au mers cum sperase Maria Coral. Luptînd împotriva sărăciei, a limbii şi a posibilităţii de a-ţi vedea refuzată prelungirea permisului de şedere şi de muncă, au trecut cîţiva ani. Am făcut muncile cele mai diferite şi am suferit umilinţe de neimaginat. Maria Coral a lucrat ca figurantă într-un mic şi mizerabil teatru de pe Broadway. Nu şi-a pierdut niciodată speranţa de a triumfa în filme şi a ajuns chiar să obţină o întrevedere cu Douglas Fairbanks, la care acesta, fără măcar să se scuze, nu s-a prezentat. Doar dragostea sinceră pe care o nutream unul pentru celălalt ne-a ajutat să trecem peste încercările teribile din acei ani.

îndată ce am reuşit să adun ceva bani, i-am înapoiat lui Cortabanyes împrumutul. Mi-a răspuns cu o scrisoare scrisă de mîna lui în care mă informa despre tot ce se mai întâmplase în Barcelona după plecarea mea. Totul îmi apărea îngrozitor de străin, în afară de ştirea morţii lui Doloretas, care se stinsese în vara lui 1920.

în sfîşit, după ce am obţinut cetăţenia americană şi am reuşit să pătrund în lumea financiară din Wall Street ca agent comercial, dar cu o leafă respectabilă, şi după ce Maria Coral s-a

retras din lumea spectacolului, am hotărît să îndeplinesc misiunea lăsată de Lepprince. Compania de asigurări a rămas surprinsă de cererea mea, nu s-a învoit să plătească şi avocaţii lui Lepprince m-au convins să aduc lucrurile în faţa tribunalului. De la acest proces şi din declaraţiile mele au reînviat aceste amintiri.

Sînt singur în casă, procesul s-a terminat şi mîine vom cunoaşte rezultatul. Avocaţii spun că impresia e pozitivă şi că declaraţiile mele au fost abile şi prudente. Maria Coral e ffe-afară. Nu avem copii deoarece după pierderea copilului lui Lepprince Maria Coral nu mai poate avea alţii. Imbătrînim, dar dragostea noastră s-a transformat într-o afecţiune şi o înţelegere care ne luminează şi ne justifică vieţile.

Poştaşul mi-a adus o scrisoare neaşteptată de la Maria Rosa Savolta. Cred că transcrierea ei este cel mai bun mod de a încheia această istorisire :

„Stimate prieten,

Nu vă puteţi imagina enorma bucurie pe care ne-a produs-o, Paulinei şi mie, vestea că ne veţi trimite bani din New York. înainte de a ne scrie avocatul, nu ştiam nimic despre această asigurare pe care soţul meu (Odih- nească-se în pace !) a făcut-o înainte de moarte. Avocatul ne-a explicat motivele întîrzierii plăţii acestei asigurări. Vă rog să mă credeţi că înţeleg felul în care aţi acţionat şi nu vă fac nici un reproş.

Anii aceştia au fost foarte grei pentru Paulina şi pentru mine. Mama a murit de mult, după o lungă şi grea suferinţă. La început trăiam din ce ne dădea Cortabanyes. S-a purtat ca un adevărat domn şi ca un bun creştin. După moartea lui credeam că totul era pierdut. Din fericire, biroul lui a fost preluat de un tînăr avocat de prestigiu, domnul Pedro Serramadriles, care a binevoit să-mi dea lucrări sporadice din care am putut trăi. închipuiţi-vă ce a însemnat pentru mine, care nu muncisem niciodată, să lucrez ca dactilografă. Domnul

Serramadriles a fost tot timpul foarte respectuos, amabil şi înţelegător cu mine.

Singura mea dorinţă în tot acest timp a fost ca Paulina să nu ducă lipsă de nimic. Din nefericire, cred că educaţia ei lasă oarecum de dorit. Cum a trebuit să-mi vînd bijuteriile, biata copilă a crescut într-un mediu foarte deosebit de cel ce i se cuvenea prin naştere. Cu toate acestea, fetiţa nu-şi trădează originea şi aţi fi surprins să vedeţi cît e de distinsă şi de manierată. Cu toată obiectivitatea vă pot asigura că este foarte frumoasă şi că seamănă enorm cu bietul ei tată, a cărei memorie o venerează.

Banii pe care ni-i veţi trimite vin cum nu se poate mai bine şi în momentul cel mai potrivit. îmi pun mari speranţe într-o căsătorie bună, cînd Paulinei îi va sosi momentul, lucru foarte greu de realizat fără un minimum de mijloace. Şi cu toate că snît convinsă că mulţi bărbaţi de valoare o vor admira, nici unul nu se va hotărî să facă pasul definitiv din consideraţii de ordin social. Vă daţi deci seama cît de mare nevoie aveam de aceşti bani pe care ni-i veţi trimite curînd.

Ştiţi doar că vă stăm întotdeauna la dispoziţie şi că recunoştinţa noastră pentru ajutorul dumneavoastră dezinteresat nu cunoaşte limite. Aţi reuşit să limpeziţi puţin orizontul negru al vieţilor noastre şi să reabilitaţi memoria acelui om mare care a fost Paul-Andre Le- pprinca.

A dumneavoastră, cu afecţiune,

MARÎA ROSA SAVOLTA“

Lector : MIHAELA CIUNCAN
Tehnoredactor : ION ANTONESCU

Bun de *tipar : 22.07.1985.*
Coli tipar : 22,5.

Tiparul executat sub comanda nr. 273 la întreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918". str. Grigore Alexandrescu nr. 89-97 București, Republica Socialistă Romănla

Eduardo
Merfdoza

VĂRUIT

despre cazul SAVOLTA

Coperta de DAN STANCIU

Eduardo Mendoza

LA VERDAD SOBRE EL CASO SAVOLTA

Editorial Seix Barral, Barcelona, 1980
(C) 1975 şi 1980 : Eduardo Mendoza

Toate drepturile asupra acestei versiuni sînt rezervate Editurii UNIVERS